

Vilniaus universitetas
TARPTAUTINIŲ SANTYKIŲ IR POLITIKOS MOKSLŲ INSTITUTAS

POLITIKOS IR MEDIJŲ MAGISTRO PROGRAMA

JURGITA TAMOLYTĖ

II kurso studentė

**SAVO MEDIJOS IDEALIZAVIMAS: TELEVIZIJOS INFORMACINIŲ LAIDŲ
VEDĖJŲ MOTERŲ REFLEKSIJŲ ANALIZĖ**

MAGISTRO DARBAS

Darbo vadovė: prof. dr. D. Jakniūnaitė

Vilnius, 2021 m.

Magistro darbo vadovės išvados dėl darbo gynimo:

.....
.....
.....

.....
(data)

.....
(v., pavardė)

.....
(parašas)

Magistro darbas įteiktas gynimo komisijai:

.....
(data)

.....
(Gynimo komisijos sekretoriaus/ės parašas)

Magistro darbo recenzentas/ė:

.....
(v., pavardė)

Magistro darbų gynimo komisijos įvertinimas:

.....

Komisijos pirmininkas/ė:

Komisijos nariai:

BIBLIOGRAFINIO APRAŠO LAPAS

Tamolytė, J. Savo medijos idealizavimas: televizijos informacinių laidų vedėjų moterų refleksijų analizė: Politikos ir medijų specialybės, magistro darbas / VU Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institutas; darbo vadovė prof. dr. D. Jakniūnaitė. – V., 2021. – 168 p.

Reikšminiai žodžiai: informacinių laidų vedėjos, moterys, televizija, išvaizda, individualumas, reprezentacija, tapatumas, galia, medija.

Šiame darbe analizuojama, kaip ir kokį santykį su savo medija įsteigia Lietuvos televizijos informacinių laidų vedėjos moterys, kalbėdamos apie jas supantį pasaulį. Atspirties tašku tampa tai, kad informacinių laidų kultūra Lietuvoje jau kurį laiką priimama kaip savaime suprantama, užtat ir neydinga. Lauko analizėje atsispiriami ir nuo teorinių prielaidų, suvokiant, kad informacinių laidų vidinėje kultūroje svarbus tapatinimosi procesas ir reprezentacijų galios veikimas, įtvirtinami per tokių mechanizmų kaip išvaizdos, asmenybės ir emocijų reguliavimą, kuriems Lietuvoje dėmesys apskritai neskiriamas, nors aktualus. Tad taip pagrindiniu objektu tampa būtent santykis su savąja medija.

Siekiant išnagrinėti ir identifikuoti, kaip ir koks santykis steigiamas kalbos akte, pasakojant apie kasdienės praktikas, pasirinkta atlikti pusiau struktūruotus giluminius interviu su 17 informacinių laidų vedėjų moterų. Surinktų interviu transkripcijų tekstai analizuojami, remiantis dramaturginės galios dimensija ir jau paminėtais trimis informacinių laidų kultūrai svarbiais aspektais – išvaizdos, asmenybės ir emocijų dimensijomis. Remiantis interviu analizės ir kritinės diskurso analizės gramatikos bei žodyno dekonstravimo žingsniais, suformuojamas tyrimo dizainas bei analizės metodologinė schema. Galiausiai pateikiamos santykio su medija dimensijos, kur medija suprantama kaip institucija, kaip formuojanti ir kaip turinti sąsają su individualumu.

Turinys

Įvadas	6
1. Teorinis pagrindas	13
1.1. Tapatumas ir dramaturginė galia	13
1.2. Išvaizda, asmenybė, emocijos	16
2. Metodologija.....	20
2.1. Tyrimo dizainas	20
2.2. Ribotumų galimybės.....	21
2.3. Metodinio rėmo formavimas	22
3. Tyrimo rezultatai	27
3.1. Medija kaip institucija	28
3.2. Medija kaip formuojanti	35
3.3. Medija ir individualumas	43
Išvados.....	49
Šaltinių ir literatūros sąrašas	52
1 Priedas	56
2 Priedas	57
Summary	167

Įvadas

Dar 2019 metų pabaigoje kino ekranus pasiekė režisieriaus Jay Roach kurtas filmas, pavadinimu „Skandalas“ (angl. „*Bombshell*“), pasakojantis apie tris susivienijusias FOX naujienų tarnybos moteris, siekusias nuversti priekabiavusį vadovą.¹ Savo interviu režisierius teigia norėjęs, kad filmas būtų apie problemas, „kurias mes visi ir visos patiriame“², tuo tarpu pagrindinį vaidmenį atlikusi Charlize Theron referuoja į toksišką darbo aplinką, sakydama, kad filmas nėra apie FOX naujienų tarnybą *per se*, verčiau tai veidrodis į pasaulyje vyraujančią laikmetį ir situaciją, atsikartojančių skirtingose darbovietėse, įskaitant ir naujienų tarnybas.³ Dar daugiau – liūdinanti realybė ta, kad iš 22 laimėjimų ir dar 52 nominacijų, didžiausią – Oskarą – filmas laimėjo už pasiekimus makiažo ir šukuosenų kategorijoje⁴. Tai gerai situaciją, kurioje gyvename, iliustruojantis pavyzdys – paradoksalu, bet filmas taikliai „pasistengė“ toje srityje, kuri ir kelia didelį susirūpinimą.

Šiandienos pasaulyje apčiuopiamas popierines informacijos formas žaibiškai keičia skaitmeninės. Kylantis televizijos patrauklumas akivaizdus ne tik lyginant ją su spauda, tačiau ir žvelgiant į proveržį pačios medijoje viduje. 2017-2018 m. Baltijos šalių žiniasklaidos rinkos tyrimo duomenimis, iš nagrinėtų 75 priemonių (kurias sudaro laikraščiai, žurnalai, radijas, interneto portalai ir televizija) savo auditorijas prarado 41, o labiausiai šiuo aspektu nukenčia spauda. Tuo tarpu didžiausią rinkos dalį Baltijos šalyse vis dar sudaro televizija, o realiausias proveržis jau gali būti prognozuojamas ir internetinei televizijai.⁵ Tai neišvengiamai verčia kreipti dėmesį į televizijos kaip dominuojančios medijos socialines praktikas bei vidinę kultūrą, kuri transliuojama ir televizijos žiūrovams, jos centre užsimerkiant prieš aktualius feminizmo klausimus.

LR Visuomenės informavimo įstatyme apibrėžiama ne tik laisvė rinkti, gauti ir skleisti informaciją, kuri reikšminga dirbant tokį darbą, bet ir tai, kad viešosios informacijos rengėjai, skleidėjai, žurnalistai ir leidėjai savo veikloje vadovaujasi „lygybės, pakantos, pagarbos žmogui principais, gerbia žodžio, kūrybos, religijos ir sąžinės laisvę, nuomonių įvairovę“, jie ir jos taip pat teisiniu reglamentavimu įpareigoti „plėtoti demokratiją, visuomenės atvirumą, skatinti visuomenės pilietiškumą ir valstybės pažangą“.⁶ Tai pamatiniai principai, kuriais turėtų sekti visi televizijos

---

¹ Manohla Dargis, „‘Bombshell’ Review: Blind Ambition and Blond Sediton at Fox News.“ The New York Times, 2019-12-12. <<https://www.nytimes.com/2019/12/12/movies/bombshell-review.html>>, [Žiūrėta 2020-10-17].

² Ryan Lattanzio, „Jay Roach Says the Point of ‘Bombshell’, Despite Focus on Fox News, Is a Nonpartisan Issue.“ IndieWire, 2019-12-14. <<https://www.indiewire.com/2019/12/jay-roach-bombshell-interview-megyn-kelly-1202197387/>>, [Žiūrėta 2020-10-17].

³ Steven McIntosh, „Bombshell: Charlize Theron on ‘wrapping her head around’ Megyn Kelly.“ BBC, 2020-01-15. <<https://www.bbc.com/news/entertainment-arts-51047126>>, [Žiūrėta 2020-10-17].

⁴ The Internet Movie Database (IMDb), „Bombshell Awards.“, IMDb, <https://www.imdb.com/title/tt6394270/awards?ref_=tt_awd> [Žiūrėta 2020-10-17].

⁵ Lietuvos žurnalistikos centras, „Baltijos šalių žiniasklaidos iššūkiai.“ lzc.lt, 2018-11-26. <<https://lzc.lt/naujienos/2018/ziniasklaidos-rinka-baltijos-salyse/>>, [Žiūrėta 2020-10-11].

⁶ Teisės aktų registras, Lietuvos Respublikos Visuomenės informavimo įstatymas, 1996 m. liepos 2 d. Nr. I-1418, <<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.065AB8483E1E/asr>>, [Žiūrėta 2020-10-18].

transliacijose veikiančios žaidėjos – pradėdant žiniasklaidos priemonių valdančiosiomis grandimis ir baigiant laidų vedėjomis ir vedėjais.

Kažkokio masto pasistūmėjimas moterų vedėjų tarpe vyksta. Pavyzdžiui, CNN televizijos naujienų vedėja K. Bolduan eterijoje pasirodo su megztniu, ant kurio užrašyta „faktai pirmiausia“. Socialiniuose tinkluose gausu komentatorių, sakančių, kad rūbai kalba už save, dėkojama už moters pareiškimą, teigiama, kad laida žiūrima tik dėl žurnalistės megztnio.⁷ Kitas pavyzdys – Čikagos televizijos naujienų laidos „ABC naujienos“ (angl. „ABC NEWS“) vedėja Tanja Babich savaite tiesioginiame eterijoje nešiojo akinius reikšdama solidarumą dukrai, kuri nenorėjo nešioti akinių iš baimės, ką apie ją galvos klasės draugai ir draugės. Babich laidos metu skyrė minutę eterio ir pasidalino istorija taip padėšindama savo dukrą.⁸ Kiek kitokia akinių istorija neseniai nuvilnijo Pietų Korėjos televizijos rytinėje naujienų laidoje, kai ją vedanti Lim Hyeon-ju savo sprendimu užsidėti akinius užginčijo išsaknijusius grožio standartus. Ji teigia, kad drąsos reikėjo dėl priverstinio kontaktinių lęšių nešiojimo, nes išsausėjo jos akys. Tuo tarpu kai žinias vedantys vyrai tiesioginiame eterijoje dažnai būna su akiniais, Lim Hyeon-ju – pirmoji šalyje tai padariusi naujienų vedėja moteris.⁹

Australijos televizijos vedėjo Karl Stefanovic eksperimentas yra kaip vienas iš galimų argumentų, įrodančių, jog televizijos informacinių laidų vedėjos moterys vis dar susiduria su dvigubais standartais. Jis metus laiko tiesioginiame eterijoje kasdien vilkėjo tą patį mėlyną kostiumą, kai kolegės moters rūbai ir toliau įprastai kito. Rezultatai rodo, jog nekintančios vyro aprangos niekas nepastebėjo, negauta jokių komentarų ar pasipiktinimų. Vedėjas taip pat sakė, kad labiau yra kritikuojamas už tai, kaip atlieka savo darbą (vertinami jo interviu arba jo humoro jausmas), kai tuo tarpu jo kolegės sulaukia pastabų dėl to, ką yra apsirengusios arba kaip atrodo jų šukuosena.¹⁰

Lietuvoje nieko panašaus nevyksta – informacinių laidų vedėjai ir vedėjos ramiai dirba savo darbą, perdėtai nereflektuodami, kas vyksta viduje. Viešojoje erdvėje neišvysime nei eksperimentų, nei radikalesnių pareiškimų, išskyrus kartkartėmis išnyrančius mylimiausio vedėjo ir vedėjos¹¹, o dar

---

⁷ Jenna Amatulli, „CNN Anchor Makes Bold Fashion Statement With Sweater Declaring ‘Facts First’.“ Huffpost, 2020-12-10. <https://www.huffpost.com/entry/facts-first-kate-bolduan-cnn_n_5fd25490c5b652dce586dfde>, [Žiūrėta 2020-12-11].

⁸ Katie Kindelan, „News anchor wears glasses on-air to show her daughter to not be afraid to wear them.“ ABC News, 2020-12-09. <<https://abcnews.go.com/GMA/Family/news-anchor-wears-glasses-air-show-daughter-afraid/story?id=74622511>>, [Žiūrėta 2020-12-11].

⁹ Alexandra Ma, „A South Korean reporter wore glasses on TV in a dramatic break with the country’s insane beauty standards for women.“ Business Insider, 2018-05-02. <<https://www.businessinsider.com/south-korea-reporter-defies-beauty-standards-by-wearing-glasses-on-air-2018-5>>, [Žiūrėta 2020-10-22].

¹⁰ Bim Adewunmi, „Male TV presenter wears same suit for a year – does anyone notice?“ The Guardian, 2014-11-17. <<https://www.theguardian.com/lifeandstyle/womens-blog/2014/nov/17/male-tv-presenter-same-suit-year-female-colleagues-judged>>, [Žiūrėta 2020-08-22].

¹¹ Žmonės.lt, „ŽMONĖS 2018: išrinkite mylimiausią TV laidų vedėją!“ Žmonės.lt, 2017-12-06. <<https://www.zmones.lt/naujiena/zmones-2018-isrinkite-mylimiausia-tv-laidu-vedeja.252eb0e1-9ae0-11e8-9f90-aa000054c883>>, [Žiūrėta 2020-10-18].

ne taip seniai tik mylimiausios vedėjos^{12,13} rinkimus, kuriuose informacinių laidų veidų net nėra. Tad Lietuvoje ganėtinai nyki ir niekaip išsamiau neaparta erdvė – informacinės laidos. Nyki ne tik todėl, kad čia jos veikėjai ir veikėjos statiški, bet ir todėl, kad informacinių laidų niekas pernelyg nekontroliuoja šio darbo temos rėmuose – nei progomis, nei epizodiškai. Lygių galimybių tarnybos daugiau dėmesio kreipia į skaičius negu realias socialines praktikas. Bandyta pasižiūrėti, kokia yra lyčių lygybės situacija dirbančiųjų žiniasklaidos priemonėse tarpe¹⁴, tačiau tai labiau susiję su užimamomis pozicijomis, moterų ir vyrų kiekio santykiu, o ne darbe vyraujančia aplinka. Periodiškai informacinės laidos Lietuvoje yra tikrinamos Valstybinės kalbos inspekcijos, kuri stebi visų televizijos laidų metu daromas kalbos klaidas¹⁵. Visgi stebėti ar bent permąstyti informacinių laidų kultūrą jose dirbančių vedėjų atžvilgiu, ypač lyčių lygybės pagrindu, yra užduotis, palikta nebent žiūrovui ir tai – tik laisva valia.

Pastebėjimų būta, tiesa – nedaug ir pramoginėse laidose. Neseniai sukritikuotas televizijos laidos vedėjo pasisakymas, neva moterys karantino metu nieko neveikia, tik daro valgyti ir skalbia, joms gyvybiškai svarbu pasinaudoti grožio salonų paslaugomis.¹⁶ Taip pat buvo suabejota LRT kuriamu edukaciniu turiniu bei laidos vaikams vedėjo neatsakingais pasisakymais, stereotipizuojant mergaites ir berniukus.¹⁷ Panašu, kad tokie proveržiai įvyksta tuomet, kai vienu ar kitu aspektu pasirodančios nelygybės ar nepagarbos apraiškos yra arba labai akivaizdžios, arba jų tiesiog tiek daug, kad negalima daugiau tylėti. Jos populiareesnės pramoginėse, lengvesnio žanro laidose. Ne tokios akivaizdžios nelygybės bei kontrolės apraiškos nėra nei peržiūrimos, nei kvestionuojamos, verčiau šiandieninis visuomenės mąstymas atsiremia į tai, jog socialinės praktikos, pasireiškiančios informacinėse laidose, jai tapo normomis, apie kurias galvoti per daug nesistengiama.

Užtat informacinių laidų mechanizmą aptariančios literatūros netrūksta, juolab kad televizijos atsiradimas siekia kelis amžius. Literatūros, kuri nuosekliai apžvelgtų, kas vyksta su moterų padėtimi

---

¹² Eiviltas Paraščiakas, „Mylimiausios TV laidų vedėjos rinkimai: profesionalės užleido vietą naujai eterio divai.“ Delfi.lt, 2013-11-21. <<https://www.delfi.lt/veidai/zmones/mylimiausios-tv-laidu-vedejos-rinkimai-profesionales-uzleido-vieta-naujai-eterio-divai.d?id=63339584>>, [Žiūrėta 2020-10-18].

¹³ Alfa.lt, „Balsuoja žiūrovai: kuri televizijos laidų vedėja – jūsų mylimiausia?“ Alfa.lt, 2015-11-12. <<https://www.alfa.lt/straipsnis/49936345/balsuoja-ziurovai-kuri-televizijos-laidu-vedeja-jusu-mylimiausia>>, [Žiūrėta 2020-10-18].

¹⁴ Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba, „Lyčių lygybė žiniasklaidoje: Švedijos patirtis. Mokomasis vizitas į Stokholmą ir Geteburgą.“ Lygybe.lt, 2015-09-17. <<https://lygybe.lt/lt/naujienos/lyciu-lygybe-ziniasklaidoje-svedijos-patirtis-mokomasis-vizitas-i-stokholma-ir-geteburga./198>>, [Žiūrėta 2020-10-31].

¹⁵ Oficialus Valstybinės kalbos inspekcijos puslapis, Naujienų skiltis. <<https://vki.lrv.lt/lt/naujienos>>, [Žiūrėta 2020-10-31].

¹⁶ Adelė Meškinytė, „TV pagalbos“ laidoje – atvira moterų diskriminacija? Vedėjo žodžiai įaudrino ne vieną.“ 15min.lt, 2020-03-31. <<https://www.15min.lt/vardai/naujiena/lietuva/tv-pagalbos-laidoje-atvira-moteru-diskriminacija-vedejo-zodziai-iaudrino-ne-viena-1050-1297354>>, [Žiūrėta 2020-11-01].

¹⁷ Rokas Grinius, „Lyčių lygybės ir lygių galimybių tyrėja – ne tik apie O. Šurajevą manifestą, bet ir seksistinius komentarus nacionalinėje televizijoje.“ 15min.lt, 2020-09-03. <<https://www.15min.lt/gyvenimas/naujiena/pokalbiai/lyciu-lygybes-ir-lygiu-galimybiu-tyreja-ne-tik-apie-o-surajeva-manifesta-bet-ir-seksistinius-komentarus-nacionalineje-televizijoje-1040-1369958>>, [Žiūrėta 2020-11-01].

naujienu lauke – aptinkama mažiau ir ne tokiais giliais pjūviais. Tad esminga išskirti pagrindines iki šiol susiformavusias akademinės stovyklas, kurios bendrai nagrinėja naujienu televizijos tematiką.

Pirmąją grupę sudaro mokslininkai, aptariantys žiniasklaidos naujienu žanro raidą, pasitelkdami istorinius pavyzdžius. Teorinis žvilgsnis į tai, kaip veikė anksčiau ir veikia dabar televizijos informacinės laidos, kaip vyko jų formavimasis, aptinkamas akademiku J. Thumim¹⁸, Matthew R. Kerbel¹⁹, M. Sanders ir M. Rock²⁰, B. Matusow²¹, K. Meltzer²², M. Mayer²³ darbuose. Pavyzdžiui, Thumim aptaria ankstyvosios televizijos kultūrą Jungtinėje Karalystėje, perkošiant ją per feminizmo idėju rinkinį. Ji analizuoja transliacijų formavimosi periodą tarp 1955 ir 1965 metų ir palaiptnui atskleidžia, kad britų nacionalinis transliuotojas pasitelkdavo elitistinę toną, o vidinėje kultūroje moterys buvo marginalizuojamos.²⁴ Matusow analizuoja maždaug aštuoniasdešimtuosius metus bei žinių reikšmę JAV.²⁵ Kitokią analitinę prieigą taiko Kerbel. Pateikdamas istorinius gyvu transliacijų tekstų originalias ištraukas, jis atkreipia dėmesį į tai, jog nors ir naujienos yra nuolatos kintantis objektas, tačiau jų pranešimo tonas ir po to sekanti laukiama savijauta išlieka ta pati. Akademikas parodo, jog televizijos naujienu žanras reikalauja nuoseklumo, kad pavyktų išlaikyti žiūrovo lojalumą ir savotišką priklausomybę.²⁶ Istoriskai gali būti paaiškinamas, kaip įrodo Matusow, naujienu diktorias (angl. *news anchor*), iškilimas bei galios didėjimas visoje televizinėje naujienu struktūroje. Ji skiria tris raidos etapus: 1) naujienos buvo techniškai primityvios, žurnalistikai trūko patikimumo, 2) 6 deš. naujienu diktorias buvo pradėti laikyti moraliniu ir intelektiniu autoritetu, pradedama tikėti, kad vedėju prestižas padidins reitingus, kurie iššauks didesnes reklamos suteikiamas įplaukas, 3) naujienu diktorias įgijo tiek galios, kad gali padaryti, jog pašnekovų karjeros „sužydėtų“ arba „subliūkštų“.²⁷

---

¹⁸ Janet Thumim, *Inventing Television Culture: Men, Women and the Box*. Oxford: Oxford University Press, 2004, 12-42.

¹⁹ Matthew Robert Kerbel, *If it bleeds, it leads: An anatomy of television news*. New York: Routledge, 2018.

²⁰ Marlene Sanders ir Marcia Rock. *Waiting for prime time: The women of television news*. Chicago: University of Illinois Press, 1994, 5-24.

²¹ Barbara Matusow, *The evening stars: The making of the network news anchor*. Boston: Houghton Mifflin Harcourt, 1983, 251-279.

²² Kimberly Meltzer, "The hierarchy of journalistic cultural authority: Journalists' perspectives according to news medium." *Journalism Practice*, 3(1), 2009, 59-74.

²³ Martin Mayer, *Making news*. New York: Doubleday, 1987, 98-123.

²⁴ Thumim, 87.

²⁵ Matusow, 4.

²⁶ Kerbel, 12.

²⁷ Matusow, 2-3, 251.

Toliau, nagrinėjant literatūrą, galima pastebėti grupę mokslininkų (S. Allan²⁸, J. Marlane²⁹, K. Kyung-Hee³⁰, C. Carter, G. Branston, S. Allan³¹, L. Steiner³²), kurie informacinių laidų reiškinį analizuoja, pasitelkdami feminizmo idėjas. Bendrai sutariama, kad naujienų tarnybose ilgą laiką dominavo vyrai. Stebima, kad ten vyrauja požiūris, jog moteris laikoma žemesnę vietą turinti užimti grandis. Taip atsiranda ir žinių diferencijavimas į kietas ir minkštas naujienas, kurios skirtos atitinkamai būti įgarsintos vyrų ir moterų bei siejamos su pagal lytį priskiriamomis savybėmis. S. Allan parodo, kaip baltųjų, vidurinės klasės vyrų žurnalistų propaguojamos normos ir vertybės naujienų tarnybose išlaiko mačistinės kultūros viziją. Taip išskyla agresyvus, valdingas žinių pranešėjo vyro tipažas ir vyriška bičiulystė laidos vedėjų vyrų tarpe, kuriame sunkiai įsipaišo moterys.³³ Prie to prisideda ir istorinės ištakos – anot J. Marlane, bendras anksčiau vyravęs įsivaizdavimas buvo tas, jog visuomenei žiūrint naujienas reikia autoritetingų balsų, kuriais negalėjo būti moterys, nes jų balsai pasižymi aukštu garsiniu tonu, yra švelnūs, saldūs, mieli, tad ir mažiau autoritetingi.³⁴ J. Marlane taip pat pastebi aktualią senėjimo tematiką, kurią akademikė problemina per dvigubus lyčių standartus, kai vyresnis vyras matomas kaip įdomus informacinės laidos vedėjas, o tuo tarpu, kai žiūrovas susiduria su vyresne moterimi, turinčia raukšlių veide, jos karjera laikoma baigta. Tiesą sakant, anglų kalboje išsireiškimas dar radikalesnis – „*she's finished*“.³⁵ Tad kaip išryškina S. Lafky, televizijos vystymosi periodu, kai moterų atsiradimas naujienų tarnybose dar buvo retas reiškinys, labiausiai stengtasi pasamdyti tas vedėjas, kurios būtų gražios, tačiau nebūtinai pasižymėtu protu bei išmintimi.³⁶

Paskutinis reikšmingas literatūros, susijusios su informacinėmis laidomis, klasteris galėtų būti pavadintas naujienų turinio, susijusio su auditorija, analize. Čia reikšmingai prisidedantys akademikai (D. Heider³⁷, L. Van Zoonen³⁸, Cheryl Cooky, Michael A. Messner ir Robin H. Hextrum³⁹, Roger

---

²⁸ Stuart Allan, *News Culture*, 2nd Edition, Open University Press, 2004, 119-142.

²⁹ Judith Marlane, *Women in Television News Revisited: Into the Twenty-first Century*, Austin: University of Texas Press, 1999, 12-47.

³⁰ Kim Kyung-Hee, "Obstacles to the success of female journalists in Korea." *Media, Culture & Society*, 28(1), 2006, 123-141.

³¹ Cythia Carter, Gill Branston, Stuart Allan, *News, Gender and Power*. London: Routledge, 2014, 13-17.

³² Linda Steiner, "Gender in The Newsroom." Kn. Karin Wahl-Jorgensen ir Thomas Hanitzsch (sud.), *Handbook of Journalism Studies*. London: Routledge, 2009, 116-129.

³³ Allan, 123-124.

³⁴ Marlane, 16-17.

³⁵ Marlane, 5.

³⁶ Susan Lafky, "Women in broadcast news: more than window dressing on the set, less than equal to men." Kn. Cynthia M. Lont (sud.), *Women and Media: Content/Careers/Criticism*. Belmont, CA: Wadsworth, 1995, 251-260.

³⁷ Don Heider, *White news: Why local news programs don't cover people of color*. New York: Routledge, 2014, 32-52.

³⁸ Liesbet Van Zoonen, "Rethinking women and the news." *European journal of communication*, 3(1), 1988, 35-53.

³⁹ Cheryl Cooky, Michael A. Messner ir Robin H. Hextrum, "Women play sport, but not on TV: A longitudinal study of televised news media." *Communication & Sport*, 1(3), 2013, 203-230.

Desmond ir Anna Danilewicz⁴⁰, David J. Cann ir Philip B. Mohr⁴¹, Travis L. Dixon⁴² ir Daniel Linz⁴³) kelia klausimus, apie ką yra kuriamas naujienų turinys, ar naujienos atspindi visuomenės įvairovę, ar kažką nustumia į paraštes. Taip atsiranda trys aktualūs analizės pjūviai: temų, lyčių ir rasių (ne)įvairovės. Dėmesys atkreiptinas į „Pew“ tyrimų centro studiją, apibendrinančią, kad didžioji dauguma amerikiečių mėgsta, jog žurnalistai išlaiko ryšį su juos žiūrinčia auditorija, tačiau daug mažesnė dalis jaučiasi iš tiesų tai patirianti. Kaip rodo tyrimas, statistiškai 70% apklaustųjų teigia, kad kasdienėse naujienose aktualiausia tema laikytinos orų prognozės, o didžiausią procentą (50%) kategorijoje „svarbu, bet ne kasdieniam gyvenimui“ apklaustieji priskiria naujienoms, susijusioms su valdžios ir politikos temomis.⁴⁴ Kitas galimas tyrimų kampas apie naujienų aprėptį – koku mastu į pranešimus įtraukiamos naujienos apie vietines mažumas, priklausančias kitoms rasinėms bendruomenėms. Tiriant etninių mažumų bendruomenes, kurios nuo vietiniais vadinamų grynakraujų baltųjų skiriasi odos spalva stebima, kad jų atvaizdavimas žiniuose neproporcingai mažesne dalimi skiriasi nuo baltųjų amerikiečių. Tais atvejais, kai apie etnines mažumas užsimenama žiniuose, įprastai paliečiamos dvi temos – festivaliai arba nusikaltimai, suteikiantys bendruomenėms neigiamą įvaizdį.⁴⁵ Galiausiai yra tyrimų, kuriuose gilinamasi į tai, koku santykiu į naujienų turinį įtraukiamos abi lytys bei kokuose kontekstuose tai įvyksta. Nors dalis moterų, nuolatos pristatančių naujienų turinį ar esančių pristatomomis naujienose, proporcingai auga, visgi tyrėjai sutaria, kad išlieka tendencija, jog moterų matomumas yra sąlyginai mažesnis, jos dažniau matomos kaip pilietės, o ne kaip ekspertės, prašmėžuoja tokiose temose kaip „sveikata, bet ne politika“. Negana to, kai į tyrimus įtraukiama dar viena dedamoji – amžius – tyrimai parodo, jog vyresnio amžiaus moterys naujienose išlieka praktiškai nematomos.⁴⁶

Atliekant literatūros apžvalgą Lietuvos mokslininkų tarpe, paaiškėjo, kad informacinių laidų niša ištirta itin mažai. Galima rasti keletą užsakomųjų tyrimų, kurie atliekami žiniasklaidos monitoringo pagrindais, informacinėms priemonėms suteikiant galimybę įsivertinti vidinės kultūros situaciją ir sėkmės atveju – progresą. Pavyzdžiui, Lietuvos žurnalistikos centras pateikė ataskaitą už 2020 m. rugpjūčio – spalio mėnesius, kurioje paaiškėjo, kad didžiuosiuose Lietuvos televizijos

---

⁴⁰ Roger Desmond ir Anna Danilewicz, “Women are on, but not in, the news: Gender roles in local television news.” *Sex Roles*, 62(11), 2010, 822-829.

⁴¹ David J. Cann ir Philip B. Mohr, “Journalist and source gender in Australian television news.” *Journal of Broadcasting & electronic media*, 45(1), 2001, 162-174.

⁴² Travis L. Dixon, “Good guys are still always in white? Positive change and continued misrepresentation of race and crime on local television news.” *Communication Research*, 44(6), 2017, 775-792.

⁴³ Travis L. Dixon ir Daniel Linz, “Race and the misrepresentation of victimization on local television news.” *Communication research*, 27(5), 2000, 547-573.

⁴⁴ Pew Research Center, “For Local News, Americans Embrace Digital but Still Want Strong Community Connection.” *Journalism.org*, 2019-03-26. <<https://www.journalism.org/2019/03/26/for-local-news-americans-embrace-digital-but-still-want-strong-community-connection/>>, [Žiūrėta 2020-11-12].

⁴⁵ Heider, 34.

⁴⁶ Karen Ross, et al. "Women, men and news: It's life, Jim, but not as we know it." *Journalism Studies*, 19(6), 2018, 824-845.

kanaluose vis dar dažniau cituojami ekspertai vyrai negu ekspertės moterys.⁴⁷ Televizijos auditorijos 2020 m. lapkričio mėnesio tyrimo rezultatai, kuriais vėliau vadovaujasi televizijos kanalai, rodo, kad trijuose iš penkių kanalų tarp penkių žiūrimiausių televizijos laidų – žinios.⁴⁸ Žinių lauką Lietuvoje šiek tiek yra palietęs L. Bielinis⁴⁹, kuris teigia, kad šou elementas Lietuvoje tampa dominuojančiu visuomenės informavime. Akademikas taip pat pateikia išvadą, kad Lietuvos žiniasklaidos priemonės (tarp kurių – pagrindiniai laikraščiai, radijas bei televizija), jei dar tiksliau – už jų stovintys vadovaujantys asmenys – nėra iki galo perėmę komunikavimo poveikio sistemos, nes nesuvokia, „sisteminio ir strategiškai orientuoto į tolesnę valstybės bei visuomenės raidą veiksmo“.⁵⁰ Tad darosi akivaizdu, kad ne tik informacinių laidų žanras, bet ir lyčių aspektas Lietuvos televizijose tiriami retai ir labai fragmentiškai.

Fiksuojamas trūkumas leidžia tvirtinti, kad informacinių laidų tema ir moterų santykis su medijos žanru – ypač aktualūs. Tad kalbant apie temos aktualumą, svarbu apibendrinti keletą kritinių taškų, kurių dėka, tirti moterų buvimą medijoje, kurioje veikiama, pasidaro labai svarbu. Pirmiausia, savotišku katalizatoriumi tampa akademinė diskusija, kurios pabaigoje suprantama, kad ypač Lietuvos kontekste išnyra visiškas temos vakuumas. Antra, stebint lyčių lygybės indekso pokyčius, darosi akivaizdu, kad lyčių lygybės progresas Lietuvoje labai simboliškas, nes šalis, vadovaujantis naujausiais duomenimis, pasistūmėjo tik 0,8 procentinio punkto, vis dar išlaikydama žemą 22-ąją vietą⁵¹. Paskutinis ir bene stipriausias tyrimo poreikio argumentas išaiškėja ne tik apžvelgiant Lietuvos informacinę erdvę, bet ir jau tyrimui įsibėgėjus, kai pasidarė akivaizdu, jog televizijos žiūrovai į pramogines laidas žiūri daug skeptiškiau, atidžiau, per didesnius savisaugos akinius, filtruodami laidos vedėjus, o ypač vedėjas, ir visą laidos metu pateikiamą informaciją, tačiau netaikydami tokio paties kritinio žvilgsnio kriterijaus informacinėms laidoms. Ir būtent tuo metu, kai pažeidžiamumo aspektai išryškėja visai kitame žanre, informacinėse laidose daug kas pasidaro lyg ir natūralu ar priimtina, o visuomenei lieka tik tiražavimo funkcija. Tada, kai informacinės laidas ir moterų buvimą jose pradedame priimti kaip savaime suprantamą dalyką, kaip vartotojai sukuriame tam tikrą barjerą suvokti natūralizuotą nelygybę ar apskritai įvertinti, koks tai veikimo modelis, kam jis palankus bei kokie diskursai jame egzistuoja.

Taigi apžvelgus erdvę, iš kurios kyla pagrindinė tyrimo problematika, norisi išsiaiškinti, kaip pačios informacinių laidų vedėjos apibūdina jas supantį pasaulį. Keliamas tyrimo tikslas – išsiaiškinti,

---

⁴⁷ Lietuvos žurnalistikos centras, „Atotrūkis tarp moterų ir vyrų ekspertų citavimo žiniasklaidoje vis dar didelis.“ Lzc., 2020-12-10. <<https://lzc.lt/tyrimai/2020/atotrukis-tarp-moteru-ir-vyru-ekspertu-citavimo-ziniasklaidoje-vis-dar-didelis/>>, [Žiūrėta 2020-12-10].

⁴⁸ Kantar, „TV auditorijos tyrimo rezultatai 2020 m. lapkritis.“ Kantar.lt, 2020-11. <<http://www.kantar.lt/lt/news/tv-auditorijos-tyrimo-rezultatai-2020-m-lapkritis/>>, [Žiūrėta 2020-12-05].

⁴⁹ Lauras Bielinis, „Šou principų dėsningumai Lietuvos politiniame gyvenime.“ *Politologija* 1 (25), 2002, 21-39.

⁵⁰ Ten pat, 16-17.

⁵¹ EIGE, Gender Equality Index scores, domain scores and sub-domain scores. Eige.europa.eu, 2020-10-28. <https://eige.europa.eu/gender-statistics/dgs/indicator/index_data_index_scores>, [Žiūrėta 2020-11-01].

kaip ir kokį santykį su savąja medija įsteigia informacinių laidų vedėjos moterys, kalbėdamos apie jas supantį pasaulį. Tikslui pasiekti keliami toliau įvardijami uždaviniai.

Pirma, siekiama sukonstruoti teorinį pagrindą, kuriuo būtų paaiškinama televizijai būdinga reprezentacijų galia bei kokios pasekmės iš to kyla. Darbe vadovaujamosi E. Goffman dramaturginės galios teorija ir K. Meltzer trimis informacinių laidų vedėjams svarbiomis dimensijomis – asmenybe, išvaizda ir emocijomis.

Antra, pasitelkus literatūrą, suformuoti metodologinius žingsnius tyrimo medžiagos nagrinėjimui. Pasirenkama E. Magnusson ir J. Marecek analitinių procedūrų schema, tinkama interviu analizei. Siekiant reikšmingo analizės gylio, schemoje įkomponuojami N. Fairclough kritinės diskurso analizės pirmieji du žingsniai – žodyno ir gramatikos dekonstravimas. Metodologiniai žingsniai toliau bus išplėtoti Metodologinėje dalyje. Tyrimo medžiaga – pusiau struktūruoti giluminiai interviu su 17 Lietuvos informacinių laidų vedėjų moterų.

Trečia, remiantis gautais rezultatais, paaiškinti, kaip ir koks santykis su savąja medija steigiamas informacinių laidų vedėjų retorikoje. Rezultatai pateikiami trijų elementų pavidalu: 1) medijos kaip institucijos; 2) medijos kaip formuojančios; 3) medijos ir individualumo.

Darbo struktūra: 1) Teorinis pagrindas – skyrelyje aptariamos pagrindinės tyrimui reikšmingos teorinės prielaidos; 2) Metodologija – pristatomi analizės metodologiniai žingsniai, paaiškinamas tyrimo dizainas, pateikiami pasirinkimų argumentai; 3) Tyrimo rezultatai – pristatomi interviu ir kritinės diskurso analizės būdu gauti rezultatai, padedantys pasiekti išsikeltą tyrimo tikslą.

1. Teorinis pagrindas

Šioje dalyje pateikiamos konceptualios teorinės gairės, kuriomis vadovaujamosi atliekant šį tiriamąjį darbą, t.y. ieškant įvairiausių reikšmingų prasmų, tvarkų bei dėsnų. Tikslingai pasirenkamos dvi teorinės ašys – į socialinės struktūros mechanizmų paieškas įsitraukusio Kanados ir JAV sociologo Erving Goffman įvesta dramaturginė galios dimensija bei JAV profesorės, televizinės industrijos veteranės Kimberly Meltzer išskirti trys pagrindiniai informacinių laidų vedėjų darbe dominuojantys aspektai – išvaizda, asmenybė, emocijos. Šių teorinių idėjų sąjungą tyrėją lydės visos analizės metu.

1.1. Tapatumas ir dramaturginė galia

Trumpai įvedant į Erving Goffman akademinį pasaulį, pradėti reikėtų nuo to, jog tai yra reikšmingą indelį empiriniams tyrimams atnešęs mokslininkas, kuris atsispyrė nuo mikrosistemų, nuo, atrodytų, nereikšmingų kasdienio gyvenimo momentų, kur daugelis dalykų visuomenei atrodo

tokie natūralūs, kad ji jų net nepastebi. Kaip galima pažymėti, Goffman atstovauja simbolinio interakcionizmo, kitaip tariant, žmonių sąveikos kryptiniai, kurios pagrindiniu principu laikoma tai, kad visuomenė susikuria ir keičiasi per žmonių interakcijas.⁵² Manoma, kad žmonės yra reflektuojančios būtybės, kurios socialinį pasaulį suvokia per tam tikras prasmes, jų gyvenimas vyksta nuolatinių interpretacijų ir suvokinių erdvėje.⁵³ Goffman taip pat darė prielaidą, kad prasmų šaltinis yra žmogaus aplinka – tai, su kuo esama, su kuo bendraujama. Kita vertus, jis puikiai suprato, kad žmogus yra pajėgus atsižvelgti į prasminę situaciją ir pagal tai, kokio elgesio reikalaujama, jį keisti.⁵⁴ Tai gana fukoistinis požiūris ta prasme, kad Goffman pripažįsta, jog nėra taip, kad aplinka visiškai mus determinuotų ir jam rūpi klausimas – kiek esame laisvi keisti diskursą, kaip jis kinta. Būtent dėl to, kad akademiko idėjos artimos M. Foucault, tačiau ne iki galo panašios, nes čia svarbią rolę sužaidžia vaidmenys, E. Goffman teorinė prieiga tampa artima ir šiam darbui.

Tad Goffman rūpi, ką žmonės daro ir kaip jie elgiasi atsidūrę konkrečiose aplinkose, ką šis reiškinys padaro su pačiais žmonėmis. Jis suprato, kad žmonės gyvena socialinėse struktūrose, kuriose jų sąveika yra apibrėžta, kontroliuojama. Viena svarbiausių išlikusių akademiko teorinių įžvalgų yra ta, jog visi privalo prisitaikyti prie rampos šviesos, kuri ant jų krenta.⁵⁵ Tad toliau metas pateikti šios minties paaiškinimą, susiejant jį su pagrindinėmis Goffman išryškintomis idėjomis.

Ko gero, visa Goffman dramaturginės galios dimensija laikosi ant trijų pagrindinių sąvokų – vaidinimo, regiono ir savojo „aš“. Regioną galima apibūdinti kaip bet kokią vietą, apribotą suvokimo barjeru. Trumpai tariant, esame apriboti (vieta, laiku) ir suvokiame, kad fizinė materija, įvairios sąlygos mums duoda supratimą, pavyzdžiui, kur baigiasi gatvė, kaip bendrauti su kolegomis darbe ir panašius dalykus. Regionai būna dviejų tipų – fasadiniai ir užkulisiniai. Fasadinis regionas reiškia, jog kiti aktyvuoja regiono taisykles, o žmogus jame yra stebimas, todėl paklūsta tam tikram statusui.⁵⁶ Goffman dar atkreipia dėmesį į mandagumą ir etiketą, kur pirmasis yra susijęs su kalbėjimo situacijomis, o antrasis – su žmogaus būviu, tuo, kas yra moralu ir nemoralu, kokius dalykus reikėtų daryti, o kokių – ne.⁵⁷ Tuo tarpu užkulisinis regionas yra tada, kai žmogus yra paruošiamas arba ruošiasi vaidinimui. Tai gali būti tokios vietos kaip darbo kambarys, namai, persirengimo kambarys ir panašios. Visgi nereikėtų suprasti, kad tai visiško atsipalaidavimo vietos, nes tai nėra atribota nuo fasado veikla. Užkulisiniai regionai visada yra susiję su vaidinimu, o apibendrintai šnekant, abu – ir užkulisiniai, ir fasadai, tokiais tampa tik tada, kai atsiranda ryšys su vaidinimu.⁵⁸ Taip pat svarbu pabrėžti, kad regionai lieka ir tuomet, kai iš jų ir pasišalinama – tarkime, gali būti tokių situacijų, kai

---

⁵² Greg Smith, *Erving Goffman*. London: Routledge, 2006, 127.

⁵³ Ten pat, 20.

⁵⁴ Ten pat, 37.

⁵⁵ Erving Goffman, *Savęs pateikimas kasdieniame gyvenime*. Vilnius: Vaga, 2000 [1956], 129.

⁵⁶ Ten pat, 123-124.

⁵⁷ Ten pat, 125-127.

⁵⁸ Ten pat, 129-130.

regiono ribos išlieka tokios pačios, bet visa kita priklauso nuo vaidinimo. Taip pat regiono ribos gali būti ir išplečiamos atitinkamai pagal vaidmenis.⁵⁹ Pavyzdžiui, vienaip elgiamės darbo dienomis, bet visai ką kitą sau leidžiame savaitgaliais.

Kadangi jau užsiminta apie vaidinimą, toliau aiškinama ši sąvoka. Vaidinimu (nuo angliško žodžio „*performance*“) laikoma tam tikra praktika su prasme, sąveika tarp žmonių, kuri kažką jiems reiškia (pavyzdžiui, susirinkimas, paskaita, veiksmas kavinėje). Kodėl vaidinimas? Žmonės atlieka tam tikrus vaidmenis, nes skirtingos situacijos ir praktikos iš mūsų reikalauja, kad būtume vaidmenyse pagal tam tikras situacijas.⁶⁰ Tai atlikimas ir prisitaikymas prie tam tikrų konvencijų, kokios įsivaizduojama, kad egzistuoja. Atlikti vaidmenį – žaisti pagal tam tikras taisykles, atitikti kriterijus, pateikti save, kūniškai būti vienokiu ar kitokiu. Kas atsitinka, kai susiejame regioną su tam tikru vaidinimu? Goffman sakytų, kad atsiranda poreikis išsaugoti veidą, įvaizdį ir statusą kitų akyse. Todėl vaidinimo metu žmonės nėra linkę pažeidinėti taisyklių ir normų, nes gali atrodyti neadekvačiais ir neįsitinkančiais į tą regioną, gali būti baudžiami.⁶¹ Kitaip tariant, egzistuoja konvencijos, kurių mes turime laikytis, kad patys neiškristume iš normalizuotos tvarkos. Vaidmenys ir jų prisiėmimas mums sukuria bendrą gyvenimo tikrovę, tokiu būdu palaikome visą simbolinį pasaulį. Kita vertus, galima sakyti, kad vaidmenys tiek palengvina žmonių gyvenimą, kiek jį gali ir apsunkinti. Tai yra socialinio gyvenimo pamatas, padarantis socialinio gyvenimo tikrovę stabilia, nechaotiška ir padedančia išvengti šoko būsenos.

Galiausiai šioje vaidinimo ir regiono jungtyje atsiranda savojo „aš“ koncepcija, kuri reiškia, kad mūsų „aš“ yra tai, ką mato kiti, ir tai, kaip žmogus pats įsikūnija į savo vaidmenį.⁶² Pasak Goffman, nėra giluminio, nekintančio vaidmens. Mes turim įvairius amplua, nėra galutinio nustatyto ir nekintančio tapatumo, todėl Goffmanui tapatumas yra situacinis, kontekstualus. Verta paaiškinti ir akcentuoti šį svarbų momentą – tai, ką E. Goffman tyrė, turėtume laikyti ne tapatumu savaime. Jam rūpėjo identiteto kaip proceso, kontekstualaus, laikiško suvokimas, tai reiškia, nes tapatumas *per se*, o priešingai – pats tapatinimosi procesas.⁶³ Čia iškyla ir subjektiškumo klausimas – ar egzistuoja savasis „aš“, jeigu jis negalioja, nėra matomas, nėra patvirtintas kitų? Goffman sakytų, kad, jeigu niekas nežino, koks žmogus yra viduje, tai jo toks „aš“ net neegzistuoja. Tad dažniausiai stengiamasi per vaidinimą kitiems įtvirtinti savo vaidmenį kitų akyse. Būtent kitų akyse žmogus egzistuoja per vaidinimą, todėl svarbiausia yra įspūdžio valdymas. Įvairiose erdvėse galime tapti socialiai neįgaliais – iš kažkur būti išmetami, galima prarasti socialinį kapitalą.⁶⁴ Todėl apibendrinant, „aš“ yra tarsi gembė, ant kurios kabiname vis kitą rūbą. Savasis „aš“ neegzistuoja tol, kol jis nėra įkūnijamas, kai

---

⁵⁹ Ten pat, 137-138.

⁶⁰ Ten pat, 123.

⁶¹ Ten pat, 124-125.

⁶² Ten pat, 129.

⁶³ Smith, 26, 36-37.

⁶⁴ Goffman, 140-142.

atliekame tam tikrus veiksmus (angl. *performance*). Savasis „aš“ yra ir reflektuojantis, ir autoreflektyvus visą laiką.

1.2. Išvaizda, asmenybė, emocijos

Kimberly Meltzer analizuoja televizijos naujienų, t.y. informacinių laidų, vedėjų bendruomenę ir žurnalistines tradicijas, vyraujančius standartus, praktikas bei vertybes, kurios išryškėja net ir tada, kai vyksta didelės permainos – medijų skaitmenizacija, o su ja atsiranda ir besikeičiančios tradicinės televizijos principų ribos. Pagrindinės trys profesorės aptariamoms dimensijoms – išvaizda, asmenybė ir emocijos – pavadinamos naujienų laidų vedėjų individualiu parašu. Mokslininkė teigia, kad būtent šios trys dimensijos kartu įkūnija konkrečias charakteristikas, prisidedančias prie reiškinio, kai paprastas savo darbą dirbantis žmogus, pradedamas visuomenės atpažinti kaip, Lietuvos informacinių laidų lauko pavyzdžiais kalbant, „Nemira“, „Lina“, „Eglė“ ar „Miliūtė“.⁶⁵

Išvaizda, asmenybė ir emocijos, apskritai kalbant, nėra žurnalistikos bendruomenės padangės naujadarai – šios koncepcijos vienaip ar kitaip visada lydėjo šioje srityje dirbančius asmenis – juk emocija kaip aspektas svarbi ir spausdintinėje medijoje. Visgi K. Meltzer pasako, kad šių dimensijų regimumas padidėjo su televizijos pokyčiais, o tada jau ir atsirado įtampos klausiant – o kokią vietą šie aspektai užima?⁶⁶ Akademikė taip pat pabrėžia, kad šios trys kryptys, kurias svarbu apmąstyti, kai tiriama informacinių laidų vedėjų vidinė kultūra, nemažai yra priklausomos ir nuo laidos pobūdžio. Tai, koku mastu (ne)gali skleisti emociniai, asmeniniai ar išvaizdos parametrai, yra iš anksto determinuojama kanalų bei laidų pobūdžio standartų. Ir čia autorė priešpastato rytinių ir vakarinių informacinių laidų formatą – rytinės laidos yra daugiau pramoginės, anglų kalboje turinčios atitikmenį *infotainment* (informacijos ir pramogos sandūra), todėl jose „žvalus mielumas“ yra leistinas ir priimtinas, kai tuo tarpu vakarinėse laidose – tikėtina, visiškai netoleruotinas.⁶⁷

Galiausiai šių trijų vedėjų dedamųjų nereikėtų palaikyti vien tik statiškais konceptais, kurių lygis varijuoja atitinkamai pagal asmeninius gebėjimus ir organizacinius poreikius. Tai visgi ir nemažai diskusijų keliantis objektas, pavyzdžiui, emocijos ir asmenybė yra tai, kas, viena vertus, prikausto žiūrov(i)ų dėmesį ir priverčia auditoriją išlikti lojalia, tačiau egzistuoja ir profesinis (kartais ir nebūtinai rašytas) kodeksas, kurio turi laikytis žinias vedantys žmonės.⁶⁸ Tuomet dar įvairių įtampų atsiranda tada, kai šie trys aspektai patampa pagrindiniais kriterijais, sukuriančiais papildomą – žinomų vedėjų – klasę, diktuojančiais pasirinkimo, atlygio ir darbo paskirstymo praktikas.⁶⁹ Tad atėjo

⁶⁵ Kimberly Meltzer, *TV News Anchors And Journalistic Tradition: How Journalists Adapt to Technology*. New York: Peter Lang, 2010, 95.

⁶⁶ Ten pat, 49.

⁶⁷ Ten pat, 92-93.

⁶⁸ Ten pat, 94.

⁶⁹ Ten pat, 94.

metas aptarti šias tris žurnalistinės veiklos dimensijas, apčiuopiančias svarbius laidų vedėjų darbo momentus.

Pirmoji dimensija – išvaizda. Galima teigti, kad ši dimensija išryškėjo su socialinėmis tendencijomis – kruopščiu išvaizdos nagrinėjimu, „pagražinimo“ procesais, stiprėjančiu materializmu ir besaikiu vartojimu.^{70,71} Daugelyje gyvenimiškų aspektų mus lydi idėjos apie tai, kas yra patrauklu – nuo žurnalų viršelių iki labai paprastų kasdienių situacijų, iki kino ar, pavyzdžiui, televizijos. Kosmetika ir gyvenimo būdas iki šiol darė didžiausią paslaugą, norint modifikuoti žmogaus išvaizdą. Visgi vėliau atsiradus mokslo ir modernios medicinos išradimams, atsirado ir galimybė žmogaus išvaizdą keisti dar radikaliau, pavyzdžiui, plastinėmis operacijomis. Kultūriniai pokyčiai kartu su padidėjusiu susidomėjimu pasaulinėmis įžymybėmis, tapo pretekstu ir priežastimis, dėl kurių televizijos naujienų vedėjų išvaizda taip pat buvo pradėta stebėti pro padidinamąjį stiklą.⁷² Taigi naujienų tarnybose dirbantiems žmonėms esant matomiems, susirūpinama jų apranga, manieromis, bendru išvaizdos puoselėjimu, kurie visiškai nėra aktualūs radijo ar spausdintinės medijos kasdienybėje. Tuomet atsiranda dar keli momentai – stilingos šukuosenos, žavus makiažas, profesionali, bet madinga apranga, kurių pagrindinis tikslas yra paversti vedėją draugišku, patraukliu, mėgstamu, maloniu akiai, bet patikimu žmogumi, kuris būtų rimtai priimamas.⁷³

Tačiau Meltzer pateikia ir kitą šiam darbui aktualią kryptį – ji klausia, kaip išvaizdos dimensija susijusi su lytimi, paaiškindama, jog kaip vertinimo kategorija išvaizda dažniau susijusi ne su įtraukimu, o priešingai – su atskirtimi. Nemažai moterų, kurios pasamdamos televiziniam naujienų pranešėjos darbui, jį gauna dėl savo išvaizdos. Tokiu būdu sumenkinamas žurnalistės profesijos reikšmingumas ir pasitikėjimas šiomis moterimis, kitaip tariant – patraukliai atrodančios moterys yra iš anksto matomos kaip blogos žurnalistės ar laidų vedėjos.⁷⁴ Kita vertus, labai svarbų vaidmenį, vertinant vedėjas, atlieka ir amžius – būtent išvaizda ir amžius tapo legitimiais darbdavių kriterijais, kuriais prisidengiama priimant sprendimą įdarbinti arba paaukštinti (sėkmės atveju) televizijoje dirbančias moteris. Šioje vietoje pasitarnauja ir Meltzer pateikiama Jack Shafer vizuali prezentacija⁷⁵, kurioje išryškinamas šviesiaplaukių moterų televizijoje fenomenas – blondinės paprastai asocijuojamos su jaunatve, plaukų spalva sušvelnina per brandžius vyresnių moterų veido bruožus, o kartu – būti šviesiaplauke reiškia tarsi „pasaldinimas suvartojimui“.⁷⁶ Taigi tokia kontekste, kai moteris, patraukli auditorijai savo grožiu, kartu palaikoma moterimi, pažodžiui perteikiant K. Meltzer

⁷⁰ John Langer, *Tabloid Television: Popular Journalism and The “Other News”*. London: Routledge, 1998, 4-5, 41.

⁷¹ John Hartley, *Television Truths: Forms of Knowledge in Popular Culture*. Blackwell Publishing, 2008, 247-248.

⁷² Meltzer, *News Anchors And Journalistic Tradition*, 50.

⁷³ Ten pat, 51-53.

⁷⁴ Ten pat, 55.

⁷⁵ Jack Shafer, “TV’s Aryan Sisterhood: They Know Only One Hair Color: Blonder!” Slate.com., 2006-02-21.

<http://www.slate.com/articles/news_and_politics/press_box/2006/02/tvs_ryan_sisterhood.html>, [Žiūrėta 2020-11-01].

⁷⁶ Meltzer, *News Anchors And Journalistic Tradition*, 59.

mintį, „neturinčia smegenų“, atsiranda poreikis paneigti tokius stereotipą – ši dilema veda prie įvairiausių moterų strategijų, pavyzdžiui, užsidėti akinius ar vilkėti griežtesnių formų kostiumą.⁷⁷ Visgi akivaizdu viena – išvaizdos aspektu, moterys patiria žymiai griežtesnę kontrolę negu istoriškai dominuojantys baltieji vyrai.

Antrasis aspektas – asmenybė. Informacinių laidų vedėjų teisingas viešas veidas ir vieša asmenybė yra pasiekiami per sudėtingą kompleksinę sąmoningą ir nesąmoningą savikontrolės procesą, atsirandantį iš televizinių kanalų vadovų, auditorijų analizių bei pačių žiūrovų spaudimo. Gebėjimas „suprojektuoti“ pozityvią ir malonią asmenybę, nors ir nebūtinai suderinamą su žurnalistiniais principais – yra nenuginčijama būtinybė sėkmei televizijos naujienų tarnybose.⁷⁸ Anot Meltzer, nors nėra nekvestionuotino sutarimo, kokia turėtų būti laikoma ideali naujienų programų vedėjų asmenybė, visgi yra aišku, kas tokia nėra. Bet kuris tiesioginiame eteryje nutikęs nesėkmingas įvykis lemia, kad vedėjas ar vedėja bus laikomi turintys ydingą asmenybę. Tuomet, kai radijuje ar laikraščiuose asmenybės tinkamumą nusako žmogaus gebėjimas gerai perteikti istoriją, televizijos žiniose to nepakanka. Tuo tarpu auditorija dažnai tikisi tokių savybių, kurias įsivaizduotų matyti savo idealizuojamuose drauguose. Be išvaizdos iš vedėjų tikimasi praktiškai trijų individualių savybių: patikimumo, pasitikėjimo savimi ir žavesio, ką britai dažnai vadina bendru žodžiu „*polished*“ ir galiausiai – išsilavinimo arba net iškalbingumo. Bendrai šnekant, informacinių laidų vedėjai matomi kaip idealių filosofų, karalių, intelektualų, visuomenininkų ir žurnalistų turimų savybių sinergija su ryškia charizma ir spinduliuojama šiluma – visko po truputį viename asmenyje, pasiruošusiam pokalbiui bet kuria tema.⁷⁹ Meltzer pabrėžia tai, jog šalia pastangų prižiūrėti ir sukontroliuoti savo išvaizdą, vienas iš laidų vedėjų tikslų, padedančių būti patrauklesnėmis personomis, yra būti matomam, suvokiamam kaip tiesiog „žmogiškas žmogus“ – paprastas, eilinis, žemiškas ir svarbiausia skambantis taip lyg kalbėtų natūraliai, o ne skaitytų iš suflerio.⁸⁰ Ir šioje vietoje galima pajauti tam tikrą kontrastą tarp televizinės žiniasklaidos tradicijų ir dabartinio modernumo – kuo ryškiau vedėjų asmenybės leidžiama žibėti, kuo daugiau viešumoje disponuojamos jų nuomonės, tuo labiau akivaizdu tampa tai, jog svyrama į pramogų pusę bei tolstama nuo švarių, tyrų, visiškai grynų naujienų.

Trečioji ir paskutinė K. Meltzer išskiriama dimensija yra emocijos. Emocijų (ne)rodymo informacinėse laidose standartai yra labai glaudžiai susiję su visuomenėje nusistovėjusiomis normomis. Emocijų išraiška kaip ir kiti socialinės sąveikos elementai yra normatyvi ir kultūriškai determinuota. Tikimasi, kad emocijos atitiktų ne tik kultūrą, bet ir situatyvias aplinkybes, kitaip tariant, ekrane emocijos turi būti ne tik kultūriškai, bet ir socialiai tinkamos. Visgi labiau įsigilinus į

---

⁷⁷ Ten pat, 56-58.

⁷⁸ Ten pat, 79.

⁷⁹ Ten pat, 69.

⁸⁰ Ten pat, 73-74.

naujienu pranešėjo(s) ar net interviuotojo(s), televizinių diskusijų moderatoriaus (-ės) darbą, aiškėja, kad aktualijų laidose dažnai tenka slėpti emocijas bei asmeninius jausmus tam, kad auditorija nepalaikytų vedančiųjų šališkais ir šališkomis, o taip pat, kad asmeninė nuomonė apie pateikiamą temą nedarytų įtakos žiūrov(i)ų nuomonei. Televizijoje dirbančių vedėjų užduotis ir tikslas šiuo atveju yra nepasirodyti prieštaringsomis arba klaidinančiomis asmenybėmis, tam reikalinga dar griežtesnė savikontrolė – stengtis, kad neverbalinis elgesys atitiktų skleidžiamas žinutes, o tai galima padaryti kontroliuojant kūno ir veido judesius. Žurnalistų bendruomenė, anot profesorės, sutaria, kad egzistuoja du emocijų rodymo televizijoje režimai: pirmuoju atveju jokios emocijos nėra leidžiamos, o antruoju – galimos iš anksto nustatytos emocijos iš anksto apibrėžtose situacijose. Paprastai tariant, žurnalistų bendruomenei priklausantys žmonės turi būti nešališki, teisingi ir, kitais žodžiais sakant – nedisponuoti žmogiškų jausmų tam, kad auditorijai būtų suteikiamas objektyvumo ir profesionalumo jausmas.⁸¹ Kalbant apie emocijų indikatorius, išskiriami ne tik tie, kurie turinio aspektu išduoda emocijų krūvį, bet ir tie, kurie daro įtaką žinutės pateikimo formai – sklandus kalbėjimas, balso kokybė, tonas bei tempas.⁸² Be abejonės, reikėtų nepamiršti vizualumo mastelio, kur portretinis eterio vaizdas emocijas gali išryškinti veido srityje, o viso kūno kadras gali labai aiškiai perteikti kūno kalbos užuominas.⁸³ Taigi norint apibrėžti emocijų dimensiją, reikia suprasti, kad ant televizijos informacinių laidų vedėjų pečių krenta kompleksinė atsakomybė – gerai savo darbą išmananti(s) vedėja(s) turėtų mokėti manevruoti tarp gebėjimo užspausti emocijas ir jų visai nerodyti, taip sukuriant objektyvumo toną, bei tarp reikiamu metu parodyto tinkamo emocijų kiekio.

Apibendrinant abi pristatytas teorines prieigas, E. Goffman tapatumo ir dramaturginės galios koncepcijos pasiūlo būdą, kaip pamatyti kontrolės apraiškas televizijos informacinių laidų vedėjų darbe. Tai teorinė prieiga, nuo kurios atsispiriant, galima stebėti, kuo ypatinga ir kitokia yra ši profesinė sritis moterims. Tuo pačiu metu reikšmingos ir K. Meltzer įvedamos išvaizdos, asmenybės bei emocijos sąvokos, kurios laikomos pagrindiniais televizinės žurnalistikos elementais. Žurnalistinė bendruomenė pati nebūtinai juos laiko svarbiais arba teigiamais, tačiau, kaip atskleidžia akademikė, juos toleruoja ir pakankamai plačiai išnaudoja. Nors Meltzer tik dalinai leidžiasi į lyčių studijų lauką, išskirdama pavienius moterims reikšmingus atvejus, visgi šios trys dimensijos aktualios ir leis atskleisti glaudesnę televizijos kaip medijos sąsają su Lietuvos informacinių laidų vedėjų savirefleksija.

---

⁸¹ Ten pat, 81-82.

⁸² Ten pat, 84.

⁸³ Ten pat.

2. Metodologija

Šioje darbo dalyje bus siekiama paaikškinti bendrą tyrimo logiką, o taip pat parodyti, koku būdu pasirenkama analizės prieiga tampa prasmingai reikšminga surinktai tyrimo medžiagai. Trumpai tariant, šio skyrelio tikslu laikoma atsakyti į klausimą, kaip sužinoma, kad yra taip, kaip pateikiama analizės dalyje, arba kaip šio darbo autorė pagrindžia, kad tai, ką ji atranda savo tyrimo metu, yra teisinga, reikšminga ir patikima.

2.1. Tyrimo dizainas

Tyrimas konstruojamas jo pagrindine medžiaga laikant pusiau struktūruotus giluminius interviu. Kaip įprasta kokybiniam tyrimams, informantės pasirenkamos užtikrinant informacijos prisotinimo principą bei šio konkretaus tyrimo laukui aktualias amžiaus, televizijos kanalų ir vedamų informacinių laidų didžiausias įmanomas įvairovės. Siekiant užtikrinti maksimalią patirčių įvairovę, pasitelkiama tikslinga informančių atranka, o jos pagrindiniais kriterijais tampa lytis (kalbinamos tik moterys), amžius (svyruojantis nuo dar tik pradėjusių dirbti iki dirbančių jau kelias dešimtis metų), informacinės laidos vedimo faktas (informacinėmis laidomis bendrai laikomos trumpai, iki pusės valandos, truncančios žinios, aktualijų laidos, rinkimų debatai, kuriuos Lietuvoje įprastai veda tie patys žmonės, kurie veda ir aktualijų laidas, taip pat profiliuotos, pavyzdžiui, sporto ar orų naujienos). Pastarasis kriterijus leidžia ypatingai aiškiai suprasti, kodėl į tyrimą nepatenka kai kurios žurnalistikos išsilavinimą turinčios ir šiuo metu, pavyzdžiui, pramogines laidas vedančios moterys (pavyzdžiui, Lavija Šurnaitė arba Rūta Mikelkevičiūtė). Į tyrimą siekta įtraukti visus pagrindinius šalies televizinius kanalus: nacionalinį transliuotoją LRT, TV3, LNK kanalų grupę, gana naujai atsiradusią Delfi TV, o taip pat ir vieną grynai internetinę televiziją – Laisvės TV.

Kodėl šiame tyrime interviu tampa pirminiais ir ypač reikšmingais duomenimis? Įprastai, tyrėją dominantis pagrindinis klausimas, studijos objektas bei pasirenkamas metodas yra glaudžiai persipynę ir priklausomi vienas nuo kito. Šiuo atveju, kai kalbame apie informacinių laidų vedėjas medijoje ir metodologinius žingsnius refleksijoms nagrinėti, svarbiu diskurso analizės aspektu tampa tai, kad tinkamiausia medžiaga yra tiriamų subjektų veikloje „natūraliai atsirandantys“ tekstai. Tokiu būdu, pasitelkiant natūraliai atsirandantį kalbos srautą, galima pamatyti, kaip tekstas suformuoja diskursą.⁸⁴ Tad tekstai tampa užuominomis diskurso, kuriam suteikiamos reikšmės ir kuris atskleidžia tiriamąjį reiškinį, šiuo atveju – moterų suvokimą apie tai, kaip veikia medija, kurioje jos dirba bei apie grupinį santykį su ja. Kadangi tyrimo centre atsideria ne tik pati televizijos institucija (ji taip pat

---

⁸⁴ Nelson Phillips ir Cynthia Hardy. *Discourse analysis: Investigating Processes of Social Construction*. Sage, 2002, 70-71.

atlieka svarbų vaidmenį), bet individai, kurie vienu ar kitu keliu save identifikuoja – už įvairius kitus galimus variantus (pvz., reportažai, vidinės ataskaitos, susitikimų protokolai ir pan.) daug tikslingiau yra rinktis interviu formą, kurioje tiesiogiai dalyvauja tiriamoji grupė.⁸⁵ Interviu šiuo atveju yra metodologiškai reikšmingas kelias ne tik todėl, kad kalbame apie kasdienes praktikas bei jose natūraliai atsirandantį diskursą, bet ir todėl, kad tyrėją domina įvairiausios moterų kaip grupės kontrolės apraiškos, lyčių nelygybės aspektai, kurių praktiškai neįmanoma perprasti kitais būdais.

Kokybinius interviu atliko šio darbo autorė 2020 metų liepos – spalio mėnesiais Vilniaus mieste. Iš viso buvo pasikalbėta su 17 informančių, interviu trukmė varijuoja nuo 40 min. iki 1 val. 20 min. priklausomai nuo įvairių aplinkybių, tokių kaip laiko galimybių, atvirumo atsakant, noro įsitraukti į išsamų pokalbį, bendros nuotaikos. Visi interviu pokalbiai, gavus sutikimą, buvo įrašyti ir transkribuoti. Informantėms buvo pažadėtas visiško konfidencialumo užtikrinimas, o tai reiškia, kad visi asmens duomenys – vardas, pavardė, tikslus amžius, konkreti darbo vieta ar vedama laida, toje pačioje laidoje dirbančių koleg(i)ų vardai ar kitos tapatybę atskleidžiančios ypatybės – bus laikomi konfidencialiais ir prireikus ištrinami ar užkoduojami neutraliais sinonimais. Taip pat siekiant užtikrinti kuo saugesnę aplinką ir išsamius bei nuoširdžius atsakymus, visoms informantėms paminėta, jog tais atvejais, jei kurie nors klausimai joms pasirodytų pernelyg sunkūs ar trikdančios, į juos atsakyti nebūtina. Taip pat buvo pabrėžta, kad visos informantės visada turi teisę pokalbį nutraukti.

Kadangi atliekami pusiau struktūruoti giluminiai interviu, iš anksto paruošti keli blokai klausimų, kuriais buvo naudojamosi interviu metu. Klausimai konstruojami, mąstant apie televiziją kaip struktūrinį mechanizmą bei moters patirtį tokioje sistemoje. Jie siejami su moters išvaizda, nėštumo laikotarpiu, tapatybiniais aspektais, lyties konkurencija jos viduje ir tarp lyčių, žiūrovo žiūros tašką, moterims keliamus televizinius reikalavimus, o galiausiai, pačių moterų santykį su medija ir mediatizacija. Taip pat yra klausimų, susijusių su senėjimo tematika ir kylančių iš moters patirčių senėjančiame kūne, skirtingose amžiaus kategorijose, savaeigiai vykstančius pokyčius bei įvairias jų išgyvenimo formas.

2.2. Ribotumų galimybės

Natūralu, jog viso tyrimo kontekste atsiranda proga apgalvoti, kas galbūt galėtų turėti įtakos tyrimo patikimumui, o taip pat ir interviu poveikiumi, kalbėjimosi su informantėmis proceso metu. Kitaip tariant, šis nedidelis skyrelis skiriamas tyrimo permąstymui, apie tai, kas skaitančiam ar skaitančiai anaipol ne taip akivaizdu.

---

⁸⁵ Ten pat, 72.

Kaip minėta anksčiau, atrinktos informantės yra informacinių laidų atstovės, jas vedančios ar geriausiu atveju turinčios vienokį ar kitokį pasiruošimo, redaktoriavimo santykį su savo laida. Tačiau jeigu kalbėtume apie procesą, kai atsiranda darbas eteryje, į informacinių laidų lauką patenka tokios laidos kaip žinios, kurios yra išskirtinai sausos, pasižyminčios tikslumu bei menka asmenine intervencija laidos vedimo metu. Tiksliau apibrėžiant, reikėtų minėti net ne laidos vedimą, o paprasčiausią diktoriaus darbą, kuomet iš suflerio nuskaitomas jau įrašytas tekstas. Tačiau yra ir visas pluoštas informacinių laidų. Tai ir aktualijų laidos apie įvairius žmonių gyvenimui įtaką darančius vietinius bei tarptautinius procesus, ir politiniai debatai, kuomet atsiranda tiesioginis ryšys su kalbinamuoju ar kalbinamąja. Darbas tokiose laidose – daug dinamiškesnis, reikalaujantis įdirbio. Taigi trumpai tariant, tiek žinios, tiek aktualijų laidos šiame darbe patelpa po bendru informacinių laidų skėčiu. Toks medžiagos korpusas turi ir trūkumą, ir jo paaiškinimą.

Tai, jog pasirinktos informantės ateina iš to paties, bet, kita vertus, skirtingo pobūdžio lauko, labai didele tikimybe suteikia ir ganėtinai skirtingų patirčių, tad ir refleksijų, galimybę. Todėl pasirinkta išeitis yra kalbėti apie moterų refleksijas bendrai, esant informacinėse laidose, o ne skaidyti patirtį mažesniais pjūviais ir taip atskirai juos analizuojant prioritetizuoti menkesnes bendras tendencijas, bet pateikti daugiau padrikų ir nebūtinai gilių įžvalgų. Tokio sprendimo paaiškinimas yra vienas – Lietuvos vedėjų ir laidų rinka yra kiek per menka, kad būtų galima atlikti tokio tipo tyrimą. Norint analizei pasirinkti tik vieną iš pjūvių – žinias arba aktualijų pokalbių laidas, arba debatus – reikėtų turėti daugiau informančių. Tai padaryti būtų kiek sudėtinga, nes šalyje neturime tiek daug laidų vedėjų, kurios specializuotųsi tik ties vienu žanru. Būtų galima daryti prielaidą, kad iš to daugiausiai ir kyla savęs identifikavimas labiau žurnalistė negu laidos vedėja – Lietuvoje šios srities moterys tiesiog dengia viena kitą, aprėpdamos visą informacinių laidų lauką.

2.3. Metodinio rėmo formavimas

Interviu analizės proceso metu, natūralu, pasitelkiama keletas saugiklių, padėsiančių užtikrinti, kad rezultatai patikimai atspindėtų tikrąjį informacinių laidų vedėjų moterų požiūrį. Šio tyrimo analizės pagrindas formuojamas iš dviejų prieigų, kurių viena tampa kitos, didesnės prieigos, dalimi. Eva Magnusson ir Jeanne Marecek pateikia analitinių procedūrų schemą, tinkamą nagrinėti didelės apimties ir interviu formato medžiagą. Abi tyrėjos specializuojasi feminizmo, lyčių studijose, tad jų pateikiama analitinė prieiga tampa dar labiau artima šio tyrimo apimtyje keliamiems klausimams. Profesorės pasiūlo, nagrinėjant interviu, ieškoti netiesioginių kultūrinių reikšmių (angl. *implicit cultural meanings*)⁸⁶, kurios tampa bendromis grupei žmonių, ir aiškintis, kaip grupės reikšmių

---

⁸⁶ Darbe sąvokų porose – netiesioginės ir numanomos, reikšmės ir prasmės – esantys žodžiai laikomi sinonimais.

įveiklinimas pasireiškia praktiškai.⁸⁷ Kitaip tariant, pasiūloma prieiga yra aktuali, norint tirti, kaip žmonių kalbėjimas yra susijęs su prasmų rinkiniais, kurie paskui išsišaknija į platesnį kontekstą. Analizės kontūrus profesorės nubrėžia keturiais pagrindiniais žingsniais, kurie aprašomi šiame skyrelyje ir vėliau taikomi surinktų šiam tyrimui interviu analizėje.

Visgi besigilinant į pasiūlytą schemą, intuityviai atsiranda poreikis jau minėtos mažesnės schemos įtraukimui. Magnusson ir Marecek pasiūlomas analitinis įrankis, atrodytų, yra pakankamas, jeigu kalbame apie interviu pobūdžio duomenis, tačiau, beieškant numanomų netiesioginių reikšmių, pristingama didesnės tyrėjos kontrolės, mechanizmo, padedančio reikšmes aptikti. Tad tyrimo patikimumui sustiprinti šalia pasitelkiamas giminingas britų lingvisto Norman Fairclough pasiūlomas kritinės diskurso analizės metodas. Tiesa, turint omenyje tai, kad šis metodas taikomas visai kitokio pobūdžio duomenims tyrinėti (pavyzdžiui, laikraščių, žurnalų straipsniams, jų ištraukoms ir panašioms formoms), analizei pasitelkiami tik du pirmieji jos žingsniai – žodyno ir gramatikos dekonstravimas – prie kurių taip pat nuosekliai prieinama sudarinėjant metodologinį analizės modelį, pasitelkiamą šiame tyrime.

Pradėti verta nuo bendro paaiškinimo, kodėl apskritai pasirenkama giminingų analizių sintezė. Autorės Magnusson ir Marecek išreiškia iš esmės labai panašų požiūrį į diskurso analizės prieigą – individualus reikšmių kūrimas iš tiesų nėra tiek individualus kaip gali atrodyti iš pirmo žvilgsnio, kitaip tariant, reikšmių egzistavimas nėra paremtas idiosinkratiškumo principu. Asmeninės reikšmės visada susiformuoja priklausant bendruomenėms, jų tinklui, kuriame jau vyrauja įvairios galimos reikšmės, todėl žmonės visada supranta įvykius, kitus žmones ir save pačius bendrų prasmų fone. Taigi kalbame apie tokias reikšmes, kurios yra bendrai visų suprantamos, tačiau įprastai neįgarsinamos, o tai reiškia – dažnai netiesioginės ir numanomos, be sąmoningo apsisprendimo jomis vadovautis, tarsi *a priori* nuostatos, kurios tampa kultūriškai bendromis. Galima sakyti, kad tokios bendrai pasidalijamos prasmės yra pagrindinis šaltinis, bendruomenės narėms ir nariams leidžiantis suprasti save ir paversti suprantamu(-a) kitiems.⁸⁸

Tuo tarpu norint paaiškinti kritinės diskurso analizės mechanizmą, taip pat verta pradėti nuo paprasčiausios diskurso sąvokos reikšmės. Įprastai bendra diskurso idėja remiasi prielaida, kad žmonių kalba yra konstruojama tam tikrose socialinio gyvenimo struktūrose, kuriose žmonės veikia. Tad diskursu vadinsime socialines – diskursines – praktikas, susijusias su kalbėjimo apie pasaulį ar atskirus jo aspektus būdais.⁸⁹ Diskurso analizės kaip metodo atspirties tašku tampa struktūralistinė ir postruktūralistinė lingvistinė filosofija, o kone labiausiai – teiginys, kad mūsų prieiga prie realybės

---

⁸⁷ Eva Magnusson ir Jeanne Marecek, *Doing Interview-based Qualitative Research: A Learner's Guide*. Cambridge: Cambridge University Press, 2015, 142–165.

⁸⁸ Ten pat, 143.

⁸⁹ Marianne W. Jørgensen, Louise J. Phillips, *Discourse Analysis as Theory and Method*. Sage, 2002, 1-2.

vyksta per kalbą⁹⁰. Ir čia kalba laikomos įvairiausios jos formos – rašytinė, sakytinė, vaizdinė, garsinė.⁹¹ Čia pat svarbu pabrėžti, kad šiame darbe koncentruotai tyrinėsime tik išrašytą sakytinę kalbą – duomenimis virsta interviu transkripcijos, tačiau analizės pobūdžio ir gylio vardan, nebus nagrinėjami tokie aspektai kaip kalbėjimo greitis, kurio nors žodžio ar jų junginio ištarimo ryškumas bei kiti panašūs veiksniai.

Taigi susidaro įspūdis, kad šios dvi analitinės prieigos labai panašios, kai kas sakytų net – vienodos, nes kalba lyg ir apie tą patį – kalbą bei su ja susijusias reikšmes. Visgi šių analitinių įrankių skirtumas tas, jog pirmasis tyrime sužaidžia kaip pagrindinis analizės rėmas, o antrasis – dalis kritinės diskurso analizės žingsnių – kaip dar stipresnės analitinės duomenų kontrolės saugiklis. Na, o šia jungtimi, t.y. bendra metodine prieiga, siekiama sutelkti dėmesį į tai, kokias ir kaip reikšmes suformuoja informacinių laidų televiziniėje medijoje veikiančios moterys. Tokia metodologinių teorijų jungtis šiame darbe padės ne tik atrasti atsakymus į kilusius klausimus, dominančius tyrėją, bet ir parodys, kad refleksijų analizė nėra tik apie informacinių laidų vedėjų moterų kaip grupės savivoką, bet taip pat apie bendresnį ir platesnį medijos mechanizmą.

Mokslininkų E. Magnusson ir J. Marecek aprašyti analizės žingsniai suteikia galimybę stebėti, jog tam tikri paskiri pasakymai turi kažką bendro su platesniais kultūriniais modeliais, kitaip tariant – turi kultūriškai bendrą kalbėjimo modelį. Šį teiginį jos pagrindžia parodydamos, kaip atsiranda sąsajos tarp kalbos analizės ir tyrėjų teorinių žinių apie platesnius reiškinius (šiuo atveju tai atstoja anksčiau aptartas teorinis pagrindas). Norint suprasti, ar ir jeigu taip – kaip žmonės, naudojasi kultūriškai bendromis prasmėmis, kai pasisako tyrėją dominančiomis temomis ar klausimais. Kaip iš „žalių“, neapdorotų duomenų pereiti prie jų konceptualizavimo bei galiausiai padaryti atitinkamas studijuojamo fenomeno išvadas? Šiam tikslui pasitelkiami keturi pagrindiniai toliau aptariami žingsniai.

Pirmasis žingsnis – pradinis darbo su medžiaga etapas, kurio tikslas yra susipažinti su turima interviu medžiaga. Mintyje išlaikant pagrindinį tyrimo klausimą ir bendrus dominančius aspektus, perskaitomi visų interviu rinkinys. Toliau vyksta panašus į kitas analitines prieigas žingsnis, kuomet interviu medžiaga perkošiama per skirtingus tyrėją dominančių klausimų filtrus, vadinamuosius specifinius subklausimus, vedančius prie atsakymų į pagrindinį tyrimo klausimą⁹² (pavyzdžiui, koks moterų refleksijose apie tai, ką jos daro, atsispindi, tinkamos informacinių laidų vedėjos profilis?; arba – kaip amžiaus amplitudė ir kūno kultas suveikia informacinėse laidose? koks yra vyraujantis informacinių laidų vedėjų požiūris į jų darbą? kas informacinėse laidose yra nedovanotina?). Visos aptinkamos interviu vietos, „pataikancios“ į subklausimo lauką, surūšiuojamos į atskirus aplankus

---

⁹⁰ Ten pat, 8.

⁹¹ Stephanie Taylor, *What is Discourse Analysis?* Bloomsbury Publishing, 2013, 2.

⁹² Magnusson ir Marecek, 84-85.

būtent pagal pasirinktas potemes. Sugrupuojant interviu ištraukas svarbus vienas kriterijus: tyrėja turi ieškoti ne atsakymų į klausimus, kaip informantės supranta apkalbamą reiškini, bet priešingai – kokiais būdais tomis reikšmėmis pasinaudojama.⁹³ Taigi šiuo žingsniu įgyvendinami du nedideli šio etapo tikslai – tyrėja atsirenka medžiagos dalis, kurios yra reikantiškos klausimų analizei bei interviu medžiaga perrūšiuojama ne pagal informantes, o pagal tiriamus subklausimus arba potemes. Ir tai svarbu, nes analizės tikslas yra ne suklasifikuoti atskirus individus, o identifikuoti ir išstudijuoti netiesiogines kultūrinės reikšmes, susijusias su tiriamu klausimu.

Antruoju žingsniu siekiama pereiti nuo tiriamųjų klausimų prie grupinių bendrumų (angl. *group commonalities*). Šiuo žingsniu ieškome tokio interpretacinio turinio, kuris būtų bendras grupiniu mastu. Geras tokio žingsnio praktinis pavyzdys būtų paėmus vieną subklausimą pažiūrėti, į kokias stovyklas pagal analizuojamus aspektus pasidalija informantės. Klausimas, kuris turėtų būti keliamas, šiame žingsnyje – kas pastebima? Reikėtų klausti ne tik apie tai, kaip tos grupės skiriasi, bet ir galbūt kas tarp jų bendro. Šiame analitiniame rėme, netiesioginės kultūrinės reikšmės yra būtent tai, kas leidžia atsitikti taip, jog tam tikrai bendruomenei būdingas bendras specifinis kalbėjimas.⁹⁴ Tad toliau mus domins numanomos kultūrinės reikšmės, kuriomis grindžiamas kalbėjimas ir tai, kokia to kalbėjimo paskirtis bendrame pokalbyje.

Trečiasis žingsnis yra didžiausias, nes perkelia analizę iš grupinių bendrumų į nematomas kultūrinės reikšmes. Būtent dėl to, kad jos vadinamos kultūrinėmis, o ne individualiomis, pirmiausiai, ką turi padaryti tyrėja, yra praplėsti žvilgsnį už interviu medžiagos, atsižvelgiant į tyrimo dalyvių kultūrinę bei socialinę aplinką, o taip pat atsigręžti į teorinių prielaidų dedamąją. Toliau autorės siūlo sugrįžti į interviu ištraukas ir ieškoti būtent paslėptų reikšmių, sutikdamos, kad vėl perskaityti interviu neužtenka, nes reikšmės nėra tiesioginės ir pasižymi vienu bruožu – tokiais reikšmėmis pasinaudoja tyrimo dalyvės, siekdamos paaiškinti save. Nagrinėjant kalbą, nėra iš pirmo žvilgsnio akivaizdu, kad tai yra būtent ta reikšmė, kurios ieškome, nes konkrečiai bendruomenei priklausančioms narėms tokios kultūrinės reikšmės yra savaime suprantamos, tad kalbinio akto metu į jas konkrečiai nėra niekaip referuojama, jos net nevertinamos kaip kultūrinės reikšmės ar būdai, kuriais įprasminami tokie reiškiniai kaip, tarkime, savivoka.⁹⁵ Taigi tokios reikšmės informančių dažnai bus matomos kaip „taip tiesiog yra“, o tyrėjai tenkanti užduotis yra pasistengti išlukštenti tą „taip tiesiog yra“.

Nors autorės užsimena apie tai, kad norint atskleisti savaime suprantamus reiškinius, reikėtų peržiūrėti, kokios yra bendros kalbinės savybės – išraiškos, pasikartojantys kalbėjimo būdai, žodžių pasirinkimas, visgi šio darbo autorė, analizės gylio vardan, pasirenka kitą kelią – N. Fairclough kritinės diskurso analizės pirmuosius du žingsnius. Remiantis akademike Hilary Janks, Fairclough

---

⁹³ Ten pat, 145-146.

⁹⁴ Ten pat, 146-148.

⁹⁵ Ten pat, 148-149.

kritinės diskurso analizės prieiga patogi tuo, jog leidžia sutelkti dėmesį į konkrečias kalbines parinktis, jų gretinimą, seką, išdėstymą – tai reiškia, visa analizė remiasi keliagubu ir įvairiomis kryptimis įvykdomu proceso komplikavimu, kuris galiausiai tyrėjai atneša atsakymus į daug įdomių klausimų, kuriuos siekė paaiškinti ir pats Fairclough – kaip tekstas išsidėsto? kieno interesams jis tarnauja, o kieno interesai lieka nematomi arba yra neigiami? kokios yra tokio pozicionavimo pasekmės?⁹⁶ Visgi pasitelkti visa analizės schema čia nėra reikalinga, bet ir negalėtų būti taikoma todėl, nes, kaip minėta anksčiau, ji skirta visai kitokio pobūdžio medžiagos analizei. Na, o pagrindine kritinės diskurso analizės metodo pasirinkimo argumentacija tampa tai, jog Fairclough pasiūlomas įrankis leidžia daug daugiau ir tikslingiau aprašyti šio trečiojo Magnusson ir Marecek analizės žingsnio rezultatus.

Fairclough atskaitos tašku yra kalbinių aktų teorija – pasakymai žodžiu, tekstu. Kritinės diskurso analizės tikslu laikoma suprasti ne ką kiekvienas kalbinis aktas reiškia, o su kokiomis ideologinėmis struktūromis susijusi pasakymo gamyba. Taigi šiam kritinės diskurso analizės pradininkui rūpi santykis su ideologija ir jos veikimas molekulinio lygmeniu (tekstai nagrinėjami iki smulkiausių savo struktūrų, pavyzdžiui, net skyrybos ar fonetikos, teksto struktūravimo ir pan.).⁹⁷ Bendra mintis – savo analizėje turime dekonstruoti šiuo atveju du dalykus: žodyną ir gramatiką.

N. Fairclough sakytų, kad visiškai neutralaus žodyno nėra, todėl, kai aprašysime žodyną, mums rūpės, kokio tipo pasaulio kodavimas vyksta per žodyno pasirinkimą, t.y. dėmesį kreipsime į šią kelių verčių kombinaciją: sieksime atsakyti, kokias patirčių vertes turi žodžiai (būdas pateikti pasaulį – patirties žodynas), koks yra ekspresyvumas (pateikiamas vertinimas, tarkime, negatyvumas, pozityvumas, pašėpimas ir kt.), galiausiai – kokios vartojamos metaforos.⁹⁸ Kai ieškoma santykio, kas iš tiesų yra daroma, tai yra – aprašoma galimybių sistema, o tuomet toliau galvojama, ką tai gali reikšti turimame galimybių kontekste. Tokiu atveju, variacijų reikšmių sistemos yra svarbios, net jeigu skirtingai sudedame akcentus. Mąstydami apie ekspresyvumą, ieškome vertinimo, neapleidžiant ne iki galo akivaizdžių formų, pavyzdžiui, kad ir kategorinių kontrastų.

Toliau svarbi tekste taps gramatika – Fairclough gramatiką sieja su vertėmis, jam rūpi procesai, įvykiai, veiksmai. Čia vėlgi taps aktualus pasaulio suvokimas ir jo kodavimas, santykis, modalumai, gramatinių bruožų ekspresyvumas, pasireiškiantis pagal pasaulio suvokimą, gramatinės struktūros, sakinių jungtys. Viena vertus, mąstant apie gramatiką, reikės ieškoti, kokie procesų, veikėjų tipai dominuoja, šalia to, kita vertus, reikės vykdyti agentyvumo, aktyvumo ir pasyvumo bei sakinių pozityvumo ar negatyvumo paieškas. Kalbant apie santykį, esminga turėti mintyje sakinio nuosakas: Fairclough savo įrankį aprašo anglų kalba, todėl lietuvių kalboje jis, natūralu, gali skirtis ir, ko gero,

---

⁹⁶ Hilary Janks, „Critical Discourse Analysis as a Research Tool.” *Discourse: Studies in the Cultural Politics of Education*, 18(3), 1997, 329.

⁹⁷ Norman Fairclough, *Language and power*. Pearson Education, 2001, 127-132.

⁹⁸ Ten pat, 92-100.

lietuviškoje teksto gramatikoje reikėtų atsižvelgti į tokius sakinių tipus, vadinamąsias sakinių nuosakas – tiesioginę, tariamąją, liepiamąją ir klausiamąją. Iš jų veda ir dėmesys į modalumus, kurie nurodo santykį su adresatu (čia dažnai pasitarnaus tokie žodžiai kaip privalau, turėčiau, noriu, kviečiu, įsakau ir panašūs beigi jų asmenuotė gali būti įvairi). Ekspresyvumui suvokti dažnai ieškosime ne tik vertinimo, bet ir kategorizavimo (kaip tarkime, „šios knygos galimai pasenusios“ arba „šios knygos turėtų būti pasenusios“). Baiginėjant aiškintis gramatikos dalį, bus svarbu įvertinti, kaip jungiami sakiniai – ar galime rasti, pavyzdžiui, laiko, erdvės nuorodų.⁹⁹

Atlikus trečiąją analizės žingsnį, prasminga grįžti atgal į Magnusson ir Marecek schemą, kurioje liko paskutinis etapas. Paskutiniu metu žingsniu siekiama pajudėti išvadų link, pateikiant platesnį tyrimo vaizdą, išvadų idėjoms patikrinti. Šiame etape išvados apie netiesiogines kultūrinės reikšmės turi būti laikomos negalutinėmis, t.y. atviros peržiūrai. Taigi, nustatčius vieną ar daugiau kultūrinių reikšmių ir išsiaiškinus, kaip jos informančių įveiklinamos, reikės dar kartą peržiūrėti visus surinktus interviu duomenis ir patikrinti, ar tos preliminarios išvados atitinka, atsispindi bendrame tyrimo medžiagos vaizde.¹⁰⁰ Paprastai tariant, galutiniame analizės etape įvertinama, tobulinama ir galiausiai pateikiama rezultatų sintezė – apsvaistoma, kaip atskirų analitinių taškų idėjos dera tarpusavyje ir kartu su bendru tyrimo klausimu, kaip tai susiveda į vientisą darbo visumą.

3. Tyrimo rezultatai

Dirbant su interviu medžiaga, privalu pagalvoti apie keletą techninių žingsnių aprašant savo atradimus. Vienas tokių – gebėjimas skaidriai parodyti, kaip konceptualios teorinės kategorijos susijungia su analize bei rezultatais.¹⁰¹ Tad apžvelgus, kas iki šiol mokslinink(i)ų jau išsiaiškinta, teorinėje dalyje pasiūlius žodyną, kaip galima kalbėti apie televizinių informacinių laidų pasaulį, o metodologijos skyrelyje pristačius, kurie gi žingsniai padės skaidriai tirti, kokios reikšmės, susijusios su savąja medija, atsiranda moterų tekstuose, šioje darbo dalyje metas pristatyti teorijos, metodologijos ir duomenų sąjungos rezultatus.

Viena iš akademiko Peter Dahler-Larsen analizės pateikimo, norint pilnai iškomunikuoti kokybinių duomenų išvadas, taisyklių yra ta, jog siekiant skaidrumo, reikėtų pateikti transkripcijų gabalėlius, įrodančius ginamus teiginius.¹⁰² Toliau taip pat svarbu yra atkreipti dėmesį ne tik į tai, apie ką informantės kalba, bet ir į tai, apie ką nėra kalbama – žmonių pokalbiuose, taigi ir tekstų

---

⁹⁹ Ten pat, 101-114.

¹⁰⁰ Magnusson ir Marecek, 151-152.

¹⁰¹ Svend Brinkmann, *Qualitative Interviewing*. Oxford: Oxford University Press, 2013, 125-126.

¹⁰² Ten pat, 113-114.

transkripcijose, kažko nepasakymas dažnai yra lygiai tiek pat svarbus, kaip ir pasakymas.¹⁰³ Todėl ši prielaida prisimenama analizės metu.

Toliau pristatomi rezultatai, gauti nagrinėjant 17 pusiau struktūruotų giluminių interviu, atliktų su moterimis, vedančiomis informacines laidas pagrindiniuose Lietuvos televizijos kanaluose. Pilnos interviu transkripcijos pateikiamos 2-ame Priede. Kontekstui arba skaitytojų poreikiui pasitikslinti išnašose žymimos nuorodos į konkrečių informančių mintis.

Pasikalbėjus su 17 moterų apie jų patirtį didžiųjų televizijos kanalų informacinėse laidose bei išanalizavus prasmes, kurias įgyja moterų kalbėjimas, galima paaiškinti ne tik informacinių laidų veikimo mechanizmą, atskleisti įvairiomis ašimis pasireiškiančią medijuotą nelygybę, bet ir parodyti, kokios reikšmės aptinkamos, nusakant savo požiūrį į klausimus, kurie grindžiami vertybiniais aspektais. Todėl tyrimo rezultatai pateikiami trimis dalimis: pirmu atveju aptariama, koku būdu medija suvokiama kaip institucija, antruoju – kaip reiškiasi reprezentacijos galia, kitaip tariant, koku būdu medija atsiranda kaip formuojanti sistema, paskutinėje dalyje kalbama apie medijos ir individualumo sąsają.

3.1. Medija kaip institucija

„K: *Ar yra daugiau laisvės?*

I: Kam?

K: *Vedėjoms.*

I: O ką ta vedėja, kurioj vietoj ta laisvė turėtų būt?“¹⁰⁴

Viena iš interviu išryškėjusių santykių kategorijų – stipriai institucionalizuotas savo medijos suvokimas, kai buvimas medijoje reflektuojamas būtent per ją ta prasme, jog medija tampa panaši į vėberišką aparatą, atitinkantį pagrindinius biurokratinio veikimo standartus. Kitaip tariant – televizijos institucija tampa gofmanišku fasadiniu tam tikras taisykles turinčiu regionu, kuriame žmogus yra stebimas, todėl turi laikytis esamų standartų. Televizija kaip institucija tampa sąjungininku tarp moters ir kasdienių praktikų ar net pastarųjų priešastimi. Ir čia yra keli niuansai, atspindintys tokio santykio esmę. Viena vertus, televizija matoma kaip taškas, kuriame kaupiamos, vertinamos ir atspindimos akivaizdžios tendencijos, kitaip tariant – visos praktikos, kurios laikomos normaliomis, įprastomis, bendromis visam pasauliui. Antra vertus, santykis pasireiškia per tai, kaip savoji medija suvokiama, o ji suvokiama kaip rimta, atsakinga, taisyklinga institucija su, galima teigti, aiškia misija, todėl automatiškai tai tampa institucija su minimizuota klaidos galimybe bei

---

¹⁰³ Ten pat, 125-126.

¹⁰⁴ Informantė Nr. 15

maksimizuota profesinės savikontrolės būseną be galimų nuokrypių. Trečia vertus, institucionalizuotą santykį galima suprasti pagal tai, kaip informacinės laidos vedančios moterys tampa tiltu tarp televizijos (galbūt net tiesiog atskiro kanalo) kaip institucijos ir visuomenės, t.y. žiūrovų ir žiūrovių. Galiausiai visoje išryškėjančioje institucinėje logikoje svarbus yra techninis, apskritai televizijos gyvavimą lemiantis, momentas, nes būtent tai yra mechanizmas, kuriuo tarsi legitimizuojamas bet kokios normos atsiradimas ir palaikymas.

Pirmasis elementas – medijos suvokimas, kurį sudaro 1) bendro savojo „aš“ apibrėžimas, 2) medijos kaip rimtos refleksija keliais būgiais – per kalbos kontrolės elementus, klaidos sampratą ir griežto apibrėžimo, kas į mediją apskritai negali patekti. Tad pradėti galima nuo savojo „aš“ apibrėžimo: „Žurnalistė, be abejo“¹⁰⁵; „Aš visada save įvardinu žurnaliste <...>“¹⁰⁶, „<...> esu žurnalistė, nes žurnalistas yra universalus žmogus“¹⁰⁷; „Aš tai vis tiek vadinčiau save labiau žurnaliste. <...> pakankamai gerai žinau tą rinką, tai dauguma yra žurnalistai“¹⁰⁸; „Žurnalistė. Nu, ta prasme, nuo to tu nepabėgsi“¹⁰⁹; „Esu žurnalistė. Ir būdama laidų vedėjos pozicijoje irgi tą patį sakau,“¹¹⁰ – tokius atsakymus pateikė maždaug 90 procentų kalbintų moterų, paklaustos, kuo save labiau laiko – žurnalistėmis ar laidų vedėjomis. Tai nėra beprasmis, nors ir savaime suprantamas, savojo „aš“ apibrėžimas. Priešingai – tai yra taikus pasipriešinimas iki šiol vyraujančiam stereotipuotam visuomenės požiūriui, jog būtent šios grupės – informacinių laidų vedėjų moterų – pagrindinė užduotis yra pernelyg nesudėtinga, t.y. atsisėsti prieš kamerą ir perskaityti tekstą. Bendrai apžvelgiant šį diskursą, reikėtų pasakyti, kad šioje grupėje jis dominuojantis. Iškrepta pavieniai atvejai, kai atliekamas darbas reflektuojamas kaip nepakankamai rimtas. Visgi tam pasirenkamas logiškas pateisinimas, kad informacinės laidos vis dėlto ne iki galo karaliauja žurnalistikos skalės viršūnėje, ten kai kuriose refleksijose atsiduria, pavyzdžiui, neseniai Lietuvoje išpopuliarėjusi tiriamoji žurnalistika. Goffman sakė, kad per vaidinimą kitiems galime įtvirtinti savo vaidmenį kitų akyse – visos moterys, norėdamos paneigti „nieko neveikimo“ įvaizd savo darbą reflektavo per tokias koncepcijas kaip, pavyzdžiui, užimtą darbo dieną ar įsteigdamos aibę funkcijų, kurias jos atlieka – būtent čia iškyla biurokратиškumo vaizdinys, kai atsiranda formalus racionalumas ir labai aiškūs svarbaus darbo rėmai.

Pereinant prie medijos kaip rimtos refleksijos, galima pradėti nuo to, kad vienas iš kelių, kuriuo bandoma sugriauti stereotipinę „nieko neveikimo“ prielaidą apie darbą televizijoje, yra būtent retorikoje apie vedamas savo laidas jas pristatyti kaip rimtas. Ir šioje vietoje nerasime pasiskirstymo į priešingas stovyklas pagal tai, kad vienoms tos laidos būtų rimtos, o kitoms – ne. Tai veikia

---

¹⁰⁵ Informantė Nr. 7

¹⁰⁶ Informantė Nr. 1

¹⁰⁷ Informantė Nr. 2

¹⁰⁸ Informantė Nr. 6

¹⁰⁹ Informantė Nr. 10

¹¹⁰ Informantė Nr. 11

vienbalsis sutarimas apie žanrą ir jo specifiką, tačiau ką įdomu ir reikšminga pabrėžti, tai įvairius netolydumus, kaip retoriškai perteikiama suprantama žanro kategorija. Viena vertus, svarbūs tampa kalbos kontrolės elementai. Pernelyg familiarios kalbos eliminavimas, informacinių laidų vedėjos kaip taisyklingos, aiškios, raiškios lietuvių kalbos šalyje pozityvaus ir reikšmingo pavyzdžio įsteigimas, griežtas balso suvaldymas (nepageidautinos baimės kaip emocijos suvaržymas) – visa tai yra aiškiai nubrėžtos ribos, nurodančios, kur prasideda informacinės laidos žanras. Pavyzdžiui, viena informantė savo požiūrį apibūdina taip: „Nebūtinai, gali būti ten graži ir visokia, nežinau, seksbomba ir t.t., bet kaip tu gali statyti ją į žinių vedėjas, jeigu ji neturi ką pasakyti arba, pavyzdžiui, turi kalbos defektą? Arba pavyzdžiui, skaityti nemoka, yra ir tokių variantų.“¹¹¹ Kita informantė sako: „<...> žinių pranešėjas turi būti kažkoks autoritetingas į žiūrovą, kad jis įtikinamai kalbėtų, ir kad jis suprastų, apie ką kalbą.“¹¹² Bendras kalbėjimas klausimosiomis ir tariamosiomis nuosakomis yra apie išsakomą laikyseną – žinios pranešimas privalo skliti iš solidaus, rimto, neblaškančio dėmesio žmogaus. Ir tai kol kas dar nėra kalba apie solidumą kaip žmogaus savybę, tai verčiau požiūris į primetamą fasadinį rūbą, kurį kaskart turi užsidėti laidos vedėja eterio metu.

Čia, ko gero, ir atsiranda Goffman teorinis įspūdžio sudarymo aspektas – įspūdis sukelia pasitikėjimą, o pasitikėjimas atneša autoritetą. Tai kardinaliai rimtos pozicijos laukiama pasekmė ir sėkmė. Bendroje retorikoje taip pat nepastebėsime ir galimybės užsidėti dvejus skirtingus gembės rūbus tuo pačiu metu – būti šiek tiek linksma, šiek tiek nerimauti, bet ir išlikti šiek tiek rimta – yra tai, kas praktiškai draudžiama, su galimybe „pasirinkti vieną iš“: „Aš pati atranką į pramoginę laidą buvau praėjus, bet man žinios pasakė, kad arba aš čia, arba ten. Viskas. Ir aš pasirinkau vis dėlto likti žiniose. <...> Jeigu tai yra informacinės laidos, tai tu turi būti šiek tiek ir solidesnis.“¹¹³ Solidumas ateina ir iš reflektuojamo tikslo, galima sakyti, misijos, kurią atlieka informacinių laidų vedėja – ji atneša žinią. Tai konservatyvaus, į socialinę struktūrą nurodančio diskurso apraiškos – naujiena atnešama plačiajai visuomenei, todėl svarba tenka pirmiau turiniui, jo pateikimui, o tik tada, pavyzdžiui, išvaizdai.

Dar vienas būdas, kaip perteikti rimtumo koncepciją, galėtų būti pasirenkant paaiškinti kontrolės mechanizmą per klaidos apibrėžimą. Štai ką kalba informantės: „<...> o pas mus už kiekvieną žodį tu ten jautiesi, kad gali sulaukti kalbininkų laiško. Anksčiau gaudavom klaidų sąrašus, dabar jau nebe.“¹¹⁴; „<...>čia toks dar irgi kartais atsisuku pasižiūrėt, jeigu žinau, kad buvo kažkokia klaida tiesioginiam etery. Tai ne iš karto tą pačią dieną atsisuku, bet atsisuku po kažkurio laiko ir dažniausiai net neatrodo taip blogai, kaip mintyse atrodė, bet pasižiūriu ir galvoju – aha, kaip čia taip

---

¹¹¹ Informantė Nr. 10.

¹¹² Informantė Nr. 6.

¹¹³ Informantė Nr. 13.

¹¹⁴ Informantė Nr. 12.

galėjo būti ne taip.“¹¹⁵; „ir netgi aš gal kalbėčiau apie klaidų kultūrą mūsų šalyje. Net jeigu ir jis suklysta, kaip mes tą klaidą vertinam? Ar mes suprantam, kad tai yra kelias, kurio niekas nenueis to kelio be suklypimo? Ar vis dėlto mes iškart baudžiam?“¹¹⁶; „Kartais klaidos kaina yra didelė.“¹¹⁷ Klaida, galima sakyti, suvokiama kaip veiklos kontrolės forma, priežiūros mechanizmas. Klaidą galima matyti ir metaforiškai kaip, pavyzdžiui, klaidą, turinčią savo kainą. Tai metafora, referuojanti į bendrai moterų kaip grupės iškeliamą reikšmę, požiūrį į darbą, o kartu ir į tai, kad informacinėse laidose klaida yra nedovanotina, už ją baudžiama. Goffman tai apibūdina socialiniu neįgalumu – klaidos kaina yra didelė ta prasme, jog laidos vedėja gali būti išmetama iš darbo, biurokratiniais terminais kalbant, už šiurkštų pažeidimą, tačiau kartu ji praranda finansinį ir socialinį kapitalą, kai netenka ne tik pinigų, bet tampa nereikalinga kitiems kanalams, o kartais – net visuomenei. Todėl ir vyksta nuolatinė savirefleksija, savo veiksmų atlikimo peržiūra – kaip buvo prieita prie klaidos, kad daugiau tai nebepasikartotų. Kitaip tariant, suveikia vadinamųjų Goffman užkulisių regiono kontrolė, vaidinanti svarbų vaidmenį „darbo kontrolės“ procese.

Kita vertus, pabrėžiamas ne tik klaidos minimumas. Šalia klaidos atsiranda ir kitos reikšmės, kurios nurodo į tam tikrą pageidautiną informacinių laidų stabilumą. Atliekant interviu buvo siekiama išsiaiškinti, kas apskritai negalėtų patekti į informacinių laidų eterį, kitaip tariant, klausimas sukosi apie tai, kas tokiam regione nepritaptų. Galima stebėti, kaip moterų kalboje subjektais tampa įvairius neleistinus nuokrypius atstovaujantios kategorijos – juoko formos, infantilumas, radikalus eksperimentavimas kūnu. Pavyzdžiui, nors suvokiama, kad informacinių laidų vedėjų darbe netrūksta vaidinimo elementų, tačiau jie kitokie, o tarp visiškai neįsivaizduojamų personažų atsiranda, tarkime, klounai („Na, klounas netiktų žinioms vesti. Nors vėlgi, jeigu tos žinios yra Dviračio žinios, mes irgi vadiname žiniomis, bet tai yra visiškai kiti tipažai.“)¹¹⁸. Taip pat po informacinių laidų skėčiu nepatelpa tokios praktikos kaip, pavyzdžiui, moteris, kuri atlikdama savo darbą – pristatydama žinias ar vesdama laidą – pasitelktų sarkastiškas, atviras humoro formas: „Jau neleidžia. Bet čia... Irgi kažkaip nesusiję su išvaizda. Neleidžia juodų bajorių skaldyti. Nes tai tamsesnis žanras, tai nesusiję su manim, o su turiniu, tai susiję su auditorija.“¹¹⁹ Arba „Nes jeigu čia išeis va tokia biškį susivėlusį, biškį čia su keduokais merga, tai cmon – studentų televizija. Esi rimta televizija, tai turi atitinkamai ir išvaizda būti, ta prasme, tai yra televizijos standartai, tu negali to daryti, nes to reikalauja standartas.“¹²⁰ Tad kaip galimas būdo bruožas atmetamas infantilumo reiškinys, vengiama sudaryti naivumo, vėjjavaikiškumo įspūdį, argumentuojant tai ne asmeninių savybių ignoravimu, bet institucinėmis taisyklėmis, tarp kurių atsidurtų estetika ir etika. Galiausiai tarp galimų argumentacijų

---

¹¹⁵ Informantė Nr. 2.

¹¹⁶ Informantė Nr. 4.

¹¹⁷ Informantė Nr. 3.

¹¹⁸ Informantė Nr. 7.

¹¹⁹ Informantė Nr. 14.

¹²⁰ Informantė Nr. 10.

opcijų patenka ir tatuiruotės: „Tai turi būti tvarkingi, juk neateisi ten koku tatuiruotu veidu. Bet vėlgi, kodėl? Todėl, kad atrodyt nepatikima tam mūsų žiūrovui, pagrindiniam, kuris...“¹²¹ Tatuiruotė kaip reikšmė vėlgi atsineša savo paaiškinimą, jog tatuiruotas žmogus vis dar yra stigmatizuojamas, nes visuomenėje matomas kaip prastos reputacijos atstovas, tarytum, socialinė dėmė. Goffman sakytų, kad tai ir savotiška užkulisinė praktika ta prasme, jog atsiranda skirtingų žmonių, kurie taip ir netampa fasadinio regiono dalimi, lieka užkulisiuose, „kad auditorija nesuprastų, kaip su ja yra elgiama, ir negalėtų šito palyginti su tuo, kaip su ja galėtų būti elgiama“¹²². Tad televizija kaip insitucija čia labiau matoma kaip socialinės higienos palaikytoja, galima užfiksuoti struktūrinį nematomumą, institucinį monolitiškumą ta prasme, jog viskas, kas patenka į „ekstremalu“ kategoriją, niekaip negali būti įsivaizduojama ar tapatinama su informacinėmis laidomis.

Dabar metas pakalbėti apie antrą apsektą – tendencijas atspindinčią mediją. Visgi šalia rimtumo atsiranda ir kita jos pusė – tai medija, kurioje vaikomasi tendencijų ne tik mados prasme, bet ir bendros televizijos stilistikos. Tad medijos ribos išsiplečia iki bendrai pasaulinio lygmens, nes aiškiai apibrėžtu siekiu tampa tendencijų, kaip šiandien gyvena visuomenė, atspindėjimas bei palaikymas. Tendencijos varijuoja – kai kurių informančių kalboje galima pastebėti, jog svarbu tendencijų atvaizdavimas pasaulyje madingomis spalvomis, kitų informančių kalboje dominuoja plaukų kirpimas trumpai, dar vienoje grupėje galime rasti moters ir vyro vedėjų porą kaip neišvengiamai svarbų atributą televizijai. Visas šias praktikas galima bendrai pavadinti „tiesiog taip yra“ praktikomis. Visgi jos skiriasi tuo, kad vienos jų, kaip, pavyzdžiui, plaukų kirpimas trumpai, iš tiesų yra įsigalėjusios tradicijos palaikymas, paaiškinamas „nes visur taip vyksta“, o kitos – populiarių naujovių įdiegimas, paaiškinamas tuo pačiu „nes visur taip vyksta“ argumentu. Į populiarumo kategoriją atsidurtų, pavyzdžiui, nuolatinis domėjimasis viskuo, nes dabar, kaip taisyklė, visi viską žino, universalumas – gebėti atlikti bet kurią funkciją, darbas iki vėlumos, t.y., daugiau negu kad priklauso, ir panašūs reiškiniai. Ir biurokratiškumas čia tame, jog atsiranda poreikis patenkinti lūkesčius, nurodymus, kurie galioja abstrakčių normų pavidalu. Kaip tai susiję instituciškai labai gerai apibūdina kelių informančių atsakymai: „Aš žinau, kad tikrai labai daug žmonių įsidarbina ten pas mus, turėdami labai labai didelį norą dirbti televizijoje. Tiesiog neskaičiuojant darbo valandų ir tiesiog – tu nori.“¹²³ arba „Aš netgi pati esu sulaukusi pasiūlymo, kad aš turiu nusikirpti plaukus, nes pagal žurnalistikos tuos klasikinius standartus, tai laidos vedėja turėtų būti tokios griežtos šukuosenos <...> ir visa tokia labai tokia, nežinau, kaip iš kokio paveikslėlio.“¹²⁴, dar vienas pavyzdys: „Daug reikia tokių kortų panaudoti, kad galėtum likti – ne tik plaukai. Ta prasme tu daug turi prisitaikyti.

---

¹²¹ Informantė Nr 16.

¹²² Goffman, 130.

¹²³ Informantė Nr. 8

¹²⁴ Informantė Nr. 17.

Nu šiaip kaip bebūtų – tvarkaraštis. Ar daugelis nori iki vėlyvo vakaro sėdėti?“¹²⁵ – tai nėra savanoriškas individualus noras, tai verčiau laiko mastelio ištrynimasis, kuriam neduodamas asmeninis pritarimas, o tik paklūstama sukurtai sistemai, kur informacinė laida bei televizija kaip institucijos ir jos poreikiai pasidaro aukščiau už individualius.

Galiausiai metas paaiškinti, kaip pasimato tilto tarp institucijos ir visuomenės aspektas. Apie mediją kaip instituciją kalbama ne vien todėl, kad jos viduje dominuoja biurokratinė kultūra. Visgi šalia to atsiduria ir noras padaryti gerą įspūdį. Vėlgi tai kyla iš tos pačios institucinės logikos – padaryti įspūdį pirmiausia reikia auditorijai, žiūrovams, be kurių pasirodymas eterijoje, gofmaniškais terminais kalbant, vaidinimas, taptų beprasmiškas, o toks regionas kaip televizija bei informacinės laidos apskritai negalėtų gyvuoti. Įspūdžio sudarymas laikomas profesionalumu: „<...> man būtų nepriimtina žiūrėti į kitą žmogų taip, tokioje pačioje situacijoje ir tada pyksti ant savęs, kad pasielgei neprofesionaliai.“¹²⁶, pasitikėjimo sukėlimu – „Apskritai kadangi televizijoje viskas <...> apie reitingus, tai automatiškai prodiuseriai galvoja, koks vedėjas galėtų sukelti žiūrovui, kad aha, jis tikrai žino.“¹²⁷, lojalumu ir priklausomybe – „Tai atrodo – nu jo, metai televizijoje dar yra per mažai, kad galėčiau išeiti dviem ar trim. Nu vis tiek žmonės turi priprasti, greitai mane turbūt pamirš ir vėl reikės to įdirbio naujo, kad, žodžiu, sugrįžus vėl kaip į naują kažkokią visiškai erdvę ir vėl kurti, kad žmonės vėl priprastų.“¹²⁸

Goffman, kalbėdamas apie etiketą, vieną iš rūšių pavadina instrumentiniais reikalavimais.¹²⁹ Šiuo atveju, tai pareiga, kurią turi atlikti moteris – tiesioginis darbdavys jai kelia reikalavimus, kurių pagrindinis yra tarnauti kanalo auditorijai. Tokio reikalavimo, kurį verčiama paisyti pagrindimas yra grynai ekonominių paskatų, tačiau pateikimas turi būti sudarantis visai kitokį įspūdį, kad auditorija pati tokios pinklės nesuprastų. Kalbintos moterys vieningai šneka pateikdamos auditorijos vertę tokia santykių – auditorija yra svarbiausia, jai turi būti patogiu, malonu, gražu, gera žiūrėti. Tuo tarpu taip pat ekspresyviai reflektuojama, kas būtų jeigu būtų kitaip. Su auditorija yra susitapatinama, bandoma suprasti, kokie jos poreikiai, pavyzdžiui „Nu tai yra tokių, bet aš puikiai suprantu tą jausmą ryte, kai tu įsijungi ir čia sprogstanti, o tu galvoji – dabar jai nutekės vandenys ar vėliau? Tu negali žiūrovui leisti tokių minčių iš viso...“¹³⁰ arba „Jie pažiūrės dvi tris dienas, bet jeigu ji neturės to kabliuko, tai bus šakės.“¹³¹ Kitaip tariant, būdas patenkinti auditoriją yra susijęs su galimybe kontroliuoti jos mintis bei suteikti malonumo potyrį. Metaforiškai išreiškiant: „Tas ir vyksta –

---

¹²⁵ Informantė Nr. 6

¹²⁶ Informantė Nr. 2

¹²⁷ Informantė Nr. 5

¹²⁸ Informantė Nr. 8

¹²⁹ Goffman, 125.

¹³⁰ Informantė Nr. 3

¹³¹ Informantė Nr. 16

kabinimas žiūrovo.¹³² Žiūrovo kabinimas būtent ir apeliuoja į sugundymą, priviliojimą, potraukį, dėl kurio išsivysto lojalumas.

Nors informacinės laidos viešajame diskurse visiškai priešinamos pramoginėms, akivaizdu, kad informacinių laidų vedėjų kalbėjime mechanizmas išlieka tas pats. Negana to, kitame skyrelyje paaiškės, kaip kontrolė sustiprėja išvaizdos dimensijoje. Visgi prieš tai norisi aptarti paskutinį medijos kaip institucijos argumentą. Nors ir egzistuoja akivaizdi kūno kontrolė, ji nėra sąmoningai suvokiama, nes viskas nurašoma techniniams procesams, kurių reikalauja televizija. Tad tokios standartizuotų suvaržymų apraiškos daugelio informančių retorikoje pateisinamos kamera, šviesomis, žaliu fonu. Goffman savo knygoje, apibūdindamas užkulisius, pateikia televizijos pavyzdį – televizijos transliavimo darbe užkulisiams akademikas priskiria visas vietas, kuriose nėra į veidą nukreiptų kamerų ir įjungtų mikrofonų.¹³³ Taip atsitinka, kad užkulisių sienos gali būti labai trapios ir sugriūti vien spustelėjus kameros įjungiklį. Užtat suprantant tokią ploną ribą, jau refleksijose atsispindi, kokia svarbi yra griežta kontrolė iš anksto „užsivelkant“ savojo „aš“ personažą. Pavyzdžiui: „Ir aš visada studentams sakau – kamera yra pats bjauriausias ir tiksliausias veidrodis“¹³⁴ arba „Aš nemanau, kad kuriai nors moteriai galėtų pasakyti – žiūrėk, žilumas negerai, tu nusidažyk, nes tu atrodei sena. Galėtų būti argumentas, kad žiūrėk, negražiai atrodo su apšvietimu šitie plaukai.“¹³⁵, kitas pavyzdys – „O kamera mato viską – ji mato, ką tu valgei, mato, ką tu galvoji, kaip tu miegojai.“¹³⁶, arba – „Ir jeigu tu tokį darbą dirbi, kad kamerai, studijos apšvietimui pašvietus, tau nuo kokio nors paakio išburkusio mesis šešėlis ir tu tą gali labai paprastai sutvarkyti, tai kodėl nesutvarkyti?“¹³⁷ Technika bendrai čia yra sugyvinama, sužmoginama kaip autoritetingas vienetas, kuriam būdinga hiperrega. Įdomu tai, kad šiuose vertinimuose kamera atlieka žmogaus kenkėjišką, disciplinuojančiojo vaidmenį. Veidrodžio metafora tarsi sujungia kamerą ir vedėją saviidentifikacijai, kai imamasi sekti ir reflektuoti kūno nevientisumą. Toks technikos įvedimas eliminuoja kito subjektyvumą, o šis neutralumas patogus toms ir tiems, kurie ir kurios kuria laidas, jas prodiusuoja, vadovauja žinių tarnyboms ir yra ne mažiau atsakingi už vidinę kultūrą, nes nuo jų pečių techniniu argumentu tarsi nukeliama atsakomybė, kuri perkeliama pačioms informacinių laidų vedėjoms. Taigi kamera, šviesos, žalios spalvos ekranas yra tie tiesos objektai, kuriuose su koncentruojama galia ir tie, kuriais apibrėžiami motyvai.

Apibendrinant, pasitelkus Goffmaniškąją dramaturginės galios teoriją ir tapatinimosi proceso sampratą, galima nesunkiai paaiškinti, koku būdu medija suvokiama kaip smarkiai biurokratizuojama institucija. Viena vertus, tai vyksta per informacinių laidų žanrui priskiriamo

---

¹³² Ten pat.

¹³³ Goffman, 138.

¹³⁴ Informantė Nr. 3.

¹³⁵ Informantė Nr. 4.

¹³⁶ Informantė Nr. 16.

¹³⁷ Informantė Nr. 13.

rimtumo bruožo, kuris apibrėžiamas per savojo „aš“ nustatymą, griežtą kalbos kontrolę, nuolatinę klaidos ir iš jos atsirandančių neigiamų pasekmių refleksiją bei aiškia skirtį tarp tų, kurie gali patekti į televizijos eterį ir tų, kuriems tai yra draudžiama. Kita vertus, medija kaip institucija suvokiama per pasaulinių tendencijų atspindėjimą ir įspūdžio auditorijai sudarymą, auditorijos patenkinimą, suprantant, kad tai yra pagrindinis institucijos išgyvenimo šaltinis. Galiausiai visuomet biurokratinėje sistemoje dalyvauja ją palaikantys mechanizmai, kuriais šiuo atveju tampa technika, o pagrinde – kamera, dėl kurios centre nelieka žmogaus, todėl automatiškai sumažėja ir už laidas atsakingų aukštesnėse grandyse esančių asmenų atsakomybės kiekis, tačiau suaktyvėja laidų vedėjų moterų savistaba.

3.2. Medija kaip formuojanti

K: *Jūs siekiate jauna išlikti?*

I: „<...> Aš noriu išlikti jaunatviška, bet aš nenoriu visą laiką turėti 20-metės proto.“¹³⁸

Amžių ir išvaizdą šiame tyrime galima laikyti ryškiausiomis dimensijomis, konstruojančiomis ir palaikančiomis tam tikrą moters subjektiškumą. Moters subjektiškumas čia suprantamas gana tiesmukai – jos priimamas sprendimas paklusti kontrolei yra autonomiškas ir atliekamas laisva valia. Visgi būtent per šias dvi kategorijas – išvaizdą ir amžių – labiausiai išryškėja moters kaip medijuoto regiono, kitaip tariant, moters kaip objekto režimas, kai informacinės laidos vedėjos paskirtis, nors ir kitokiomis sąlygomis, negu skaityta prieš tai, steigiama (šiuo atveju, tai įvelkant į kitokį rūbą, tai artikuliuojant kalbą ar disciplinuojant laikyseną ir toną), tačiau išlieka ta pati – būti žiūrimai. Informacinių laidų gamyba paremta „kūno kaip įrankio“ samprata. Pirmiausiai šio įrankio kontrolė pasireiškia išvaizdos dimensijoje – viskas, kas telpa po jos skėčiu, pradedant apranga ir baigiant šukuosenomis bei makiažu – yra būdai įprasminti informacinių laidų žanrą. Kartu visas šis dėmuo yra labai glaudžiai susijęs su amžiaus dimensija, nes būtent išvaizda sužaidžia pagrindinę rolę, kai norisi pateisinti amžiaus trūkumą. Tad šiuo skyreliu bus bandoma parodyti, kaip pasitelkdama apibrėžtas išvaizdos ir amžiaus normas, medija sukuria ir nuolatos reprodukuoja idealizuotą, stereotipinę ir daiktišką moters etaloną, kuris paprastai egzistuoja ne realybėje, o analizuojamoje medijoje ir gali būti pavadintas, pasitelkiant jauno veido ir seno proto ansamblį.

---

¹³⁸ Informantė Ne. 12.

Paradoksalu, tačiau ganėtinai didele kalbėjimo dalimi interviu metu galima buvo justi tiesmuką nenorą pripažinti stereotipinių lūkesčių egzistavimą. Natūralu, Goffman teigtų, kad prasmių šaltinis yra žmogaus aplinka, tad kalbintų moterų įmanomų interpretacijų aibė būtų taip ir išsidėstė – nenorint pripažinti stereotipų egzistavimo. Tai galima bendrai apibūdinti kaip natūralizuotą būseną savo medijoje, kur nėra nekvestionuotinių standartų, nes jų informacinėse laidose, anot maždaug trečdalis informančių, apskritai nėra, nors tyrėjo(s) akimis žvelgiant, viskas atrodo priešingai. Verta pasitelkti interviu ištraukų pavyzdžius. Viena informantė, per 20 metų vedanti įvairaus informacinio žanro laidas, tvirtina: „Aš niekur nesu susidūrusi, aišku, aš mažai televizijos kanalų esu pakeitusi, bet niekur nesu susidūrusi, kad būtų kažkokie reikalavimai, kad, nežinau, tu turi būti kokia blondinė ar šatenė, tam tikrų išmatavimų, tam tikros veido ar akių spalvos.“¹³⁹ Tai radikalus standartų neigimas, patvirtinamas įsteigiant performuluotų kategorijų, pataikančių į standartų logiką, sąrašą. Kita informantė, paklausta apie televizijos standartus, kalba apie pokyčius: „Manau, kad yra išvaizda, bet kita vertus – manau, kad vis mažiau ir mažiau. Manau, kad išvaizdos standartai vis labiau keičiasi.“¹⁴⁰ Tai kitoks neigimas, juo patvirtinamas standartų egzistavimas, tačiau pokyčiai čia teigiami, todėl ir problema – nykstanti. Dar kita grupė, reikšminga analizei, yra ta, kuri neneigia standartų, tačiau juos pateisina, tarkime: „Tai kaip bebūtų, tu žinai, kad dirbi informacinėje laidoje ir puikiai supranti, kad yra tam tikri standartai, kad neateisi vieną dieną su anties lūpomis ir su, nežinau, ten 20D blakstienomis iki antakių, nes tai neestetiška.“¹⁴¹ Sakinio pradžia „kaip bebūtų“ išduoda tylų pripažinimą, o ekscentriški pavyzdžiai standartų nepaneigia, o juos ironizuoja. Bet jeigu žvelgtume į sakinio esmę, taip pat matytume, kad egzistuoja aiškios regioniška apibrėžiamos ribos – suprantant taisykles, siekiama išlaikyti vaidmens stabilumą ir, kaip teigia teorija, išvengti šoko būsenos.

Galiausiai – pateisinimas. Jau matyti iš citatos, kad standartai argumentuojami iš esmės estetikos poreikiu. Būta ir kitokių išsireiškimų, tarp kurių – „atrodymas tvarkingai“, „neiššaukiančiai“, „solidžiai“, „neprovokuojančiai“ „patikimai“ – ir jie visi šiuo atveju reiškia vieną ir tą patį – tai tiesiog turi būti gražus vaizdas. K. Meltzer pabrėžė, kad laidų vidinė kultūra yra iš esmės priklausoma nuo jų žanro. Prisimenant pradžioje trumpai aprašytą pramoginių ir informacinių laidų priešinio problematiką, būtų dabar galima įžvelgti šių laidų ir skirtumą, ir panašumą – „moteriškumas“, nors ir prislopintas, nors ir pasiūlomas kitu negu pramoginėse laidose vaidmeniu, vis tiek įsteigiamas veiksmais – rengiantis ir dažantis „moterimi“.

Atsispiriant nuo šios minties, galima įžvelgti praktiškai visų moterų vienais ar kitais žodžiais bei sakiniiais įvardijamą prideramą televizinę išvaizdą. Ji smarkiai estetizuojama, tipologiškai koncentruota į teorijoje išskiriamus elementus – aprangą, makiažą bei šukuoseną, kurie nusipelno

---

¹³⁹ Informantė Nr. 1.

¹⁴⁰ Informantė Nr. 4.

¹⁴¹ Informantė Nr. 12.

didesnio dėmesio. Analizuojant kalbėjimą apie aprangą, pirmiausia, įsimena įvaizdžio slopinimą reiškiantis žodynas. Pagrindinė aprangos detalė, ne tradiciškai drabužiai ar rūbai, bet uniforma (pavyzdžiui, „ta prasme, aš į tą savo eterinę išvaizdą įlendu kaip į uniformą“¹⁴², „aprasma... <...> yra ten tam tikra uniforma, su kuria tu eini į darbą ir tu turi jos paisyti“¹⁴³). Uniformą metaforiškai galima suprasti kaip tą patį kasdien užsidedamą personažo rūbą, tačiau jis nekintantis (todėl ir padedantis išlaikyti nuolatos stabilų, statišką Goffman aptariamą vaidinimą), o kartu ir turintis suvienodinimo konotaciją. Čia pat informacinės laidos vedėjos pasaulis papildomas dar keletu simbolių – kostiumėliu ir aukštakulniais bateliais, kai kur auskarais. Taip, būtinai kostiumėliu ir būtinai klasikiniu. Neatsiejamas nuo kostiumo žodis – švarkai, „siuvami lieknom moterim su didele krūtine“¹⁴⁴, o kad jie neatrodytų suglebę, neatitinkantys kūno formos, „niekas neliepia gultis po peiliu“¹⁴⁵. Kaip atskleidžia viena informantė, tai nėra būtina, nes „yra visokių ten pataisančių liemenėlių tam, kad tas švarkas gerai ant tavęs stovėtų.“¹⁴⁶ Čia vėl atsiveria įvairiausios žanro, žodyno ir patriarchalinės sistemos įtampų sankirtos – spaudimas užsivilkti kostiumą, ne per daug pabrėžiantį figūrą, suteikiantį rimtumo, reiškia būti patikima tiek, kiek yra patikimas vyras. Tai stereotipinio teisinimosi dėl lyties apraiška. Kita vertus, atsiranda bateliai arba auskarai, krūtinę formuojančios liemenėlės, kurie įskiepija savosios lyties savoje medijoje vaidmenį bei atstovauja „moteriškumą“ apibrėžiančias normas. Taip galime stebėti, kaip valdomas Goffman aprašomas įspūdis tuo metu, kai moteris iš užkulisių regiono „įžengia“ ten, kur ją pamatys auditorija, nes būtent tai yra akimirka, kai aiškiai matosi, kaip „apsivelkamas“ vadinamasis personažas. Na, o jei šalia dar įkomponuojamas kostiumas – tai tampa neišskiriamu trio stumtelėti vedėjos amžių į priekį, nes ne televizijos darbuotojai ir darbuotojos sprendžia apie jos kompetenciją, net ne ji pati, o žiūrovas tai daro akimis.

Visgi lėtas ir nežymus judėjimas lyčių destereotipizavimo link vyksta. Kalbėdama apie aprangą, dažna moteris pabrėžė: „Nežinau, bliuskutė turi būti ne kažkokia ten gilia iškirpte, kažkokių spalvotų gėlių arba kažkokių flamingų ant švarkelio irgi neprisipieši, eidamas vesti žinių.“¹⁴⁷ Arba: „<...> jeigu taip tiesiai šviesiai kalbant – [kad nebūtų] kažkokia gili iškirptė, kad žmogus žiūrėtų į tą iškirptę, o ne klausytų žinių.“¹⁴⁸ Mažiau akivaizdūs, bet svarbūs pavyzdžiai apie rankovių ilgį ir raitojimo praktiką: „Aš tai dariau nuo pat pradžių. Esu gavusi ir iš kitų kanalų – kaip tai žinios trumpom rankovėm? Anksčiau tai buvo visiškai tabu į eterį išeiti trumpom rankovėm žiniose.“¹⁴⁹ Štai kitas: <...> „pradėjau rankoves raitoti, sulaukiau atgarsio iš vadovybės, maždaug „gal nereikia?“

---

¹⁴² Informantė Nr. 10.

¹⁴³ Informantė Nr. 1.

¹⁴⁴ Informantė Nr. 10.

¹⁴⁵ Ten pat.

¹⁴⁶ Ten pat.

¹⁴⁷ Informantė Nr. 11.

¹⁴⁸ Informantė Nr. 8.

¹⁴⁹ Informantė Nr. 13.

žinai.“¹⁵⁰ Čia kalbama apie kūną ir jo nuogumo reikšmę, kuri informacinių laidų žanre įgauna pasyvaus stebimo objekto, transliuojančio seksualumu prisodrintą turinį. Ir net jei tai trumpų rankovių palaidinė ar suknelė, labiau dėmesį ir žvilgsnį į kūną sutelkiantys raštai, vis tiek galima apčiuopti moterį stereotipizuojančias seksizmo apraiškas, kurių mažėja. O mažėjimas vyksta labai paprastas – tiesiog moters nuogumas palyginti su vyro nebėra pabrėžiamas, moteris labai menkai, bet pasidaro mažiau žiūrima arba tiesiog šiuo atveju (kol kas tik šiuo) lygi vyrui.

Pereinant prie veido maskavimo momento – čia viskas labai panašu kaip ir su apranga, nes patriarchalinės struktūros palaikymas automatizuotai vyksta bendrai visais trimis išvaizdos aspektais – apranga, makiažu ir šukuosena. Pagrindine maskavimo priemone savireprezentacijai minimas makiažas, nors ne jis vienas. Šalia yra neutralesnė lyčiai gramatinė versija – grimas, kuri irgi vartojama, nors ne taip aktyviai. Mat grimo paskirtis visai techninė, „kad neblizgėtų, nes eteryje gali būti blizgesio, tai nuimamas tas veido blizgėjimas“¹⁵¹ Negana to, grimas kiek teatrališka sąvoka, taikoma personažų, aktorių, įvairių kitų artistų ir artisčių vaidmenims, padedant „įeiti“ į savo vaidmenį, visai kaip gofmaniškoje tapatumo teorijoje, informacinėse laidose grimas yra sąlyga gerai suvaidinti savo vaidmenį. Makiažas taip pat, tik čia tarp šių dviejų žodžių atsiranda įtampos salelė.

K. Meltzer aiškintų, kad žavus makiažas padeda paversti vedėją mėgstama, patrauklia ir malonia akiai. Pavyzdžiui, Informantei Nr. 7 kalbant apie išvaizdą savo darbe, ji sako: „Ir to grimo... Pavyzdžiui, jau mane erzina, kai yra ryte ryškus makiažas, ryškios lūpos, nežinau, kaip kitus žiūrovus, bet man tiesiog tie dalykai atrodo visiškai nereikalingi.“ Grimas ir makiažas čia nėra tapatūs lyties atžvilgiu dalykai, nors įprastai gali sudaryti vienodumo įspūdį, nes po grimo įsivyrėja nutylėjimas, o tada staiga grimas pakeičiamas makiažu, kur atsiranda, pavyzdžiui, ryškios lūpos, stereotipiškai būdingos tik moterims. Ir būtent čia yra teorijoje minimas ir televizijai būdingas „pasaldinimas suvartojimui“. Galima pateikti dar vieną pavyzdį: „Kai kas juokiasi ir sako, kad aš visai ne kaip moteris, nei dažytis mėgstu, nei persirenginėt.“¹⁵² Būtent makiažas lengvuju būdu stereotipiškai laikomas moters puošimosi priemone. Tai susiję su K. Meltzer, aptariant televiziją, išvaizdos dimensijoje išskiriama vizualia prezentacija.

Dar kelios laidų vedėjos atkreipia dėmesį vidinė televizijos sistema, kurioje vyrams lyties pagrindu sudarytos tiesiog palankesnės sąlygos: „Taip, taip, tai čia yra normalu. Tai... Įprasta. Nu kaip, aš kai pasižiūriu – vyrai ateina, per penkias minutes tuk tuk ir viskas, o man kartais tenka visą valandą, jeigu turiu laiko ir neskubinu.“¹⁵³ Tuk tuk tai skambi grimo išraiška, kuri reiškia tiesiog keletą potepių veidu, atkartojant kelių minučių laiko trukmės, kurią užtrunkama paruošti vyrus, sampratą. Vienai informantei, vertinant informacinių laidų vidinę kultūrą, ji piktinosi, kad vis dar

---

¹⁵⁰ Informantė Nr. 10.

¹⁵¹ Informantė Nr. 2.

¹⁵² Informantė Nr. 1.

¹⁵³ Informantė Nr. 6.

gajus moters įvaizdis yra būti gražiai: „Kai sako „moteris, tai čia puošmena“, man akis pradeda trūkčioti – gal tada sustatykit kaip gėlių vazonus ir grožėkitės, jeigu reikia puošmenų.“¹⁵⁴ Tokį požiūrį palaiko ir, pavyzdžiui, normalizuotos makiažo, rūbų, aukštakulnių batelių, net šukuosenų praktikos. Kartu šiame momente galima iškart išvelgti, kaip tame pačiame gofmaniškajame regione tų pačių asmenų aktyvuojamos taisyklės tampa ne visiems vienodos – nes iš vieno tikimasi, pavyzdžiui, trumpo indėlio į televizinį grimą, o iš kitų – būti televizijos papuošalu ir užkulisiniais pasirošimams skirti žymiai daugiau laiko.

Ne viena informantė savo išvaizdoje prioritetizuoja plaukus. Jie taip pat yra sudedamoji išvaizdos detalė, padedanti dar geriau išpildyti savo įvaizdį. Pavyzdžiui, pasitelkiant gofmaniškosios reprezentacijos sampratą, informacinėse laidose šiuo atveju neretai kur išvysime moterį trumpais plaukais. Kirpimas trumpai yra vienas iš informacinių laidų vedėjų pasaulio galimų simbolių. Čia reiktų prisiminti ir K. Meltzer mintį, jog, kai moteris pradeda darytis patraukli auditorijai savo grožiu, ji laikoma „neturinčia smegenų“, todėl vienas iš galimų būdų paneigti tokią nuostatą gali būti plaukų kirpimas trumpai. Trumpų plaukų fenomenas traktuojamas kaip padedantis įgyti svorio žiūrovui suteikiant patikimumo jausmą: „Čia toks tarsi kažkoks... Rimtumo gal priduoja ir ypač jeigu esi jaunesnio amžiaus. Aš gana jauna išėjau į tą tiesioginį eterį ir aš įsivaizduoju, kad nusikirpus tarsi bandai kažką apgauti, kad jau rimčiau atrodai.“¹⁵⁵ Tad paradoksalu, tačiau analizuojant retoriką apie išvaizdą aiškėja, jog plaukų kirpimas glaudžiai siejamas su amžiaus kontrole vizualiai reprezentuojant save, apibrėžiant savo tapatumą. Tačiau yra ir kita galima kontrolės forma, kuri taip pat siejasi su amžiumi – plaukų dažymas. Viena informantė, paaiškindama šį reiškinį, teigė, kad „darbas apmoka tokius dalykus ir tu darai tai dėl to“¹⁵⁶ Svarbu atkreipti dėmesį į du dalykus – žilų plaukų stigmatizavimas susijęs su bendrai solidaus įvaizdžio palaikymu, bet taip pat gamybos sąlyga tampa paskata tada, kai sutikimas dažyti plaukus neišaugina papildomų kaštų, o tai jau gali būti laikoma galios veikimo apraiška.

Paskutinis išvaizdos momentas, į kurį norisi atkreipti dėmesį, yra svoris. Svoris čia svarbus ir susijęs, ko gero, su visais trimis išvardintais aspektais, tarsi vainikuojantis visas pastabas apie pasiūlomas išvaizdos suvaržymų reikšmes. Kone pusė informančių, pasakodamos įvairias asmenines patirtis, kaip standartą paminėjo svorį. Pagrindinė žinia yra ta, jog viršsvoris yra smarkiai nepageidautinas ir moterys šiai idėjai nesipriešina. Svoris kaip matas, gali būti suvokiamas kaip reikšmingas standartiškumui pamatuoti, nes, pavyzdžiui, niekas nesigilina ar batelių kulnas nėra pernelyg žemas (svarbu, kad jis tiesiog būtų) arba kiek stipriai įliemenuotas švarkas, nes pagrindinė koncentracija susitelkia ties švarko fakto buvimu. Turbūt todėl, kad svoris nuolatos kintantis, todėl

---

¹⁵⁴ Informantė Nr. 3.

¹⁵⁵ Informantė Nr. 2.

¹⁵⁶ Informantė Nr. 10.

matuojamas, sekamas, reflektuojamas, jis įvardijamas kaip labai akivaizdus standartas, į kurio ribas „reikia tilpti“.

Visgi jeigu mąstyjime apie tipologizaciją, svoris atsiranda keliuose pagrindiniuose kontekstuose: kalbant apie valgymo įpročius ir apie neštumo laikotarpį. Šioje vietoje, jeigu susietume analizę su Goffman teorija, pamatytume, kad ribų tarp fasado ir užkulisių nebelieka, nes svoris yra toks aspektas, kuris priešingas kaukei – jo neužsidėsi einant į eterį ir nenusiimsi einant iš jo. „Tai ne, negalėčiau pasakyti, kad kažką darau labai labai specialiai. Aišku, nevalgau trijų kruasanų iš eilės, užgerdama saldinta kava.“¹⁵⁷ – mišrų ir suvaržymo, nors ne iki galo, pojūtį apibendrina viena informantė. Kita taip pat pripažįsta praktikuojanti savistabą: „Nu nes tikrai su amžium pastebėjau, kad tikrai, jeigu tu visiškai atsipalaiduoji ir leidi sau, pavyzdžiui, valgyti ar ne, su maistu, viską ką tu nori, tai aš tikrai nesu... Jeigu aš atsipalaidavus būčiau visą laiką, tai aš dabar taip neatrodyčiau, kaip atrodau. Tai aš turiu truputėlį įdėti ten pastangų – nedaug, tikrai nedaug.“¹⁵⁸ Tai normos pripažinimo tonas. Kai daroma kažkas, ko suprantama, kad neturėtų vykti – šiuo atveju fizinė kūno prievarta, pavyzdžiui, „neleisti“ valgyti tada, kai kūnas to reikalauja – iškart seka pateisinimas, jog intencija maža arba ji visai kita, pavyzdžiui, vardan sveikatos.

Todėl iš pirmo žvilgsnio keblumo lyg ir neįtarsi, visgi labai panašu yra neštumo tematikoje. Čia vėlgi galima pastebėti, kad tiek valgymo aktas, tiek neštumas yra labai privatūs dalykai – užkulisių teritorija, kuri persimaino į beribę, nes šie dalykai tampa viešai disciplinuojami per svorio kategoriją, priešpastatant tą patį simbolinį „moteriškumą“: „Tai manyčiau, kad tai yra pavyzdys, taip, tai yra žiūrима ne į tai, kodėl tas svoris auga, ta prasme – pilvas, šiuo atveju, o kad jis auga ir gal tai yra nepriimtina, gal pas mus nėščios moterys kadre yra retenybė.“¹⁵⁹ Tuomet ta pati informantė taip pat pažymėjo kitą momentą, būtent specifišką televizijos vizualiam režimui. Anot jos, „negerai, jeigu šalia kitokių formų pašnekovas, partneris arba kitas asmuo“¹⁶⁰ Taip vėl sugriaunamas mitas, kad informacinėse laidose dominuoja kelių žmonių tarpusavio santykis. Iš tiesų viskas keblu, nes tas aktyvumo santykis didesnis su žiūrove ir žiūrovu, kai per medijuotą discipliną bandoma suvienodinti regėjimo sąlygas, eliminuoti stambesnio plano galimybę ir taip pavaizduoti tobulą visuomenę. Tad apibendrintai buvimas privalomai liekna iš tiesų yra prievarta, kuri galimai mažesniu santykiu galioja vyrams. O prievartą įtvirtina ir palaiko vėl tie patys rūbai – švarkai, suknelės, kostiumėliai. Visų pirma, dėl savo formų, o visų antra, jie siuvami standartiškai retai ir tik lieknom moterim.

Jau šiek tiek užsiminta keliais kampais apie amžiaus klausimą informacinėse laidose ir ypač moterų atveju. Akivaizdu, kad amžiaus klausimas netiesiogiai ir nebūtinai sąmoningai žongliuojamas tais atvejais, kai privalu užsivilkti švarkelį, jog atrodytum vyresnė, arba nusidažyti

---

¹⁵⁷ Informantė Nr. 9

¹⁵⁸ Informantė Nr.8.

¹⁵⁹ Informantė Nr. 4.

¹⁶⁰ Ten pat.

plaukus, paslepiant žilus, dar daugiau – raukšlės tampa pagrindiniu senėjimo požymiu, kurį būtina slėpti įvairiais įmanomais būdais – tai tuo pačiu švarkeliu, tik kito pasiuvimo, tai ant kaklo užrišant skarelę, tai pridodant atitinkamo ir kiekio ir spalvų makiažo. Meltzer savo knygoje aiškina, kad būtent išvaizda ir amžius tampa kriterijumi, pagal kurį moteris vertinama. Gali būti, kad visa tai yra toks diskriminacijos rakursas, kuris pats save lyg ir paaiškina. Išklauius 17 kalbintų moterų, akivaizdu pasidaro, jog visgi egzistuoja specifinis gramatinis ir sintaksinis vartojimas, kuris amžių aprašo, ir kuris parodo, kas sieja visas tas moteris televiziniame pasaulyje, suskirstytame binarinėje schemoje – į vyresnes ir jaunesnes. Taigi jau galima suprasti, jog išanalizavus turimus interviu, viskas, ką pasakė visos informantės, galėtų „sukristi“ į du stulpelius: pirmasis stereotipizuotai aprašytą seną moterį, o antrasis jauną, ir abi kategorijos, nors, tikėtina, kažkiek gyvuoja bendrai socialiniame visuomenės gyvenime, labiau fokusuojasi į televizijos kultūrą.

Vyresnio amžiaus moterims daugiausiai priskiriamos neigiamos konotacinės reikšmės. Goffman sako, kad visoje Vakarų visuomenėje egzistuoja viena neformali elgesio stilistika skirta tiems atvejams, kai atliekamas vaidinimas, ir būtent užkulisių leksikai priklausytų visi šie atviri komentarai, pabrėžtinai bambėjimas, niurzgėjimas, prastoki išsireiškimai. Toliau taps akivaizdu, kaip vadinamajame užkulisių regione tampa leidžiami nepagarbos kitiems simboliai, užgaulūs išsireiškimai.¹⁶¹ Konstruojamos prasmės pažymi atskirtąsias, kurios neprisitaiko prie visų iki šiol aprašytų normatyvinių reikalavimų. Nors įneša „blizgančią“ patirtį ir išmintį, būtent vyresnės moterys dėl išties nenutrūkstamo ir savaime suprantamo senėjimo proceso informacinėse laidose dažnu atveju traktuojamos kaip klaidingos, netinkamos, neatitinkančios idealizuotos reprezentacijos normatyvų, todėl atsiduria marginalių paraštėse.

Kaip tai veikia? Gramatiškai priskiriant įvairias nuostatas apie vyresnio amžiaus moterį. Pavyzdžiui, vyresnės moterys sunkiau įsivaizduojamos informacinėse laidose nes jas „sunku priversti pokyčius kažkokius priimti“¹⁶², „viskas lėtėja“¹⁶³, jos „pradeda užstriginėti“¹⁶⁴ ir „jau nebepabėga taip greitai“¹⁶⁵. Televizijoje svarbus žinios pranešimas, televizijos konkuruoja, svarbus greitis ir gera reakcija, todėl vyresnės moterys tarsi pateisinamos patirtimi ir žiniomis, tačiau visiškai pasmerkiamos sulėtėjusiu judrumu. Į bendrą kontekstą įsipaišo fiziniai dalykai, natūraliai nulemti senėjimo, bet aktualiausi – televizijoje, tai atsirandanti „prasta tartis“¹⁶⁶, „prastėjantis regėjimas“¹⁶⁷. Būtent iš šių terpių išlenda dar stipresni išsireiškimai, kurie radikaliau išbraukia vyresnio amžiaus moteris iš informacinių laidų vedėjų pozicijų: „Nu ką, bobutės tipo sėdėti ten – o, vaikučiai... Duokim garo!“¹⁶⁸

---

¹⁶¹ Goffman, 147-148.

¹⁶² Informantė Nr. 3.

¹⁶³ Informantė Nr. 7.

¹⁶⁴ Informantė Nr. 17.

¹⁶⁵ Informantė Nr. 7.

¹⁶⁶ Informantė Nr. 7.

¹⁶⁷ Informantė Nr. 7.

¹⁶⁸ Informantė Nr. 16.

Tokios moterys stereotipiškai laikomos „nukvakusiomis“¹⁶⁹, kas iš esmės reiškia kvailumą ir visiškai prasilenkia su tos pačios informantės apibrėžiama laukiama senatve, nes būtent ji pasižymi „gilia branda“¹⁷⁰. Kitas panašus atsikartojantis atvejis – informantė, kurios niekaip negalėtum priskirti vyresnio amžiaus moterų gretoms, pateikdama situaciją apie santykį su jaunesnio amžiaus žmogumi, save pavadina „sena ragana“¹⁷¹, nors prieš tai sakėsi stebinti vyresnes moteris ir joms išreiškė žavesį. Sena ragana – apskritai populiarus išsireiškimas, todėl vertas atskiro dėmesio. Nors ragana laikoma mistinė būtybė, siejama su kerais, stebuklingomis galiomis, bendrai diskurse vyraujanti raganos reikšmė, dažnai skiriama moterims – pikta bambeklė, negraži, bjauri dėl savo veido savybių, pavyzdžiui, kiek kumpos nosies. O kaip įsitikinta prieš tai, grožis, žavesys, patrauklumas, lengvumas – svarbu net ir rimtose informacinėse laidose. Taip keliaujant per interviu duomenis aptiksime ne tik nukvakusių ar raganų, bet ir labai aiškia vyresnės moters „vietą“, kuri nebūtinai bus informacinės laidos: tai jau ir minėta „Duokim garo“ laida, „pageidavimų koncertai“¹⁷² ir laidos, kuriose „kalba apie tautodailininkus, provincijose gyvenančius žmones“¹⁷³.

O kokių pagrindų jaunos moterys atsiduria kalbinėje erdvėje? Atsakymas paprastas – tokiu pat neigiamu. Bendrai dažname kontekste minimas jaunystės kultas, kuriam nebūtinai pritariama, labiau moterys nuo jo pavargusios, nes neva tik jaunas amžius gali būti darbingu amžiumi, o 40-ties nesulaukusios moterys – keičiamos jaunesnėmis. Bendra vyraujanti nuotaika ne tik nuovargio, bet ir nuolatinės baimės tiek dėl lyties, tiek dėl amžiaus, kad „visada žinai, kad gali ateiti jaunesnė. Ir gal ji bus dar geresnė.“. Mąstymas apie geresnę nėra iš piršto laužtas, nes jaunas žmogus visgi siejamas su žvalumu, su energija: „<...> aš buvau jauna, liesa, vikri, greita.“¹⁷⁴ Įprastai informantės pabrėždavo ambiciją, kuria tiek žavimasi, tiek peikiama. Šioje vietoje baigiasi pliusai ir paraleliai su vyresniu amžiumi prasideda minusai. Bendrai jaunas žmogus matomas toks paviršutiniškas, naivus ir lengvabūdiškas (pavyzdžiui „chi-chi cha-cha“¹⁷⁵), jis neretai stereotipiškai vaikšto plona flirto riba. Taip pat įdomus pats jaunumo įžodinimas. Pavyzdžiui, jauna moteris vadinama ne jauna, o jaunute: „Nu kažkaip įpratęs esi, kad vat aš čia jaunutė, pati jauniausia kolektyve, bet dabar jau atsiranda jaunesnių.“¹⁷⁶ Tai pakankamai neutralus sakinytis, reikšmė tik viena – kai kalbama apie jaunumą, įprastai subjektas sumenkinamas „jaunutės“ išsireiškimu. Ir jeigu pastebėsime, tokio išsireiškimo atitikmenį, tik į priešingą pusę turi sena moteris – ji gali būti, pavyzdžiui, senutė, kas dažniau reikš miela, gerbiama, dar gali būti – maža ūgiu. Bet yra ir senė, kur žodis įgauna visai kitokią prasmę.

---

¹⁶⁹ Informantė Nr. 16.

¹⁷⁰ Informantė Nr. 16.

¹⁷¹ Informantė Nr. 14.

¹⁷² Informantė Nr. 17.

¹⁷³ Informantė Nr. 5.

¹⁷⁴ Informantė Nr. 7.

¹⁷⁵ Informantė Nr. 1.

¹⁷⁶ Informantė Nr. 8.

Apibendrintai galima teigti, kad kalboje užkoduojamos reikšmės, menkinančios, žeidžiančios tiek jaunesnio, tiek vyresnio amžiaus moterį. Tačiau tai ne viskas. Šalia to atsiranda su amžiumi susiję išvaizdos suvaržymai – pradedant nuo skarelėmis dengiamų suvytusių kaklų ir baigiant plaukų šaknų, dažymu slapstant žilus. Bendrai reikia pastebėti kad, nors Lietuva ir jada artimesnio dabarčiai požiūrio link informacinių laidų srityje, visgi moteris televizijoje vis dar matoma kaip ta, į kurią turi būti labiau žiūrima negu kurios turėtų būti klausomasi. Tai įrodyti padėjo trys kontrolės elementai – apranga, makiažas ir šukuosena – parodantys, kaip maskuojami neatitikimai idealiam laidų vedėjos tipui. Galiausiai šioje dimensijoje tapo akivaizdi ir svorio problematika, kuri dažniausiai pasireiškia nėštumo kontekste bei kalbant apie valgymo įpročius, ir kuri parodo, jog svoris yra griežtai suvaržomas, todėl ir sekamas rodiklis.

3.3. Medija ir individualumas

„K: <...> tai kiek tada lieka laisvės, moters tapatybei, identitetui reikštis?

I: Tiek, kiek pats to išsikovoji. Tiek, kiek moki už save pastovėti.“¹⁷⁷

Stebint informacines laidas vedančių moterų aplinką, visuomet lydėjo klausimas, koks yra pagrindinis tikslas, dirbant tokį darbą – perteikti informaciją ar būti mėgstamai? Ar reikia abiejų? Kam skiriamas prioritetas? Jeigu žinios atnešimui žiūrovams, tuomet kodėl atsiranda tiek nuolatinės peržiūros dėl to, kaip ši žinia atnešama? Vakarietiškos kultūros naujienų tarnybose gajus požiūris – man nerūpi, ar jums patinku, man svarbu – ar tikite manimi. Žvelgiant į Lietuvos atvejį, visgi akivaizdu, kad jis artimesnis aprašytam teoriniam rėmui (kurį reikėtų traktuoti kaip idealų modelį to, kas vyksta pasaulyje, visgi šalys turi savo specifiką ir dažnai gali nebūtinai atitikti visko, kas aprašyta). Artimas, pirmiausia, dėl to, nes informacinių laidų vedėjoms svarbiais tampa emocijų įgalinimo aspektas, asmenybės įvaizdžio kūrimas, charizmos idėja visame paveiksle. Tačiau vėlgi pagrindiniu klausimu išlieka, kuo ypatingas Lietuvos informacinių laidų laukas bei kokios reikšmės atsiranda, kalbant apie šiuos aspektus.

Nagrinėjant emocijų rodymo aspektą, padeda K. Meltzer išskirta emocijų dimensija. Profesorė teigia, kad tai kompleksiškas ir diskutuotinas klausimas, tačiau iš esmės sutariama dėl dviejų emocijų rodymo televizijoje režimų, kai pirmuoju atveju jokios emocijos nėra leidžiamos, o antruoju –

---

¹⁷⁷ Informantė Nr. 13.

galimos iš anksto nustatytos emocijos iš anksto apibrėžtose situacijose. Kartu čia tinka iš Goffman prieiga, tvirtinant, kad kiekviename regione galioja taisyklės, kurių turi būti paisoma, tad atsiranda atitinkamas savireprezentacijos suvokimas, kuriuo vadovaujamas. Šio tyrimo informantės neneigia emocijų svarbos, būnant televiziniu veidu, tačiau emocijos vertinamos kitokiais dviem rėžiais. Viena stovykla teigia, kad informacinėse laidose emocijų rodyti nereikia (pavyzdžiui, „<...>aš, pavyzdžiui, nemokėčiau pajuokauti, aš dėl to į pramogines neičiau, bet vėlgi aš sakau, pati tą vertinu, nes ne mano charakteris.“¹⁷⁸), tačiau svarbu pastebėti, jog tai siejama ne tik su laidos žanru, bet jau ir su asmeninėmis, individualiomis savybėmis. Kitaip tariant, argumentuojama ne tik tuo, jog laida yra solidi, turinys rimtas, todėl ir emocijos negali būti, bet atsiranda ir pabrėžtinai tvirta nuomonė, jog ekspresija informacinėse laidose santūri, nes toks jas vedančių moterų charakterio tipas, nes jos pajuokauti, tarkime, nemokėtų. Kitas būdas, kaip įsteigiama emocijos draudimo linija – taip pat per asmeninę būseną, tik čia jau atvirkščiai apeliuojama į įsitvirtinusias visuomenėje normas. Vienas iš pavyzdžių galėtų būti: „Vis tiek tu esi kadre ir tu negali būti nuobodus arba tu negali kažkaip rodyti savo kažkokio tai ar nuovargio, elementariausių savo fizinių ar emocinių kažkokių tai būsenų.“¹⁷⁹ Tai vienas iš būdų kaip žinių pateikime veikia asmenybės kontrolė, nes pagrindiniu standartu laikomas visiškas neutralumo maksimumas. Kitaip tariant, asmeninis emocinis santykis išlieka suvaržytas ta prasme, jog apribojama natūralios žmogaus būsenos galimybė – negalima jaustis neigiamai, negatyviai, neužtikrintai.

Kitai stovyklai, priešingai, atrodo, kad emocijų rodymas atsiranda iš asmeninio santykio su naujiena ir jis yra būtinas (pavyzdžiui, „Tada vesti paimami tie žmonės, kurie geba tai transliuoti. Mūsų darbo priemonė viena iš yra ir mūsų emocijos.“¹⁸⁰). Emocijos suprantamos panašiai kaip ir kūnas – tai yra darbo įrankis, kuris panaudojamas. Viena informantė išsireiškė net klausiamąja nuosaka – „nes kaip be to gyvent?“¹⁸¹ – kaip be to gyventi čia reiškia abipusį supratimą, kad tiek žiūrovui, tiek laidos vedėjai emocija yra naujienos pagrindas, o naujiena neįsivaizduojama be emocinio krūvio, individualaus vertinimo. Ir čia apibendrinant svarbu pastebėti dar vieną aspektą – emocijų klausimas nėra kažkieno kito klausimas. Informacinių laidų vedėjų suteikiamos reikšmės neveda prie išvados, jog emocijos nuleidžiamos iš viršaus, pavyzdžiui, kad kas nors, kam priklauso atskaitomybė, lieptų ar darytų įtaką vienokiai ar kitokiai emocijai. Tai labiau laisvesnė emocijos priklausomybės forma, kai emociją apsprendžia pati vedėja.

Šalia emocijų iškyla charizmos klausimas. Charizma suprantama kaip neatmetama asmenybės įvaizdžio dalis ir būtent yra tai, ką Meltzer pavadina „*polished*“ asmenybe – nupoliruota, žmogiška, iškalbinga ir spinduliuojančią šilumą. Nors charizmos sąvoka labai sunkiai pamatuojama, negana to,

---

¹⁷⁸ Informantė Nr. 1.

¹⁷⁹ Informantė Nr. 5.

¹⁸⁰ Informantė Nr. 14.

¹⁸¹ Informantė Nr. 15.

sudėtinga paaiškinti jos reikšmę, laikoma, kad charizma egzistuoja, ji veikia, yra efektyvi, jeigu sukelia žiūrovui priklausomybę („Tai turbūt, kodėl mes žiūrime taip? Nu, tai vat čia yra didžiulis klausimas – ar tai yra charizma, ar tai, kas tai yra? <...> kažkas traukia. Tai kas tai yra vat ta? Charizma? <...> Tai aš manau, kad tai ir yra ta energija, gyvybinė energija, kurią turi kiekvienas žmogus, charizma turbūt.“¹⁸²). Vadinasi, viena vertus, charizma paaiškinama per ryšį su žiūrovais. Kita vertus, charizma gali būti paaiškinama ir per ryšį su savimi, savo bruožų nuolatinę refleksiją (pavyzdžiui, „Aišku, tu gali būti labai charizmatiškas šiaip gyvenime, bet tave pasodina prieš kameras ir žmogus pamiršta net kaip apsiverst gali liežuvis.“¹⁸³). Informacinių laidų vedėjų tarpe charizma laikoma trapiu reiškiniu, ją nėra lengva išlaikyti, dėl žmogiškųjų savybių, kurios keičiasi. Čia vėlgi prasmingai įsiterpia gofmaniška interpretacija – vaidinimas kinta priklausomai nuo situacijos, o tai reiškia, jog informacinių laidų vedėjų tapatumas yra paremtas situacija, vadinasi, kontekstualus. Todėl nagrinėjant kalbinį pasaulį, galima pajausti nemažai abejonės, trumpalaikiškumo. Būtent charizma yra viena pažeidžiamiausių informacinių laidų vedėjų vietų. Galima pateikti štai tokius iliustruojančius pavyzdžius: „<...> bet yra telikas, yra aparatas, savireklama ir jiems tai yra labai svarbu, ir jie tą daro.“¹⁸⁴; „Bet vėlgi – yra tokių žmonių fenomenų, kurie turi tokį stiprų savo kontekstą, savo amplua ir charizmą, kad jie yra nepakeičiami.“¹⁸⁵. Charizma yra vienas iš aspektų, paaiškinančių nepakeičiamumo momentą informacinėse laidose ir televizijoje, ko gero, apskritai. Bendra charizmai suteikiama reikšmė – fenomenalus antgamtiškumas, unikalumas, stiprus išsiskyrimas. Bet čia jis kitoks negu instituciniame santykiyje nagrinėtas išskirtinumas. Charizma apipinama įvairiausiomis teigiamomis charakteristikomis, autoriteto įspūdį suteikiant per tokias sąvokas kaip „pasitikėjimas savimi“, „intelektu spinduliavimas“¹⁸⁶, „patrauklumas“, „žmogiškumas“, „artumas“, „draugystė“¹⁸⁷, „pavydžio rodymas“¹⁸⁸, „energija“, „jaukumas“¹⁸⁹. Sudėliojus tokį reikšmių suteikimo lanšaftą, galima pastebėti, nežymų kategorinį kontrastą, minimalias ideologinių įtampų saleles – viena vertus, tai aktyvumu, veiklumu, intensyvumu grįstas įvaizdis su statusu, nes turi tapti pavyzdžiu, tačiau sykiu identifikuojamas santykis ir žemiškas, bendruomeniškas, individualus, artimas. Aprašant tokią diskursinių jungčių poziciją, galima prieiti prie situatyvumo problematikos – kad tai yra galios pranašumo ekranizavimo įrankis, būdas įsteigti save kaip reikšmingą vedėją ir tuomet tai yra būdas išlaikyti tą santykį, tapti „vienu iš“, būti išgirstam. Kitaip tariant, visas šis subklausimas yra artumo ir distancijos formų klausimas.

---

¹⁸² Informantė Nr. 16.

¹⁸³ Informantė Nr. 6.

¹⁸⁴ Informantė Nr. 13.

¹⁸⁵ Informantė Nr. 12.

¹⁸⁶ Ten pat.

¹⁸⁷ Informantė Nr. 13.

¹⁸⁸ Informantė Nr. 1.

¹⁸⁹ Informantė Nr. 16.

Kokios charizmos egzistavimo pasekmės? Ką tai suteikia, jeigu mąstytoje apie savikontrolę, sau iškeliamus reikalavimus, nors ir socialiai konstruojamas, bet asmenines nuostatas? Mąstant tokiu keliu, ryškėja labai aiškus nuomonės transliavimas, asmeninio, bet ir būdingo didžiajai daugumai, tad grupinio, požiūrio perdavimas per atsakomybės idėją. Ši idėja remiasi dviem pagrindinėmis reikšmėmis – reiklumu sau ir natūralumu, kitaip tariant, atsisakymu apsimetinėti. Goffman sakytų, kad tai fasadinis regionas ir, negana to, kad svarbu atskirti auditorijas – tai atsitinka natūraliai, žmonėms naudojantis skirtingais televizoriais, ganėtinais atskirai ir privačiai žiūrint informacinės laidas. Bet labai svarbu paminėti, ką visa tai duoda – tai tampa būdu auditorijoms leisti suprasti, kad nors toks vaidinimas rodomas dar ir kitoms auditorijoms, tik šiai vienai auditorijai šiuo pasirodymu stengiamasi taip įtikti. Tad štai taip atsiranda gilus prisirišimas prie Meltzer minimo „žmogiško žmogaus“. Daugelis moterų, pasakodamos apie savo darbo kasdienybę pabrėždavo aukštus sau keliamus standartus (pavyzdžiui, „Bet sakau, aš manau, kad aš sau keliu aukštus standartus ir esu tokioje vietoje, kuri kelia aukštus standartus ir atriša rankas tavo profesionalumui skleisti.“¹⁹⁰). Bet kokio pobūdžio stiprus įdirbis laikomas sąlyga, reikalinga išlikimui („Tik kai pajusiu, kad viskas, kažko nebegebu, nebepatempiu – nu tada galvosiu, ką galiu daryti kitą.“¹⁹¹). Būtent reiklumas sau, individualios atsakomybės už bendrą rezultatą požiūris, ir mąstymo logika „man reikia dar daug išmokti“, „stengsiuos pavaryti dar geriau“¹⁹² arba „norisi padaryti visą laiką kažkaip geriausiai“ – visa tai privalu permąstyti ir per dabartinės situacijos Lietuvoje prizmę. Labai ryškių informacinių laidų vedėjų šalyje yra vos kelios, tai galima pastebėti ieškant, ką informantės pamini atsakydamos į klausimą, kas joms yra informacinių laidų vedimo pavyzdžiu, etalonu. Taip pat verta prisiminti, kad ilgą laiką informacinių laidų sfera panašiai kaip ir, pavyzdžiui, politika, buvo laikoma arena, kurioje išskirtinai dominavo vyrai, tad sužibėjimo galimybė ir kraštutiniai maža, ir labai didelė. Ir būtent todėl kiekviena charakteringa, ryški, stipri asmenybė dėl savo savybių, charizmos, įvaizdžio, tikėtina, gali sulaukti dėmesio, kuris leistų „prasimušti“ sau kelią į aukščiausią laikomą poziciją – ne tik rinkti, analizuoti žinias, kurti reportažus, bet ir būti informacinės laidos vedėja. Iš tokio diskurso ir ateina sąmoningumo, stipraus reflektavimo, nenutrūkstamo darbo poreikis. Gerai iliustruojantis informantės atsakymo pavyzdys, paklausus, kokios, jos nuomone, moterys dirba informacinėse laidose: „Jos yra protingos. <...> Ir šiaip jos yra labai stiprios, nes tai yra sudėtinga, tai yra kartais ir emociškai sudėtinga ir labai vargina, bet tada visos kažkaip atsikelia ir tada vėl eina į darbą, tai jos yra labai kietos ir labai stiprios.“¹⁹³ Galima sakyti, kad „jos yra protingos“ iš tiesų reiškia norą sulgyinti ir taip netolygią sistemą. Ir nors atvirai niekur neminima lytis, prisimenant stereotipizuotą lyčių skirstymą į binarinę „vyrai protingi, o moterys tik gražios“ televizijoje, taip pat galima įžvelgti jos moterys

---

¹⁹⁰ Informantė Nr. 3.

¹⁹¹ Ten pat.

¹⁹² Informantė Nr. 11.

¹⁹³ Informantė Nr. 9.

atsiduria nesąžiningos sistemos neprivilegiuotųjų pozicijoje. Tad būtent konkurencija ir darbas čia tampa ne kapitalizmo ideologijos simboliais, o asmeninės galios siekimo strategija, kuri vėliau virstų ir kolektyvine galia.

Visgi šalia reikėtų aptarti ir kitą paminėtą aspektą – ką reiškia daugumos informančių paminėta „būti savimi“ praktika informacinėse laidose? Iš tiesų, tai gali būti ir charizmą iššaukiantis požiūris. Viena iš pagrindinių reikšmių, kurią galima aptikti analizuojant interviu su moterimis yra ta, jog joms svarbu yra išlikti savimi. Viena vertus, tai įsteigiama kaip pasipriešinimas įvairiausioms primestoms taisyklėms, pavyzdžiui, viena moteris gavo pastabą apie tai, kad turi būti linksmesnė („Šiaip, beje, aš esu gavusi pastabą, kad aš turėčiau būti linksmesnė kaip kažkas. <...> Ir aš pagalvojau hm... aš turiu būti kaip aš. Aš negaliu būti kaip kažkas, nes tada bus du kažkas. Tai man ta pastaba nepatiko labai ir aš nesistengiau absoliučiai.)¹⁹⁴, kitos patirtis rodo, kad iš jos buvo tikimasi, jog vesdama laidą tik šypsosis ir gražiai atrodys („<...> nu, aš labai stengiausi išlikti savim ir tai net kainavo daug laiko ir daug emocijų ten, nes jie by default tikėjosi, kad aš šypsosiuosi ir gražiai atrodysiu. Aš jau sakiau – o aš pradėjau mąstyti, kvestionuoti, klausti ir daryti kai kuriuos laiką gaištančius dalykus.“¹⁹⁵), trečia informantė pasakodama apie „savojo aš“ susikūrimą pamini komentatorių, suprask, auditorijos, rolę visame veikime („Ir bent jau man atrodo, kad svarbu yra pateikti taip, kaip pačiam tau įdomu. Ir tu tą stilių savo pajauti su laiku. Niekada nereikia net ir aš girdėjus apie visokius komentatorius, kad reikia nebandyt nieko mėgdžiot. Reikia pajaut savo tą stiliuką“¹⁹⁶). Šie kalbėjimai turi egzistencinio pasipriešinimo konotaciją, kai savasis „aš“ yra konkreti nepakartojama asmenybė. Čia svarbi ir „nereikia bandyti išrasti kažkokio ten dviračio“¹⁹⁷ metafora, referuojanti į vedėjų moterų, nors ne visų, būdą suvokti save. Ir čia vėl atsiranda atitinkamas savivokos sluoksniu apie buvimą kitokia. Būti kitokiai alternatyva yra būti savimi idėja, kuri konstruojama pamokymo principu, įtraukiant gramatines ir sintaksines formas: „reikia bandyti“¹⁹⁸, „ko mes turime sėdėti tuose rėmuose“¹⁹⁹, „niekam nelinkiu juo būti, reikia būti savimi“²⁰⁰, „jeigu tu pats bijai savęs, ne nuo raukšlių patempimo reikėtų pradėti turbūt, o nuo smegenų patempimo“²⁰¹. Vienos formos liepiamosios, kitos patariančios, trečios – moralizuojančios, pamokslaujančios. Vien tik žiūrint į smegenų patempimo reikšmę, kuomet mąstymas ir intelektas suprantami kaip buvimas savimi prielaida, galima sakyti, jog aptinkama gana stipriai hiperbolizuota metafora su kalbėjimo iš aukšto tonu. Tačiau iš esmės visų jų tikslas vienodas – eliminuoti skirtumą tarp moters vaidmens ir jos buvimas visuomenėje. Kartu tai galima matyti ir kaip paskatinimą vis didesnei moters įvaizdžių įvairovei atsirasti.

---

¹⁹⁴ Informantė Nr. 2.

¹⁹⁵ Informantė Nr. 14.

¹⁹⁶ Informantė Nr. 6.

¹⁹⁷ Ten pat.

¹⁹⁸ Ten pat.

¹⁹⁹ Informantė Nr. 10.

²⁰⁰ Informantė Nr. 11.

²⁰¹ Ten pat.

Atsispiriant nuo ką tik aptartų koncepcijų, kita aptinkama „buvimo *versus* atrodymo“ permąstymo reikšmė yra moralė. Goffman taip pat atsižvelgia į šį aspektą, mąstydamas apie etiketo sąvoką. Tad šalia instrumentinių reikalavimų regione atsiranda ir moraliniai, kurie laikomi tikslu savaime. Tad šio tyrimo rėmuose tai taip pat aktualu. Moralumas kaip pagrindinė vertybė daugelio interviuojamų moterų retorikoje veikia įvairiomis aplinkybėmis – pavyzdžiui, vienur ta aplinkybe gali būti mąstymas apie tai, kur yra asmeninė riba plastinėms operacijoms, kai paaiškėja, kad toks veiksmas sau pačiai būtų vertinamas kaip amoralus. Kitur tokį moralumą ar net etiškumą gali atstoti žinios ir platus apsiskaitymas, didesnis negu tavo pašnekovo, kai tuo tarpu nemoralu būtų faktinės klaidos įvykis. Dar vienas iš galimų būdų mąstyti apie asmens moralumą, nors ne vienintelis, bet, ko gero, labiausiai dominuojantis yra per įvairiausias situatyvios prievartos refleksijas. Dauguma informančių pateikė pavyzdžius, ko nenorėtų, nesiryžtų arba nesutiktų padaryti vesdamos informacines laidas. Būtent šie pavyzdžiai turbūt labiausiai ir išryškina kaip moralė tampa tiltu, skiriančiu atrodymą eteryje nuo buvimo, darančių įtaką pasirinkimams, kai rinktis tenka iš paklusimo taisyklėms ir didesnės prasmės bei pilnatvės dirbant tokį darbą pajautimo. Štai keletas pavyzdžių. Informantė Nr. 5 sako, kad, jeigu turėtų apsinuoginti, jai reiktų aiškaus suvokimo, kodėl taip reikia – tam, „kad pažiūrėtų žiūrovas, kažką pritraukti ir viskas“, ar dėl to, kad „tai yra gilesnis sumanymas ir atitinkantis mūsų viziją bendro darbo“²⁰². Dar toliau ji, įtraukdama ir kitų aplinkybių – „išvaizdos detales“, „kažkokį sakinį“, kurį būtina pasakyti, bet nesinori, paaiškina savo požiūrį, sakydama: „<...> nes pirmiausia ką teisia, tai teisia mane už tai, ką aš pasakau. <...> žiūrovai nežino, kiek ten žmonių ką rašo, ką daro, bet sako – šita blogai pasakė.“²⁰³ Informantė Nr. 9 prisideda prie šitaip mąstančių: „<...> suprantu klausimą, bet aš tikrai nesidaryčiau ten galų dėl to, kad... Dėl kažkokių standartų atitikimo. Nu nebent tikrai kažkas išdėstytų penkis argumentus, kodėl aš turiu tai padaryti ir kodėl tai bus gerai.“²⁰⁴ Informantė Nr. 13 pateikia kitas dvi bendrą kultūrą iliustruojančias situacijas. Viena apie nuogirdas, virstančias standartais: „Ir atbėgusi mano kolegė iš kitos laidos sako – o Dieve, tu šiandien su juodu, taigi pas mus negalima! Tai čia yra tiesiog žmonių patys standartai ir nusistatymai, kas kažkada galbūt išgirdai, kad juodas kažkam nepatiko, bet tai nereiškia, kad tu turi įsivesti sau tą taisyklę.“ O kita dar stipriau nupasakoja, kur patelpa asmens individualumas: „[kolegė klausia] „Ar tu klausei, kad plaukus nusikirpt galėtum?“ – ne, neklausiau, nuėjau į kirpyklą ir galvojau, kad mano galiukai yra nušiuurę ir aš juos nusitrupinsiu tiek, kiek man atrodo.“²⁰⁵

Tai štai apie ką visa tai? Nors yra pavienių informančių, teigusių, jog prisitaikyti privalu, o ypač – jeigu tai itin svarbios informacijos klausimas, arba, kad prisitaikant žmogus taupo savo smegenų ląsteles, kurios ir taip žūsta dėl patiriamų nuolatinio streso bei įtampos. Visgi net ir toks žongliravimas

---

²⁰² Informantė Nr. 5.

²⁰³ Ten pat.

²⁰⁴ Informantė Nr. 9.

²⁰⁵ Informantė Nr. 13.

tarpo aktyvumo ir pasyvumo spaudimo sąlygomis patvirtina suvokimą, kad šalia to, kaip yra atrodoma, (galima sakyti, ir kaip vaizduojama), egzistuoja ir kita pusė – jo paties individualus požiūris į įvairias situacijas ir subjektyvios prasmės, konstruktyvumo, o labiausiai – moralumo – ribos, už kurių prasideda įvairiausios maišto formos.

Išvados

Šiandien aptinkamos tarptautinės praktikos ir pavyzdžiai rodo, kad informacinių laidų lauke vis dar vyrauja dvigubi standartai, ypatingai, kai kalbama apie moterų išvaizdos bei pasirinkimų ar veiksmų kontrolę. Tuo tarpu Lietuvos viešojoje erdvėje plika akimi pastebėti žalingos aplinkos apraiškas – kiek sudėtinga, nes vienintelė informacinė laidose vyraujančios kultūros permąstymo atsakomybė paliekama televiziją žiūrinčiai auditorijai ir tik laisvu pasirinkimu. Visgi dažniau auditorija renkasi kritiškesnę žvilgsnį taikyti pramoginių laidų žanrui, kvestionuodama ten palaikomas akivaizdžiai problemiškas nuostatas ir stereotipus.

Žvelgiant iš akademinės perspektyvos, informacinių laidų vidinė kultūra bei moterų padėtis joje mokslinink(i)ų praktiškai neanalizuojamos. Ženkliai didesnis dėmesys sutelkiamas į vienodų skaičių abiejų lyčių atžvilgiu užtikrinimą, pavyzdžiui, cituojant ekspertės ir ekspertus, taip pat greitais tyrimais labiau koncentruojamasi siekiant išsiaiškinti kanalų reitingus ar žiūrimiausias laidas, nesistengiant gilintis į tai, kas vyksta jų viduje. Fiksuojant faktą, kad informacinių laidų praktikos kasdien darosi vis labiau natūralizuotos, o moterų padėtis priimama kaip savaime suprantamas dalykas, atsiranda siekis klausti – o kokį ir kaip santykį su savo medija steigia pačios Lietuvos televizijos informacinių laidų vedėjos, kalbėdamos apie pasaulį, kuris jas supa.

Siekiant suprasti, kaip moterys pačios apibūdina savo mediją ir savo buvimą joje, pasitelkta E. Magnusson ir J. Marecek interviu formatui tinkama analitinių procedūrų schema, į kurią, siekiant reikšmingo analizės gylio, įkomponuojami du N. Fairclough kritinės diskurso analizės žingsniai – žodyno ir gramatikos dekonstravimas. Įvairių prasmių, tvarkų bei dėsningumų paieškai dvejais būgiais suformuojamos konceptualios teorinės gairės – pirmąją ašimi tampa E. Goffman dramaturginė galios dimensija ir bendras savireprezentacijos teorinis rėmas, o antrojoje atsideria K. Meltzer išskiriami trys pagrindiniai informacinių laidų vedėjų darbe dominuojantys aspektai – išvaizda, asmenybė, emocijos. Metodologinių procedūrų ir teorinis rėmas leidžia tirti pagrindinę darbo medžiagą – 17 pusiau struktūruotų giluminių interviu, atliktų su Lietuvos pagrindinių kanalų transliuojamų informacinių laidų vedėjomis moterimis. Aptinkamos reikšmės pasiskirsto per tris lygmenis, kuriais pateikiami tyrimo rezultatai: pirmuoju medija suprantama kaip institucija,

antrajame medija išnyra kaip formuojanti, o trečiasis kalba apie individualumo sąsają su medija. Toliau išskiriami pagrindiniai tyrimo atradimai.

1) Diskurse dominuoja požiūris į mediją kaip į biurokratinę instituciją. Televizija kaip institucija tampa sąjungininke tarp moters ir jos kasdien atliekamų veiksmų, o dažnu atveju – net jų priežastimi. Tokį santykį nesunku pastebėti – pirmiausia, tai pasireiškia per medijai priskiriamas reikšmes, kurios nurodo į jos suvokimą kaip rimtos. Televizija kaip rimta institucija iškyla moterims identifikuojant save žurnalistėmis, o ne laidų vedėjomis, su tikslu paneigti visuomenėje vyraujančią „nieko neveikimo“ ir „tik suflerio paskaitymo“ nuostatą. Taip pat rimtumas kaip ryškus bruožas įvardijamas, pasitelkiant kalbos ir kalbėjimo praktikos kontrolės elementus bei reflektuojant klaidos ir jos „brangių“ pasekmių sampratą. Dar vienu atveju rimtumo aspektas pastebimas diskurse aiškiai išryškėjant skirčiai, tarp moterų ir įvairiausių charakteristikų, kurias turintys ir turinčios, tampa televizijos „kitais“ – joje nematomais ir jai nereikalingais. Mediją kaip instituciją galima suvokti ir žvelgiant, į tai, kad ji matoma kaip tendencijų nešėja – praktikuojamas idėjų perėmimas iš pasaulinių kanalų bei praktikų, pradedant madingomis sezoniškumą atliepančiomis spalvų paletėmis ir baigiant „amžinu“ buvimu darbe. Paskutinis, bene reikšmingiausias, medijos kaip institucijos aspektas yra tai, jog moterys tampa tiltu tarp televizijos ir jos auditorijos, kur centre atsiduria gero išpūdžio sudarymo siekis. Galiausiai medijos kaip institucijos dimensijoje biurokratiškos sistemos mechanizmu, palaikančiu savistabos kontrolę, gali būti laikoma televizinės gamybos technika, kurią gausiai atstovauja kamera.

2) Į mediją žiūrima ir kaip į formuojančią, nes būtent čia išryškėja reprezentacijų galia, kur dėmesys dominuoja išvaizdai ir amžiui. Informacinių laidų gamyba paremta „kūno kaip įrankio“ samprata, todėl gajūs aprangos, makiažo ir šukuosenų standartai, įspraudžiantys moteris į iš anksto griežtai apibrėžtus rėmus. Čia pat svarbiu aspektu, per kurį pasireiškia galia, tampa svoris, atsirandantis tokiuose kontekstuose kaip, tarkime, neštumas arba valgymo įpročių praktikos. Tai tokios temos, iš kurių, atrodytų, neturėtų kilti diskusijos, nes jos pernelyg privačios, tačiau analizuojant svorio tematikai priskiriamas reikšmes, pasidaro akivaizdu, kad tai tampa reikšmingu kriterijumi, vertinant gebėjimus ir pasiruošimą būti informacinės laidos vedėja. Tad medija tarsi sukuria ir palaiko ne tik idealizuotą, bet ir ganėtinai daiktišką moters etaloną, kuris įprastai reikšmingai skiriasi nuo realybės. Kartu visas šis dėmuo yra labai glaudžiai susijęs su amžiaus dimensija, nes būtent išvaizda sužaidžia pagrindinę rolę, kai norisi pateisinti amžiaus trūkumą. Amžius pagal jam suteikiamų prasmų logiką yra ta kategorija, kuri informacinių laidų lauke sulaukia bene daugiausiai neigiamų reikšmių priskyrimo, susijusio tiek su jauno, tiek su vyresnio amžiaus žmonių stigmatizavimu. Viską apibendrinus, iškyla idealizuotas moters projektas, kurio sudedamosiomis dalimis galima laikyti tiesiog „jauną veidą“ ir „pagyvenusį protą“.

3) Kalbant apie medijos ir individualumo sąsają, svarbiu aspektu tampa emocijos, kurių (ne)parodymas skyla į dvi stovyklas – Lietuvos informacinėse laidose emocijos yra arba nerodomos, siejant tai su informacinės laidos rimtu žanru ir ten atsirandančių santūrių moterų asmenybėmis, arba emocijos yra būtinos ir turėtų atsirasti iš asmeninio santykio su atnešama žinia. Šalia emocijų išskyla kitas svarbus momentas – sutariama, kad informacinės laidas turi vesti charizmatiškos asmenybės. Charizmos samprata analizėje pasitvirtina kaip teorijoje įvardijama „*polished*“ (liet. nupoliruota, nublizginta) asmenybės koncepcija ir, nors charizma laikoma trapiu reiškiniu, ji užtikrina saugų įsitvirtinimą vedėjos kėdėje, nes remiasi dviem pagrindinėmis idėjomis – reiklumu sau ir atsisakymu apsimetinėti prieš auditoriją. Galiausiai individualumas pasireiškia moterims brėžiant aiškias ribas tarp moralumo ir amoralumo, taip įsteigiant savo galimybių mastelį arba priešingu atveju, esant primetamoms taisyklėms, kurioms nepritariama, įvedant įvairiausias maišto reakcijas.

Sutinkant su kokybinių tyrimų praktiku, profesoriumi Harry F. Wolcott, ši skyrelį reikėtų pabaigti mintimi, jog kokybiniame darbe nėra ir negali būti baigtinių išvadų.²⁰⁶ Pagrindiniai šiame magistro darbe nagrinėti klausimai visada bus atviri tolimesnėms interpretacijoms, atradimų peržiūrai bei gilesnėms studijoms. Todėl sąžininga šio tyrimo rėmuose pateikti kelias prielaidas ateities tyrimams. Atrasti santykio su medija pjūviai iš esmės identifikuoja silpnas informacinių laidų vidinės kultūros grandis. Pavyzdžiui, viena tokių gali būti stiprus biurokratinis įvaizdis, o kita – stereotipizuoti ir kompleksiški moterims keliami lūkesčiai. Visgi priežastys gali būti įvairios, pavyzdžiui, nepakankamai įtraukiama žiūrovo kontrolė arba švietimo stoka lyčių lygybės ir diskriminacinių apraiškų tematika medijos viduje. Todėl būtent priežastys gali būti įdomus ir aktualus pjūvis nagrinėjant informacinių laidų bei feminizmo jungties lauką. Ir turbūt verta būtų kalbėti apie patį pokytį – koks tas komplektas aplinkybių, kuris leistų pasiekti naudos. Ar pasikeitus, pavyzdžiui, kanalus valdančioms grandims, tai būtų pakankama sąlyga pasistūmėjimui nors šiek tiek į priekį? Ar reikalinga pakeisti stilistus(-es), grimerius(-es)? Ką keisti – jas ir juos kitais ar jas ir juos šviečiant?

Taigi apibendrintai galima pasakyti, jog šiame tyrime parodytas galimas būdas mąstyti apie informacinių laidų lauką ir moterų būtį jose. Kartu atskleista, jog informacinių laidų žanrą galima ir pageidautina suprasti kaip kompleksiską medijuotą darinį. Nors tiriamas Lietuvos atvejis, visgi tyrimas papildo ir jau egzistuojančius akademinis darbus, parodant kelių dimensijų sinergijos prasmę ir įvedant naujus reikšmingus elementus.

---

²⁰⁶ Brinkmann, 93.

Šaltinių ir literatūros sąrašas

1. Adewunmi, Bim, „Male TV presenter wears same suit for a year – does anyone notice?“ The Guardian, 2014-11-17. <<https://www.theguardian.com/lifeandstyle/womens-blog/2014/nov/17/male-tv-presenter-same-suit-year-female-colleagues-judged>>, [Žiūrėta 2020-08-22].
2. Alfa.lt, „Balsuoja žiūrovai: kuri televizijos laidų vedėja – jūsų mylimiausia?“ Alfa.lt, 2015-11-12. <<https://www.alfa.lt/straipsnis/49936345/balsuoja-ziurovai-kuri-televizijos-laidu-vedeja-jusu-mylimiausia>>, [Žiūrėta 2020-10-18].
3. Allan, Stuart, *News Culture*, 2nd Edition, Open University Press, 2004.
4. Amatulli, Jenna, „CNN Anchor Makes Bold Fashion Statement With Sweater Declaring ‘Facts First‘.“ Huffpost, 2020-12-10. <https://www.huffpost.com/entry/facts-first-kate-bolduan-cnn_n_5fd25490c5b652dce586dfde>, [Žiūrėta 2020-12-11].
5. Bielinis, Lauras, „Šou principų dėsningumai Lietuvos politiniame gyvenime.“ *Politologija* 1 (25), 2002.
6. Brinkmann, Svend, *Qualitative Interviewing*. Oxford: Oxford University Press, 2013.
7. Cann, David J. ir Philip B. Mohr, “Journalist and source gender in Australian television news.” *Journal of Broadcasting & electronic media*, 45(1), 2001.
8. Carter, Cythia, Gill Branston, Stuart Allan, *News, Gender and Power*. London: Routledge, 2014.
9. Cooky, Cheryl, Michael A. Messner ir Robin H. Hextrum, “Women play sport, but not on TV: A longitudinal study of televised news media.” *Communication & Sport*, 1(3), 2013.
10. Dargis, Manohla, „‘Bombshell‘ Review: Blind Ambition and Blond Sedition at Fox News.“ The New York Times, 2019-12-12. <<https://www.nytimes.com/2019/12/12/movies/bombshell-review.html>>, [Žiūrėta 2020-10-17]
11. Desmond, Roger ir Anna Danilewicz, “Women are on, but not in, the news: Gender roles in local television news.” *Sex Roles*, 62(11), 2010.
12. Dixon, Travis L. ir Daniel Linz, “Race and the misrepresentation of victimization on local television news.” *Communication research*, 27(5), 2000.
13. Dixon, Travis L., “Good guys are still always in white? Positive change and continued misrepresentation of race and crime on local television news.” *Communication Research*, 44(6), 2017.

14. EIGE, Gender Equality Index scores, domain scores and sub-domain scores. Eige.europa.eu, 2020-10-28. <https://eige.europa.eu/gender-statistics/dgs/indicator/index_data_index_scores>, [Žiūrėta 2020-11-01].
15. Fairclough, Norman, *Language and power*. Pearson Education, 2001.
16. Goffman, Erving, *Savęs pateikimas kasdieniame gyvenime*. Vilnius: Vaga, 2000 [1956].
17. Grinius, Rokas, „Lyčių lygybės ir lygių galimybių tyrėja – ne tik apie O. Šurajevo manifestą, bet ir seksistinius komentarus nacionalinėje televizijoje.“ 15min.lt, 2020-09-03. <<https://www.15min.lt/gyvenimas/naujiena/pokalbiai/lyciu-lygybes-ir-lygiu-galimybiu-tyreja-ne-tik-apie-o-surajevo-manifesta-bet-ir-seksistinius-komentarus-nacionalineje-televizijoje-1040-1369958>>, [Žiūrėta 2020-11-01].
18. Hartley, John, *Television Truths: Forms of Knowledge in Popular Culture*. Blackwell Publishing, 2008.
19. Heider, Don, *White news: Why local news programs don't cover people of color*. New York: Routledge, 2014.
20. Janks, Hilary, „Critical Discourse Analysis as a Research Tool.” *Discourse: Studies in the Cultural Politics of Education*, 18(3), 1997.
21. Jørgensen, Marianne W., Louise J. Phillips, *Discourse Analysis as Theory and Method*. Sage, 2002.
22. Kantar, „TV auditorijos tyrimo rezultatai 2020 m. lapkritis.“ Kantar.lt, 2020-11. <<http://www.kantar.lt/lt/news/tv-auditorijos-tyrimo-rezultatai-2020-m-lapkritis/>>, [Žiūrėta 2020-12-05].
23. Kerbel, Matthew Robert, *If it bleeds, it leads: An anatomy of television news*. New York: Routledge, 2018.
24. Kindelan, Katie, „News anchor wears glasses on-air to show her daughter to not be afraid to wear them.“ ABC News, 2020-12-09. <<https://abcnews.go.com/GMA/Family/news-anchor-wears-glasses-air-show-daughter-afraid/story?id=74622511>>, [Žiūrėta 2020-12-11].
25. Kyung-Hee, Kim, “Obstacles to the success of female journalists in Korea.” *Media, Culture & Society*, 28(1), 2006.
26. Lafky, Susan, “Women in broadcast news: more than window dressing on the set, less than equal to men.” Kn. Cynthia M. Lont (sud.), *Women and Media: Content/Careers/Criticism*. Belmont, CA: Wadsworth, 1995.
27. Langer, John, *Tabloid Television: Popular Journalism and The “Other News”*. London: Routledge, 1998.

28. Lattanzio, Ryan, „Jay Roach Says the Point of ‘Bombshell’, Despite Focus on Fox News, Is a Nonpartisan Issue.“ IndieWire, 2019-12-14.
<<https://www.indiewire.com/2019/12/jay-roach-bombshell-interview-megyn-kelly-1202197387/>>, [Žiūrėta 2020-10-17].
29. Lietuvos žurnalistikos centras, „Atotrūkis tarp moterų ir vyrų ekspertų citavimo žiniasklaidoje vis dar didelis.“ Lzc., 2020-12-10. <<https://lzc.lt/tyrimai/2020/atotrukis-tarp-moteru-ir-vyru-ekspertu-citavimo-ziniasklaidoje-vis-dar-didelis/>>, [Žiūrėta 2020-12-10].
30. Lietuvos žurnalistikos centras, „Baltijos šalių žiniasklaidos iššūkiai.“ lzc.lt, 2018-11-26. <<https://lzc.lt/naujienos/2018/ziniasklaidos-rinka-baltijos-salyse/>>, [Žiūrėta 2020-10-11].
31. Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba, „Lyčių lygybė žiniasklaidoje: Švedijos patirtis. Mokomasis vizitas į Stokholmą ir Geteburgą.“ Lygybe.lt, 2015-09-17.
<<https://lygybe.lt/lt/naujienos/lyciu-lygybe-ziniasklaidoje-svedijos-patirtis.-mokomasis-vizitas-i-stokholma-ir-geteburga./198>>, [Žiūrėta 2020-10-31]
32. Ma, Alexandra, „A South Korean reporter wore glasses on TV in a dramatic break with the country’s insane beauty standards for women.“ Business Insider, 2018-05-02.
<<https://www.businessinsider.com/south-korea-reporter-defies-beauty-standards-by-wearing-glasses-on-air-2018-5>>, [Žiūrėta 2020-10-22].
33. Magnusson, Eva ir Jeanne Marecek, *Doing Interview-based Qualitative Research: A Learner's Guide*. Cambridge: Cambridge University Press, 2015.
34. Mayer, Martin, *Making news*. New York: Doubleday, 1987.
35. Marlane, Judith, *Women in Television News Revisited: Into the Twenty-first Century*, Austin: University of Texas Press, 1999.
36. Matusow, Barbara, *The evening stars: The making of the network news anchor*. Boston: Houghton Mifflin Harcourt, 1983.
37. McIntosh, Steven, „Bombshell: Charlize Theron on ‘wrapping her head around’ Megyn Kelly.“ BBC, 2020-01-15. <<https://www.bbc.com/news/entertainment-arts-51047126>>, [Žiūrėta 2020-10-17].
38. Meltzer, Kimberly, "The hierarchy of journalistic cultural authority: Journalists’ perspectives according to news medium." *Journalism Practice*, 3(1), 2009.
39. Meltzer, Kimberly, *TV News Anchors And Journalistic Tradition: How Journalists Adapt to Technology*. New York: Peter Lang, 2010.
40. Meškinytė, Adelė, „„TV pagalbos“ laidoje – atvira moterų diskriminacija? Vedėjo žodžiai įaudrino ne vieną.“ 15min.lt, 2020-03-31.

- <<https://www.15min.lt/varnai/naujiena/lietuva/tv-pagalbos-laidoje-atvira-moteru-diskriminacija-vedejo-zodziai-iaudrino-ne-viena-1050-1297354>>, [Žiūrėta 2020-11-01].
41. Oficialus Valstybinės kalbos inspekcijos puslapis, Naujienų skiltis.
<<https://vki.lrv.lt/lt/naujienos>>, [Žiūrėta 2020-10-31].
  42. Paraščiakas, Eiviltas, „Mylimiausias TV laidų vedėjos rinkimai: profesionalės užleido vietą naujai eterio divai.“ Delfi.lt, 2013-11-21.
<<https://www.delfi.lt/veidai/zmones/mylimiausios-tv-laidu-vedejos-rinkimai-profesionalės-uzleido-vieta-naujai-eterio-divai.d?id=63339584>>, [Žiūrėta 2020-10-18].
  43. Pew Research Center, “For Local News, Americans Embrace Digital but Still Want Strong Community Connection.” Journalism.org, 2019-03-26.
<<https://www.journalism.org/2019/03/26/for-local-news-americans-embrace-digital-but-still-want-strong-community-connection/>>, [Žiūrėta 2020-11-12].
  44. Phillips, Nelson ir Cynthia Hardy. *Discourse analysis: Investigating Processes of Social Construction*. Sage, 2002.
  45. Ross, Karen, et al. "Women, men and news: It's life, Jim, but not as we know it." *Journalism Studies*, 19(6), 2018.
  46. Sanders, Marlene ir Marcia Rock. *Waiting for prime time: The women of television news*. Chicago: University of Illinois Press, 1994.
  47. Shafer, Jack, “TV’s Aryan Sisterhood: They Know Only One Hair Color: Blonder!” Slate.com., 2006-02-21.
<http://www.slate.com/articles/news_and_politics/press_box/2006/02/tvs_ryan_sisterhood.html>, [Žiūrėta 2020-11-01].
  48. Smith, Greg, *Erving Goffman*. London: Routledge, 2006.
  49. Steiner, Linda, “Gender in The Newsroom.” Kn. Karin Wahl-Jorgensen ir Thomas Hanitzsch (sud.), *Handbook of Journalism Studies*. London: Routledge, 2009.
  50. Taylor, Stephanie, *What is Discourse Analysis?* Bloomsbury Publishing, 2013.
  51. Teisės aktų registras, Lietuvos Respublikos Visuomenės informavimo įstatymas, 1996 m. liepos 2 d. Nr. I-1418, <<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.065AB8483E1E/asr>>, [Žiūrėta 2020-10-18].
  52. The Internet Movie Database (IMDb), „Bombshell Awards.“, IMDb,
<https://www.imdb.com/title/tt6394270/awards?ref=tt_awd> [Žiūrėta 2020-10-17].
  53. Thumim, Janet, *Inventing Television Culture: Men, Women and the Box*. Oxford: Oxford University Press, 2004.
  54. Van Zoonen, Liesbet, “Rethinking women and the news.” *European journal of communication*, 3(1), 1988.

55. Žmonės.lt, „ŽMONĖS 2018: išrinkite mylimiausią TV laidų vedėją!“ Žmonės.lt, 2017-12-06. <<https://www.zmones.lt/naujiena/zmones-2018-isrinkite-mylimiausia-tv-laidu-vedeja.252eb0e1-9ae0-11e8-9f90-aa000054c883>>, [Žiūrėta 2020-10-18].

1 Priedas

Interviu klausimai

1. Papasakokite apie savo darbą, kokia veikla dabar užsiimate?
2. Jūs – žurnalistė ar laidų vedėja?
3. Koks yra moters etalonas televizijoje? Kokia yra televizinė moterų hierarchija? Ar tokia egzistuoja?
4. Ar stengiatės kažką papildomai daryti, kad atitiktumėte TV standartus?
5. Kas svarbiau – išlaikyti savo tapatumą, kad ir koks jis būtų, ar pritaipiti televizijos diktuojamoms normoms?
6. Koks yra moterų darbingas amžius / kūnas, dirbant televizijoje?
7. Ar galime televizijos moteris skirstyti pagal amžių? Kaip?
8. Su kuo asocijuojamos vyresnės moterys TV? Jaunesnės? Kokių moterų televizijoje reikia labiau – vyresnių ir su patirtimi ar visgi jaunesnių ir ... kuo?
9. Kaip, Jūsų nuomone, vyresnę arba jaunesnę moterį eteroje vertina žiūrovas?
10. Apranga ir makiažas – koks jų tikslas? Kokie įdomiausi niuansai?
11. Lengva padaryti televizijoje pertrauką?
12. Kada moteris televizijoje ima senti? Ar sena moteris prieš kamerą yra stigma?
13. Ar einant metams, jaučiate kokius nors pokyčius savo darbo televizijoje?
14. Vyresnio amžiaus moteris – kokias asociacijas jums kelia ši koncepcija?
15. Ar metų ėjimas į priekį turi privalumų? Trūkumų?
16. Ar stipriai tapatinatė save su savo amžiumi?
17. Ar Jūs pastebite senėjimo ypatybių? Kaip tai pasireiškia?
18. Kaip manote, ar Jūsų kūnas atspindi tai, kuo iš tikrųjų esate?
19. Kiek jums svarbu išlikti jaunai / nepasenti? Kodėl? Ar stengiatės išlikti jaunatviška? Kaip tai darote?
20. Ar kolegos pastebi Jūsų su amžiumi atsirandančius pokyčius? Kaip jaučiatės?
21. Ar yra buvę situacijų, kai jautėtės per sena savo darbui? Kokios jos?
22. Ar yra tekę jaustis nejaukiai dėl savo amžiaus? Bandyti jį slėpti? Kokioje situacijoje?

2 Priedas

Informantė Nr. 1

Kuo šiuo metu užsiimate? Koks Jūsų darbas, už ką esate atsakinga?

Aš dabar turiu laidą televizijoje, dar dirbu radijuje. Ir redaktoriauju dar prie vienos laidos, tai kitaip tariant, ten pašnekovus, scenarijus ir filmavimuose dirbu.

Tai jeigu reikėtų pasakyti, kas Jūs esate, save įvardinti, Jūs labiau – žurnalistė ar laidų vedėja?

Aš visada save įvardinu žurnaliste, nes laidų vedėjas, nežinau, man gal čia taip ir ne visiškai teisingai, bet mes visi vertinam per savo prizmę, dažnu atveju Lietuvoje vis tiek yra tas išpildytojas svetimo scenarijaus ir toks labiau kaip atlikėjas. Tokių mažai yra tam tikrų laidų vedėjų, kurie, tarkime, nuo a iki z viską ruošiasi patys. Netgi aš viską darau nuo a iki z pati – ir žiūrovus kviečiuosi, ir temas galvoju, klausimus ir prie montažo sėdžiu. Tai aš labiau save vadinu žurnaliste.

Kaip įvardintumėte, koks yra moters etalonas televizijoje? Jūs vis tiek nemažai laiko jau televizijoje...

Taip, aš jau dvidešimt metų dirbu, jeigu ką jau. Baisu.

Kodėl baisu?

Ne, ką aš žinau, kai pasižiūri, nebaisu, man pačiai atrodo, kad kokie dveji metai vietoj dvidešimt. Ir aš nežinau, aš čia gal būsiu truputėlį nestandartinė ta prasme, kad aš nežinau, ar mes turim etaloną iš tikrųjų. Aš niekur nesu susidūrusi, aišku, aš mažai televizijos kanalų esu pakeitusi, bet niekur nesu susidūrusi, kad būtų kažkokie reikalavimai, kad, nežinau, tu turi būti kokia blondinė ar šatenė, tam tikrų išmatavimų, tam tikros veido ar akių spalvos. Tai į šį klausimą taip ir atsakyčiau, kad to etalono kaip ir nėra bent jau iš mano patirties.

Bet ar egzistuoja kažkokie tai lemiantys faktoriai, pagal kuriuos...

Taip, taip. Bet čia lygiai taip pat, manau, tie patys reikalavimai galioja tiek vyrui, tiek moteriai, neišskirčiau, kad tai yra tik moterys tiek prieš kamerą, tiek, tarkim, radijuje. Labai svarbu, kaip tu kalbi. Kitaip tariant, tavo kalba turi būti aiški, artikuluota, taisyklinga. Tu turi turėti tam tikrą ekspresiją. Va čia jau gali būti reikalavimas, tada jau priklausau nuo laidos, kokia ta ekspresija turi būti, nes vienoje tu turi būti santūresnis, kitoje – turi būti labai... Rodyti emocijas, daug juoktis ir pan. Tai vat pagal šitą kriterijų prodiuseriai gal, gal atsirinkinėja, tarkim, tam tikrą tipažą arba standartą, jeigu taip jau norim įvardinti. Ir sakyčiau, kad tiek.

O jūs pati ką nors stengiatės daryti, kad tą standartą atitiktumėte?

Aš manau, kad labai pasistengė mano lietuvių kalbos mokytoja, kad atitikčiau tą standartą, nes aš pati iš ten, kur mes turim savo tarmę. Bet kai aš atvažiavau į Vilnių, niekas negalėjo pasakyti, iš kur aš, nes iš tikrųjų lietuvių kalbos mokytoja buvo ganėtinai griežta tvirta ir, natūralu, kad yra kalbininkų priežiūra visada griežta televizijoje, tai tas natūraliai jaučia ir kraują ir kažkaip specialiai, tarkim, kalbos atžvilgiu – nieko nedarau. Bet aišku, ten ta laikysena, nu vėlgi... Čia vat gal dar vienas gali būti prie šito, kad turi būti kažkokia laikysena televizijoje, priklausomai nuo laidų turbūt. Tai vat tuos

dalykus galbūt tu save kontroliuoji labiau, galbūt pasižiūri ir tu kažkaip mintyse atkreipi dėmesį, kad nesėdėtum susikūprinęs, nenugriūtum į kamerą, nes nu tiesiog... Ką aš žinau, vėlgi – profesiniai reikalavimai.

O makiažas, apranga moteriai televizijoje? Tokiose kaip Jūsų laidose. Kiek į šiuos dalykus yra kreipiamas dėmesys?

Na, jeigu mano grimerių paklaustumėt, tai jos pasakytų, kad aš esu rakštis subinėj, nes žiauriai nemėgstu grimuotis. Ir kaip aš sakau, dėl manęs, tai aš galėčiau eiti be grimo ir su džinsais ir čia įtariu, kokį nors, nežinau, sąmokslą ten tų visokių drabužių, kodėl čia neleidžia tų džinsų, bet, kita vertus, tai yra suprantama. Bet vėlgi aš sakau, irgi nekalbėčiau čia tik apie moteris, vyram lygiai tas pats. Grimas yra reikalingas tam, kad vis tiek – televizijos studijoje apšvietimas yra kitoks ir karštis, ir stresas, tie patys pašnekovai irgi yra šiek tiek pagrimuojami tam, kad neblizgėtų, nes, na, blizgantis žmogus, sakau, ten tie prakaito susidaro įspūdis ir vėlgi tam žiūrovui vėlgi šiek tiek ir nejauku, nes atrodo, kad tas žmogus nejaukiausiai jaučiasi. Tai natūraliai, na, kai mes žiūrim į suprakaitavusį žmogų, atrodo, kad jam labai sunku. Tai va čia tas grimas yra toks, sakyčiau, neišvengiamas estetinis dalykas, bet vėlgi – čia labiau vertinant tuos pačius žiūrinčius. Apranga... Vėlgi čia kaip bet kurioj kitoj profesijoj tu ten, tarkim, gydytojas ar policininkas – tu turi, yra ten tam tikra uniforma, su kuria tu eini į darbą ir tu turi jos paisyti, tai čia vėlgi priklausomai nuo laidos pobūdžio, tai tu rengies arba griežčiau, arba laisviau.

Bet ar yra koks bandymas televizijoje kaip nors pabrėžti, paslėpti amžių? Ar amžius yra televizijoje žaidžiantis faktorius?

Aš manau, kad amžius yra ar bent jau turėtų būti žaidžiantis faktorius bent jau tam tikrose laidose. Aš konkrečiai kadangi esu informacinių laidų, tai informacinėse laidose, manau, kad jis yra ir galėtų būti netgi dar šiek tiek stipresnis ta prasme, kad, nu, vienaip čia iš tų pačių žiūrovų prizmės, vienaip tu vertini, aš pati vertinu, kai man per ekraną sako aštuoniolikos metų žmogus informaciją ir kitaip visai kai tą sako keturiasdešimtmetis, penkiasdešimtmetis ar šešiasdešimtmetis.

Koks tas vertinimas?

Tas vertinimas yra tikėjimo. Kai man bando, tarkim, nežinau, kažkaip politinius procesus paaiškinti žmogus, natūralu, jis neturi patirties, jis ką tik gavo balsavimo teisę. Okay, jisai ten gal nuo penkiolikos šešiolikos domėjosi, bet nu tai ir viskas. Ta prasme, ta jo patirtis yra va tie dveji treji metai. O kai jau kalba žmogus, nu gerai, trisdešimties, keturiasdešimties, jau truputėlį to gyvenimo matęs, dalyvavęs politikoje, dalyvavęs rinkimuose, juos sekęs ir galbūt netgi buvęs tam tikrų įvykių liudininku – tas pats sausio 13-oji, kai apie tuos įvykius kalba, sakau, žmogus tegul ir paauglystėje ten dalyvavęs su tėvais, ne septynerių, ne aštuonerių metų, bet atsimenta, tai jau yra, kad tu vienaip vertini, nes nu tu... Aš sakau, aš viską tik per savo prizmę sakau.

Taip ir reikia.

Aš neapibendrinu jokiais būdais, ką mano ten televizijos vadovai ar prodiuseriai. Tai aš sakau, aš vertinu vienaip ir visai kitaip... Nežinau, aš turiu vaikų ir taip, jie tą kažką gaudosi, bet tai ir yra tik kažkas. Pramoginėj laidoj tai pff dėl manęs – gali būti nuo bet kokio amžiaus vat tik turi tada turėti, aš nežinau, ar smagiai juoktis, ar kaip čia dabar skoningai neskoningai ten kažkaip juokauti. Nu mokėti pajuokauti, nes irgi ne visi žmonės... Ne visi žmonės, aš, pavyzdžiui, nemokėčiau pajuokauti, aš dėl to į pramogines neičiau, bet vėlgi aš sakau, pati tą vertinu, nes ne mano charakteris.

Bet vadinasi yra tas toks žinių ir amžiaus...

Taip, bet čia ne tik televizijoje, čia ir gyvenime. Nu ta prasme, ką tau aštuoniolikos metų žmogus gali paaiškinti apie gyvenimo prasmę? Nu vat vėl pastatykim aštuoniolikos ir keturiasdešimt ir pakalbėkim apie gyvenimą. Tai su kuriuo bus įdomiau ir su kuriuo bus giliau galbūt? Taip, aš nesakau, ir su aštuoniolikos yra žiauriai įdomu, žiauriai tikrai daug ko išmoksti iš savo vaikų, bet, sakau, jis nėra paremtas... Jis paremtas daugiau tokiu teoriniu lygmeniu tos visos diskusijos negu praktiniu, ką tu esi išgyvenęs savo kailiu.

Su kuo asocijuojamos vyresnės moterys televizijoje?

Išmintis, taip. Galų gale, ta pati televizinė praktika. Bet čia vėlgi ir visose profesijose – ta praktika, na, aišku, patirtis ir žinių prasme, bet ir elgesio modeliu ateina irgi su praktika. Paimkime gydytoją, prezidentą ir paimkim ten dirbusį jau, mačiusį ne vieną operaciją. Tai televizijoje taip pat, televizijoje, kaip mes turim tą posakį, kad nėra nieko blogo, kas neišeitų į eterį, nes viskas anksčiau ar vėliau išeina, tai vėlgi – tu turėdamas tos televizinės praktikos, tu visai kitaip reaguoji į tas stresines situacijas, nes tu kitaip reaguoji. Tu turi praktikos ir tau jau taip yra buvę, tu turi modelių, kaip reaguoti, kai ten, nežinau, dingsta garsas, vėluoja pašnekovas, ar ten tas pašnekovas iš viso – pareiškė, kad ten neateis. Arba staiga nėra pirmo reportažo, nuo kurio tu turėtum ten pradėti žinias ar, nežinau, tiesiog ten tau tuštuma atsiranda kažkokia galvoje ar ten susipina liežuvis skaitant kokį ten sudėtingesnį žodį. Tai vėlgi ta darbo praktika, manau, kad vyresni tvarkosi gerokai labiau, bet vėlgi čia, turėkim omeny, jeigu dirba tą darbą, tą konkretų darbą. Nes jeigu, pavyzdžiui, tu sėdėjai... Jeigu ten, kad ir vyresnį žmogų perkeltum ten iš televizijos studijos ir jam ten duotų laidas, kurios gamtoj, nu pvz. ar ne, tai vėl nesakau, kad jie galbūt vienam lygy su tuo aštuoniolikmečiu, kuris vat tik dabar, žinai, pradeda tas gamtoj laidas, bet ta prasme, kad ta praktikos prasme, jie ne susilygina, bet tos startinės pozicijos yra daugiau mažiau panašios. Nes tarkim, lauke ir vienas, ir kitas nėra dirbęs, tai šiuo atveju – amžius nebeturi ten to lemiamo vaidmens, nes jie praktikos lauke turi abu panašiai.

O kas tada lemia? Koks žmogus tai turi būti ir konkrečiai – kokia moteris?

Aš vat kažkaip sakau, aš nežiūrėčiau...

Suprantu, kad taip nesiskirsto pagal lytį, bet jei žiūrėtumėm į jas – ar yra kas nors bendro visoms?

Kas turi dominuoti, tai aš manau, kad čia jau žiūri į žmogaus vat tą grįžtam prie to žmogaus gebėjimo, net ne gebėjimo, gal galimybes atitikti poreikį tos konkrečios, tarkim, laidos. Nes gali būti taip, kad vyresnis žmogus jis labiau patyręs, bet vėlgi, pavyzdžiui, jo tipažas yra per rimtas. Arba pavyzdžiui, kokia nors gal ir informacinė laida, ne žinios, bet reikia rimtesnio, o tas yra nu jaunesnis žmogus pats iš savęs yra chi-chi cha-cha, va toks. Tai tada, natūralu, kad paims vyresnį, kuris yra santūresnis. Tai čia vėl grįžtam prie to kalbos mokėjimo. Taisyklingo. Gebėjimo reaguoti į situacijas ir atitikimo to formato, kuriame tas žmogus turėtų dirbti.

Kokių moterų dabar televizijoje daugiau – jaunesnių ar vyresnių?

Aš galvočiau, kad vyresnių. Apskritai Lietuvoj, na, aš taip kažkaip galvoju, kad mes užaugom iki to... Tiksliau užsiauginom, kad tie, kurie, na bent jau tas informacinės laidos... Turi patirties. Ties aštuoniolikos, devyniolikos. Va kaip TV3 ir Marius Veselis, ar ne? Bet tada iš viso ten buvo tokios objektyvios aplinkybės, kad Lietuva tik auginosi žurnalistus. Atsirado tie visi televizijos kanalai ir natūralu, kad kol mes juos užsiauginom, mes juos turėjom jaunos. Dabar, sakau, yra kažkaip tikrai... Pasižiūrėjus ypač informacinių laidų vedėjai, tai jie yra su patirtim.

Esate dariusi televizijoje pertrauką?

Esu... Prieš kokį dešimtį metų, nu bet čia gal labiau... Aš tiesiog šiaip buvau pavargus nuo televizijos, gal net ne nuo televizijos, o apskritai nuo žurnalistikos, nes čia, kaip aš sakau, specifinė ta mūsų profesija, kur aš, jeigu būtų mano valia, tai aš kas kažkiek laiko... Vat akademinė bendruomenė išeina akademinių atostogų, nes užsisuki tame informacijos sraute ir atbunki kažkiek, nebematai, nebepastebi kažkokių kampų įdomesnių, nes nu tu jau tą darei vakar, užvakar ir užužvakar ir taip atrodo, kad kas čia šiandien naujo? Ta prasme, sakau, tam poilsui, tokiam truputėlį galvos pravalymui, tai kokių, nežinau, tų sunkiųjų darbų duočiau, kur visiškai nereikia protinio darbo, bet apkraut kūną ir išsivalyt galvą. Tai vat ir man kažkaip atėjęs toks suvokimas, nu tiesiog man visos tos temos jau iki čia stovėjo ir aš jau norėjau poilsio, bet, sakau, visa iš žurnalistikos neišėjau, bet ten buvo daugiau pozityvumo, nes informacinėse mes irgi turim daug to negatyvo, tai ten buvo faina.

Sudėtinga buvo priimti sprendimą?

Ne. Aš neturiu, nežinau, kartais paskaitau kolegų, kad čia moteriai labai sunku, ten ar gimdyti, ar su vaiku sėdėti, ar apskritai pertrauka, nes jau čia daugmaž nuvažiuos ten tas vežimas. Aš nežinau, aš niekada neturėjau tokios baimės. Man, sakau, televizija nėra... Aš nesu iš tų žmonių, kad mane rodytų ar ten mane transliuotų, arba dar kažką. Aš labai puikiai galiu dirbti už kameros ir tikrai jaučiuos kaifuodama ten su tom pačiom laidom, važinėdama po įvairias vietas. Man tas bendravimas su žmonėm, rinkimas informacijos galbūt, ta galimybė padaryti tam tikrą įtaką procesams, pakreipti juos teigiama linkme, padėti išspręsti tam tikras problemas yra daug svarbiau negu tai, kad mane girdės ar ten matys. Aš suprantu, kad taip, kai tave rodo ir tave girdi arba kai tu esi vat veidas arba balsas, tai ir ta galimybė padaryti tą įtaką yra gerokai didesnė. Jau neapgaudinėkim, aišku, čia savęs, kad čia esi niekam nežinomas ir į tave dėmesį labai ten kreips. Aišku, kažkiek kreips, bet kitaip tariant... Tai čia aš tą priimu kaip neišvengiamą darbo dalį. Bet vėlgi sakau, tas pats žinios ar, tarkim, grimas, persirenginėjimas, man yra peilis. Pati nemėgiamiausia dalis. Kai kas juokiasi ir sako, kad aš visai ne kaip moteris, nei dažytis mėgstu, nei persirenginėt. Nu nes man atrodo, kaip nudažė – taip gerai. Vėlgi – suprantu, kad yra žmonių, kurie pagal tuos pačius komentarus, laiškelių ar žinute, gali matyti, kad įsijungė pažiūrėti, kaip ten tave padažė, aprenge ar sušukavo. Galbūt ten jo ar dar kažkokių ten – kaip elgiesi, patinka tavo balsas ar dar ten tavo kažkokios tai išraiškos, bet, sakau, mane tas truputėlį erzina, nes man atrodo, kad ypatingai informacines laidas tai tu jungiesi ne dėl to, kaip atrodo vedėjas. Ir vedėjas neturi užgožti savo ten išvaizda, apranga ar dar ten kažkuo pačios informacijos, na, kitaip tariant, ten turiniu. Tai ir man, sakau, turinys yra svarbiausia. Ir čia va gali pakišti ir čia vėl grįžtam, bet čia, sakau, tik apie informacines laidas kalbant – čia gali pakišti balsas koją. Nes mes Valinskiene skaitant, nežinau, apie įvykius Baltarusijoje arba ten kokius kruvinus susirėmimus Ukrainoje... Nu... Sunkiai įsivaizduojame, ar ne? Tai čia per gražus... Ne tai kad per gražus, bet tam tikras balso tembras vat irgi, galim grįžti prie standartų ar etalonų – vienai laidai jis yra tobulas, kitai laidai jis – peilis.

Jūs tikrai labai daug metų dirbate televizijoje...

Na taip...

Kokius pastebite pokyčius, ar yra tokių įvykų per tiek metų?

Aš sakau, manau, kad pasikeitimas yra, bet jis yra tiek objektyvus, tiek subjektyvus. Aš sakau, mes užsiauginom iš tikrųjų tam tikrus žmones. Dabar, manau, kad turėsime problemų, nes ateina mažai žurnalistų, kuriuos būtų galima augintis. Apskritai – žurnalistų mažėja tokių, kurie galėtų būti. O iš kitos pusės vėlgi galėtų būti subjektyvus išplaukiantis iš to objektyvumo, kad tas kažkoks jaunystės kultas, kur gal buvo pačioj pradžioj, jis stebint tuos pačius užsienio solidžius kanalus, jis dingęs yra. Aš čia sakau, daugiau kalbu apie informacines laidas, nes ten tokiam BBC ar CNN – be kokių keturiasdešimt metų... Tai tu ta prasme gali dirbti trisdešimt metų žurnalistu, ten tavęs neišleis į eterį, ta prasme, tu negausi. Tu nešiosi ten kavą ar darysi ten kažkokius, tai tavo vat veidas yra nepatikimas, tu tiesiog žiūrovui atrodysi nepatikimas. Tai ten be keturiasdešimt metų niekas net neturi ambicijų tapti žinių ar informacinių laidų vedėjais.

Bet Lietuvoje tai tarsi normalu?

Turime jaunesnių. Bet bendrai yra 34-35. Nežinau, kiek Karolinai metų, Deksnys yra solidus... Ir pagal visas žiūrovų apklausas jis labiausiai yra vertinamas, nes kas yra – balsas, jis neerzinantis, toks neužgožiantis tos informacijos, solidžiai atrodo. Ir vat sakau, tas amžius netrukdo.

O Jūs pati tapatinate save su amžium?

Ne. Ne... Aš kažkaip... Tiek metų darbo, tas skaičius jis atrodo taip baisiai, nors iš tikrųjų atrodo, kad vat čia gal prieš dvejus metus viskas buvo ir gal dar ir pats kiekvieną mokaisi. Nes aš esu iš tų žmonių, kur aš iš savęs visą laiką... Ir toj pačioj žurnalistikoje esu daug ką, ta prasme viską esu išbandžiusi – ir televiziją, ir radiją, ir rašyti, ir žurnalą, ir laikraštį. Bet kažkaip aš pati jaučiu poreikį neužsisukti pekloj, bet tų tokių iššūkių didesnių mažesnių sau prisidarau, tai kažkaip taip neužsisuki toje rutinoje. Tai kažkaip aš to amžiaus nejaučiu. Kai kurie draugai yra ilgamečiai, tai ten iš viso nuo pirmos klasės pažįstami, tai juos irgi, kai matai, atrodo, o čia ką tik mokyklą baigėm. Tai sakau, to amžiaus – nesijaučiu ir netapatinu. Nu į vaikus kai pasižiūri, tai matai, kad okay, jau yra to amžiaus, bet nu ir ką? Nu realiai – skaičius pase. Man buvo tokia šiek tiek tapatybės krizė gal prieš trisdešimtą gimtadienį, toks buvo.. O gal ten susidėjo, gal kad maži vaikai, vis tiek ten universitete aš neėmiau akademinų atostogų, tai pasigimdžiau, kai dar universitete buvau. Tai gal buvo ten tiesiog nuovargis ir krizė, kas aš esu, kur aš esu ir ką čia dabar veikti. Tai aš šiaip ženklėsiu krizių dėl amžiaus tikrai ne...

Kiek Jums svarbu išlikti jaunai? Jaunatviškai?

Aš vat labiau gal į tą jaunatviškumą kreipčiau dėmesį, kad nu ta prasme tu gali apsirišti skarelę ir, nežinau, vaikščioti, nenorint įžeisti, į bažnyčią. Ar ten sėdėti ir žiūrėti pro langelį, bet man yra gražu. Vėlgi aš nesu nusiteikusi prieš ten tas visas operacijas ar ten visokius kažkokius... Bet man, pavyzdžiui jau net atgrasiai, ne tik kad negražiai. Aš tą tvirtesnę žodį atgrasiai sakau – atrodo, kai ten 70 ar 60, bet bando atrodyti kaip 30. Ir ten tiek apranga, tiek veidą... Ir tu akivaizdžiai matai, nu ta prasme. Tai aš šito nesuprantu, to tokio dalyko, kur būtinai čia ta išvaizda. Aš nežinau, ką jos apgaudinėja. Arba jie apgaudinėja, nes vyrai irgi tą patį daro, gal šiek tiek mažiau. Bet ką jie bando apgauti, ta prasme, jie nieko neapgauna, nes visi mato, kad tai yra operacija ir mato tuos metus. Bet aš pasisakau už tai, kad nereikia sustoti. Ir aš manau, kad mokytis niekada nevēlu ir išbandyti kažką naujo. Ta prasme tu esi jaunas tol, kol tu gyvenime turi pirmų kartų. Pirmų kartų apibėgti parką, išbandyti riedučius, perskaityti meilės romaną, jeigu tu visą gyvenimą skaitei ten kažkokią labai sudėtingą literatūrą. Tai va šia prasme, aš manau, kad tai yra labai labai svarbu ir tas jaunatviškumas jis ir duoda tada jaunystę bendraujant su tuo žmogum, nes su juo tada yra nenuobodu ir vėlgi ta, sakau, išvaizda... Nu taip, okay, kaip sako – pagal išvaizdą sutinka, pagal protą palydi. Tai gyvenime taip, gal jis yra nuvalkiotas ir banalus, bet taip yra. Nes tu gali matyti – o, koks gražus žmogus ir tu matai, kad neturi, apie ką su juo kalbėti, tai natūraliai jis pasidaro nebegražus. Jis tikrai pasidaro toks nebegražus, nes sakinio normaliai nebegali suregzti. Ir visai kas kita yra, kai žiūrėk, kažkoks pilvotas, praplikęs ar ten, nežinau, su kokia nors kasa, be kasos, be kojos ir visa kita – tu su juo kalbi ir jis... Ir tu nenori net išsiskirti, nes tau yra ant tiek faina ir tas žmogus yra toks gražus ir tu, sakau, tada net nematai.

Teisingai suprantu, taikotės į protą? Ar į abu – ir protą, ir grožį?

Aš manau, kad turėtų būti balansas, bet jeigu reikėtų procentaliai, tai 70% duočiau protui, nes išvaizda kažkiek... Mes, aš, kiek pasikalbu, galėčiau truputėlį palyginti. Ir su labai gamtos nuskriaustais žmonėmis ar ne – mes nelabai mokam bendrauti. Lygiai taip pat, kai yra tas toks sutrikimas, kai žmogus yra neįgalus, kai arba ten yra kokia nors mirtina liga, mes tada tiesiog pasimetam, mes

nemokam arba ten nežinom, ar čia užjausti, ar kur čia tas akis laikyti, kaip čia kalbėti – ar čia su ligoniu, ar kaip... Bet sakau, čia yra tas toks nu todėl, kad mes nemokam, ne todėl, kad nu nežinau, trikdytų pati ta išvaizda ar pati ta žinia, diagnozė, bet sakau, grynai iš to nemokėjimo. Tai va, sakau, 70% vis tiek duočiau tam protui, vidiniam bendravimui ir kažkiek tos išvaizdos, nes aišku, kad yra... Aišku, kad yra... Dar prie tos pačios išvaizdos – tą 30% padaryti yra, nežinau – man yra labai svarbu. Ten, nežinau, panagės, nenuvalyti batai – čia yra išvaizda, lygiai taip pat detalės, kurios yra vėlgi labai iškalbingos ir daug pasako apie tą patį žmogų. Aišku, čia, kur vaikus moko – negalima daryti labai toli siekiančių išvadų, bet... Jeigu tą žmogų tu ten vieną kartą pamatai nudriskusį ar nešvarų, tai vieną kartą, nežinau, gal jis eidamas į darbą nukrito, išsiterliojo ir tiesiog neturi... Bet jeigu tu jį nuolatos sutinki kažkokia neplauta galva ten ar ten nežinau, kažkokias nudriskusiais drabužiais, tai greičiausiai reiškia, kad jis yra ten tokia natūra, tai vėl – natūraliai tas žmogus... Ta išvaizda šiek tiek atstumia ir gal jis yra be galo koks nors, tarkim, nežinau, malonus ir mielas, bet vėlgi iš savo gyvenimo sutiktų žmonių galiu pasakyti – jeigu jis yra amžinai amžinai prakaituotas ir smirdantis, tai tu vengi to kontakto, nes jis gal gali būti labiausiai ten apsiskaitęs, nežinau, įdomiausias žmogus, bet vis tiek tu laikaisi per natūralų atstumą, nes smirda ir ten to kontakto vengi. Tai vat sakau 30% duodu ne vien, ta prasme, kaip šita, bet bendras tas... Ir vėlgi visų aplinkybių bei niuansų negali tu atmesti, negali.

Kolegos pastebi Jūsų amžiaus pokyčius? Pati pastebite kitų pastebėjimus? Esate turėjusi kokių situacijų?

Ta prasme mano išvaizdoje?

Nebūtinai. Gali būti viskas, kas ateina į galvą.

Ne... Aš esu kaip tik, man kažkaip... Nu bet aš kadangi nepriimu... Aš jau prieš daug metų, ta prasme, ir tą patį visiems kolegoms sakau, kad nereikia skaityti ir kreipti dėmesio į komentarus, ypatingai svetimų žmonių, ypatingai ten tų visų interneto komentatorių, nes dažniausiai turi laiko tie, kurie neturi savo gyvenimo ir dažniausiai jie atrodo gerokai prasčiau ir yra gerokai nuobodesni negu tu. Tai ten apsikrauti save... Nu koks man skirtumas, ką galvoja kokia nors ten Marytė iš Panevėžio apie mano išvaizdą, jeigu tai nėra susiję su vėlgi turiniu. Jeigu aš ten padariau klaidą ir man ten pasakė arba, nežinau, nu gal labai skėryčiuojosi, gal iš tikrųjų per greitai kalbu arba ten veliasi, tai ok. Dar ten į šituos galima atkreipti dėmesį, bet vėlgi – jeigu ten yra nu toks ką aš žinau – ne iš vienos ten tos Marytės, o iš kelių, tai galbūt gali padaryti tendenciją, kad ten yra... Bet apie išvaizdą, tai aš ir kolegom tą patį sakau – man labai patinka tas Butkutės, nežinau, ar čia jos yra autorinis, ar ji irgi iš kažkur pasiskolinusi yra, kad nu – tu ne doleris ir visiems nepatiksi. Tai čia ir yra, kad vienas norėtų tavo ilgesnių plaukų, kitas – trumpesnių... Aš vat sakau, kadangi negali daryti labai drastiškų pokyčių, ypatingai informacinėse laidose, nes nu ten, nežinau, buvai ten tokiais plaukais, tai neleidžia. Net sutartyse būna kai kur įrašyta, kad negali iš karto nusirėžti ir kitą dieną ateiti trumpais, nes žiūrovą gali ištikti aparpuolis. Bet sakau, bet dėl išvaizdos, tai man tikrai neįdomu, man svarbu, ką galvoja... Aš tikrai priimu pastabas, yra ten prodiuseriai kažkokie... Nu prodiuseriai. Ar ten kolegos, kurie man yra autoritetai, kurie irgi turi tokios pačios televizinės patirties, kur tikrai žinau, kad dėl išvaizdos, tarkim, sako... Arba ten stilistai kažkokie, kurie supranta, ką sako, kurie dirbantys su tuo ar kurių pastabos yra pagrįstos ne šiaip, tinka ir patinka, bet yra pagrįstos tam tikrais argumentais, kad, tarkim, šioje šviesoje, su šios spalvos kostiumėliu atrodau, nežinau, vyresnė ar jaunesnė, ar nesolidžiai, tai vat tada taip. Visi kiti – man, sakau, taip vienodai, kad tikrai, ta prasme...Nu nes mes nesiginčijam...Dėl turinio – galim ginčytis, dėl išvaizdos – nelabai.

Gerai, jeigu dedant akcentą ant turinio, visgi – ar yra buvę situacijų, kai jautėtės per sena savo darbui?

Ne. Man sakau... Per sena – ne. Aš kartais jaučiausi užsivėlusį tame turinyje, kur jame tu, sakau, vat dabar... Artėja rinkimai, aš nesakyčiau, kad čia amžiaus nuovargis, bet tokia apatija gal, ta prasme, sakau, artėja rinkimai – aš visus juos mačiau. Visus. Ir visus Seimus mačiau. Savivaldyvių ten, Seimo, Prezidento, visus Vyriausybių formavimus ir taip toliau, ta prasme, jie visi keičiasi, o aš lieku. Tai šia prasme man kartais yra to tokio... Nu ką tu man? Nu jo, nu nu papudrink dabar smegenis, nu paaiškink... Nu iš serijos ta prasme, kad aš kartais daugiau žinau negu jie, ypatingai tie politikos naujokai. Tai vat šia prasme, sakau, tas šiek tiek jaučiasi, bet sakau, ne su amžiumi kaip žmogaus, o su ta praktika darbo. Bet aš galvočiau irgi, tas pats policininkas, kuris 20 metų kriminalistas, tai jis realiai kitaip negu jo ten kolega, kuris pradėjęs dirbti, tai jis atvažiuojęs, nuskenavęs aplinką, jis gali jau, nežinau, toliau siekiančias išvadas, kur ten tam jo jaunam kolegai reikės apeiti ir pakilnoti kiekvieną lapą. Ar ten gydytojui rezidentui reikės daugiau apžiūros ir daugiau tyrimų prieš operaciją negu ten... Aš sakau, mėgstu tuos gydytojus, kur vos ne į tavo pasižiūri ir paskiria, ir tu neabejosi, nes žinai, kad suveikia ten tas gydymas, bet jau jie tiek tokių atvejų matę, kad sakau, vieną žvilgsnį ir taip, tris tabletes per dieną.

Kas Jums svarbiau – Jūsų identitetas ar žurnalistikos persona, kuri esate Jūs? Na, vis tiek, esate asmenybė, bet kartu ir žinoma moteris. Tai...

Jeigu aš teisingai suprantu klausimą, tai šia prame esu ganėtinai prasta žurnalistė ta prasme, kad negaliu daryti temų, atsisakau jas daryti, jei man neįdomu arba aš netikiu tuo. Būna kartais, kad čia rašo – skandalas, skandalas, skandalas... Aš pasižiūriu, įvertinu, man neatrodo skandalas, tai, pavyzdžiui, aš nedaryčiau. Yra buvę tokių, kad aš padarau gerai, bet jau man ir redaktorius duoda ir sako, kad matau, jog tau neįdomu buvo. Aš parašau gerai, bet ne taip gerai, kai ta tema mane kabina. Televizijoje esu atsisakiusi daryti ir iš manęs juokiasi, kad esu temelių sprogdintoja. Kitaip tariant, bet kur aš... Tai nėra mano kaip žurnalistės personažas, šiaip ir gyvenime esu tokia, aš esu ganėtinai kaip ir darbe – ir reikli, ir atsakinga, ir su tais pačiais pašnekovais, ta prasme, ir pagarbiai, tai nėra, kitaip tariant... Aš informacinėse laidose tikrai turiu tą prabangą, kur nesikerta, kokia aš esu gyvenime, ir kokia aš esu televizijoje. Ne aš ateinu, man nėra ten tos suknelės, nėra taip, kad mane perlaužia, jog gyvenime aš esu kokia gotė, o čia mane bando išprausti į rėmus. Okay, aprangos atveju tai su džinsais gal ne... Bet ir tai... Kartais, kai rodo, gali ir iki pusės su tais džinsais pasėdėt, tai... Sakau, bendravimo prasme gal vėlgi yra su kai kuriais pašnekovais... Nu kai kurie yra metais už mane jaunesni net, tai bet jie yra, pavyzdžiui, Seimo nariai, tai bet aš negaliu jų tujinti visiškai, nors mes su kai kuriais gyvenime tujinamės, bet negali to daryti tiesioginiame eteryje, nes žmogus nesupras, galvos, nu ir chamė, nemoka čia, piemenė kokia tai. Tai tam tikros ribos, tam tikri dalykai, jie šiek tiek koreguojasi. Gal ten sakau, laikysena, kur aš šiaip esu labiau mėgstu skėryčiotis gyvenime, tai televizijoje, kad nedaužyt mikrofonų, nors vis kaukšteliu dar, gal ten labiau save kontroliuoji, bet sakau, vertybine prasme – bendravimo, ten reklumo ar turinio, tai ne, aš ne... Nėra taip, kad aš čia nusirengiau ir visai kitoks žmogus, o namo grįžau dar kažkoks tai. Lygiai taip pat skauda dėl tų pačių temų ar problemų, aš galiu lygiai taip pat dar pusę dienos įsisukusi diskutuoti, tiek parėjus namo, tiek dar pratęsti su kaimynais, nes ta prasme, tai yra, sakau, mano gyvenimas, charakteris.

Ačiū Jums labai.

Nėr už ką...

Informantė Nr. 2

Jaudinuosi...

Nesijaudinkit, viskas bus labai paprasta. Svarbiausia, kad atsakytumėte nuoširdžiai.

Aš irgi tada kalbėsiu kuo paprastesniais žodžiais, kad nebūtų kažkokiom sąvokom.

Gali būti ir sąvokos. Kaip jaučiat, taip ir atsakykit.

Gerai.

Tam, kad įsivažiuiotumėm, papasakokit apie savo darbą.

Iš tiesų jau kelerius metus esu kaip informacinių laidų vedėja. Anksčiau buvau reporterė ir tą darbą derinau su žinių pristatymu tiesioginiam eteri. Dabar jau keletą metų tik dirbu ties žiniom. Mano diena labai skiriasi, nes aš vieną dieną dirbu prie vienos laidos, kitą – prie kitos. O trečią dieną dar kažką kitaip truputį darau. Bet dabar viskas nusistovėjo tik ties informacinėm laidom, jau ties tom kitom bus šiek tiek mažiau. Tai ateinu į darbą ir turiu sekti, kas įvyksta, kur jau įvyko ir derinti savo darbus su reporteriais, su prodiuseriais ir tiesiog ruošiam laidų planus, kažką derinam, ką kiti padarys, kažką – ką pasidarau aš. Tai būna planavimas, paskui grimavimasis, o tada... Čia dažniausias atvejis, kad po to einam į tiesioginį eterį. Nu ir va taip.

O kaip pati atsakytumėt, kas vis dėlto esate labiau – žurnalistė ar laidų vedėja?

Šiaip tai sakyčiau, kad esu žurnalistė, nes žurnalistas yra universalus žmogus. Jis gali daug ką daryti – iš tiesų gal tas bent jau pas mus yra taip, kad mes galim daug kur save išbandyti čia. Mes galim ir daryti reportažus, paskui augam ir tada tampam informacinių laidų vedėjais, tai aš manau, jo, kad aš esu labiau žurnalistė.

Tai Jūs pradėjote nuo mažesnio laiptelio ir kopėt kopėt ir užkopėt? Ar kaip buvo?

Taip, aš gi pradėjau nuo praktikantės, privalomos praktikos, bet aš kažkaip taip žinojau, kad čia reikia įsitvirtinti. Tai tas pastangas dėjau. Tada eini prie reporterių, tada reporteriai plius vedėjai ir tada jau vedėjai. Tai jo, po truputį toks...

Ar yra koks moters etalonas, kuris egzistuotų televizijoje?

Man yra toks kaip sektinas pavyzdys. Man patinka žiūrėti ir stebėti kaip dirba, bet čia yra ne iš Lietuvos, čia yra iš BBC Lucy Hockings, ji veda tokią dieninę žinių laidą, tiesioginis eteris, tai kažkaip mes kadangi esam pas save visą laiką įsijungę, tai aš visada stebiu, kaip ji atrodo, paskui dažniausiai grįžusi atsisuku ir paklausau, ką ji kalbėjo ir kaip dirbo. Tai vat čia būtų tas toks moters etalonas, kuris, man atrodo, profesionalus, protingas. Ir ji, kiek žinau, dabar neatsimenu, ar Australijoje gimė ar N. Zelandijoje, bet jos kelias atėjo į D. Britaniją ir štai ji dirbą BBC. Ir man atrodo, daug visai BBC yra moterų žurnalistė, kurių toks ir daug kur didelė užsienio kitų šalių patirtis ir tai ateina į tą tašką ir toks būna – suspindo visu kuo. Ir jo... Lucy Hockings.

O kodėl užsienio, ne Lietuvos? Lietuvoje nėra ko sekti ar kodėl?

Gal Lietuvoje, aš sakyčiau, man yra kol kas tokie gerbtini pavyzdžiai, bet aš nenorėčiau kažkaip labai sekti. Gal tada labiau norisi kurti pačiai tą kažkokį pavyzdį. Jo, kol kas tokio labai lietuviško pavyzdžio, kad norėčiau būti kaip ji, tai nėra.

Ar egzistuoja televizijoje moterų hierarchija?

Ne, bent jau čia, aš sakyčiau, kad nėra, nes kažkaip niekada nepajaučiau. Ne, aš tokios nepastebėčiau, gal labiau yra aišku, ką kažkas gali tiesiog geriau padaryti, bet tai yra tarsi taip savaime suprantama, bet ne tai, kad kažkas aiškiai tai ir parodytų, kad aš žinau, kad aš galiu geriau šitoj vietoj padaryti. Tai kažkaip vat to... Nejauciu, kad aš kažkur būčiau traktuojama kaip silpnesnė ir dėl to negalėčiau to daryti. Ne... Tiesiog yra kažkaip aiškūs ir suprantami dalykai, kur pats save vertini, kad tu gal toj vietoj esi dar silpnesnis. Bet čia gal toks saviugdos ir yra toks dalykas, kad tu jauti, kur tau gal reikia pasitempt. Ir gal tada kažkada suprasi, gal tada kiti pastebės. Labai toks natūralus, sakyčiau. Jo... Kol kas tokio nejausčiau.

Bet tada egzistuoja kažkokie standartai ar kaip? Kaip suprantama, kad jau nebesi per silpna?

Aš galvoju, kad, kalbant apie komercines televizijas, yra truputį griežtesni reikalavimai net ir išvaizdos, aš taip manyčiau. Ir tembro, kas yra svarbu televizijoje, o visuomeniniame transliuotojuje kažkaip gal ne tiek. Nes aš vis tiek pastebiu, turiu nuomonę, kaip turėtų tai atrodyti – žmogus, moteris eterije, bet aš matau daug aplinkui nepataikančių į tą mano susikurtą paveikslą ir tos moterys vis tiek yra eterije, tai, vadinasi, kaip ir nėra.

O koks yra Jūsų susikurtas, įsivaizduojamas standartas? Kokį Jūs pati jį matote?

Mano pirmiausia tas standartas yra raiškus kalbėjimas. Man atrodo, kad be raiškos negali pristatyti kitiems naujienos, pateikti informacijos. Nes tai turi būti pateikta labai aiškiai, suprantamai. Tai mano pirmas yra aiškus kalbėjimas, aiški tartis. Tada man turėtų būti malonus žmogaus balsas, nes tikrai ne visų žmonių malonu klausytis, jei nemalonu – perjungti. Dėl išvaizdos – čia jau visai kitas dalykas, nes ta televizija... Aš pati sau kitaip atrodau televizijoje, čia bet kokiu atveju skonio reikalas yra, kaip atrodo televizijoje, bet be kita ko žmonės, kurie galbūt atrodo gal nelabai simpatiški realybėje, jie labai yra telegeniški ir kitaip atrodo televizijoje. Tai vat dėl išvaizdos toks universalus, bet turi būti aiškus kalbėjimas, labai aiški tartis ir malonus balsas. Tai čia toks, yra toks, kur aš galvočiau, kad tai turėtų tą atitikti, bet, kaip sakiau, į mano tą standartą tarsi ne visos patektų.

O stengiatės kažką pati daryti, kad būtumėt tokia... Na, telegeniška, kaip pati sakote? Ar čia nieko nepadarysi?

Aš galiu pasakyti, kad vieną dalyką aš tikrai padariau, kurį, galvoju, kad jis yra arčiau kažkokių televizinių standartų, kur pastebiu net ir užsieny... Aš nusikirpau plaukus tuomet, kada išėjau į eterį pirmą kartą. Tiksliau po to, kai pamačiau, kaip tai atrodo, man tai pasirodė negražu ir aš nusikirpau plaukus trumpai. Ir aš pati pastebiu ir tikriausiai visi pastebi, kad eterije įvairiose informacinėse laidose vyrauja trumpaplaukės. Ir čia toks ne... kažkoks tarsi bendrai nederintinas dalykas, bet aš pastebėjau ir iš kolegių, kad tikrai ne viena ir ne dvi gerokai trumpina plaukus tuomet, kai išeina į eterį. Čia toks tarsi kažkoks.... Rimtumo gal priduoja ir ypač jeigu esi jaunesnio amžiaus. Aš gana jauna išėjau į tą tiesioginį eterį ir aš įsivaizduoju, kad nusikirpus tarsi bandai kažką apgauti, kad jau rimčiau atrodai.

Ar nusikirpti buvo pačios sprendimas?

Aš tą turėjau ilgą laiką gal galvoje, nes aš ir anksčiau dar, kol mokiausi mokykloje, aš buvau tokio paties ilgio nusikirpusi ir man visai patiko, bet paskui tiesiog atsiauginau kažkaip taip. Mes, be abejonės turim ir stilistus, ir žmones, kurie mus padažo ir sušukuoja. Aš gavau patarimą, kad gal labiau man tiktų, kad apskritai man tiktų kaip žmogui gal trumpiau. Ir aš pagalvojau, pagalvojau ir visgi nusikirpau. Ir aš tuo sprendimu likau patenkinta, nes jau va kiek metų aš tą patį dalyką palaikau. Tai jo... Toks kaip ir buvo negaliu sakyti, kad kažkieno pastūmėtas, bet patarta buvo ir man tai buvo priimtina. Bet aš galvoju, jeigu aš būčiau tikrai nenorėjus ir būčiau turėjus, ar aš būčiau kirpusi,

nežinau. Nes man yra, va gal irgi dar toks visai įdomus aspektas – buvo daug kalbama apie plaukų spalvą, kad gal ten man tiktų šviesesnė, ir ten... Bet mano yra natūralūs ir aš nedažau, kol kas nesiruošiu to daryt. Čia yra mano sprendimas.

Bet patarimą gavot?

Toks jo, kad gal man visai tiktų, įdomu, kaip atrodytų.

Kas tą patarimą duoda?

Tai yra stilistai arba vat žmonės, kurie mus šukuoja ir dažo, bet nu čia tiesiog. Jo, netgi sakyčiau, kad esu sulaukusi iš stilisto kaip tik pastabos, kad gera ta natūrali spalva ir kad nekeisk. Tai jo...

O kas Jums pačiai svarbu, jeigu reikėtų rinktis – išlaikyti savo identitetą ar atitikti normas? Jeigu nežinau, sakytų...

Numesk dešimt kilogramų.

Pavyzdžiui. Tai kas tada?

Šiaip geras klausimas, nes tas darbas, kurį aš dirbu, man patinka ir tarsi aš norėčiau jį dirbti toliau. Tai iš tikrųjų kol nesu atsidūrusi toje situacijoje, tol atrodo, kad man to niekas niekada neiškeltų, tai va tada toks... Jo, gal dabar yra toks jausmas, kad aš pasitikiu tais žmonėm, su kuriais dirbu, kad man jie tokio dalyko neiškeltų. Vat kažkaip yra toks jausmas, tai net ir nežinau. Darbas man yra svarbus todėl, kad man jis patinka. Ir jeigu tai, na, nebūtų kažkoks tai plastinė operacija... Plastinės operacijos aš tikrai nesidaryčiau, nes jau čia būtų toks visai, man atrodo, peržengtų tokias kažkokias moralės ribas. O plaukų dažymas, aš apie tai gal tik pagalvočiau. Aš paskui dar pagalvojau, kai paklausei, ką aš darau, kad atitikčiau tuos standartus, tai aš išsiplėtočiau apie tuos plaukus, bet šiaip, kadangi sakiau, kad man labai svarbu balsas, tembras ir panašiai, tai aš ne tai kad reikalauju, bet visada pabrėžiu, kad reikia mums mokymų kažkokių, reikia, kad kažkas dirbtų specialistai su mumis, nes mes visas tas taisykles, kaip viskas turi būti – žinom. Bet tu įpranti, pamiršti, paleidi, tai vat labai faina, kad vis padaro kartas nuo karto kažkokius mokymus. Tarsi atrodo, kad tu per juos nieko neišmokai, bet toks iš naujo kažką prisiminei, tai aaa nu gal. Ten tada, pavyzdžiui, prieš tiesiogines transliacijas kažkokių pratimų padarau, čia toks dar irgi kartais atsisuku pasižiūrėt, jeigu žinau, kad buvo kažkokia klaida tiesioginiam etery. Tai ne iš karto tą pačią dieną atsisuku, bet atsisuku po kažkurio laiko ir dažniausiai net neatrodo taip blogai, kaip mintyse atrodė, bet pasižiūriu ir galvoju – aha, kaip čia taip galėjo būti ne taip. Buvo toks nutikimas eteryje, bet dar neatsisukau. Dar pažiūrėsiu.

O kodėl reikia palaukti?

Nes kažkoks vis gėdos jausmas, toks, atrodo, kad bus labai sunku į save žiūrėti neįtikoj situacijoj. Gėdos jausmas prieš kitus, nes, pavyzdžiui, žinau, kad tikrai mano klaida buvo padaryta. Ir tada mano tas gėdos jausmas prieš pačią save, kaip kiti pamatė, kad aš nepasirengusi kažką padariau, neprofesionaliai padariau, nes tikrai visiškai mano klaida buvo, nes aš pavėlavau į eterį, nu kaip... Nes aš spėjau laiku, bet aš buvau uždususi ir aš kalbėjau visiškai neturėdama oro, tai labai jautėsi ir tada balsas buvo suplonėjęs, atrodė, kad beveik verkianti skaityčiau ir man būtų nepriimtina žiūrėti į kitą žmogų taip, tokioj pačioj situacijoj ir tada pyksti ant savęs, kad pasielgei neprofesionaliai.

Pakalbėkim apie amžių. Kaip Jums atrodo, koks yra darbingas moters amžius arba kūnas televizijoje? Ar toks yra?

Man atrodo, kad yra. Aš tik gal negalėčiau pasakyti, nuo kada jis prasideda. Tai čia irgi toks dalykas – aš pradėjau, kai man buvo dvidešimt keli. Ar man tokio amžiaus kitos moterys atrodo jau tikrai reprezentatyviai, kaip aš įsivaizduočiau – nežinau. Bet man atrodo, iš tikrųjų – kada yra pradžia – aš negalėčiau pasakyti. Bet kai jau tas darbingas amžius, kada jis baigiasi... Tikriausiai, kol labai labai gerai dirba protas ir reakcija, nes šitam darbe reakcija turi būti nu žiauriai greita. Ir toks... Reakcija, tada labai greitas ir toks kažkoks nenusiteikimas prieš visas naujoves, kurios ateina, nes jų labai daug. Ir man atrodo, kol tu esi toks žvalus, žvitrus, tai tol tavo tas amžius yra geras, bet kai tavo sulėtėja reakcija ir dėl to ateina brokas, nu... Tada turėtų kaip... Aišku, gal žmogus pats suprasti, bet čia jau tas yra, kad kiekvienas į save vis kitaip žiūrim. Ir man atrodo, kad kitą kartą gal turėtų iš to šono turėtų ateiti ir pasakyti, kad ir kaip tai turėtų būti nemalonu. Bet tas vat, kai jau reakcija nebedirba, tai aš įsivaizduočiau.

Kas dar be reakcijos? Kai yra su kūnu bendrai?

Kūnu... Nu čia tas yra dalykas, kad mes visi labai skirtingai senstam. Tai irgi keblus klausimas, nes vienas gali jau 50 ir kelių metų atrodyti taip jau gal neestetiskai ir nepatogiai žiūrėti kitam žmogui, o kitas ir 60-ties atrodo labai jaunatviškai. Tai čia toks – o vėlgi... Eteryje yra visai kitas drabužis ir yra grimas, sušukavimas, vėlgi labai daug ką pakeičia. Žinau vieną moterį, kurią gatvėje sutikus atrodo – mano močiutė, tikrai gyvenanti kaime, bet eteryje ji atrodo stulbinamai. Tai tada negali sakyti, kad kūnas nedarbingas.

Tai kažkoks skirstymas pagal amžių visgi irgi yra?

Sakyčiau, gal toks neakivaizdus egzistuoja. Dėl to, kad vienas laidas veda akivaizdžiai jaunesnis kolektyvas, o kitas – truputį to... Negaliu sakyti vidurinio, bet jau tada šiek tiek vyresnis. Ir tada tas tokias kaip ir rimčiausias – veda vyriausi žmonės. Toks yra neakivaizdus pasiskirstymas.

O kodėl taip yra?

Galbūt patirtis. Greičiausiai čia toks būtų labiausiai paaiškinamas dalykas, kad su metais tu įgauni daugiau patirties, tu parodai geresnius galbūt rezultatus, tada užsitarnauji didesnę pasitikėjimą ir tada gauni tą tokį primetimą – svarbiausias laidas. Ir... Čia tikriausiai va toks.

O grožis kiek čia žaidžia?

Aš manau, kad nežaidžia, čia vat tas turi būti profesionalumas tas jau aukščiausiam taške ir pasitikėjimas. Nu jo... Tas padarytas darbas greičiausiai. Ir pats amžius, na tiesiog yra žanrų, kur pats žanras reikalauja daugiau energijos, daugiau kažkokio jaunatviškumo, bet dažniausiai tai yra energija, kad galėtų, pvz., pažadinti kitus. Tikriausiai čia toks.

O su kokiomis asociacijomis dar sietumėte skirtingo amžiaus moteris?

Tai jaunas su rytinėmis laidomis, energija. O vyresnes su pasitikėjimu, spinduliuoja jos pasitikėjimu, užtikrintumu gal didesniu, bet tas užtikrintumas vėlgi tikriausiai būtų kita prasme, kad... Jo, tas užtikrintumas labiausiai susijęs su tuo pasitikėjimu, kurį tu keli. Tai jeigu ten energija, čia būtų visiškai pasitikėjimas ir užtikrintumas. Ir tų žmonių tuomet televizijoje reikia pagal būdo bruožus, na kaip ir sakiau – turi būti greitai reaguojantis, žvitrus, greitai mąstantis ir turi būti energingas bet kokiu atveju, nes tempas yra didelis. Ir tada tu turi suspėti, iš principo tu gali pavargt, bet negali to parodyt. Ir kai atlaikai visos dienos maratoną, tai pabaigoje, pavyzdžiui, tu gauni vat tą primetimą, tu esi labiausiai pavargęs tą akimirką, bet tu turi sužibėti labiausiai tarsi, nes tu žinai, kad pasiekiamumas žiūrovų tą akimirką bus didžiausias. Tai tu turi būti geriausiai savo taške, nors tu esi labiausiai pavargęs tą akimirką.

O makiažas, apranga – su kuo televizijoje tai siejama?

Čia yra pagalbinė priemonė visiškai. Jo... Ir beveik, gal, sakyčiau, 85% moterų, gal ir vyrų, šiaip gyvena visiškai su kitokia apranga ir stilium, bet čia yra toks jo... Pagalbinė priemonė, kad tu atrodytum patikimas, vėlgi – kad tu transliuotum tą patikimumą, tai ta apranga yra rimta ir ji padeda sukurti tą patikimumo įvaizdį. O makiažas – čia dalis jo yra techninis dalykas, kad neblizgėtų, nes eteryje gali būti blizgesio, tai nuimamas tas veido blizgėjimas. O tas veido bruožų kažkokių paryškimas, man atrodo, kad visiškai yra priemonė, jo, pagalbinė. Nes nu, manau, kad čia net negali kurti savo stiliaus ar panašiai... Nes dar yra toks spalvų žaidimas, nes yra aiškios visam pasauliui pripažintos geros eterio spalvos ir negeros, tai vėlgi tu naudoji geras dažniausiai. Ir jeigu tu matai, kad dabar pasaulinė tendencija sukasi aplink kažkokią tokią spalvą, tai tu gali pabandyti ją dėvėti ir tai atrodys nu tiesiog vat... Jo, nes net ir siluetai drabužių yra nu toks – arba tau padeda kažkaip taip, nes tu neturi su tuo drabužiu irgi atkreipti į save dėmesį, kad visi žiūrėtų, kaip tau atrodo tas švarkas, o ne – ką tu sakai. Tai man atrodo, kad čia yra visiškai pagalbinė priemonė.

Pakalbėkim apie vaikus. Ar būtų lengva štai tokį darbą dirbant daryti pertrauką?

Nemanau, kad būtų lengva. Man atrodo, kad kiekviena jautriai turėtų priimti, nes tarsi mes žinom, kad pagal visus darbo įstatymus tau turi būti garantuota darbo vieta, bet čia yra televizija, kurioje laidos keičiasi greičiau net negu kartą per sezoną ir tu gali išeiti iš vienos laidos, bet grįžus gali ta laida visiškai kitu formatu būti arba nebūti tos laidos. Ir tarsi tau turėtų būti vieta, bet tu gali grįžęs jaustis taip, kad tau kažkas turi surasti kažkokią vietą. Tai jo, aš manau, kad būtų... O kitas dalykas – aš nežinau, kol dar neturiu, tai dar apie tai daug galvoju, nežinau, ar galvočiau, jei laukčiausi vaiko, bet man yra tragiškai baisu, kad žmonės mato tave su didėjančiu pilvu kiekvieną dieną iš ekrano, nes man tai atrodo toks asmeninis dalykas. Nors tu kaip ir visi kiti žmonės darbe, tai yra visiškai natūralus dalykas, bet tai, man atrodo, yra kažkoks jautresnis. Besilaukianti moteris ekrane turėtų kažkaip jaustis labiau pažeidžiama ir dar ypač, jei kokia pokalbių laida, tai tu turi susitikti daug svečių, nes... Tada dar kažkaip kitaip, tai va... Kol kas, sakau, kol nesilaukiu, tai man atrodo labai baisu. Ir dar vienas dalykas – kai apie tai turi pranešti žiniasklaida, nes atrodytų, kad, tai aišku, visi mato, kad tu laukiesi, ten, ekrane, bet tai, kad dar kažkas turėtų apie tai parašyti, tai irgi atrodo labai gąsdinančiai.

Kodėl?

Nes tai yra labai asmeniška. Tarsi nu kitos irgi... Aš kartais pasižiūriu tuos komentarus, kaip sako – niekam neįdomus dalykas. Bet tai iš tikrųjų yra niekam neįdomus dalykas, nes dar šimtas moterų aplinkui laukiasi ir kodėl turi būti būtinai parašyta apie tave. Tai čia kol kas baisus, man atrodo, dalykas, nes aš taip nenorėčiau, kad kažkas pranešintų apie mane. Man būtų labai nepriimtina, bet tai tarsi yra darbo dalis.

O ką Jums reiškia senėjimas? Ar jis turi privalumų? Trūkumų?

Man atrodo, tas privalumas, tai kad tu auginiesi save. Taip, kad tu užsitarnauji žiūrovų pagarbą sau, pasitikėjimą, kad žmogus, pamatęs, kad šiandien tu esi ekrane, jis norės likti ir pažiūrėti visą tą informaciją, kurią tu skaitysi. Tai vat čia, man atrodo, tas amžius tokio priduoja tikrai privalumų. O trūkumų... Tai, kad visada žinai, kad gali ateiti jaunesnė. Ir gal ji bus dar geresnė. Gal tu esi gera, bet gali ateiti geresnė bet kada. Jo, tas yra, bet koku atveju.

O pati stipriai save tapatinate su amžiumi?

Kol kas dar ne. Nes neperžengiau dar 30-ties. Tai kol kas ne, dar aš ir jaučiuosi jauna. Ir kai ateina jaunesni, pavyzdžiui, praktikantai į darbą, tai atrodo, kad nu aš tokia pati jauna kaip ir jie, bet va

nežinau, man tas trisdešimtmetis atrodo vis kažkoks lemiamas. Atrodo, kad viskas yra iki ir po. Ir nežinau.

O kodėl trisdešimt? Kodėl ne, pavyzdžiui, keturiasdešimt?

Nežinau. Keturiasdešimt iš viso atrodo labai daug. Toks kažkaip atrodo, kad skaičius spinduliuoja, kad turėtų būti didesnė branda, o tu dar jautiesi toks jaunas. Tai vat jo, nežinau, kaip jausiuosi, kai bus po.

Tai jei paklausčiau ar jaučiate savo kūne senėjimo ypatybių...

Tai dar ne. Apart kažkokio žilo plauko vieno kito... Tai ne. Ir iš viso, jeigu taip žiūrėčiau iš ekrano, tai dabar atrodau sau jauniausiu negu, kai atėjau. Nes buvau ilgais plaukais, beje, tai... Tai dabar būna keli žili plaukai, bet visai netrukdo dar, nereikia dažyti ir panašiai.

O kolegų pastebi kažkokius pokyčius? Tą patį žilą plauką?

Ne. Niekad tokio komentaro dar nebuvau girdėjusi. Tik būna grime, oi, sako, čia prieky kažkaip tas žilas plaukas, reikia užkišt, bet tokio... Ne. Matyt vis tiek visiems dar atrodau taip jaunai, kaip ir jaučiuosi.

Tai jaučiatės lygi savo amžiui?

Ne... Aš jaučiuosi truputį jaunesnė, jaučiuosi truputį užstrigusi kažkur ties dvidešimt kažkeleriais. Aš nežinau, kodėl. Bet jo. Dar paskui būna strigimas ties kokiais, dvidešimt septyneriais. Tai kai užstringi, net aš kažkaip pagalvodavau, kai reikia kažkur užrašyti, apie tuos metus.

O per jauna arba per sena esate pasijutusi kam nors?

Hm... Galvoju. Greičiausiai būtų, pavyzdžiui, kad, jeigu tai yra laida, apibendrinanti visus svarbiausius įvykius, ji turi tokį absoliučiai... Tos laidos vedėjas yra absoliučiai tos laidos autorius, veidas ir visa kita, tai jeigu reiktų pavaduoti, aš labai išsigąščiau, nes aš jausčiausi, kad žiūrovas net gal susimąstytų, kodėl čia dabar taip yra. Ir buvo atvejų, kad reikėjo pavaduoti, bet to ėmėsi irgi toks visiškai hardas, tai galvoju, kad tikrai to niekas kitas negu šis žmogus ir negalėtų pavaduoti, tai va, koks geras sprendimas. Tai aš būčiau pabūgusi. Nu bet man nesiūlė, tai sunku įvertinti, bet taip jausčiausi, jeigu taip būtų.

Iš kur tada ateina suvokimas, kad „aš tinku tai laidai“?

Mano galva, aš save laikau rimtesne, tokia rimtuole, aš gal mažiau trykštu energija, bet aš va tokia rami, santūri, taip galvoju apie save... Ir aš taip įsivaizduoju, kad eteryje aš taip turėčiau atrodyti – rami, santūri. Man ir informacinės laidos atrodo rimtos, santūrios, tada galvoji, kad turėtum tikti. Na, priimtina.

Bet Jūs pati tą sugalvojote, kad tokia esate? Ar kažkas pasakė, kad tokia turite būti?

Ne, man niekas nesakė, kad aš turiu būti rimta, santūri. Šiaip, beje, aš esu gavusi pastabą, kad aš turėčiau būti linksmesnė kaip kažkas. Konkrečiai buvo įvardintas vardas. Ir aš pagalvojau hm... aš turiu būti kaip aš. Aš negaliu būti kaip kažkas, nes tada bus du kažkas. Tai man ta pastaba nepatiko labai ir aš nesistengiau absoliučiai. Tai buvo iš to žmogaus, į kurio pastabas aš gal turėčiau atkreipti dėmesį, bet man tai buvo nepriimtina. Ir aš galvojau, kad ne... Aš negaliu nieko kopijuoti, bet čia buvo prieš daugiau jau metų. Ir aš galvojau tada, kad aš esu tokia ramesnė, negalim būti visi vienodi. Deja, vienas patinka vienam, o kitas patinka kitam. Ir aš suprantu, kad gal kitam aš atrodau per rami,

per santūri, per nuobodi, bet man irgi kažkas gi nepatinka. Tai čia požiūrio klausimas. Bet tas ir yra, kad auditorija yra labai labai skirtinga ir nu niekam nepatinka visi. Tai ir save vertindamas tu supranti, kad sau ramiai santūriai pristatai naujieną ir kažkam tu sugadini tikriausiai visą vakarą, kai tave pamato.

Tai tiek. Toks tas interviu. Ačiū.

Informantė Nr. 3

Jūs jau seniai dirbate žiniasklaidoje...

Na taip.

Kalbant apie darbą, kuo labiau save laikote – žurnaliste ar laidų vedėja?

Tai vat tas ir yra, kad turbūt aš esu pirmiausia žurnalistė, nes aš esu kažkada sakiusi, kad niekada nesvajojau būti laidų vedėja. Nors iš esmės turbūt skirtingai žmonės supranta, kas yra laidų vedimas – vieniems tai yra galbūt savo kažkokio ego patenkinimas ar ne, kai tu mėgsti savo atvaizdą, mėgsti būti kadre, mėgsti dėmesį – tai čia viena medalio pusė. Kitiems tai yra galimybė kalbinti žmones, kurių galbūt tu šiaip gyvenime nesutiktum ir kitam darbe galbūt negalėtum sau leisti paskambinti ir pasakyti, kad noriu su jumis pasikalbėti, padaryti interviu ir galbūt tau nesutiktų niekas duoti to laiko. Tai va, tai man tai atrodo, kad pirmiausiai laidų vedimas yra žurnalistinis darbas, nes tu turi galimybę per labai neilgą laiką, turiu omenyje, darbo laiką, kai tu esi jaunas, tu turi galimybę skambinti nuo, nežinau, pareigūno iki prezidento. Tai vat šitas atriša rankas. Dėl to aš save vadinu žurnaliste, dėl to mums taikomi žurnalistų etikos standartai, o tik po to laidų vedėja. Aišku, kad... Nežinau, man laidas vesti yra žurnalistika iš esmės.

O kiek Jums imponuoja tai, kad Jūsų atvaizdas yra matomas?

Aš tą faktą, tai priimu tiesiog kaip žaidimo taisyklės. Tas viešumas aš suprantu, kad televizija yra labiau matoma negu, pavyzdžiui, internetiniai portalai, radijas kaip priemonė. Nors visi čia nežiūri televizijos, neturi televizoriaus, bet vis tiek kažkaip kažkur pamato. Tai vat su tom žaidimo taisyklėm susitaikai turbūt nuo pat pirmo atsisėdimo į kadrą. Tada supratau, kokią galią turi to atvaizdo vaizdavimas ekranuose ir tiek. Daugiau kažkaip nebegalvojau apie tai.

Kaip Jums atrodo, ar yra koks nors moters etalonas televizijoje? Kokia turi būti moteris, kuri ten patenka?

Oi... Su tuo moteriškumu... Dar vakar apie tai galvojau, norėčiau įvesti tokią naują taisyklę nerašytą, kad nebūtinai suknelė būtų tas sceninis rūbas. Nors aš puikiai suprantu, kad suknelė... Ir kad nebūtinai tandemas yra vyras ir moteris, kad gali būti ir dvi moterys vedėjos. Yra buvę tokių praktikų. Tai nepasiteisino šitas tandemas vien dėl to, kad galbūt asmenybių nesutaiškė. Tai va, dėl to galbūt, aš taip tikiuosi. Bet esam vedusios, pavyzdžiui, man tai buvo be proto smagu. Tai kažkaip tas moters buvimas, tandeme su moterimi, nėra tabu. Bet kažkaip va dažnai ieško vyro ir moters ir čia tokia kažkokia nerašyta taisyklė. Tai kartais galvoji – kodėl. Bet tai kad būtų ir in, ir jang, ir vyriškas, ir moteriškas balsas. Dėl to labai buvo, mano akimis, taip nesąžininga merginų atžvilgiu, kai baigė mūsų kursas žurnalistiką ir ieškojo vyriškų balsų ten, tarkim, radijas, nes trūko. Buvo moteriški kursai, buvo aukštas konkursas ir milžiniška konkurencija tarp merginų. Bet tas moteriškumas, ten, pavyzdžiui, kokia turi būti moteris kadre, labai nuo kiekvienos priklauso.

Turite galvoje, nuo pačios vedančios moters?

Taip, nuo pačios moters. Viena nori būti valiūkiška, kita perdėm rimta, kita tokia jautri ir motiniška, na jeigu tokia yra jos vedama laida ar projektas. Man tai yra mixas tarp elegancijos, proto, kad tu niekada negali nusižeminti kažkoku būdu, tu vis tiek turi būti pasidomėjęs visais įmanomais kampais, kiek tik gali. Tarkim, aš sau neatleidžiu, jeigu padarau ten kokią faktinę klaidą, aš tikrai labai ilgai save pjaunu. Aš net nenorėčiau kelti kažkokių atskirų standartų vyrui ar moteriai. Man atrodo, kad žurnalistas ir žurnalistė turėtų turėti tą tokį pagrindinį bagažą, o tada jau apipinti asmeninėm savybėm.

Gerai, įsivaizduokime situaciją, tiesioginis eteris, kur nors netyčia užkliuvote, Jums suplyšta, nežinau, pėdkelnės, akivaizdžiai matosi – čia klaida, už kurią neatleistumėte?

Nea.

Kaip reaguotumėte tokioje situacijoje?

Ta prasme, jeigu tai būtų pirmi darbo mėnesiai ar net metai, tada taip, o po to tu kažkaip praeini pro šiltą ir šaltą, pro visokias situacijas, gali išeiti vesti laidos su plaukų segtukais paliktais kirpėjos, plaukų meistrės galvoje ir per daug nesuki galvos... Minutę pasinervini, kad eh, nu ir vėl kokia nors nesąmonė, bet šiaip per daug to nesureikšmini. Aš sakyčiau, kad galbūt būtų faina, kad nueitų šita tradicija, kad moteris kadre būtinai turi būti su aukštakulniais. Toks, atrodo, aš nesu feministė 100%, bet kartais vat... Aš vedžiau renginį, ten baisiausios buvo pievos, tokie kaip nuolydžiai, praėjimai, kurie tikrai nepatogūs su aukštakulniais. Man sako – davai tu su baltais sporbačiais, tai vesk su jais. Ir kažkaip nu vat neleidi, nes tas standartas yra kitoks – ir tu jam kaip ir pasiduodi, nu nes... Nu, tarkim, atsiranda tos nerašytos taisyklės, kodai, tai man atrodo, kad ir televizijoje, jeigu stilistiškai suformuoja – yra pas mus toks kaip ir business casual galbūt stilius, tai tu jam ir nu... Aš sutinku, kad jis man tinka labiausiai, nors aš gal ir gyvenime atrodau kitaip, bet aš jam pasiduodu ir tik pagal mane pritaiko, kas man patinka labiau – man patinka, tarkim, labiau kelnių kostiumai, aš su jais geriau jaučiuosi, tai man juos ir duoda. Bet aš puikiai suprantu, kad mano figūrą geriau sutvarko proporciškai kadre aukštakulniai, nu tiesiog, yra savikritika, pasiduodi tam. Tai va. Ir renginy – kaip ir galėtum, kaip ir žiauriai patogu, bet nu ne.

O egzistuoja televizijoje moterų hierarchija?

Aš kaip sakau, yra tos senos vilkės, kalbant apie patirtį, tai aišku, kad tu jas darbo pradžioje, savo profesinio kelio pradžioje žiūri labai labai plačiom akim, bet taip, kad ten hierarchiškai išsidėstyti, tai ne. Aš sakyčiau, kad vat jeigu tu jauti norą gauti tą informaciją, patarimą, tai dažniausiai 100% tau jį duos. Tai vat aš manau, kad hierarchiškai taip konkrečiai, kad kažkas stovėtų, tas čia, o tas – čia, tai ne. Tą praleisk į priekį, čia karalienė mūsų, tai ne, tikrai taip nėra. Yra labai visi panašiai bendraujantys. Tik tiek, kad... Nu, jeigu tu nuoširdžiai bendrausi, sveikinsiesi, tai tu natūraliai užsitarnausi normalaus bendradarbio vardą, o ne ten kažkokio pakelta nosim arba negebančio pasisveikinti su kokiais vyresniais kolegomis, kurie 30-40 metų pradirbo toje vietoje.

Pakalbėkim dar apie standartus. Išvaizdos. Yra tokių?

Nu sunku pasakyt. Taip, galbūt yra proporcingas veidas, kuris gerai žiūrisi kadre, bet, ar ji tamsiaplaukė, šviesiaplaukė... Nebūtinai žiūrima. Taip, kartais merginos turi nuostabų balsą, bet kadre, kai įsijungia vaizdas, artikuliacija, judesys – nebūtinai taip pat gerai skambės, nes jau tave trikdo kažkokie kiti dalykai. Tai va, pavyzdžiui, toks dalykas kaip žvairumas, tai aišku – nepraeitų, bet skirtingo dydžio akys, nu, nežymiai skirtingo, tai nemanau, kad tai būtų bėda. Tokie truputėlį defektai. Aišku, yra standartas, kad žmogus kadre turi atrodyti tvarkingai – tai negali būti apšepęs,

jau tragiškai nuaugusiom šaknim, jeigu tai yra kažkoks dažymas, tai... Manau, kad suaugę antakiai irgi nėra estetiški dalykai. Arba pavyzdžiui, visiškai nedažytas veidas – tiesiog, nes tai neatrodo estetiškai. Nebūtina prikrauti vakarinio makiažo, bet jo, bet kažkaip vis tiek yra tas standartas, kad makiažas yra daromas. Nebent žmogus atsisako juodai, bet dažniausiai tai nebūna žurnalistai, tai nebūna vedėjai, tai būna svečiai. Bet yra tokių. Kur – alergija man! Ir tu viskas, tada minimaliai, net nesiliečia, nes kadre atrodo tragedija. Nu nes lempos, viską, kas atsisėda į kadra, pamato save kadre, išgirsta... Pirmiausia pratinamasi prie savo balso, tada prie vaizdo, tada prie bendro viso to. Tai arba tu įpranti ir gerai jautiesi, arba ne, arba ne – buvo ir tokių kolegų, kurie pasakė – ne, aš negaliu nė pro kur. Seniai dirbantys.

O pati stengiatės kažką daryti, kad tiktumėte darbui?

Taip, tai aš senguosi kad iš visų kampų tu atrodytum taip, kaip turėtum atrodyti realybėje. Maždaug aš dažniausiai labai gaunu pasakymą, kad oi tu gyvenime visai kitokia, žinai... Tai kai buvau stambesnė, aišku, visi galvojo, kad esu vyresnė ir aukštesnė. Svoris, mano akimis, grynai per mano asmenį, man ir amžiaus pridėjo ir tokio sunkumo kadre. Aš ten numetusi kilogramų jaučiausi daug geriau, nes ir rūbai kitaip atrodė ir juos visai kitaip gali dėlioti, ir dizaineriams, siuvėjams nuo to lengviau. Nieks man niekada nėra pasakęs, kad tu turi numesti penkis kylus, jeigu tu nori dirbti telike. Nu, žinokit, nebėr šito tai tikrai.

O pati sau?

O pati sau, kai pamačiau ryškų skirtumą, tai tikrai, nu aš nenorėčiau grįžti į tą patį tašką. Tuo metu atrodė viskas okay, bet, kai pamatai, kaip gali būti geriau, tada kažkaip jau ne. Man kitas dalykas – man asmeninis standartas... Kada tu kalbi daug, matosi tavo burna, man sveiko žmogaus lygybę aš dedu sveikiems dantims. Tai dantų higiena ir laidų vedimas sueina į vieną liniją. Bet čia tik mano... Kaip ir, pavyzdžiui, tokie defektai kaip atlėpusios ausys. Jeigu turėčiau atlėpusias ausis, turbūt pirmas dalykas, pradėjus dirbti, aš galvočiau apie susitvarkymą ausų per ten kokias artimiausias atostogas, jeigu aš norėčiau dirbti tą darbą ir toliau. Nu tokie minimalūs, kur tu gali pagerinti. Bet, tarkim, pasiputlinti lūpas, prisišvirkšti ten kažkokio tik veidą išsiformuot, išsicontūruot, nusisiubti pagurklį, nu gerai, dėl pagurklio tai dar pagalvosiu kada nors... Bet labai kažkaip formuoti savo veido... Jau kokį turi, tokį turi, jeigu nieks nedrimba, vėlgi ten matymo zonos neužkerta nudribę vokai, tai ne – dėl šito grožio tai aš pasilieku ten, tarkim... Bet jeigu, pavyzdžiui, tau trukdo kokia mimikos raukšlė ir tu įsijungi ir matai tik ją ir galvoji – DIEVE – tai aš tikrai ją susitvarkyčiau. Bet pas mus nėra taip, kad, klausyk, žinai, čia jau tau raukšlytė biškį lenda. Nu nėra.

Koks, Jūsų manymu, tuomet yra darbingas amžius moteriai televizijoje? Ar toks yra?

Nu vat ačiū Dievui nėra. Dirba, pavyzdžiui, vyresnės moterys ir jos dirba pilnu tempu. Ta prasme, rūksta dūmai. Taip, aš tikiu, kad jos pavargsta daug labiau, taip jos paaukoja, sako, aš taip per tą darbą šeimos ir nesukūriau, nors ten kažkokių variantų buvo. Ir, pamenu, yra sakiusi viena – mėgaukis, mėgaukis, tu privalai dabar eiti ir klausyti, kas gražiausia, atrodo, niekada kaip ir neturėjusi šeimos vaikų, bet ji ko pati nepatyrė, tai, sakė – būtinai. Kita sako – žinai, ką... Tu neskubėk į tą darbą, neskubėk, aš taip ir nepamačiau, kaip tie vaikai užauga. Tai va tokių patarimų girdėjus esu. Tai buvo truputį keista, nes atrodo, kad visos darboholikės, ir, atrodo, kad dirbs iki nukritimo ir ten išneš tik kojom į priekį iš darbo, bet vat yra yra tas toks šeimos momentas. Ir aš sakyčiau, kad pats darbingiausias laikas yra, nu kaip ir visuose darbuose. Turbūt nuo kokių 25 iki 45, kai tas toksai. Bet! Man atrodo, kad yra tam tikros laidos, pavyzdžiui, politinių aktualijų, diskusijų, nu kur reik svorio. Reik svorio. Tu dvidešimt kelių, tu tiesiog neatstovėsi. Bus labai didelis amžiaus skirtumas tarp tavo pašnekovų, tarp jų patirties ir tavo patirties. Tu teoriškai gali pasiskaityti, bet tau reikia tikrai praėti daugiau, prabristi daugiau mėšlo, purvo ir molio, kad tu galėtum ir drąsiai klausti, ir formuluoti, ir sukaupti tą profesionalumą, apsiskaitymą ir tą, ko reikia.

O kūnas darbingas?

O čia nuo kiekvieno priklauso. Vieni sportuoja visą gyvenimą ir tik taip vat jaučiasi, o kiti geriau pavalgo, nuvažiavę pas savo pašnekovus. Aš sutinku, kad fizinis geras pasirengimas ir kūno paruošimas visada tau išeis į naudą, nes, tarkim po sunkių transliacijų ir sukabina kaklus, ir tarpumentį, man bent jau. Tai taip, tu jauti tą fizinį nuovargį, tam tikrus savo taškus. Tai aš eidavau ir į asmenines treniruotes, kad kažkas pasižiūrėtų, ten po to pas kinezeterapeutą pradėjau vaikščioti. Tai ne konkrečiai kad tik dėl darbo, bet atrakino tam tikrus dalykus.

Kokios Jums asociacijos kyla, į kokias suvestumėte vyresnio amžiaus informacinių laidų vedėjas ir jaunesnio? Ar yra matytumėte tokią skirtį?

Su skirtingais projektais asocijuojasi, skirtingom laidom visiškai. Vyresnio amžiaus moterys televizijoje jos jau gali sukurti savus produktus. Aišku, mūsų visas televizinis aparatas yra toks, kaip aš sakau, visi jame užaugę, visi išdrąsėję, visko matę, atsimena, kaip buvo ten prie vieno, prie kito, prie trečio, jie gali palyginti ir daug drąsesni yra. Jie gali nueiti pas savo vadovus ir pasakyti – va, čia nesąmonė, čia kažkas, aš noriu kažką čia padaryti. Nes tu kai esi jaunas, tai turi kažkokių tokių baimių, kad tu esi nepakankamas, kad tu dar ne, kad dar nepaaugęs, kad neužsiauginęs kažkokių raumenų. Aišku, yra ambicingų žmonių, kuo aš visai žaviuosi. Ne visada ta ambicija pasiteisina, bet... Bet visada ji yra sveikintina, reikia pabandyt. Bet tai kokia būtų mokykla. O vat vyresnio amžiaus moterys, vat konkrečiai turiu, kelias, kurios šito jau nebebijo, turi savo žmones, savo komandas. Tada jau atsiriša rankos labiau kūrybai, nebe vadybai. O kitas dalykas tai, aišku, kai tu esi jaunas telike, jauna – šiuo atveju, tai tu turi dar ne vienerius metus klaidoms ir iš jų mokymuisi, o kai esi vyresnis, jau esi praėjęs.

Ką tai reiškia? Niekas tada neduoda per galvą už klaidą, ar kaip suprasti?

Žiūrint, kokia klaida. Kartais klaidos kaina yra didelė. Yra buvę tokių atvejų, kai viena vedėja sumaišė, dabar galvoju... Kažkokių aukštų pareigų žmones vieną su kitu... Ir viskas. Ta prasme, viskas. Mano nuomone, kad čia yra per žiauru, nes vis tiek turi, gerai, gali ten sezoną pabūti be to žmogaus ir, jeigu negali išsiversti – pakviesti, bet va čia vienintelis toks...

Kalbėjom jau šiek tiek apie šeimą ir panašius dalykus. Jūs pati esate ta, kuri yra padariusi pertrauką dėl motinystės. Ar lengva priimti tokį sprendimą? Ką prisimenat iš to laikotarpio?

Nežinau, ar čia likimas sudėlioja taip, nežinau, nu kažkoks pirštas... Mano atveju, supratimas ir įsijautimas į mano būvį buvo empatiškesnis. Šiuo atveju pati žinia buvo palydėta su nuraminimu, kad čia nesijaudink, suprantam, kad nespjauni į darbą ir panašu, kad neliksi supermama, kuriai atsivers čakros ir tu nebenorėsi dirbti šito darbo. Aš irgi sakau, negaliu žinoti savęs, nes viskas keičiasi – hormonai, kol susivaikščios į savo stalčiukus, tai čia gali pasisukti. Manau, kad svarbu kalbėtis. Bet žinoma, kad yra žmonių, kur jiems visiškai dzin.

O jau kai prasideda laukimas ir keičiasi kūnas, kas tada?

Tai taip taip, kol nebuvo paskelbusi viešai, kad laukiuosi, ten visi jau svarstė, kodėl čia ta saga plečiasi – nu kažkaip papilnėjo... Aišku, kad tave stebi labiau negu dirbtum kokiam ten ofise, ten galų gale – tavo bendradarbiai ten šiek tiek pamatytų, o ir šiaip, jei nefiksuoja... Mano draugė galbūt tik penktam ar šeštam mėnesy jau paskelbė visiems kolegoms, kad išeis greitai, o man tai jau reikėjo, žodžiu, su stilistais jau taip pakankamai dėliotis sagas, laisvinti ir žiūrėti, kad iki pustrėčio mėnesio neįtartų niekas. Vis tiek tas laikas dvylika savaičių – labai jautrus, o ir dar mėnuo... Tai vat, aš tempiau

ties, kiek galėjau, kad ten buvo beveik keturi mėnesiai, kad tikrai užtikrintai. Ir tada pati rašiau sau pranešimą spaudai, kas irgi nebuvo malonu – gal nemaloniausia dalis.

Oho...

Jo, jo, suderinom ir va, toks ir paskelbimas. O jau po to kažkaip viskas, visiems viskas aišku, kad čia padėtis kitokia, laukiasi, kažkada išeis. Aišku, kaip aš sakau – kadangi visur nieks nesnaudžia, konkurencija yra tam tikra, netiesioginė jinai, bet jau atsirado norinčių į tavo vietą, tai pajunti, kad ta kėdė yra tokia „nu greičiau, greičiau, eik, ilsėkis“. O visa kita – kažkaip priimi. Aišku, aš dėkinga savo kūnui, kad jis taip nebuvo, kad labai kauptų skysčius. Dar kitas toks geras dalykas – aš išėjau anksčiau, tai nelaukiau to laiko. Yra moterų, kurios nori dirbti jau iki paskutinio paskutinio, jau išveši tik gimdyt. Nu tai yra tokių, bet aš puikiai suprantu tą jausmą ryte, kai tu įsijungi ir čia sprogstanti, o tu galvoji – dabar jai nutekės vandenys ar vėliau? Tu negali žiūrovui leisti tokių minčių iš viso... Tai va, aš kažkaip su ta mintim gyvenau.

Mes kalbėjom jau apie darbingą moters amžių, ir Jūs minėjote tam tikras žirkles, bet visgi... Pakalbėkim apie senėjimą – kada moteris televizijoje ima senti?

Aš manau, pradeda senti tada, kai nebetobulėja. Ir kai užsifokusuoja visiškai ant tokių nuzulintų tiesų, dalykų, kai pradeda skūstis viskuo, kai viskas nebetinka, nebedžiugina, nebėra atradimo džiaugsmo, nebeatrakina pašnekovų, galbūt mėgaujasi tik savim arba pertraukinėja, nebeišklauso. Va tada, aš manau, kad jau reikia pasakyti... Ai ir dar vienas momentas! Kai senėjimo procesas pakeičia tavo dikciją – va čia yra. Nu čia jau fiziniai dalykai.

O taip būna?

Buvo... Žmogui jau, man atrodo, labai labai pasijautė jo amžius ant jo dikcijos ir jį pradėjo titruoti. Tai aš pasakiau – chebra, jeigu kada nors norėsis dėti titrą ant manęs, tai prašom pasakyti, nes tada aš turėčiau išeiti. Nu tikrai, tada turi išeiti – rašyti. Nu jeigu dar darbingas ir labai nori dirbti, bet jau nebe kalbėti. Arba, pavyzdžiui, nu yra nesėkmingų dantų protezavimo operacijų ar ten... Kas tai bebūtų, bet irgi keičiasi dikcija ir turi labai labai gerai įvertinti. Bet čia irgi su amžium – niekada nežinosi kada tau koks implantas praslys arba karūnėlė... Bet buvo toks atvejis, kai tikrai pradėjo švepluoti ir nebeleido garsinti. Bet tai nu, toks, tiesiog taip įvyko.

O raukšlės?

Nu raukšlės tai čia nuo kiekvienos priklauso. Tai tikrai nėra taip, kad tau pasakytų – žinai, sakytų, susitvarkyk. Pavyzdžiui, man negražu tokie suvytę kaklai. Tai buvo čia bandė uždėti tokių skarelių kaip ir stilistai, paslėpti kažkiek tuos suvytusius kaklus. Bet tada aš pradėjau domėtis, nu palaukit, nu bet medicina, plastinė chirurgija – taigi turi spręsti tokius reikalus. Jeigu tau trukdo kaip žmogui, ar ne? Save matyti. Nes aš nemanau, kad žiūrovą labai trikdo. Nu vienus trikdo, o kitus – ne. Vis tiek tikiesi, kad svarbiau yra turinys, o ne forma, iš kurios išeina klausimai.

O Jūs pati stipriai save tapatinatė su amžiumi?

Aš turbūt sulaukusi trisdešimties truputėlį pasijutau galinti drąsiau klausti. Nors tos drąsos man netrūko niekada ir aš ten bakalauro darbas buvo pakankamai sunkus tematiškai. Man recenzentas sakė – žinai, tu kaip jauno amžiaus, labai drąsiai klausai. Tai tada vat galvoju, kodėl? Sako, kodėl? Sakau, todėl gal, kad asmeniniai dalykai, drąsa ateina iš šeimos patirties, tai vat čia tik dėl to. Bet dabar jau, kai esi tiek metų, tai tu nebebijai susitikimų nei su ministrais, nei ten su prezidentais ir pan. Nes rimtai, kai man reikėjo kalbinti, aš – o, Dieve, galvojau – kaip tokia piemenka prieis, kaip čia paklaus, kaip...? Kaip čia tą interviu susitarus, juk aš net nežinau, kur skambinti! Tai ką aš dariau? Jau

ten lipau visaip per save, galvojau, susirasiu kokį nors numerį, nieko aš ten neradau... Bet po to kažkaip išsprendžiau. Ir tada galvoji – taip paprasta... Tai va, tas ateina su patirtim, truputėlį ta drąsa klausti, skambinti ir tartis. Nors aš kaip sakau – kuo didesnis tarpas yra tarp intensyvaus darbo, nes, kai tu dirbi laidoj, tai tu turi ir pats daug skambinėti: ieškoti pašnekovų, ieškoti kažkokių konkrečių specialistų, yra to daug telefoninio darbo, kas man ne visada patinka. Bet kai tu įsivažiuoji, nebesijaudini, keldamas ragelį. Tai va tas truputėlį ateina su amžiumi. Aš nežinau, kiek ten save sutapatinu, gal kiti pasako, kad nu dabar tu brandesnė – po vaikų, kai tapai mama, tu kažkokia gal moteriškesnė. Ir tada galvoji, Dieve, juk aš lygiai tokia pat, net negalvoji, kad aš dabar negaliu pasakyti, nes aš ten mama. Taip, aš jautriau reaguojau į temas, kur yra vaikai, kur yra nukentėję nuo smurto. Tai nežiūriu, nes viskas kaupiasi, negali žiūrėt. Tai va čia šitas atsirado su amžium ir su pasikeitusiu šeimyniniu statusu, kad jau turi vaikų.

O jauna išlikti stengiatės?

Nu nenori atrodyti bobiškai, vat šitas yra. Nenori atrodyt kaip boba, nenori kažkaip senamadiškai, nori, kad ta televizija būtų, kaip aš sakau, tendencijų kažkokių atspindėtoja, iš kurios būtų galima mokytis. Ne visada taip pavyksta, bet puikiai supranti, kad su tavim užsieniečiai gali, pavyzdžiui, mokytis lietuvių kalbos... Nu tai čia toks vis tiek yra tam tikras krūvis, kad negali kaip kokiam Zipe kalbėti – nu ką tu ir ten panašiai. Neleidi sau to. Ir man nepatinka, kai žmonės per daug familiariai bendrauja, nes nieks nežino, kokias ten tu avis ganei ir kur tu buvai.

Yra kada buvę situacijų, kai jautėtės per sena savo darbui?

Ne.

O per jauna?

Per jauna tai gal esu... Pasijautus. Bet kad per sena, tai tikrai ne. Sakau, telike yra vis tiek tokių laidų, kur reikia svorio, patirties. Aišku, būna labai jaunų profesionalių žmonių, bet dažniausiai nu norisi, kad tas kalbintojas būtų, žinai, kaip sako – nu ne piemenis, jau ne piemenis. Telikas turi savo standartus dėl aprangos, dėl išvaizdos, bet irgi visko nesužiūrėsi. Yra tiek skirtingų percepcijų apie stilių, apie išvaizdą, apie tai, kaip geriausiai atrodo man pačiai ar tai antakiai, ar tai mano plaukai. Ta prasme, nėra, kad mus reguliuotų, kur mes turim eiti – kur antakius tvarkyti, kur plaukus dažyti, kur veido procedūras darytis ir ar galima ten putlint lūpas, ar ne ir panašiai. Yra žmonių, kuriems gražu.

Tai jeigu šiandien norėtumėte putlinti lūpas ar galėtumėte tai daryti? Ar visgi reikėtų eiti pasitarti?

Nu aš esu iš tų, kuriems svarbu estetiškas vaizdas, tai aš, jeigu jausčiau, kad turiu kažkokią labai didelę problemą ir man nervuoja, ir norėčiau, tai susirasčiau gerą specialistą ir tada pasitarčiau su stilistais darbe, kad žiūrėk, aš norėčiau, tai ar nieko tokio. Bet ne visi taip daro. Tai tada, žinai, tada truputėlį atrodo gal ne visai solidu, bet jeigu tai yra minimalu – kaip ir nepastebėsi. Bet kai tu matai, kad viskas ryškėja ir dar išsiryškina, tada galvoji, kad aš taip nedaryčiau. Bet čia mano nuomonė – aš ant savęs to nedaryčiau. Nu ten tarkim. Priklijuotos blakstienos okay per visus, bet priaugintos didelės blakstienos jau yra ne okay. Nu tai tokias jau gali gauti pastabą, kad davai nusiimk. Arba, pavyzdžiui, labai ryškus permanentinis koks antakių – jau čia, aš manau, turėtum pastabų gaut, jeigu staiga po motinystės kokių atostogų ateini ir vou. Plaukų, tarkim, stiliaus kardinalus keitimas irgi turėtų būti aptartas su stilistu, nes jie tam ir yra, jie turi sukontroliuoti. Barbenti ryškiais salotiniais nagais, pavyzdžiui, mano nuomone, netinka, nes tai blaško žiūrovo dėmesį.

Bet ar leidžiama?

Aah... Sąlyginai, sąlyginai. Tu gali išokti savaitei, bet tikėtina, kad vis tiek po savaitės kas nors pasakys kokią pastabą. Ne visada suspėjam. Nu bet vis tiek stilistui užduotis vaizdinio parengimo, nu jie turi žiūrėt, kad viskas būtų. Vienu metu tokios visos buvo blyškios, o tik po to išsiaiškino, kad daviai darom ryškias, gaidrias, sodrias, nes tada viskas geriausiai atrodo. O dėl plaukų tai irgi buvo, sakiau – noriu nusikirpt plaukus, o man sakė, pažiūrėk, visos dabar vienodos, visos nusikirpusios plaukus, kurios sėdi kadre. Įsijungiu – tikrai.

Bet plaukų kirpti...

Nedraudžia.

Ir neskatina?

Skatina. Kalba atsargiai, diplomatiškai ten, bando prieti. Aš jeigu būčiau atsakinga už visą ten stilių, aš, manau būčiau biškį cerberis šituo klausimu. Bet tai čia nei aš esu, nei ką. Dabar tai ten nežinau, kartais atrodo, kad iš viso niekas nežiūri, nes būna tokių momentų, kur įsijungi ir vou vou vou. Nes nu yra griežtų taisyklių, praslysta, kaip aš sakau, visokie smulkūs dalykėliai – ar papuošalai, kurie taip irgi vouuu, jeigu, tarkim, per žinias. Make up‘ų klausimas yra – nu ar tikrai jie daromi kokybiškai, pavyzdžiui, mano akimis. Nes būna, parašo kokios make up‘erės, kurios rašo knygas, daro mokymus ir sako – nu kažkas nutikę, nu jūs pažiūrėkit ir pradeda siūsti nuotraukas. O tada sakau, pala pala, pagalvosiu, kas čia yra nutikę. Ir tada sakau – žinau, žmogus pats dažosi. Yra ir tokių. Leidžia pačiam dažytis. Nu tai tada galvoji – aha, jeigu vienam leidi pačiam dažytis, reiški, turi būti užtikrintas, kad jo gebėjimas pačiam daryti makiažą turi būti lygus kaip ir make up‘erio, ar ne? Nu visiška lygybė. Jeigu taip nėra, tai sorry, kad ir kokia tu būtum diva, nu praeikit, prašau, pas tą make up‘erę, ar ne? Vat aš šito nesuprantu. Nors! Įsijungi kokį BBC, tai ten iš viso atrodo, kad jiems yra palikta laisvė – kaip tu geriausiai jautiesi, taip tave ir padažo, ir sušukuoja ar pats susišukuoji. Kas ten žino. Dėl to sakau, kad norėčiau kada nors gyvenime ten patekti. Ir iš viso ten dabar dar vienas pokytis yra, kad ten labai atjaunėjo.

Bet ir Lietuvos vedančiųjų gretos, atrodytu, atjaunėjusios. Kodėl taip yra?

Taip. Žmonės keičiasi, komandos keičiasi, tai lygiai taip pat ir čia. Keičiasi vadovai ir jie nori kurti dalykus ne su senuoju flangu, kur ten – „dirbau prie kokio ten devyniasdešimtais prie ten to ir to“. Nes juos labai sunku priversti pokyčius kažkokius priimti. Jie yra vyresnio amžiaus žmonės. Pvz., kai vyko Lietuvoje perėjimas nuo juostų prie skaitmenos, tai patys žmonės išeidinėjo, nes nepatempė vyresnio amžiaus. Pasakė – viskas, aš – ne, aš negaliu, man čia montuoti, kompu, o Jėzau... Ne. Ir išeina dalis, tiesiog išeina dėl to, kad jų pensinis amžius būna. Ir pasako, kad dabar nuo šiol reikės dirbti tiek ir tiek, keičiasi truputėlį tvarka ir pan. „Oi ne, man per sunku bus“ – mato, kad pensinis amžius ir sako tada, kad sprendžiam. Nu tai tokių irgi. Ta prasme sąžiningų išėjimų. O jaunimas kas? Jaunimas linkęs keisti darbovietes, nėra taip, kad baimintųsi ir panašiai. Tik sakyčiau, kad laidų vedėjai drąsiau eina, nes jie įpratę ar ten su prodiuseriais dirbti, ar sugrįžti galų gale. Tai čia yra drąsesnė kaita. Galų gale, aišku, kad mano dabartinė darbovietė turi savo reikalavimus, turi savo standartus, užveria tam tikras duris. Bet sakau, aš manau, kad aš sau keliu aukštus standartus ir esu tokioje vietoje, kuri kelia aukštus standartus ir atriša rankas tavo profesionalumui skleisti. Ir aš visada studentams sakau – kamera yra pats bjauriausias ir tiksliausias veidrodis. Jeigu tu bandysi apsimesti, visi išriš labai labai greitai. Žiauriai greit. Ir aš visada galvoju apie tai. Manau, kad tol, kol tas veidrodis tau nemeluoja ir nerodo kažkokių kreivų atvaizdų, tai tol aš dirbsiu šitą darbą. Tik kai pajusiu, kad viskas, kažko nebegebu, nebepatempiu – nu tada galvosiu, ką galiu daryti kitą. Nu man tai yra svarbiausia. Kai sako „moteris, tai čia puošmena“, man akis pradeda trūkčioti – gal tada sustatykit kaip gėlių vazonus ir grožėkitės, jeigu reikia puošmenų. Aišku, čia reikia atstovėti, tas irgi ateina su amžium, kad tokie seksistiniai juokeliai išgyvendinami pamažu ir jų nebeišgirsi, žinai. Bet

pradžioj būdavo, kad nu tai čia moteris vedėja dėl grožio, o vyras dėl proto. Sėdi, galvoji, nea, žinokit, mano galvoj tai visiškai ne taip. Aš kalbėsiu.

Informantė Nr. 4

Papasakokite, kuo dabar gyvenate darbe?

Televizijoje dirbu su naujienomis, dabar jau tik tiesioginis kasdienis eteris.

Kas Jūs labiau – laidų vedėja ar žurnalistė?

Žurnalistė. Žurnalistė.

Kodėl?

Visų pirma, mano toks išsilavinimas – aš esu žurnalistė. Visų antra, aš nemanau, kad tai yra status quo. Tai nėra... Tai, kad aš dirbu kadre, nepadaro iš manęs ne žurnalistės ir nepadaro to amžinu dalyku. Mano ir patirtis jau, ir galbūt ir ateitis rodo, kad aš bet kada galiu būti ne kadre ir toliau dirbti ir dirbti nu labai panašų ar tą patį darbą. Tai yra žurnalistinis darbas kadre, tiesiog kad, jeigu kiti žurnalistai ne tiesioginiame eteryje uždavinėja pašnekovams klausimus, tai mano atveju aš tai darau kitomis sąlygomis, t.y. pasikviesdama į studiją arba per karantiną nuotoliniu būdu. Bet tai yra tas pats žurnalistinis darbas. Tai nuo pašnekovų paieškos ir temų išsigrininimo iki kontaktų su jais, iki klausimų viso formulavimo, ir temos kreipimo, ir temos pačios formulavimo. Tai yra žurnalistinis darbas. Tai jeigu mes galvotume, kad laidos vedėjas gali šiek tiek mažiau sau leisti to žurnalistinio darbo, kad galbūt jam labiau padeda komanda, tai nebūtinai taip yra. Tai šiuo atveju aš galiu pasakyti, kad praktiškai nuo A iki Z, tie interviu, kuriuos darau, o nekalbu jau ir apie žinias, reportažus, kuriuos pristatau – jie yra mano žurnalistinis darbas.

Kiek šitame darbe lemia išvaizda?

Manau, kad yra išvaizda, bet kita vertus – manau, kad vis mažiau ir mažiau. Manau, kad išvaizdos standartai vis labiau keičiasi. Ir pasaulyje, ir Lietuvoje. Lietuvoje gal, sakyčiau, ne taip greitai, nes, tarkim, mes neturim... Mes turim gal vis tiek daugiau mažiau šablonų, mes turim bent jau kažkokį minimalų bandymą išlaikyti moterų ir vyrų lygybę. Jeigu tai yra žinių vedėjai, kurie keičiasi, tai kad būtų pora. Labai mažai televizijų, kur nėra moters vedėjos. Arba tik moterys vedėjos. Bet manyčiau, kad išvaizda yra svarbu, bet vis mažiau. Gal ko trūksta, tai galbūt rasinės įvairovės Lietuvoje, mes jos visiškai neturim, bet tai yra natūralu – mes jos neturim ir gatvėje. Galbūt būtų labai nenatūralu, kad tarkim kinų tautybės žmogus ir gymio azijietiško skaitytų žinias, nes tai nėra įprasta pas mus. Aš manyčiau, kad tai atsitiks, bet, manau, kad nebūtų netgi gerai dirbtinai bandyti sudominti žiūrovą kažkokia išsiskiriančia išvaizda vien tik dėl to. Bet šiaip aš manau, kad dar gajūs standartai turbūt svorio. Amžiau – nežinau, nesu tikra, todėl, kad mūsų darbe yra pakankamai daug įtampos, streso ir aš nežinau, ar su amžium žmonės nuo to nepavargsta ir nenori ramiau. Dėl amžiaus klausimo nežinau, ar tai nėra vyresnio amžiaus žmonių nenoras dirbti tokiomis sąlygomis.

Kokius standartus, Jūsų galva, palaiko televizija? Jau minėjote svorį. Kas televizijoje yra dar okay, o kas jau – nebe?

Neįsivaizduoju. Reikia suprasti, kad tiesiog technologiškai sakoma, kad kamera stambina žmogų, vadinasi, kad turbūt labai stambus žmogus... Jo mūsų televizijų laidose trūksta, bet ar aš manau, kad... Man visas svoris yra okay. Aš kaip tik manau, kad man absoliučiai visas svoris, kuris yra per mažas,

gali jau atrodyti nebegražiai, nebesveikai ar kažką, bet čia labai subjektyvu. Tai man jis būtų visas okay, bet aš šiuo atveju nesu ta nuomonės formuotoja. Aš manau... Pavyzdžiui, jeigu jūs klausiate mano nuomonės, ar aš manau, kad, pavyzdžiui, svorio ir veido bruožų klausimas yra svarbus renkant televizinius veidu Lietuvoje, manau, kad taip.

Ar esate dariusi ką nors, kad atrodytumėte...

Kad atrodyčiau taip ar kitaip?

Arba nedarėte, gal dabar kažką darote...?

Mano atveju yra... Čia beveik kaip su balerinomis, man atrodo, kad mano sudėjimas visai eteriui tinka. Yra negerai, jeigu šalia kitokių formų pašnekovas, partneris arba kitas asmuo, tai tada tai yra minusas. Bet kaip ir sakiau – kamera didina žmones, vadinasi, smulkesni žmonės atrodo geriau. Tai čia yra privalumas, kad aš esu ganėtinai žema, tai neatrodo labai didelė. Jeigu jūs klausiate, ar aš galvoju apie savo svorį, ar aš jį seku, tai seku ta prasme, kad prisiziūri ir seku, ir mažta. Dėl to, kad mes turime televizijoje... Yra mums siūti drabužiai arba mums pritaikyti drabužiai, mums juos persiūna, pataiso ir tada automatiškai pagal savo svorį matai, jauti, kad tau nepatogu, kad tau veržia arba kaip tik, kad per laisva. Ir tada apsidžiaugi, žinoma. Taip, tai yra stereotipai, matyt, bet taip, seku. Ar aš dėl to kažką specialiai darau arba neužmiegu naktim, arba badauju – taip nėra. Bet sakau, galbūt mano atveju plusas yra tai, kad aš iš principo esu smulki. Kadangi mes kalbam vis tiek, matyt, ir kažkokių žmogaus teisių, lygybių, diskriminacijos, matyt, polinky, tai aš galiu pasakyti tik vieną dalyką – aš žinau, kad, kai aš laukiausi, čia yra kitas aspektas, moterų gyvenime gana subtilus. Todėl, kad kartais gali būti, jog moterys dar nenori to sakyti dėl įvairiausių priežasčių, bet, tarkim, jau pilvas ryškėtų. Tai tas maskavimas arba galų gale kitiems žmonėm, tarkim, stilistams pasakymas, kad mes jau turime tai daryti, gali būti pakankamai problematiškas. Bet mano atveju, kai laukiausi, buvau sulaukusi komentarų, kad oho, kaip tavo pilvas auga, tai kaip tu čia atrodysi dar vėliau su dar didesniu nėštumu. Tai manyčiau, kad tai yra pavyzdys, taip, tai yra žiūrima ne į tai, kodėl tas svoris auga, ta prasme – pilvas, šiuo atveju, o kad jis auga ir gal tai yra nepriimtina, gal pas mus nėščios moterys kadre yra retenybė. Ir toksai... Tai aš žinau, kad tuomet mane papiktino, tai išėjo, tą pačią dieną tas pats pokalbis buvo pamirštas, jis niekada gyvenime daugiau negrįžo ir dėl to nesulaukiau kažkokių pasiūlymų anksčiau išeiti iš darbo ar kažką, nes tai, mano manymu, ta prasme, aš dėl to būčiau kovojusi iki paskutiniųjų, bet aš tuo metu susimąščiau, kad net taip besilaukianti moteris iki to laiko kažkaip Lietuvoje buvo gana retenybė kadre. Dabar galbūt yra kažkokių naujų jaunų vedėjų karta netgi užaugusi ir t.t. Netgi nenustebčiau, kad tai galėjo būti sovietmečiu, net siūlyčiau pakalbinti vyresnės kartos žurnalistes, kurios yra mamos ir paklausti jų, ar jos anais laikais nebuvo sulaukusios pasiūlymų, besilaukdamos, pavyzdžiui, išeiti iš eterio ir t.t.

Pakalbėkime apie amžių... Jau šiek tiek palietėme tą temą... Kas yra su tuo kartų skirtumu? Kuriai kartai Jūs priklausot? Kaip jaučiatės joje?

Turbūt, kad norė... Visada maniau, kad esu jaunoji karta, bet dabar reikia suvokti, kad jau esu vidurinė karta turbūt, nes jau turiu patirties ir nebe metus ar dvejus ir jau, tarkim, galbūt jaučiu ir pasitikėjimą, tarkim, vadovybės ir t.t. Galų gale, sakau, įdirbis. Bet aš nenorėčiau čia kurti konflikto šiuo klausimu, nes dar kartą pasikartosiu – nesu tikra, ar vyresnioji karta sąmoningai nepriima sprendimo palikti tiesioginį naujienų laidų eterį dėl streso, dėl krūvio. Kad kai kuriais atvejais jie sulaukia pasiūlymų, tai būna žinomi veidai ir kai kuriais atvejais jie tiesiog sulaukia pasiūlymo eiti į ramesnį – į autorines laidas, į pokalbių laidas ir t.t. ir pan. Kartais netgi, tikėtina, ir su geresniu atlyginimu, kas irgi galėtų būti, na, tiesiog visos aplinkybės susidėlioja geriau. Tai mes, aš manau, kad kartais neįsivaizduojame, kiek kam yra metų iš žmonių, kurie yra kadre, nes kadras ne tik prideda svorio, bet gali pridėti amžiaus arba jo sumažinti. Tai vėlgi, aš nežinau... Net ir pas mus kanaluose yra žmonių, kuris dirba tiesioginiam eteriui tą patį darbą eilę metų. Vadinasi, tam žmogui yra arti penkiasdešimt, šešiasdešimt

ir mes gal jam tiesiog tiek neduodame, bet tai yra arti pensinio amžiaus ir galim čia įvairiais terminais vadinti ar tai rizikos grupės ar kažką. Tiesiog mes jų neskaitom kaip senjorų ar kažką. Aš kitą dalyką galbūt pastebiu dabar, kad natūraliai vadovai bando augintis ir jaunąją kartą, bando duoti eterio tiesiog duoti patirties ir aš pradėdu pastebėti, kad šitas žingsnis sulaukia daugiau. Ne tai, kad „kodėl jūs tuos senokus laikote?“ – nu taip grubiai tariant, bet ar jūs nemanot, kad tas žmogus yra per jaunas šitam darbui. Tai neturiu atsakymo todėl, kad aš manau, kad be patirties nei medikas, nei jokia kita profesija negali... Negali pradėti medikas operuoti nuo keturiasdešimties. Jis privalo, matyt, su priežiūra, mentoryste, bet pradėt operuot tik baigęs studijas. Tai lygiai taip pat ir su laidom. Galbūt galima pagalvoti apie laiką, bet aš nemanau, kad amžius čia yra rodiklis, manau, kad patirtis ir asmeninės savybės, profesinės savybės turėtų būti svarbiau negu amžius ar išvaizda.

O pati esate sulaukusi tokių ramesnių pasiūlymų?

Tikrai nesu...

Galvojate apie ateitį – kaip būtų, jeigu būtumėte jų vietoje?

Nea. Galvoju, bet iškart užgesinu tas mintis, nes įvairiausi mano karjeros niuansai yra parodę, kad tai yra labai dinamiškas darbas, jis tuo ir žavus. Stengiuosi nemąstyti apie tai, nes aš nežinau. Ir nežinau – gal aš kada nors iš viso išėsiu iš žurnalistikos, nors to nenorėčiau. Be to, turint omeny labai daug... Ne, stengiuosi negalvoti. Tiesiog leidžiu gyvenimui parodyti.

Tai ar teisingai suprantu, kad gali būti taip, jog kažkiek amžius žaidžia savo rolę?

Aš manau, kad ne amžius čia. O man atrodo, kad atpažįstamumas. Ta prasme, kad, jeigu tu kalbėtum apie žmogų kaip apie prekės ženklą, tai vat prekės ženklo atpažįstamumas, jo įdirbio klausimas. Ir tas įdirbis tikrai gali būti jaunas žmogus. Vėlgi – nežinau, kiek tikslinga sakyti... Pavardes sakyti...

Maždaug įsivaizduoju, bet o kas ten sužaidžia, Jūsų galva?

Jeigu turi daug charizmos? Jeigu gerai, matyt, sustrateguoja ir galbūt ir darbovietę, ir galbūt kažkokie specialistai, kaip išreklamuoti tą žmogų. Net galbūt – kaip jo patyrimą paversti privalumu? Ir, ir, ir... Rodyti tą žmogaus kelią į profesionalumą? Arba, galų gale, žmogus akivaizdžiai nori mokytis, stengiasi mokytis. Ir tas profesionalumas gali ateiti gana greitai, su patirtimi. Jeigu žmogus turi kasdienį, pavyzdžiui, tiesioginį eterį, skirtą aktualijoms, tai jis profesionalu gali tapti turbūt po pusės metų, nes jis jau... Jis patiria tiek daug ir stresinių situacijų, ir skirtingų temų ar ką, kitas žmogus – per dešimt metų gali, nes jo laida yra rami, užutėkis, viską padaro redaktoriai, viskas padaryta, tave tik gražų atvežę pasodint, pastovėt... Tai aš manau, kad labai priklauso nuo to žmogaus asmeninių gebėjimų mokytis, profesionalumo ir netgi aš gal kalbėčiau apie klaidų kultūrą mūsų šalyje. Net jeigu ir jis suklysta, kaip mes tą klaidą vertinam? Ar mes suprantam, kad tai yra kelias, kurio niekas nenueis to kelio be suklypimo? Ar vis dėlto mes iškart baudžiam? Tai kuo mes mažiau turėsime šitos bausmių kultūros, o, sakysim – žiūrėk, gerai, dabar suklypai, bet nesudegei, einam toliau, stengiamės, kad tai nepasikartotų. Tai – visiems gera pamoka. Ne neigimas to, ne baudimas, o pripažinimas ir pasimokymas. Tai tada profesionalais gali tapti labai anksti žmonės. Ir tikrai ne amžius yra esmė. Mes turim pavyzdžių žurnalistikoje, kai žmonės labai jauni tampa žinių vadovais, kas, mano manymu, jau yra topų topas. Realiai tu esi smegenys žinių tarnybos. To, kas bus pranešta kiekvieną vakarą žmonėms. Tu už viską atsakingas, tu strateguoji, tu dėlioji temas ir jais tampa jauni žmonės, nes jie turi kontaktų, turi drašos. Jie imasi iniciatyvos, ryžto. Tai ne amžius, šiuo atveju, yra...

Kada televizijoje tuomet moteris tampa sena?

Neįsivaizduoju. Aš manyčiau, kad moteris netampa sena iš principo. Galbūt tas asmuo atrodo keistai tam tikrame žanre. Įsivaizduokime turbūt, kad lakstyti, daryti kažkokius be galo energingus tokius,

gal kartais net ant komiškuo ribos reportažus, kur ji, pavyzdžiui, bando, ragauja, skrenda... Tiesiog tokią pirmąkartę vaidina. Kad tokiame amplua, tokiame vaidmenyje ji nenorėtų pati būti ir netiktų joje būti. Ji sakytų, kad nu tiesiog man jau tai net pačiai nebeįdomu yra, aš jau nebematau tos savęs tame formate. Tai manau, kad tada galbūt arba reikia didesnio svorio, įvaizdžio, įdirbio – jau jai tuomet tas žanras bus patikėtas, arba tiesiog ji pati sakys, ko nori. Net jeigu tai ir bus tas, kur tu turi būti klounu, bet o kodėl ne? Aš manau, kad galbūt su amžiumi televizijoje, kaip ir bet kur kitur, tiesiog atsiranda televizijoje, kad tu mažiau klausai nurodymų – tu tiesiog pats sakai, ko nori ir kas tau tinka. Nes ir geriau tą žinai, tu jau žinai, kas tavo stichija. Kai tuo tarpu kai esi jaunas, tu dar supranti, kad tau viską reikia patirti ir tu imi visus siūlymus, tu rečiau galbūt pasakai ne. Tai vat čia amžius šiuo atveju yra privalumas turbūt, nes tu labiau išsigryninęs savo stilių esi.

Ar yra tekę patirti amžiaus sąsąją su rūbais? Makiažu? Yra kada buvę situacijų, kad būtų bandoma pabrėžti Jūsų amžių arba paslėpti?

Ne. Amžiaus ne. Yra buvę kalbėta apie šukuosenas, kurios, mano manymu, sendina. Bet sendina todėl, kad, mano manymu, jos yra senamadiškos. Tiesiog šiais laikais moterys... Ties kirpimai yra iš praeities. Ir pavyzdys, tarkim, kad ir pūsti, garbanoti plaukai, bet tai nebėra... Ne šių laikų tendencijos. Ir, tarkim, kalbėjau su viena kirpėja, kuri dirba ne čia, ji nesusijusi su mano įvaizdžiu, bet ji sako – dirbtinis plaukų pakėlimas, šukuosenos pakėlimas sendina, priduoda amžiaus. Nes tai yra J. Kenedy galbūt įvaizdis, dar kai kurių konkrečių moterų trisdešimt metų atgal. Tai yra kalbėta apie tai, bet tai nėra todėl, kad žmonės manys, kad man yra penkiasdešimt metų. Taip... Tai ne šių dienų stilius. Vis tiek televizija ji juk turi kažkiek žiūrėti į tendencijas, mes neturim dabar tautiniais drabužiais vesti žinių. Antras dalykas – kai jūs klausiat dėl makiažo... Ar aš pati pasakiau? Ne, turbūt. Todėl, kad vėlgi, pavyzdžiui, vyresnė kolegė dažosi pati, nes jau jinai mano turinti patirties, žinių, įgūdžių tai daryti. Aš, pavyzdžiui, to nei norėčiau, nei apsiimčiau, nes aš manau, kad yra grimo profesionalai ir žurnalistikos profesionalai. Ir aš gerbiu tą profesiją ir nenoriu jos užimt. Bet esu labai pajutusi skirtumą, kai tik pradėjau dirbti, mano santykis su drabužiais ir stilistais buvo kitoks negu dabar dėl to, kad aš dabar ne su amžium, o su patirtimi... Atėjo supratimas, kad eteryje labai svarbu jaustis patogiai. T.y. labai blogai, jeigu aš galvosiu apie drabužį – kaip jis man atrodo, ar mano čia nesimato to ano? Ar man čia neprasisegs? Ar man čia neprasisiks? Ar man čia nesusivels? Ar man čia nesusilamdys? Tai yra trikdžiai, kurie man trukdo tiesiog gerai atlikti savo darbą ir todėl aš jau žinau, kas man tinka, kas nepatinka, ko noriu, ko nenoriu. Aš tai sakau, į tai atsižvelgia. Bet tai ne su amžium. Jeigu aš būčiau pradėjus dešimties metų dirbti televizijoje, man tai būtų atėję, aš tai būčiau žinojus penkiolikos. Tai yra patirties dalykai. Galbūt ta drąsa, kai tu perpranti žmones, tu žinai, ko tu gali prašyt stilisto, koks tavo santykis su juo. Bet tai nėra tik dėl to, kad man jau yra virš trisdešimt, tai tu gali sakyti, ko nori. Ne. Taip, tai yra atėję su patirtim, nes tu ramiai, gražiai, mandagiu tonu pasakai – žiūrėkit, negerai, aš nemėgstu marškinių. Aš nenoriu marškinių, aš nemėgstu kelnių, man geriau taip. Ir mes esam šia prasme visos skirtingos – kalbam apie moteris, nes vyrų apranga aiškesnė yra. Moterys kai kurios dievina kelnių kostiumėlius, aš jų – nemėgstu. Ir tai mums leista visiška laisvė pasirinkti.

Ar jaučiate kokių senėjimo privalumų?

Privalumų, nes, manau, kaip ir visose profesijose žurnalistui ateina patirtis, ateina meistrystė. Tai sunkiai tu gali būti meistru būdamas 19-kos, nes tikėtina, kad tu dar labai mažai dirbi. Taip, kaip su bet koku amatu pavadinti. Taip, kaip kirpėjai, aukštesnio lygio medikai, tai lygiai taip pat ir čia, nes ateina patirtis, ateina žinios, ateina kontaktai, ateina pasaulio platesnis suvokimas. Jis tikrai plečiasi su kiekviena diena, su patirtimi, su žiniom. Tai žurnalistui tik privalumas.

O su amžiumi stipriai save tapatinate? Ta prasme, apskritai apie tai galvojate?

Aš kažkada mažčiau apie tai, būtent apie tai, ką Jūs klausiate, o tai kuris „aš“ čia etapas? Po to, kai sulaukiau, esu girdėjęs pastabų, kad tai per jaunas žmogus vesti informacijai laidai, ir aš pagalvojau, o ar aš nesu per jaunas? Ir aš tada supratau, kad tai aš turbūt save per jauna laikau. Bet mūsų darbe tai natūraliai ateina tas suvokimas per tokį labai paprastą gyvenimišką dalyką, mes turim studentų, kurie ateina būti praktikantais. Ir tu tada tiesiog prisimeni save, tada tu pasiskaičiuoji, kiek laiko praėjo. Tada tu dar suvoki, kad tie žmonės į tave kreipiasi jūs. Antras dalykas – tu juos mokydamas iš tiesų pradedi pasakoti dalykus, kurie nutikę seniai ir tada tiesiog pats suvoki savo amžių ir savo patyrimą, kad jau... Kas mus skiria – tu natūraliai tą pajauti. Net jeigu pagal išvaizdą tikrai galėtum apsigauti, nes tikrai reikia suvokti, kad šiuolaikiniai 16-mečiai atrodo kitaip negu kai aš buvau. Lygiai taip pat šiuolaikiniai 46-mečiai atrodo kitaip negu atrodė mūsų mamų amžius arba juolab – močiucių. Labai amžius niveluojasi. Ir jeigu manęs paklaustų, ar aš manau, kad yra kažkokia diskriminacija pagal amžių, kategoriškai taip. Aš tam nepritariu. Jeigu paklaustų, ar yra diskriminacija pagal lytį – ilgiau pagalvočiau.

O jeigu paklauskčiau, ar stengiatės išlikti jaunesnė negu esate?

Nežinau, kaip tai padaryti. Nes aš neslepiu savo amžiaus viešai kalbėdama – nesidarau plastinių operacijų, galbūt man dar per anksti šitas klausimas, nes aš dar neturiu kažkokio viduramžio krizės ar dar kažką, kad... Neslepiu.

Esate sulaukusi kokių komentarų iš kolegų ryšium su amžiumi? Nes apie nęstumą mes jau kalbėjome, bet jeigu žiūrėtumėm į amžėjimą apskritai?

Tai gali būti tokie dalykai kaip plaukų dažymas, nes tai, tarkim... Žilumas. Bet... Iš tiesų įdomus dalykas, kad mes turbūt eteryje neturim žilos moters. Tokios natūraliai žilos, tokios nedažytais plaukais ir įdomu, ar tą priimtų... Kaip tą priimtų stilistai, auditorija, dar kažką... Aš dabar mąstau apie eterio moteris ir aš dabar labai galvoju apie naujienų laidas ir aš nesugalvoju. Bet manau, kad tas žilumas... Aš nemanau, kad kuriai nors moteriai galėtų pasakyti – žiūrėk, žilumas negerai, tu nusidažyk, nes tu atrodai sena. Galėtų būti argumentas, kad žiūrėk, negražiai atrodo su apšvietimu šitie plaukai. Ne todėl, kad tave sendina ar dar kažką, bet kad jie šviečia, jie dega, jie nutamsėję, pašviesėję, jie išsikerpa, jeigu tu dirbi su greenscreenu, tuo žaliu ekranu. Tai galėčiau galvot apie tai. Tai turbūt esu, bet irgi – ne iš darbo, ne iš kolegų sulaukusi, bet tokie kaip plaukų dažymas arba šviesinimas, nes jis jaunina, nes jis atgyvina veidą eteryje ir t.t. O kad šiaip būtų apie amžių – ne. Kad, tarkim, kiek tau metų ar kažką, bet... Tą turiu omeny, kad ar tu surimtėk arba tu kaip tik nepasisendink, ne? Galbūt galėtų būti... Aš dabar galvoju, gal yra buvę būtent apie kažkokį šeimos kūrimą... Bet matot, yra labai toks balansas darbiniam kolektyve tarp to, ką tu kalbi kaip draugai, kaip bendraamžiai, kaip pasišpilkavimas. Nu... Jeigu tai kalbėtų vadovai, realią įtaką tavo darbui turintys žmonės, kad, jeigu tu gimdysi, tai mes tave išmesim arba... Tai to niekada gyvenime nėra buvę.

Kaip manote, ar Jūsų kūnas atspindi tai, kuo esate?

Pagal amžių?

Bendrai. Gali būti ir pagal tai.

Čia beveik klausimas, ar aš gerai jaučiuosi savo kūne. Aš manau, kad gyvenime aš atrodau... Žmonės mano, kad aš esu jaunesnė. Kadre, dirbdama, su grimu, su kostiumėliais, su viskuo aš galiu atrodyti arba savo metų, arba net vyresnė. Bet aš labiau save tapatinu su tuo, kas esu ne kadre. Todėl manau, kad aš atitinku.

Supratau. Tai va tiek.

Gerai!

Ačiū Jums.

Informantė Nr. 5

Papasakokit apie savo veiklą.

Aš esu ne žurnalistė. Ilgą laiką dirbau su teatru ir mano prigimtis yra kažkaip labiau edukuoti žmonės. Bet kažkaip gavosi netikėtai, kad pasukau kitu keliu ir po darbo mokykloje nuėjau dirbti į televiziją, dirbau redaktore laidose. Ir kažkaip susipažinau su žmonėmis, pradėjau dirbti informacinėje laidoje. Pamėginau kaip aš, atsirado kolegos ir mes pradėjom vesti laidą. Ir taip iš aktorinio perėmiau... Aš negaliu pasakyti, kad aš čia labai žurnalistinį darbą darau, nes aš nerenku informacijos, aš jos neredaguju. Aš pasiredaguju minimaliai, kas man būtų patogu pasakyti į eterį, bet tai yra tik tiek. Aš labiau jaučiuos... Gal čia toks pranešėjo darbas yra labiau. Tai vat.

Tai Jūs labiau laidų vedėja save laikote?

Iš šitos perspektyvos tai taip, taip, tikrai negalėčiau save vadinti jokių būdu žurnaliste, nes mano prigimtis yra redaktorinis darbas, bet pramoginių laidų, intelektualinių, tai vat būtent prie redakcijos. Arba būtent edukologė, kur jau kažkaip moko žmones.

Kaip įsivaizduojate, ar keliami televizijoje moterims kokie standartai? Koks tas moters etalonas čia?

Kadangi turiu patirties dirbant ne tik čia, bet ir kitoje televizijoje. Na taip, aš esu ten už kadro, bet matau iš kitos pusės, užkulisinės pusės visus niuansus. Ir kai reikia atsistot prieš kadra, o už kadro yra kitaip. Gal skiriasi... Na, taip yra šablonai, kur kokios reikia vedėjos. Jeigu tai yra informacinė laida, tu automatiškai nusipieši vieną personažą. Jeigu tau reikia pramoginei laidai – yra kitokia. Jeigu yra kokio mokslinė laida... Mokslinėje laidoje aš apskritai nemačiau, kad moterys vestų mokslinę laidą. Tu mokslinių laidų nėra labai daug, bet dabar atrodo, kad veda vien vyrai. Ir pavyzdžiui, man dirbant užkulisiuose gana intelektinėje laidoje, niekada nėra svarstoma, kad ją ves moteris. Ir aš kažkada kalbėjau su kūrėjais apie tai, tai tiesiog žiūrovams susidaro įspūdis, kad vyras yra šiek tiek solidžiau ir juo kaip vedėju labiau pasitiki. Apskritai kadangi televizijoje viskas, na, labai svarbu yra apie žiūrimumą, apie reitingus, tai automatiškai prodiuseriai galvoja, koks vedėjas galėtų sukelti žiūrovui, kad aha, jis tikrai žino.

O kaip yra su informacinėmis laidomis?

Su informacinėmis laidomis yra šiek tiek kitaip. Čia yra šiek tiek geriau, nes moterys atrodo pakankamai užtikrintai ir žiūrovas gali patikėti jos skleidžiama informacija. Nėra kažkokios... Aš neįsivaizduoju bent jau tiek dirbdama čia – jokios diskriminacijos. Arba matydama, kaip kolegos dirba kitur, kitose televizijose.

Bet kaip suprantu, Jums tai yra personažas? Ar tai esate pati Jūs...?

Vis tiek lieku aš, bet lieku intensyvesnė negu kad gyvenime būna. Vis tiek tu esi kadre ir tu negali būti nuobodus arba tu negali kažkaip rodyti savo kažkokio tai ar nuovargio, elementariausių savo fizinių ar emocinių kažkokių tai būsenų. Tu turi būti tokia, kad žmogus galėtų į tave žiūrėti ir jam

būtų įdomu tavęs klausyti. Tai gal tai ne personažas, gal toks amplua, kad tiesiog įsijungia kamera ir tu šiek tiek kitaip į viską žiūri. Labai šitą prisimenu... Va čia yra panašu gal į teatrą, kad žmogus nusigrimuoja, jis apsirengia tuos rūbus, kurie yra reikalingi jo laidai, įsijungia šviesos, įsijungia kameros ir jis dirba. Pamišęs visus savo rūpesčius ir pamišęs, kaip čia užsivesti tai laidai, kai nėra nuotaikos, kai yra rūpesčiai. Ir staiga įsijungia tas, sakau, stebuklingas dalykas yra.

Ar pati ką nors darote, kad atitiktumėte televizinius standartus?

Kartais pagalvoji, kad nori nenori kažką tu žmogau kopijuoji, kas tau patiko. Sąmoningai nesąmoningai stebi kolegų darbus ir galvoji mmm labai neblogai, labai vieną žinau moterį, kuri man patinka, kaip skaito žinias. Aišku, žinios yra tradicinės, bet labai matau, kad teisingai dirba į kamerą, vat taip skaniai susižiūri, taip neerzina akies, neerzina klausos ir viskas yra gerai. Ir tu kartais nori nenori ar tu intonaciją nusiimi – nusiimi čia mūsų yra toks nusiimti intonaciją – ar tu nukopijuoji kokį žvilgsnį, nežinau, bet kartais ar tai sąmoningai, nesąmoningai bandai pritaikyti kažką, kas pasiteisina kituose.

O išvaizdoje ką darote?

Išvaizdą tai ją labai konkrečiai tau nurodo prodiuseris, kaip turi būti vaizdas kadre, kaip tai turėtų atrodyti. Ir apskritai televiziniai standartai, na, sakykim, nu... Jeigu tu žinių laidą vedi, tai tu nebūsi su labai kažkokia gilia iškirpte ar labai ryškiu makiažu. Arba labai ryškioje raudonom lūpom, nes tada žiūrovas tik ir žiūrės į tavo lūpas, bet negirdės, ką tu pasakoji, kokią informaciją. Tai automatiškai vedant žinias, yra tas standartas – niekur labai per ryškiai, per aštriai neišsiskirti, nes svarbiausia – ką tu pasakoji ir kad žiūrovas išgirstų tavo informaciją. Tai tas išvaizdos standartas jis tikrai yra nustatytas ir kažkaip mes labai stengiamės jo laikytis, nes svarbiausia yra žinia, ką tu nori atiduoti žiūrovui.

Kaip Jums atrodo, ar egzistuoja moterų hierarchija informacinėse tokiose laidose?

Na kaip... Niekada satyrinių žinių neves Nemira Pumprickaitė. Ta prasme, neimant jos žurnalistinį darbą ir patirtį, žurnalistinio statuso. Sakykim, jeigu kalbam apie amžių ir, sakykim, reikia mums tipažui jaunos merginos, naivios, tai aišku, kažkokiai laidai... Ar tai yra skirstymas – nežinau, bet atrodo, kad kiekviena laida reikalauja savo kažkokio tai personažo. Kiekviena laida turi savo kažkokį tokį – čia tiktų šita. Gal kokiai informacinei laidai vesti gal kaip tik jauna žurnalistė nelabai tiktų, nes ji nesuteiktų vėl pasitikėjimo. Gal kokia Rita Miliūtė žymiai labiau suteiktų pasitikėjimą ir žymiai labiau jos laidas žiūrėtų negu kad nežinau, aš vesčiau. Tai kiekvienas žanras reikalauja savo amžiaus, amplua, tipažo taisyklių.

Tuomet su kuo Jums asocijuojasi vyresnės moterys informacinėse laidose?

Aš tai kažkaip gerbiu vyresnes... Šiaip iš prigimties, iš vaikystės aš labai gerbiu vyresnius žmones. Tai jeigu žmogus labai ilgai dirbo televizijoje, jis automatiškai turi labai daug patirties – ar tai būtų vyras, ar tai būtų moteris. Yra labai didelė pagarba ir profesionalumas, ir visai teigiamai. Aišku, kai jau perkopiama per tam tikrą didesnę amžiaus tarpsnį... Aš nežinau, gal pavardžių neminėsiu, bet, pavyzdžiui, yra televizijoje... Kurios yra vyresnės tokios, bet jau už poros metų, galvoji, gal jau tu eik... Gal jau nebent labai pritaikant žanrą ar specifiką, kad joms labai tiktų... Ten, kur kalba apie tautodailininkus, provincijose gyvenančius žmones. Tai yra labai gražu ir joms tinka. Ar tiktų vesti jaunai merginai? Nu gal... Bet čia jau vat irgi...

Pakalbėkime apie aprangą ir makiažą tokiose laidose...

Vėl. Yra ir techniniai dalykai, na, sakykim, automatiškai tu žinai, kad negali būti labai smulkiais margais raštais, nes kamerai kenkia. Nu ir tiesiog vaizdas mirga kadre. Arba, pavyzdžiui, vien baltai apsirengus tai gal ir okay, bet, jeigu kažkas negerai su kamera, tai dega vaizdas ir tu jau esi toks, televizijos terminais kalbant, išdegęs visas. Arba jeigu tu filmuojiesi prie greenscreen'o, tai tu automatiškai negali būti su žaliais atspalviais. Tai yra techniniai dalykai, kur stilistai, dirbantys eteryje, jie žino, kad aš nerinksiu tokių ar tokių rūbų, nes jie techniškai nesižiūri kadre. O aprangos kažkoks kodas tai, aišku, kad yra, bet tai irgi priklauso nuo žanro – ar tai yra laisvo pobūdžio pramoginis, ar tai yra informacinis, kur dažniausiai vėl suteikia kažkokį pasitikėjimą kostiumėliai ir nieko iššaukiančio, nieko provokuojančio, kas galėtų atkreipti žiūrovo akį. Realiai yra stilistai, kurie renka rūbus. Aišku, jeigu kažkas, kas man nepatiks – aš nesirengsiu, ką beatneštų stilistas. Tai pirmiausia, man turi tikti ir patikti. Bet yra žmogus, sakykim, kuris dirba savo darbą ir tikrai išmano, ką reikia.

Jums būna taip, kad galvotumėte, jog kažką savo kūne turite pabrėžti, o kažko nerodyti?

Aišku. Kiekvienas žmogus, ypač – moteris, žino savo trūkumus, kurie yra jos veide ar jos figūroje. Ir automatiškai aš žinau, kas man tinka, o kas netinka. Ir automatiškai aš nesirengčiau tokių rūbų. Tai kai jau atneša stilistė rūbus, tai faktas, kad apsirengiu ir aha – čia mane storina, čia kažkas negerai, čia raukiniai... Aš labai nemėgstu jokių raukinukų, jokių pagražinimų, tai man asmeniškai labai nepatinka ir nu vat tiesiog. Bet kaip ir kiekviena moteris, ji žino ką paslėpti, tai lygiai tą patį daro tiek gyvenime, tiek televizijos kadre.

Kaip Jums atrodo, ar yra toks dalykas kaip darbingas amžius informacinėse laidose? Suprantu, kai kalbėjom, apie tas moteris, kad jau greitai galbūt joms nebebus vietos. Bet bendrai šnekant – ar yra televizijoje moters aukso amžius?

Aš manau, kad jeigu profesionalus žmogus, savo srities žinovė, tai tu gali dirbti nuo iki... Televiziniais standartais ir apskritai – visuomenės standartais – mes dar turime tą jaunystės kultą ir tas geriausias amžius yra jaunystė, kai viskas dar yra gražu ir pan. Bet, sakykim, žiūrint į užsienio televizijas vėl... Informacinėse laidose nesvarbu, kiek tau metų, bet gal tu labai profesionaliai pateiki informacija, esi ekspertas ir nežinau, man atrodo, kad čia amžius nėra labai svarbu. Ir ką pastebėjau ir su kolegom minėjau, kad vedant laidant tu visą laiką kažkaip... Kolektyvas žiūri komentarus ir dažniausiai tu kaip vedėja susilauki „kokia graži vedėja“ arba „kokia graži suknelė“, arba „koks gražus tenai...marškinėliai“. Kažkaip vis tiek moterims yra nukreipti komplimentai ar antikkomplimentai į išvaizdą. Vyrams – arba juokingas, arba nejuokingas, arba be ryšio... Kažkas tokio panašaus. Nes vyrai turi būti arba juokingi, arba kažkokie vat įdomūs. O moterims dažniausiai kažkaip iš visų komentarų vis kolegos pastebi, kad taip, pagiria kokį makiažą ar rūbų akcentą, bet nepasako, kad vat tikrai gerai paskaitė žinias. Yra toks momentas man užfiksuotas – ai nu jo... nu tai moteris, pagirkim jos išvaizdą ir tiek jai užteks.

O kaip Jūs visame tame jaučiatės?

Gailą truputį. Bet... Gal kažkaip irgi reikia augintis savo žiūrovą ir savo kažkokius tai... Kurie tave mėgtų, bet... Nu vien išvaizdos neužtenka – jeigu tu būsi vien tik graži, stovėsi prieš kadra ir nieko įdomaus nepasakysi, tai čia yra tas momentinis toks tiktais. Ir vis tiek visi... Po to žiūrovas norės tos informacijos, norės, kad ji būtų pateikta skaniai, teisingai, tvarkingai arba kaip tik įdomiai ir sukeltų diskusijas – kodėl ji taip pasakė ar tą pasakė. Tai vat...

Man dar įdomu motinystės momentas. Ar sunku padaryti pertrauką televizijoje?

Nu taip, tu gali išeiti ir po to tavęs gali jau nebereikėti po 2 metų, kai tu jau sugalvosi grįžti. Tai laikai kumsčius, kad būtent šiai televizijai reikėtų. Bet aišku – tai yra pauzė, kur vyrai su tokiom

pauzēm nesusiduria ir kartais pagalvoji, kad išėini pačiu netinkamiausiu metu, kai ateina dar vienas projektas ir dar kitas projektas, ir gal čia aš pabandyčiau, ir gal ten būtų galimybė. Bet turi priimti tokias aplinkybes, kokios tau jos yra, ir viskas. O baimės, abejonių labai daug – pradedant nuo to, kai tu tampi nėščia. Kiek tau visokių yra, kai nu pirmuosius mėnesius, kai baisu yra, nes gali ir pradėt... Pykina nuolatos. Man, pavyzdžiui, reikėjo vesti laidas ir mane nuolat pykino, aš negalėdavau ateiti į darbą ir yra didžiulis diskomfortas, bet tu nepasakysi niekam, tu nepasakysi kolektyvui nei žiūrovui, kad, žinokit, aš esu labai prastai. Tu tiesiog turi susiimti ir tiesiog dirbti tą savo darbą. Iki elementariausių vėl – moteriai išvaizdos pasikeitimų, kai nuo veido odos, kai tenai belenkaip beria, nes hormonai siaučia, iki besikeičiančių kūno formų, kai tu jau nebegali kažkokių ten kostiumėlių ar švarkų, ar palaidinių rengtis, kur norėtum ar kur tu galėdavai. O dabar viskas eina nu tokio staltiesės dydžio palaidinės, kurios gal nedžiugina labai. Bet čia ya toks moteriškas dalykas, kur tu susiduri, bet tu turi kažkaip susigyvent su tuo ar suprasti, kad dabar tau yra šitaip. Ir iš vienos pusės tai yra gražu, kad šiuolaikinėj televizijoje moteris gali dirbti iki pat, sakykim, nu iki pat tada, kai jau jinai nori, kad nėra slepiama, kad tu esi nėščia. Nes anksčiau kažkaip esu girdėjus, kad laidos vedėjos tikrai slėpdavo nuo prodiuserių, kad jos laukia, nes kažkaip tada jau išmes anksčiau, tada jau nebereikės, nes jau tu esi kaip ir nėščia, visi žino, kad tu išėisi, ieško tau pamainos, visokių yra... O išėiti dabar gali anksčiau, nes nu nebeišėina dirbti ir dėl krūvio, tai automatiškai norisi stabdyti tempą.

Dar grįžkim prie amžiaus. Kaip manote, ar metams bėgant, senėjimo procesas atneša kokių privalumų, naudos? Ar yra kokių trūkumų?

Čia aš tokį palyginimą, nežinau, vat irgi... Tas pats yra teatre, aktorės sensta ir, kai tau yra 40 m., tu žinai, kad niekada nebesuvaidinsi Džuljetos, bet ir tu žinai, kad yra žymiai gal geresnių vyresnio amžiaus vaidmenų. Tai iš tos pusės, manau, kad ir televizijoje, jeigu moteris bijo, kad nebegalės vesti kažkokių tai laidų, tai bet atsiveria kažkokie kiti, nežinau, kažkokios tai sritys. Tai manau, kad visą laiką yra gražu žiūrėti į jauną žmogų, bet visą laiką yra labai gražu žiūrėti ir į patirtį. Ko neturi gal jaunas žmogus. Patirtį ta tokia gražiaja prasme. Patirtį, kai vat kažkaip tai išlaikytas ir profesionalus žvilgsnis į savo profesiją, kai vat iš tikrųjų tu žiūri ir pasitiki tuo žmogum, ką jis sako kadre, kaip atrodo ir tau tos raukšlėlės visiškai nieko nesako.

Ar Jūs pati tapatinate save su savo amžiumi?

Aš visą laiką galvojau, kad aš esu žymiai jaunesnė negu kad amžius mano. Aš vis tiek visą laiką bendraamžių kompanijoje jausdavausi – o šitie jau kokie, sensta. Nors jie yra bendraamžiai, bet gal nežinau, gal jau ateina tas toks suvokimas, kad nu tikrai aš nebegalėčiau suvaidinti savo Džuljetos. Tiek teatre, tiek televizijoje, vis tiek einame į kažkokį kitokį etapą.

Kad jau kalbame apie kitus etapus – pastebite kokių nors senėjimo ypatybių? Kaip tai ateina galbūt?

Hm... Truputį gal ir iš aplinkos, nes tu keitiesi ir tavo įpročiai yra kitokie ir gyvenimo rutina, ir... Nepaisant to, kad vyksta kiti pasikeitimai, kai tu tampi atsakingas ne tik už save, bet ir už dar kitą žmogų, tai čia jau visai kiti. Bet domina kiti interesai, pasikeičia žmonių ratas, pasikeičia kuo tu domiesi, ką tu skaitai, kuo tu tiki, atsiranda kažkoks didesnis kritinis mąstymas.

Tai susiję su darbu?

Aš manau, kad turi įtakos ir darbas. Dar ką pastebėjau – kažkokią toleranciją kitokiai nuomonei atsiranda... Nes jeigu aš anksčiau galėjau kapotis politiniais klausimais, kur man svarbu iki pamėlynavimo ir jaustis įžeista, jeigu kažkas turi kitą nuomonę, stipriai kardinaliai kitokią negu mano, tai dabar aš tiesiog... Man dabar yra viskas labai jau nusiraminę ir aš suprantu, kad žmogus

turi kitą nuomonę ir tai yra labai normalu. Bet tikrai. Man atėjo tai su amžium. Nes kokia buvau prieš ten dešimt metų, studijų laikais, baigusi studijas, tai tokia tikrai nebuvo, kaip dabar, viskas eina kažkaip liberalyn. Ar čia amžius, ar čia tiesiog gal patirtis kalba... Nu bet mes vis tiek kalbam apie tą patį.

O kaip manote, ar Jūsų kūnas atspindi Jūsų amžių?

Aš manau, kad... Iki tol, kol laukiausi, turėjau tikrai labai vaikiškas formas, tai buvo to moteriškumo pas mane nedaug. Buvo toks paaugliškas dar. Dabar, jau kitame etape, aš manau, kad tos paaugliškos formos nebegrįš ir teks susitaikyt su kažkokiom kitom formom, bet vėlgi tu priimi kaip labai natūralų dalyką. Tu supranti, kad gal ir netgi kažkaip keičiasi grožio suvokimas ir man dabar yra gražu matyti moteris jau vyresnes ir kurios va taip spinduliuoja savo moteriškumu, o ne savo paaugliškumu ir vaikiškumu. Ir kartais stebiu vat jaunus paauglius ir jaunas merginas iki kokių 25-erių. Ir matau, kaip jos su vienokia energija, emocija ir kaip man jau dabar yra gražu matyti moteris, kurios yra tokios moteriškos ir jos spinduliuoja savo tą pasitikėjimą.

O išvaizdoje tai pasireiškia?

Man atrodo, kad kažkaip... Man labiau yra tas vidinis – vidinė energija ir vidinė harmonija, ir spinduliavimas kažkokios tai emocijos negu išorė. Man kartais gražu, kad ir 50-metė moteris, kuri labai jaunatviškai atrodo, labai jaunatviškai rengiasi, bet vis tiek turi tą tokią patirtį ir sukauptą. Ir tokį... Net ir žvilgsnis jau yra kitoks. Tai man yra labai gražu. Aišku, tu jau tai, ką tu dėvėjai 20-ties, tu jau gal nelabai dėvėsi, sakykim, ten trumpų šortų, kurie tik siektų uždengti. Nu žodžiu, gal labai keistai atrodytų, jeigu 40-metė nešiotų.

Paminėjote jaunatviškumą. Pati tokia siekiate būti?

Labai norėčiau. Dėl to labai stengiuos ir neatsilikti nuo to, kuo domisi jaunimas. Man visiškai neįdomi jaunimo muzika, bet aš privalau apie ją žinoti. Ir, sakykim, jeigu aš žinau, kad yra visokie... Aštuntas kambarys ir stengiuosi žinot, kad jie yra, žinot, ką jie atlieka, ir nebūtinai man jie patiks. Bet norisi kažkaip tai... Kai aš suprantu, kad aš nebe kontekste, man pasidaro labai liūdna, tada aš pradėdu sėdėti ir googlinti, aha... Va štai kokia čia muzika, gerai, tvarkoj. Norisi, nors ir nebūti tame, bet žinoti, kuo dabar jaunimas domisi ir gyvena.

Mhm... O kodėl tai svarbu Jums?

Nes gal taip tu išlieki kažkaip. Tai gali būti vienas iš tavo jaunatviškumo požymių. Plius, kad tu žinai, kas vyksta pasaulyje. Ir jeigu tu žinai ABBA, Queens, kurie yra žinomi visame pasaulyje, bet jeigu tu žinosi ir visus kitus atlikėjus, kurie yra va dabar jaunimo mėgstami, tai, man atrodo, kad gerai...

Yra buvę situacijų, kuomet jaustumėtės per sena arba per jauna televizijai?

Gal ne... Man atrodo, kad čia yra labiau patirties dalykas. Atėjus tikrai reikia įgyti labai daug patirties, norint kažkokios tai pozicijos ar... Amžius, manau, čia neturi. Viskas atsigręžia į patirtį. Aš labai džiaugiuosi, kad prieš tai galėjau dirbti už kadro ir matyti, ir mokytis, kaip dirba kiti, vyresni arba tie žmonės, kurie dirba jau n metų. Ir stebėti jų darbą. Ir kažkaip nebuvo noro patekti į kadra, nes nu kiti svajoja – aš ateinu dirbti į televiziją, tai vadinasi, aš turiu svajonę. Bet yra kitų darbų už kadro, kur tu išmoksti to darbo, darbo su komanda. Ir tada, kai jau atsistoji į kadra, tu labai viską supranti. To gal net kažkokio egoizmo yra žymiai mažiau, nes tu supranti, kad taip, kaip žmonės dirba, kad tu atrodytum, ką tu pasakytum arba ką padarytum – tai atrodytų gerai. Nes vis tiek visi siekia vieno bendro tikslo. Ir televizija vis tiek yra tas kolektyvinis darbas, kur bent vienas

žmogus suklysta – griūna visas. Ir jeigu, sakykim, parašo tekstą su klaida, tai ta klaida visur eina ir aš ją automatiškai pasakau. Tai viskas yra kažkaip mes taip.

O kada jautėtės nejaukiai dėl savo amžiaus?

Gal dar nėra tas amžius toks didelis. Žinot, dabar kas yra, atsiminiau... Kolektyve anksčiau aš buvau jauniausia. Ir ten buvo amžiaus toks vidurkis, na, apie 40 ir plius. Labai jaučiau tą kartų skirtumą, kai laidų vedėjai ar kolegos susitinka ir pasakoja anekdotus. Nes pavyzdžiui, man čia yra vyresnės kartos bruožas pasakyti anekdotą savo draugų rate. Nes dabar... Mano kartos – mes sakom kažkokį, nežinau. Nu tai yra juokelis, tai yra bajeris, tai yra kažkoks... Kažkokia emocija, nugirsta mintis, bet nėra taip – oi žinai tą anekdotą? Ir dar jeigu pradeda rusiškai jį pasakoti. Aaaaa... Ir tada aš pasijusdavau – jetau, kokia aš esu per jauna šitam kolektyvui. Nes nelabai suprantu rusų kalbą. Aš ją suprantu, bet taip va taip vat. Jeigu ten specifiniai žodžiai, tai iš viso. Tai šitą turėdavau, kad okay, kaip aš smarkiai čia atsilieku nuo šito kolektyvo, nes nė anekdotų žinau, juolab – rusiškų anekdotų. O per sena darbe niekad nebuvo pasijutus. Aš galiu pasijusti per sena kokiam asmeniniam vakarėly, kai tu ateini ir tu matai, kad čia yra labai daug...

Jeigu Jums šiandien pasiūlytų kokią politinę laidą, kalbėtis su kokiais politikos grandais ir juos pričiupinėti – ar sutiktumėt?

Ne.

Kodėl?

Aš labai žinau, kad netikčiau tokiai laidai. Tam reikia atitinkamo išsilavinimo ir atitinkamos patirties. Jeigu kažkokie kiti pasiūlymai būtų, kur šiek tiek kitoks privedimas, tada okay. Bet aš manau, kad žmogui reikia žinoti savo auditoriją ir kur tu tinki, tada bus lengviau.

Pabaigai turiu paklausti – suprantu, kad jau šiek tiek irgi užsiminėte, bet kiek visgi vardan darbo leistumėtės į prisitaikymą? Kiek stengiatės išlaikyti savąjį aš, o kur yra Jūsų ribos, kad, na, jau čia nebesitaikyt?

Čia reikėtų labai ieškoti kompromiso – koku tikslu yra dedami kokie karoliai ar tas kažkas, sakykim, vėl visiškai aš nueinu į aprangą. Bet sakykim, jeigu man sakytų, kad aš labiau apsinuogint turėčiau, tai man reikėtų labai aiškaus pateisinimo, kodėl aš tai turiu padaryti. Ar čia tik dėl to, kad pažiūrėtų žiūrovas, kažką pritraukti ir viskas, ar tai yra gilesnis sumanymas ir atitinkantis mūsų viziją bendrą darbo. Tai televizijoje, jeigu, sakykim, prodiuseris turi labai aiškia motyvaciją, kodėl reikia dabar šito, ir jeigu jis mane įtikina – okay. Bet jeigu tai yra daroma va taip va tiesiog, be jokio pateisinimo, tai tuomet aš likčiau prie savo nuomonės, kad man tai netinka ir man atrodo, kad taip negerai būtų. Ar ten išvaizdos detalė, ar kažkoks sakiny, kad man netinka. Nes kodėl aš turiu tai pasakyti? Jeigu aš nenoriu sakyti, nes, pirmiausia ką teisia, tai teisia mane už tai, ką aš pasakau. Ir aš esu atsakinga už tą žodį, kurį aš ištransliuoju eteryje, o ne žmonės už kadro. Nes žiūrovai nežino, kiek ten žmonių ką rašo, ką daro, bet sako – šita blogai pasakė. Tai lygiai tas pats kažkoks tai detalė, ar tai būtų detalė, daiktas, sakiny, kažkoks bajeris – įrodykit man, kad aš tai turiu pasakyti, ir aš tai pasakysiu. Jeigu man nepatinka.

Supratau. Ačiū labai.

Tvarkoj.

Kad įsivažiutumėm, papasakokit apie savo darbą šiek tiek. Ką Jūs veikiate? Dar kažką veikiate be televizijos ar tik joje dirbate?

Konkrečiai taip, mane įpareigoja konkrečiai dabar vieną darbą darbuotis. Tekdavo lakstyti per daug kur, bet dabar mano duona yra konkrečiai televizija. Aš nesu tik pranešėja, mes visą turinį parengiame patys. Patys kuriam siužetus, patys važiuojam filmuoti ir realiai daugelis mūsų klausia – turbūt čia atsisėdi ir keletą minučių paskaitai, tai čia ką ten veikt nuo pat ryto? Deja, bet ten yra daug ką veikt ir vat žmonėms, aš susiduriu su tokiu klausimu, kad daug kam atrodo – tai kaip čia parašo, jūs tik perskaitot? Deja, bet reikia žmonėms paaiškinti... To šviečiamojo pobūdžio darbo su jais yra. Ir aš visada mielai ir kantriai paaiškinu, džiugu, kai žmonėm įdomu, nes jie tikrai nelabai įsivaizduoja. Galbūt niekada nesusimąsto, kaip tai vyksta, kaip atrodo tie užkulisiai. Tai jei jie labai įdomūs, aš visada apie juos pasakoju. Ir konkrečiai mano darbas yra toks, kad aš ateinu, susidarau planą, kas aktualiausia tą dieną, pasitvirtinu su redaktoriais, deruosi dėl laiko. Man čia, sakau, įspūdingai perkimšta diena, reikia daug laiko, susakau laikas temas. Ir visą dieną realiai... Pradedu savo siužetą lipdyti, kad būtų junglumas tarp siužetų, nu kažkaip taip, kad būtų organiška. Realiai tu tam tikra prasme savo asmenybę kuri kaip žinių vedėjas. Ir bent jau man atrodo, kad svarbu yra pateikti taip, kaip pačiam tau įdomu. Ir tu tą stilių savo pajauti su laiku. Niekada nereikia net ir aš girdėjus apie visokius komentatorius, kad reikia nebandyt nieko mėgdžiot. Reikia pajaut savo tą stiliuką. Ir kai tu pajauti, tai viskas su laiku, bet reikia kažkaip organiškai. Turbūt tas labiau būdinga komercinėse žiniasklaidose... Sakau, realiai pasirašai tekstus, paskui koreguoji, tada tie siužetai, garsini tekstą. Realiai tas, kur aš dirbu informacinėse, tai tėra... Aš realiai turiu du A4 lapus. Ten yra tas mano studijinis tekstas, kur aš tiesiog įkeliu į suflerį. Tai realiai mes dirbame skaitydami iš suflerio. Tenka kartais erdvės improvizacijai, nes būna, kad išmeta kokį siužetą, bet ką padarysi. Esmė, kad tu būni čia ir dabar, realiu laiku viską sprendi, visas situacijas, su tavim kalba režisierius per ausines ir sako „pakalbėk pusantros minutės“. Nu ir va taip eksromptu, viskas yra spontaniškai. Ir kad tu pasijaustum komfortabiliai, man reikėjo kokių vienu metų realiai, kad aš apsitrinčiau ir jausčiausi savimi. Realiai aš supratau, kad man geriausiai ir yra, kai tu esi savim. Nereikia bandyti išrasti kažkokio ten dviračio, va tą reikia bandyti – pajauti kažkokį savo stilių braižyti, kuris natūraliai tau gaunasi.

Bet jeigu paklausčiau, kuo labiau save laikote – ar esate žurnalistė, ar esate labiau informacinių laidų vedėja?

Aš tai vis tiek vadinčiau save labiau žurnaliste. Deja, bet, nors ir esu žinių pranešėja, bet mano darbo pobūdis labiau įpareigoja turbūt labiau taip sakyti. Aš pakankamai gerai žinau tą rinką, tai dauguma yra žurnalistai – žinių pranešėjai. Labai retas atvejis, kai tu ateini, tik šildaisi tą kėdę ir skaitai iš suflerio. Ir kas yra įdomu dar, sakau, aš lyginu su užsienio rinką – daugelis galbūt pereinu prie feminizmo, jeigu atvirai kalbant – yra daug išbandymų ir kompleksų, nes daugelis vadina galbūt... Nes aš pati jaučiuosi labai jauna, nes pasižiūri į BBC, tai man kiek yra tekę girdėti – pradedi nuo popierių nešiojimo vedėjui realiai. Tavo darbas. Kad ten gautum kažkokią svarbią temą, tu irgi turi ten minimum penkerių metų patirtį turėti. Kad taptum žinių pranešėju, tu turi būti ten virš 40. Lietuvos rinkoj to nėra. Manau, kad ji per daug yra siaura, dėl to tie standartai šiek tiek keičiasi. Šiuo atveju, diktuoja sąlygas, net gal ir gyvenimo ritmą. Labai sunku užauginti kažkokį žinių vedėją, kuris greit nedings, nes šeima, vaikai, dar kažkas. Tai patys yra televizijos suinteresuotos, kad investuotų į žmogų ir jis būtų ilgam. Aš manau, kad dėl to labiau yra žiūrima į jaunus žmones, kurie yra darbštūs, turi daug potencialo ir turi daug ugnelės, nes darbas, kad ir kaip bebūtų, yra tikrai labai varginantis – iki vėlyvo vakaro. Bet kažkaip vat, manau, tokie prioritetai šiek tiek perdėlioja. Kodėl atrodo, vat Lietuvos rinką, tarkim, žinių pranešėjų prasme, kitokia negu užsieny – mes visada lyginamės su BBC, CNN, norisi žiūrėti į tuos gigantus, tai vat toks yra tas skirtumas.

Palietei amžiaus temą. Ar tau sunku ar lengva buvo įsilieti į rinką?

Realiai didelė paspirtis buvo ta, kad aš nuo kokių 15-os rašiau straipsnius, stojau į žurnalistiką. Realiai nuo pirmo kurso aš jau dirbau žiniasklaidoje. Ir tikiu, kas gali būti naudinga šiam akademiniam darbui, tokį šiek tiek platesnį požiūrį galima sutikti, nes, pavyzdžiui, sporto žurnalistikoje tas feminizmas gal net labiausiai atsispindi. Aš pačioj pradžioj buvau visiškai žalia. Tai jaučiausi pakankamai pasitikinti savimi, turėjau ryšių, žinojau temas. Nes daugelis sutikdavo mane – ką tu čia iš viso žinai. Tai sakau, pirmuose kursuose, nors aš jau dirbau nuo pirmo kurso, jausdavau tam tikras... Nepavadinčiau seksizmo problemas, bet žodžiu, kad vos ne – nu tai čia iš kur tu gali žinoti, kiek yra ledo ritulyje kėlinių. Tai sporto žurnalistikoje susidurdavau su labai didele diskriminacija visiškai dėl lyties. Tai man, sakyčiau, pradžia buvo visiškai sunki, bet paskui aš persilaužiau ir supratau, kad kompetencija yra kur kas svarbesnė nei amžius, nei lytis. Ir tiesiog tu turi kovoti, ir užsiauginti odą.

Kaip manai – tai, kad tu buvai jauna, darė tam tikrą įtaką, ar tai, kad buvai moteris?

Aš manau, kad moteris. Nes sportas tai buvo sportas. Nes aš suprantu, kad aš rengiu turinį, kuris at the end of the day – sakomas vyrams. Tai trys ketvirtadaliai mano auditorijos yra vyrai. Manau, lyties atžvilgiu šitas yra.

O koks Lietuvoje informacinėse laidose yra standartas moterims? Vedėjoms, turiu galvoje. Ar yra kažkas ko specialiai ieško televizijoje? Kokias moteris ji priima?

Labai reikia charizmos. Čia yra labai svarbu. Aišku, tu gali būti labai charizmatiškas šiaip gyvenime, bet tave pasodina prieš kameras ir žmogus pamiršta net kaip apsiverst gali liežuvis. Bet tai yra dirbama, dirbama dar su laiku, bet kartais, manau, veikia dar tas dalykas Lietuvos rinkoj – atsidurt laiku ir vietoj. Nu čia tas yra – turi žmogų, jis dingsta, reikia kažkam greit pakeist, eteris nelaukia, reikia jau kažkam daryti. Tai va. Manau, tas diktuoja sąlygas. Yra šiaip didelė kaita, nedaug žmonių – žinių pranešėjų – kurie jau keletą dešimtmečių dirba.

O kaip yra su standartais moterims tokiose laidose?

Tikrai manau, kad... Nu akivaizdu, kad išvaizda, visa kita. Nors realiai, taip, turiu pripažint, grimas, ten visa kita, profai dirba, jie padaro daug, bet aš manau... Kaip ir nėra labai deklaruojama niekur, bet tikrai yra. Turbūt moteris turi būti... Kad malonu būtų žiūrėt. Šiaip aišku, manau, kad kaip bebūtų – pirmiausia, dikcija, tarsena, visa kita. Ta taisyklinga lietuvių kalba. Nors gaila, bet yra žiūrima ir į išvaizdą, aš taip manau. Aš asmeniškai kaip ir nesusidūriau su tuo, galbūt natūraliai ten tuos etapus praeini, bet aš manau, kad tas yra filtras. Pasižiūrėkime, kas sėdi priešais kameras, ta prasme. Visi žmonės yra malonūs, ne kažkokie, nežinau, kreivi, nežinau, simpatiški. Aš manau, kad tas filtras tikrai yra.

O pati ką nors darote, kad tuos standartus atitiktumėte?

Kas yra juokinga, bet aš pati sportuoju, tai apie gelinius nagus net negalvodavau, nes šiaip nusilaušiu, dar kažką. Bet po truputį šiaip, tarkim, atsisėdus į tą kėdę, mano gyvenimo tam tikrus dalykus pakoregavo. Tarkime, nešioju akinius – akinių negaliu, reikia linzes dėti. Niekada nebuvo toks poreikis linzių. Nežinau, kiek tai yra grožio dalykas, turbūt labiau praktiškumo. Bet tikrai teko ir nagus žiūri, jau čia taip tiesmukai pasakius, ar dantis balint... Tai tokių yra. Nors šiaip aš sakau, niekad nesureikšminau to labai dalyko, man kasdienybėje nereikia būti tiesiai nužengus iš studijos.

Egzistuoja kokia nors moterų hierarchija informacinėse laidose? Kaip Jums atrodo?

Aš, žinoma, kalbu iš savo perspektyvos, žvelgiant į visą rinką. Ne konkrečiai savo darbovietę. Manau, kad tikrai yra ir manau, kad tie standartai yra... Gerai, kad yra kažkokie diegiami, nes kaip bebūtų – žinių pranešėjas turi būti kažkoks autoritetingas į žiūrovą, kad jis įtakingamai kalbėtų, ir kad jis suprastų, apie ką kalbą. Tai aš sakyčiau, kad yra. Bet jie... Tokios nerašytos taisyklės.

O kaip manote, ar yra koks darbingas amžius moterims tokiose žinių, naujienų laidose?

Visiškai. Visiškai. Realiai 25-eri iki 45-erių. Man atrodo, tokia riba realiai. Visiškai. Žodžiu, čia kaip gimnastai iki 18-kos karjera, tai čia 20 metų, tokia riba.

O ar yra koks darbingas kūnas?

Nepasakyčiau. Nemanau. Čia taip pereinant į tą... Pasodina tave su švarkeliu ir ten didesnis švarkelis... Ir aš manau, kad televizija, šviesos, visa kita... Sutvarko.

O kaip manote, su kuo televizijoje tokiose laidose asocijuojamos vyresnės moterys? Jaunesnės?

Šiaip, man bent jau asmeniškai tai pagalvojus, tai patirtis. Nu vat autoritetai. Va, radau tą žodį. O jaunesnės – kad žiūrovui būtų užtarnautas... Ta prasme, kad žiūrovas galvotų apie ją kaip apie autoritetą, reikia kur kas labiau padirbėti. Nes kaip bebūtų – nelengva. Reikia tą savo kompetenciją įrodyti. Galbūt dažniau eiti kalbėti – ne tik perskaityti, bet kažkokias ekspertų kaip nuomonių ringą kalbėti, kad pasirodytum, suformuotum savo asmenybę, nes kitaip – labai sunku. Bet sakau, svarbiausia – vis tiek būti savimi.

O kas Jums būtų svarbiau tuomet – atitikti kažkokius standartus ar visgi išlikti savimi? Nežinau, Jums sakyti persidažyti plaukus kita spalva... Kas tada?

Nu pas mus... Šiaip... Ne tai toks yra, šiaip yra diktuojamos sąlygos, kurias reikia, kas liečia išvaizdą. Tai taip, taip. Kol kas tinka, kaip aš esu, bet žinau, kad tikrai yra. Ir tarkim, matome, kitas priemones va taip.

O koks būtų Jūsų sprendimas?

Aš manau, kad aš prisitaikyčiau. Jo, nes ta prasme, man reikėtų pasverti – ar man svarbiau karjera, ar mano kažkokios asmeninės savybės, kurios buvo prieš man ateinant. Bet aš manau, kad tai yra pretekstas keistis. Tai nėra blogas dalykas, ta prasme, gi irgi tai daroma ne dėl to, kad tu prasčiau atrodytum. Tu pats labiau savim pasitikėsi galbūt. Tai labiau rinkčiausi karjerą. Daug reikia tokių kortų panaudoti, kad galėtum likti – ne tik plaukai. Ta prasme tu daug turi prisitaikyti. Nu šiaip kaip bebūtų – tvarkaraštis. Ar daugelis nori iki vėlyvo vakaro sėdėti? Tai irgi turi būti šeima labai supratinga ir t.t. Man tikrai kyla klausimų, kaip, tarkim, planuojant vaikus, visas tas dalykas vyksta. Nu toks labai labai, sakykim, jautrus klausimas iš tos moters perspektyvos. Ir jeigu galbūt tu pasirinksi, galų gale, karjerą, man tai kartais... Nu ta prasme, ne karjerą, o šeimą, tai man tai kyla klausimas, tarkim, ar tau tikrai paliks tą vietą, nes ji, taip sakant, lengvai pakeičiama. Tai va. Tai yra tokių doubts, sakykim. Tai, panašu, kad tikrai nebūtų lengva, nes ta kaita žmonių tikrai yra ir tikrai rastų, kuo pakeisti. Tai vat sakau, tu turi rinktis – ar karjera, ar šeima. Nieks tau negarantuoja. Kai ir įstatymai garantuoja, bet nežinai, kaip bus.

Esate bandžiusi kelti tokį klausimą?

Ne. Šiaip žinau, kad tai būtų vengiamas dalykas ir nelabai pritariama prie tokios diskusijos. Nes čia vat kaip yra atvira diskriminacija, tai iš tam tikros pusės, manau, visai normalu yra su darbdaviu,

jau kai tu dirbi, kai pasitiki, tiesiog iš kolegiškumo, iš draugiškumo, supratingumo, galbūt praktiškumo tiesiog pasikalbėti tokiais klausimais, galbūt išreikšti savo poziciją, ar tu norėtum toliau grįžus dirbti. Nu nes čia yra normalu ir čia yra gyvenimas, bet tie klausimai tokie opoki yra.

Visgi grįžtu prie to paties ankstesnio savo klausimo – tai kada, Jūsų galva, moteris ima senti? Suprantu, 45 metai...

Nu aš čia tokį šoviau iš lempos. Sakykim, bet... Nu jeigu mes pamatytumėm kokią Jolantą Paškevičiūtę, vedančią žinias, kuri ten jau pensijoje, tai kažkaip būtų keistoka, manyčiau. Toks yra kažkoks žydėjimo amžius, kur jau natūraliai. Tas darbas prieš kameras... Vėlgi reikėtų apsibrėžti, kad tai yra sufleris, skaitymas, tiesiog žinių pranešimai ar vėlgi tos pačios dienos komentarų vedimai, kur manau, kad galbūt jau pastumčiau tą amžiaus diapazoną, kur minimum 45-eri turėtų būti, kad atrodytų įtakingai, kalbinant tuos autoritetus.

Pakalbėkim apie aprangą ir makiažą eteryje. Ar yra buvę bandymų ką nors Jumyse pabrėžti, paslėpti?

Taip, taip, tai čia yra normalu. Tai... Įprasta. Nu kaip, aš kai pasižiūriu – vyrai ateina, per penkias minutes tuk tuk ir viskas, o man kartais tenka visą valandą, jeigu turiu laiko ir neskubinu. Bet tas yra daroma tikrai priklausomai nuo televizijos, nes vieni labai akcentuoja tą grožį, kitur... Nes garbanos, jeigu visiškai nepriimtina, nes čia į labiau šventę, tai šiuo atveju vis dažniau yra tas laisvesnis... Mes padiskutuojame, kad labai norima pas mus kažkokius rėmus įstatyti. Pažvelgus vėlgi į užsienio rinką... Pas mus čia brėžiama, kad negali plaukai kažkaip užkristi ten ar pan. Ispanijoje, tarkim, mes pakalbam – ten yra visiškai laisvai, net nereikia jokių ten kostiumėlių, ten vos ne su marškinėliais išeina, plaukai ten plevėsuoja ir viskas tvarkoj, tiesiog būni savimi. Čia kažkokie rėmai yra brėžiami, tai manau, kad yra bandoma kažkokį tą įvaizdį formuoti. Tikrai bandoma.

Kokiu tikslu?

Nu aš manau, kad realiai – padaryti patraukliai žiūrovui. Paprastai taip pasakius. Kad būtų gražu žiūrėti, taip pasakius trumpai.

Jūs tapatinate save su savo amžiumi?

Ką turite mintyje?

Na, ar jaučiatės jaunesnė, senesnė negu esate iš tiesų, ar kaip tik tokia jaučiatės, kiek Jums ir yra metų? Ar mąstote apie savo amžių?

Aaa, čia natūralu. Jo, natūralu. Jo, jo. Man įtakos kaip ir neturi, bet aš jaučiu, kad tas kompleksas, sakykim, būna, kad pagalvoji – o čia kaip. Per tam tikrą prizmę viską vertini. Aš galvoju irgi, nu, nežinau... Kiekvienam etape savo gyvenimo vertini – ar čia per jauna ar per sena tą padariau, dabar visi galvos, tas yra natūralu. Manau, kad tą labiau sureikšmina moterys, o ne vyrai, bet tas yra natūralu – tiek karjeroj, tiek asmeniniam gyvenime. Ir aš pati, pavyzdžiui, irgi lyginu, nu jeigu taip atvirai pasakius, kaip kolegos – ai ji čia pradėjo tada, reportere dirbo tiek metų ir atsisėdo į vedėjos kėdę, o aš čia va dirbau daugiau ir atsisėdau į vedėjos kėdę. Nu va maždaug per tą prizmę. Ir tai yra normalu. Normalu tai yra. Mes linkusios. Ir žmonės yra linkę vertinti. Ir tu tiesiog, jeigu tu esi per tą žydrąjį ekraną, tavo veidas išlenda, tai tu neva... Lyg tu turi su tuo žiūrovu santykį, taip atrodo, lyg tu įsipareigoji. Aišku, reikia paisyti. Čia kaip kariuomenėj – tu turi žinoti, kad tai yra kaip pagal statutą, tu neturi rodyti blogo pavyzdžio ir pan. Tai tave pastato į kažkokį neformalų statutą, kažkokius rėmus. Kaip kariuomenėje, taip mus reikia kažkaip... Iškart kitoks vertinimas, per ta

prizmę, kad, jeigu kažką blogo padarai, tai tu... Labiau linkę visi teisti tave. Tai čia yra normalu. Aš iškart tokią nuostatą turėjau, kad nesu įsipareigojusi atrašyti. Nu tiesiog... Atrodo, kad beprasmiška leistis į kalbas.

O kalbant apie kūną, kaip manote, ar Jūsų kūnas atspindi, kuo esate iš tikrųjų?

Nemanau. Vis tiek ta paklaida kažkokia yra. Aš manau, kad vis tiek, jeigu paklaustumėm penkiolikos praevių, kiek man metų, tai vis tiek diapazonas būtų dešimties metų. Tai čia manau, nereikia prie to prisirišti. Tiesiog nesusieškinti reikia daugelio dalykų, nes sau apsisunkintum gyvenimą. Čia kasdienybė girdėti replikas, kad atrodau jaunesnė, kažkodėl žmonėms yra. Kaip bebūtų keista, bet tokios kasdienės kalbos yra įprasto.

Jautėtės kada per jauna savo darbui?

Aš, tai taip visiškai atvirai pasakius, dėl to kompleksuodavau. Ne tai, kad kompleksuodavau, bet jaučiau, kad turiu įdėti dar daugiau pastangų ne tai, kad įrodyčiau, bet tiesiog... Kaip ir kalbėjau apie tą autoritetą. Aš turiu lygtais bandyt užgožti tą amžių, pagal mane reikia, kad būtų jis didesnis, tai aš bandau kompetencija užgožti tiesiog, kitais dalykais. Tai aš manau, kad šiek tiek... Vis tiek tu susiduri su stresu, su vertinimais ir visu kuo, nors aš nusiteikiau atsiriboti, bet tu vis tiek tą išgyveni. Kad kiekvienas savo žinias peržiūri, kiekvienas... Peržiūri konkurentų žinias. Man atostogos – aš žiūriu žinias, kaip, ką konkurentai veikia. Tokia darbo yda realiai. Šiokia tokia. Reikia tiesiog kažkaip neparsinešt... Tiesiog taip yra. Nors mes žurnalistai turim išlikti objektyvūs ir neutralūs tam tikrais klausimais, bet taip. Kaip bebūtų, mes žmonės ir daug ką per savo tą prizmę išgyvenam. Realiai pasižiūriu dikciją, ar akcentus loginius gerai sudėjau, nu kalbant apie tą darbą prieš kameras. Tai vat visus tuos dalykus.

Kiek tuomet Jums svarbu išlikti jaunai, nepasenti?

Aš manau, kad, ta prasme, žmonės labai bando tai išlaikyti. Net ir vyrai – pilvas auga, jau čia pasistengt reikia, pakilnoti svarmenis. Tai čia normalu. O jeigu nori būti konkurencingas rinkoje, tai konkrečiai, jeigu tokia negailestinga ir daugiau įpareigojanti, kalbant ne tik apie vidų, kompetenciją, bet ir išvaizdą, tai mes natūraliai bandome tam tikrus dalykus įtraukti – įpročiai, mityba, kažkokie grožio procedūros ir pan. Tiesiog turi prižiūrėt save. Kaip koks plaukikas Danas sakytų – mano įrankis yra kūnas, aš su juo dirbu, tai pas mus panašiai. Kaip bebūtų, nors išvaizda nėra viskas. Ir šiaip, kai pagalvoji labai gerai – aš nesulyginčiau žinių vedėjos su karjera. Tai tiesiog yra galbūt noras būti tų įvykių sukuryje. Nes kažkaip labai pajautėme karantino metu, kiek esame svarbūs visuomenei. Ir man tas buvimas įvykių apsuptyje, kai matai, kad vyksta istoriniai dalykai. Aš tai matau, kad aš darau svarbią misiją ir man tai yra kur kas aukščiau už ten asmenines ambicijas ir pan. Tai čia man yra kitas klausimas. Bet aš manau, kad, jeigu žmogus nejaučia tokio varikliuko, tai tu ilgai neišsilaikysi, nes stresas yra beprotiškas ir tą krūvį tikrai reikia didelį atlaikyti. Manau, kad ta misija vidinė veda, o ne ten kažkoks siekis karjeros. Aš, pavyzdžiui, irgi niekada negalvojau, kad oi čia noriu būti ten žinių pranešėja. Aš visada norėjau būti žurnalistė, man tiesiog tai buvo įdomus dalykas.

Esate kada pamaniusi, kad geriau būtumėte vyru prieš kamera, o ne moterim?

Tai yra kai kurie dalykai jiems paprastesni. Nu, sakau, per penkias minutes pasigrimuoji, tai realiai man ilgiau valanda reikia dirbti, kaip bebūtų. Ir už tai niekas nemoka. Ir tikrai, manau, vis tiek... Aš kalbu in general... Čia toks irgi įdomus klausimas, bet tu turi daug daugiau visko padaryt, daugiau pastangų įdėti, yra tokių... Ir iš viso, pavyzdžiui, sporto žiniose, jeigu lepteltų vyras kokią nesąmonę, tai, man atrodo, būtų kur kas paprasčiau, o moteris tai... Aš ir pati buvus ne kartą juoduose debesyse. Nu ta prasme, yra natūralu, eteris tiesioginis, yra visokių situacijų žaismingų, tai

sakau, svarbiausia pereiti į tą natūralumą, kad jeigu ir susiveli – tu turi atsiminti, kad čia yra eteris, tiesiog natūraliai. Bet sporto žiniuose yra nuostata – kaip čia iš viso pasodinti moterį... Yra nuostata, kad tai kaip ji čia kalbės apie sportą.

Vyrams lengviau atleidžiama?

Aš manau, kad vyrams. Nu ta prasme, aš taip sakau, kai mačiusi, kaip kitas vertina, tai čia vienareikšmiškai, man atrodo, kad kur kas daugiau kritikos moterims.

O pagal amžių kam lengviau atleidžiama?

Aišku, kad jauniems labiau ten... Jaunus iškart irgi nurašo, kad vat autoritetas, tai čia vėliau. Jaunam sunkiau atleidžia, nes iškart nurašoma, kad čia nekompetencija, nes žmonės nesigilina, jie nelinkę gilintis. Nes amžius irgi nėra kažkoks etalonas, jis neparodo, kiek tu kompetencijos turi. Nu bet žmonės, kaip sakau, jie nesigilina, vartoja mūsų kuriamą produkciją tiesiog plepant, fone, gaminantis kiaušiniene ir pan. Tai ir aplinka yra tokia, kad tu lengvai linkęs teisti.

Ačiū, tai tiek.

Viskas. Nežinau, ar padėjau.

Informantė Nr. 7

Papasakokite, kuo gyvenate darbe. Ar tik vedate laidas, ar dar kuo užsiimate čia?

Na, ne, pasiruošt tom laidom pakankamai daug laiko suvalgo, taip, kad... Manau, norint gerai atlikti darbą, nereikia jo turėti tiek daug, o susikoncentruoti į tą vieną pagrindinį. Pavyzdžiui, dabar, kai yra atostogų metas, o jis dar ir kitą mėnesį nesibaigs, tai aš ateinu ryte į darbą ir išeinu tik vėlai vakare.

Bet dirbate tik su informacinėmis laidomis, aš teisingai suprantu?

Taip, tik su informacinėmis.

Kuo labiau save laikote darbe – laidos vedėja ar žurnalistė?

Esu visiškai žinių žmogus, informacijos, naujienų. O nežinau, kuo laidos vedėjas nuo žurnalisto skiriasi. Be abejo, laidos vedėją galime pavadinti vedėju, kuris tiktais praneša tą žinią, kuri jam yra parašyta sufleryje, bet kadangi mes patys ir ruošiam laidai ir tuos pranešimus, ir visą informaciją stebim, tai tu visą dieną dirbi kūrybinį darbą, o ne ateini, kaip daugelis turbūt įsivaizduoja, kad ateini kokią 8 valandą į darbą, tave gražiai nugrimuoja, tu atsistoji, paskaitai ir išeini. Iš tikrųjų taip nėra.

Tuomet kitaip paklausiu – kuri pozicija Jums artimesnė, Jūsų darbą labiau atitinkanti?

Žurnalistė, be abejo.

Kaip Jums atrodo, ar naujienų laidose egzistuoja kokie televiziniai standartai?

Aš manau, kad televizinis standartas yra sugebėjimas vesti laidą, gera tartis, greita reakcija – tai yra pagrindiniai dalykai. O ar egzistuoja kažkokie išoriniai, jeigu jūs kalbate apie tuos išorinius dalykus? Na, nepastebėjau.

O pati sąmoningai arba visai nesąmoningai darote ką nors, kad atitiktumėte tą televizinį žmogų?

Taip, taip, bandau. Nes aš įsivaizduoju, kadangi esu ne šiaip laidų vedėja, o naujienų laidų vedėja, tai įsivaizduoju, kad tai turi žmogus būti visiškai neblaškantis dėmesio, nes pagrindinis dalykas vis dėlto yra tai, ką tu skaitai, o ne kaip tu atro dai, pavyzdžiui. Ir aš įsivaizduoju, kad vedėjas neturi būti iššaukiančiai apsirengęs, nei... Akinius, pavyzdžiui – mano labai neutralūs akiniai yra, tiesiog elementarus pavyzdys. Bet mano įsitikinimu, aš neturiu atkreipti į save dėmesio savo akiniais, nukreipti nuo informacijos. Taip, kad visa tai, kaip tu atro dai ir kaip tu elgiesi kadre, vesdamas žinių laidą – tu turi labai gerai atro dyti. Nes tikrai negalima blaškyti žiūrovo ir leisti jam galvoti apie kitus, apie pašalinius dalykus.

Bet jeigu galėtumėte rinktis, rinktumėtės kitokius akinius?

Aš laisvalaikiu nešioju ir kitokius akinius. Čia viskas yra...

Atskiriate?

Taip, taip. Nes tai yra darbas, tai yra mano darbas ir aš įsivaizduoju save šitaip. Nors gink Dieve nėra niekas, kad sakytų – oi, kodėl tu taip atro dai, kodėl tu kitaip. Yra tam tikras standartas truputėlį ten, suknelės, kostiumėliai, auskarai neblizgantys – na, visa tai yra visame pasaulyje ir nieko keisto tame nėra.

Tai čia pasaulio standartas, ne Lietuvoje įsivyravusi kultūra?

Aš manau, kad visas pasaulis turi savo įsivaizdavimą. Nu bet visais laikais naujiena yra naujiena ir tas faktas, kad tu turi susikoncentruoti į žinią, o ne į aplinką.

O kokio žmogaus pati neįsivaizduojate vedant žinias? Kas, Jūsų manymu, netiktų eteriui?

Matot, to, ko mes turbūt apskritai neįsivaizduojam. Na, klounas netiktų žinioms vesti. Nors vėlgi, jeigu tos žinios yra Dviračio žinios, mes irgi vadiname žiniomis, bet tai yra visiškai kiti tipažai. Bet jeigu kalbame apie rimtas žinias, apie rimtas naujienų tarnybas, tai, kiek stebim, tai...

Koks yra darbingas amžius žinioms?

Aš manau, jis yra darbingas, kol tu sugebi greitai, tiksliai orientuotis – viskas yra gerai. Nes su amžium atsiranda dalykai, kurių tu negali niekaip paveikti. Atsiranda pagaliau prasta tartis galbūt, nežinau. Atsiranda išvaizdos pokyčiai, bet manau, kad jau šiais laikais išvaizdos pokyčiai visiškai neturintys įtakos. Nors pamenu, kai man buvo trisdešimt keli metai, iš tuomečio vadovo esu girdėjusi taip, kad, na, jau tau čionais ilgai tai tikrai neteks dirbti, nes tu pagalvok, jau vis dėlto amžius. O man, sakau, man buvo gal trisdešimt keleri metai. Tai va... Kažkaip taip iki šiol...

Kaip taip aplinka mato kitaip? Kokie tie pokyčiai būna, į kuriuos taip jautriai sureaguoja?

Aš nežinau, kodėl. Nu tiesiog galbūt kažkoks toks įsivaizdavimas, gal buvo toks periodas visur, kad buvo tas jaunystės kultas. Dabar jau pastebim, kad jo truputėlį mažėja. Ir žmogus su patirtim, žmogus, gerai išmanantis savo dalykus, yra vis dėlto vertinamas daugelyje tarnybų. Jau aš nekalbu nebūtinai apie naujienų darbą. Bet buvo toks laikas, kai viskas atrodė tas, kas jau, tarkim, kažkiek pagyvenę, kad ir tas trisdešimt metų su trupučiu, jau atrodė, kad turi būti jaunas – mergaitė,

nesvarbu, kad jinai ką tik baigusi universitetą ir dar, na, nelabai orientuojasi pačioje situacijoje ir pačioje studijoje galbūt nelabai moka elgtis, bet jinai yra jauna, jinai yra graži ir vadovui vyrui atrodė, kad taip turėtų būti. Vienu žodžiu, buvo pasakyta tokia frazė ir ne kartą leista suprasti, kad vis dėlto – tu ramiau, nes nu čia tu visai laikina esi ir, ko gero, visai greitai tave pakeisime, kai atrasime kuo. Bet visada vadovai pasikeičia – požiūris pasikeičia.

Kodėl tuomet reikėjo jauno veido?

Aš nežinau. Čia tiesiog yra standartas. To laiko, tų metų, tų žmonių, kurie dirba. Negaliu atsakyti į šitą klausimą ir turbūt, kad niekas neras atsakymo.

O dabar žiniose matome daug jaunų veidų. Kaip tai vertinate? Kitos priežastys tai lemia?

Ne. Aš manau, kad visur yra kaita. Ir mes irgi kadaise buvome jauni. Ir kolegos, va Gintaras Deksnys, yra, vat sakot, daug jaunų veidų, bet yra tų seniai dirbančių veidų ir, manau, kad jis tikrai dirba kaip profesionalas ir jį keisti – nu net neįsivaizduoju. Nes žmogus pripranta, jisai pradeda tikėti tuo žmogumi, kol tu įsivažiuoji, kol tu priverti žiūrovą patikėti, kad tai tu sakai ne dėl to, kad tau vat kažkas parašė, o dėl to, kad tu tą žinai. Ir aš pati jaučiu, kad kaip aš rašausi tekstus, kaip aš taisausi pristatymus, retas jaunas žmogus tą žino. Žino galbūt... Kažkokia situacija, galbūt to laiko niuansus – ir man yra paprasčiau tą perteikt žiūrovui, pasakyt aiškiai, ko jaunas žmogus iš tikrųjų... Jam tai yra dar nežinoma. Mano mama labai gerą frazę sako. Ji sako: hm, aš tiek daug atsakymų žinau ne dėl to, kad labai protinga esu, o dėl to, kad labai ilgai gyvenu. Ir iš tikrųjų aš tą labai gerai pradedu suprasti, nes iš tikrųjų tu pradedi žinoti labai daug dalykų su amžiumi. O jaunam žinių vedėjui tai, taip, jam reikia pradėti, kad jisai išaugtų iki pat tam tikro ir gero.

Pakalbėkim apie Jūsų darbo aprangą. Ar tuo, kuo Jus rengia, kaip Jus dažo, yra stengiamasi kažką pasiekti? Pabrėžti, paslėpti, maskuoti. Ar tai tik paprasčiausias rūbas Jums?

Kadangi aš pati grimuojuosi... Aš grimuojuosi pati daug metų, man tiesiog greičiau, paprasčiau ir man tiesiog nereikia nervintis, kad nėra grimerės laisvos ar kažkas nespėjo, tai vat, tai aš daug metų grimuojuosi pati. Tai nei aš kažką pabrėžti, nei aš kažką paslėpti labai noriu ar turiu, nežinau. Aš manau, kad pasaulis... Na, nežiūrint tų visų pagrindinių BBC, CNN, bet išvažiavus pasižiūrėt kur nors ten tas vietines televizijas, ten tam tikro regiono pasižiūri, kad žinias veda visiškai paprastai. Tiesiog va ateina kultūringai gražiai paprastais bateliais, bet viskas yra į tai, ką tu sakai. Ir to grimo... Pavyzdžiui, jau mane erzina, kai yra ryte ryškus makiažas, ryškios lūpos, nežinau, kaip kitus žiūrovus, bet man tiesiog tie dalykai atrodo visiškai nereikalingi.

Jūsų makiažas, kiek pamenu, ir yra būtent toks. Čia Jūsų pačios nuspręsta?

Tai yra mano pačios pasirinktas dalykas ir aš niekada nesu gavusi jokios pastabos, kad ar per mažai, ar per daug, na, tiesiog tų dalykų nesu sulaukusi ir manau, kad tai mane tenkina ir tai tenkina mano darbdavį.

O jeigu Jums sakytų, na, žinot, reikėtų raudonų lūpų? Nekreipiant dėmesio į tai, kad tai blaškytų.

Aš tą daryčiau dėl to, kad vis dėlto tai yra mano darbdavys, jis turi bendrą matymą, kaip turi atrodyti jo eteris, na, aš turiu taikytis, nes aš esu samdomas jo žmogus. Vis dėlto čia kelt kažkokių labai tokių... Jeigu tai būtų, na, visiškai iš... prasilenkiantis su mano nuostatomis dalykas, pavyzdžiui, idėjiniai kažkokie dalykai, tai, taip, aš tada sakyčiau, bet, na, lūpas ryškiau pasidažyt – nemanau, kad tai yra esminis dalykas, o bendras tam tikras televizijos veidas kaip vinjetės, kaip anonsai, jeigu tai yra kažkoks toks daiktas. Kaip ir su rūbais ten būdavo kadaise – ir papuošalai, ir

karoliukai, ir auskariukai, dar kažkas. Dabar yra tiesiog priimta tokia pozicija, kad kuo mažiau žinių laidose, reiškia, visokių pakabukų ir t.t., tai aš priimu tuos dalykus ir manau, kad tai yra natūralu.

Kaip Jums atrodo, ar sunku televizijoje, žiniose, daryti pertrauką?

Sunku yra pačiam padaryti pertrauką, nes, na, vėl viską tarsi pradedi iš naujo. Jeigu kalbame apie pertrauką, kai dekretinėse būna moterys ir nedirba, tai sugrįžta kaip vėl, regis, nuo nulio viską pradedi ir dirbi toliau. Nepasakyčiau, kad labai sunkus dalykas yra, pabūni namie, būna labai gera ir labai labai...

O kaip vertinate tuos dalykus, su kuriais besilaukdamos moterys susiduria – beisikeičianti kūno forma, pranešimai žiniasklaidai apie laukimą?

Anksčiau to nebuvo ir aš iki dabar nesuprantu, na, kam reikia pranešti? Arba pamato, arba nepamato, arba tau gimsta tas kūdikis ir kažkas kažkaip sužino, arba tu nenori, kad niekas žinotų, bet dabar man kartais būna net keistas dalykas – perskaitai, kad laukiasi, bet niekaip nepagimdo. Ir tada aš suvokiu, kad apie tą laukimąsi pranešta, kai vos vos dar tik užsimezgė ta gyvybė. Man tai yra labai privatus dalykas. Man tai yra toks asmeniškasis laukimas. Nežinau, visiškai nesinori nei rėkti, nei šaukti pasauliui. Ir galima dirbti iki paskutinės dienos eterije, bet, na, abejoju, ar žiūrovai tą mato – tiesiog parenkami rūbai truputėlį laisvesni.

Jūs ilgą laiką eterije. Anksčiau taip pat būdavo?

Tais laikais mes rengdavomės patys, megztukais, draugių suknelėmis ir kuo tiktai galėdavom. Tai va, kaip sugalvodavai, taip ir apsirengdavai. O pagaliau ir tokių planų nebūdavo kaip stovintis, visu ūgiu, pavyzdžiui. Mes tiesiog sėdėdavom prie stalo, na, ir galėdavo paimti truputėlį aukštesnį tą planą ir...

Tai ir apie nėštumą, pavyzdžiui, nieks nesuprasdavo?

Visiškai. Visiškai nesinorėjo, kad kas nors suprastų, nes, pavyzdžiui, man buvo labai gera su savim, su savo aplinka ir visiškai ne ne... Dėl to daugeliui būdavo labai didelis nustebimas, kur tas žmogus dingso. Tikrai buvo. Daug kas tais laikais ir skambindavo, ir rašydavo.

Iš to, ką pasakojate, susidaro įspūdis, kad šiandien moteriai lauktis, dirbant tiesioginiame eterije, yra tarsi sunkiau. Sutiktumėte?

Aš manau, kad jai daugiau reikia kančių patirti darbe ar ne, visoje aplinkoje, tų pasirinkimų, ką daryti ir kaip daryti. Gali būt, gali būt. Bet aš manau, vėlgė – tai yra paties žmogaus pasirinkimas. Jeigu tu garsiai apie save neįpratęs rėkti visur... Nu dabar gi yra socialiniai tinklai, kur tu viską... Visa informacija eina. Taip, sunkiau, be abejo. Aš manau, kad sunkiau.

Pakalbėkime dar apie tą amžių. Kokias asociacijas Jums sukelia vyresnio amžiaus moterys informacinėse laidose, o kokias – jaunesnio?

Aš negaliu vertinti nei vyresnio, nei jaunesnio, nes aš pati esu iš vyresnių žmonių ir turėčiau sakyti, kad man maloniau matyti vyresnį žmogų. Ne, man yra labai smagu matyti jauną žmogų ekrane, bet, na, ne visiškai žalią. Man... Aš stebiu, kaip dirba kolegos – ypač mūsų televizijoje. Daugiausia mūsų stebiu, nes nelabai ir laiko turiu viską stebėti. Man yra labai gražūs tie jauni žmonės ir yra tiek norintys pasireikšti, ir jie bando save, ir įvairiose srityse bando, ir man labai patinka, kai ateina į televiziją žmogus, kuris, matai, kad jisai protingas, matai, kad jisai gali dirbti įvairiausius darbus ir eiti į eterį, ir orientuojasi puikiai visose situacijose – man labai žavų žiūrėti. Ir, na, nenoriu matyti

ten dvidešimties metų laidos vedėjo, kuris laimėjo tik tai grožio konkursą, bet jaunas žmogus eteryje man yra labai dažnai tikrai sukeliantis pasitikėjimo ir malonius jausmus. O tų pagyvenusių žmonių, sakau, ne tiek jų daug ir yra, bet, na, kadangi daugelis yra augę kartu, tai man jie tokie savi yra ir aš nepastebiu to amžiaus. Aš nesu tas pašnekovas, kuris gali gerai jums įvertinti vyresnio amžiaus laidų vedėjus, nes, na, sakau, man jie neatrodo vyresni, nes jie yra tokie patys kaip aš. Nors va – orų pranešėjus stebėdama užsienio kanaluose, man yra labai gražu, kai stovi senas vyras, jau visiškai garbaus amžiaus ir pasakoja apie orus. Tai aš suprantu. Va mūsų orų kaip jos... Kur orus komentuoja... Tai moteris gali būti pensinio amžiaus, bet rask tu kitą tokį tiek išmanantį, tiek žinantį ir tiek patirties turintį, ir tiek apie visą klimatą... Atsimena, kai buvo toks klimatas ir kai buvo kitoks, nu, tai tik to žmogaus gali ir klausytis. Tai vat aš sakau, ta patirtis dažnai ir šviečia iš veido, iš raukšlių, kur ten tame veide.

Jums nėra baisu, kad tie jauni bus geresni už Jus? Aš čia gal taip tiesmukai, bet...

Tai be abejo, tai jau ir dabar yra geresnių už mane, kurie sugeba kažką kitaip daryt – jie greičiau pastebi informaciją, jie socialiniuose tinkluose nardo kaip žuvis vandeny. Aš dar baidausi ir visiškai nenoriu jų, ir esu tik tiek, kiek privalau, nes man... Mano kartai, matyt, daugeliui atrodo, kad yra, nu, nereikalingas ir laiko gaišimas.

Kaip priimate tai? Kaip priimate, kad jaunas žmogus geba kažką, ko negebate Jūs?

Puikiai priimu, pavydžiu jam, stengiuosi bėgti iš paskos, galbūt ne visuomet pasiseka, bet galbūt aš turiu kitų privalumų, pavyzdžiui.

Pavyzdžiui?

Ir patirtis, ir orientavimasis... Kaip aš sakau, kai tu dirbi studijoje – na, va ir vėl atsitiko tai, ko niekada nebuvo atsitikę. Nes visą laiką kažkas išlenda taip, ko nėra buvę, ir staigiai per sekundę turi žinoti ką padaryti. Pavyzdžiui, nežinau, nu elementariausias dalykas – kai nėra reportažo, režisierius ar ten kažkas supanikuoja ir tada tu turi perimti viską į savo rankas. Tai kartais matai, taip, kad tas jaunas kolega stovi ir nežino. Nu tiesiog stovi ir tyli, ir tu žinai, kad... Galvoji – pristatinėk sekantį, koks skirtumas. Nu vienu žodžiu... Yra labai daug dalykų elementarių, kuriuos tu esi perėjęs ir kuriuos tu žinai, o...

O yra trūkumų, kurie atsiranda su amžiumi?

Taip. Prastėja regėjimas, galbūt sakau, va visų tų naujų technologijų nebespėji taip vyti kaip kitas žmogus. Nors pasidarei priekabesnis, labiau kreipi dėmesį į tai, kas sakoma. Seniau aš pati save atsimenu – man nesvarbu, ką aš skaitau, svarbu, kad yra informacija, žiūrovas ją gauna, bet užtat čionais esu čia aš. Tas yra, tas yra. Nu bet iš to išaugama iš tikrųjų. Nes keleri darbo eteryje metai jie yra džiaugsmas savimi. Aišku, noras įdomiai ten kažką parodyt, reiški, ne tik kad save parodyt, bet tu didžiuojiesi, kad – aš čia dirbu, aš čia vedu žinias, aš čia esu tas. Po to tai praeina ir jau tada, kai tai pasidaro kasdienybe, tavęs nebetrikdo tiek tie šalutiniai dalykai, tie aikčiojimai, kad o...

Kada praeina tas sužvaigždėjimas? Kaip suprasti, kad jau praėjo?

Aš nežinau, aš manau, kad čionais yra... Vieni gal persirgę, kiti gal neperserga, o kiti iš viso neserga, aš nežinau, negaliu atsakyti. Gali būti taip, kad moteris išteka, moteris turi savo antrą pusę, jie verda savo gyvenimu, tai jau truputėlį atkrenta tas dėmesys sau kažkur, reiškia, labai... Bet aš manau, kad čionais yra charakterio labiau savybė – jeigu žmogus labai myli save, tai jisai mato save ir aš dažnai vadinu tai provincijos sindromu. Bet provincijos ne ta prasme, kad kažkur atokiau nuo

Vilniaus gyvena, bet tiesiog, nu, pats žmogus, kuris visą gyvenimą, tarkim, neturėjo sąlygų ar nenorėjo, reiškia, nedalyvavo, tarkim, mokyklos aktyviam gyvenime, kažkur buvo nuošaly, galbūt jautė nuoskaudas, stoji į aukštąją mokyklą, vėl kažkas buvo... Ir staiga jis ateina į televiziją, tampa žvaigžde ir vat „aš jums parodysiu“, „vat kas aš esu“, „aš čionais...“, kai kiti jau seniai tokie buvo, nesvarbu, kad ne tame tiesioginiame eteryje, bet savo veiklose jie buvo lyderiai. O vat ir vat tas žmogus atėjęs, kartais gal net ir iš provincijos... Vilniuje mes čia gyvenantys – mums viskas atrodo čia pat. Ir viena televizija, ir kita televizija, ir dar mokykloje gal yra kas buvęs ar bendradarbiavęs ir pagaliau atėjęs, o vat žmogui, atvykusiam iš kažkur toliau – čia jis labai greitai nori įsijungti ir jam yra kažkas vat... Savęs įvertinimas, kad mane rodo per televiziją, bet sakau, čionais nu... Manau, kad visi neišvengiamai turi tai pereiti. Nes, na, atsiranda, dabar gal mažiau to yra, kai buvo viena televizija, tai į tave žiūri, tave vertina, su tavim sveikinas, nors nežino, kas tu toks, bet... Draugai mano sako iki šiol – sako, kaip tu gali eiti miestu, kai į tave visi žiūri? Sakau – aš nematau. Nes tiesiog nereaguoji ir nesureikšmini tų dalykų, bet jie atsiranda ir vienas labai tuo mėgaujasi, o kitas gal kažkaip bando to išvengti.

Ar Jūs mąstote apie savo amžių?

Ne, negalvoju apie savo amžių, nes kas man labai įdomu, nes kažkada tik va visai neseniai susivokiau, kad mano kolektyvas darbe yra labai jauni žmonės. Yra žiauriai jauni žmonės ir ant pirštų gali suskaičiuot, kur yra mano amžiaus arba keliais metai vyresni – viskas, tų žmonių nebėr. Ir suvoki, kad taip, tau ne tiek daug liko, ko gero. Nes aš manau, kad, jeigu žmogus pradeda varginti, jeigu tu pradedi švepluoti, kas raukšlėjasi – ne tik veidas, bet raukšlėjasi ir viskas viduj, tai vat, vadinasi, tavo liežuvis jau pradeda raukšlėtis ir tu galbūt nebesugebėsi jau taip aiškiai kalbėti. Ir tada truputėlį apima toks... Tu pagalvoji, nu, pasakykit man, kada man jau laikas, ir aš išeisiu. Nežinau, ar tą padarysiu pati, praeis keli metai ir tada sakysiu – stop, viskas, nebegaliu. Gal tu pats pajausi, kad tu nebespėji. Dar kol kas aš...

Ar gali būti, kad jaučiatės jaunesnė negu esate iš tikrųjų?

Gali būti, gali būti. Man tas labai patinka, nes visais amžiais buvo tas va toks – ateina jauni žmonės, jie auga, jie įsitvirtina, o tiem, kam nepatinka, jie išeina labai greitai. Bet tie, kurie užsilieka, jie pasensta. Tai va, kadais aš tokia buvau, dabar aš čia jau čionais senstu. Ir aš matau žmones, kurie atėjo į praktiką ir dirba čionais iki šių dienų ir jie yra brandūs žmonės. Yra jauni atėję, kurie tikrai irgi dirbs, bet va tas toks... Bet amžinai jauni visi atrodo, niekada nesijaučia to skirtumo amžiaus... Aš nežinau, kas čia yra.

O Jūs pati pastebite kažkokių tai senėjimo ypatumų savo atveju konkrečiai?

Nieko nejaučiu visiškai, nieko nejaučiu, nežinau.

O jaunai išlikti Jums svarbu?

Ne. Visiškai nesvarbu.

O jaunatviškai?

Jaunatviškai aš jaučiuosi galbūt tokia, aš visą laiką žiūriu į savo mamą ir aš džiaugiuosi, kad gal aš jos geną turiu, duok Dieve, aš gal nebūsiu sena surūgusi boba. Bet aš manau, kad nereikia tiek tų metų, kai manęs paklausia, kiek man metų, aš negaliu atsakyti. Aš žinau, kad man virš tiek, bet dar ne tiek ir iš tikrųjų turiu paskaičiuoti. Bet sakau – man vienodai šviečia sodai, aš noriu gerai jaustis, aš myliu savo darbą, man labai patinka, aš jaučiu, kad aš galiu tą dirbti ir tikrai...

Kalbėjom apie amžių, o kaip manote, Jūsų kūnas atspindi tai, kuo esate?

Aš, pavyzdžiui, pasižiūriu į savo jaunystės suknelę dėl to, kad ten va toks va liemuo. Va toks va. Ir aš galvoju, Dieve mano, aš kažkada į ją įsispraudžiau. Man buvo smagu, aš buvau jauna, liesa, vikri, greita. Dabar jau... Jauti, aišku, kažkaip viskas lėtėja ir jau nebepabėgi taip greitai. Visai neseniai dar, kiek čia metų praėjo, spėjau iš paskos visiems. Man atrodo, tai yra nusiteikimas paties savęs. Amžius yra skaičius, aš įsivaizduoju. Kol nėra ligų rimtų kažkokių ten.

O yra kada nors tekę nejaukiai jaustis dėl savo amžiaus?

Ne, neteko. Bet vėlgi aš atsakinėju jums į klausimus ir galvoju, bet tai yra požiūris, matyt. Tai yra smegenyse. Neteko. Dėl amžiaus neteko.

Iš kur toks požiūris tuomet ateina?

Aš manau, kad tai yra mano darbas, manau, kad iš mano darbo, iš mano aplinkos, iš tų žmonių, kurie mane supa. Žurnalistika yra nesenstanti specialybė. Tai taip ir čia. Čekuolis, klasikinis pavyzdys tikrai jau seno žmogaus. Jis žmogus gal ir iš namų nelabai išeina, bet jis vis dar reiškiasi – ir socialiniuose tinkluose, ir jis rašo, ir judina savo smegenis, tai tikrai atrodo, kad jis nesensta. O šiaip... Šiaip čia viskas, man atrodo, sueina į vieną krūvą – ir tavo charakterio bruožai, ir tai, ką tu dirbi, ir tavo nusiteikimas. Didelių kategoriškumų aš neturiu, visa tai gyvenimas aplygina tuos visus kampus. Nes, na, kuo vyresnis daraisi, tuo pastebi, kad daugely vietų galima sutikti, daugely galima iš tikrųjų tiek nesijaudinti. Jūra iki kelių, aš viską žinau, aš būsiu tokia, o ne tokia, o paskui pamatai, kad gal ir kiti žmonės yra teisūs.

Tai su amžiumi pasidarėte nuolankesnė?

Gal ne nuolankesnė, bet atsiranda ta išmintis ir tu matai, kad yra dalykų, dėl kurių neverta deginti savo nervinių ląstelių. Iš tikrųjų. Galvoji, nugi gaila savęs, nu ką aš dabar – nesiginčysiu.

Supratau. Ačiū. Va toks tas interviu.

Nu tai kad tik ką nors padėjo.

Informantė Nr. 8

Papasakokite apie savo darbą – koks jis dabar?

Tai aš esu ir žinių vedėja, ir taip pat dirbu su pačiais reportažais. Tai čia labai keičiasi. Tai kai esu žinių vedėja, ateini ir tai tikrai nėra tas dalykas, kai tik atsisėdi iškart vakare, kaip daug kas galvoja, kad nu tai čia tu vedi žinias, tai čia nugrimuoja tave, labai fainai ir čia, žodžiu, tu tik perskaitai ir viskas. Tai labai įsivaizduoja, kad paprasta viskas. Bet iš tikrųjų ateini ir pradedi domėti, kokios temos eis tą dieną žiniose, tada tavo darbas yra parašyti ir paruošti anonsą, kuris būna prieš žinias, anonsuojama, kas bus šį vakarą. Tai tu turi visą tą tekstą parašyti ir išsirinkti geriausius vadinamus sinchronus, kur jau iš karto eina po to anonso, tokius jau pačius ryškiausius ir kad, žodžiu, atspindėtų temą labai gerai. Tai ką aš darau, aš tada, žodžiu, kreipiuosi į kiekvieną žurnalistą, kuris tą dieną dirba su ta tema, prašau jo... Vis tiek tas darbas žiniose vyksta labai intensyviai, labai visi skuba, bet turi vat ištaikyti progą arba skambinti regionuose esantiems žurnalistams, arba priėti prie kolegės ir klausti vat – ką galima šiandieną ištransliuoti, išspausti vat tą vieną mintį, žodžiu, suformuluoti. Tai mano vat kelių valandų darbas būna dienoje tas, kad aš turiu įsigilinti į kiekvieną temą, kiek aš jau galiu, kiek užtenka laiko. Paskui, eina kadrinių dėliojimas, tai kadriniai yra tai, ką

aš skaitau žiniose. Aš pasiredaguoju tik, kad man būtų patogų skaityti – galbūt atmetu, galbūt pamatau kažkokias klaidas, vat tiesiog pasiredaguoju, nes tai yra vis tiek mano tekstas. O paskui taip, paskui laukia tas pats ir grimas, ten kažkokia... Nu vis tiek pasiruošimas tam eteriui. Ir tada... Tada žinios.

O tada dar dirbate su reportažais ir būnate toje kitoje barikadų pusėje?

Taip, taip, taip, taip.

Tuomet jeigu paklausčiau, kuo save labiau laikote – žurnalistė ar laidų vedėja – koks būtų Jūsų matymas?

Aš visą laiką sakau, kad aš esu žurnalistė ir galbūt... Turbūt net ne visiškai žurnalistė, nes čia irgi labai skiriasi darbas televizijoje nuo tikros toks, na, žiniasklaidos, kaip būna – tiriamosios gal kažkokios... Arba kai tu labai ilgai sėdi prie kažkokios vienos temos. Mes tokie esam labiau ir aš pati esu labiau reporteriai... Nes turim tą vieną dieną ir net ne dieną, o kelias valandas padaryti kažką, kas eina šiandien. Kažkokią žinią. Mes tikrai retai kada turim sau tą prabangą ir leidžiam labai ilgai prie kažkokios vienos temos arba kai gauname kažkokią ypatingą informaciją ar slaptą kažkokią, kur niekas neturi. Tai mes turime šią dieną per kelias valandas parodyti tai žiniose ir mes taip labai gilintis ir krapštytis vienoje temoje negalim. Tai vis tiek žurnalistas, aš sakyčiau, plačiąja prasme, taip, galima įvardinti, kad aš esu žurnalistė, bet aš irgi nedirbu to darbo, kad galėčiau prie vienos temos labai gilintis, sėdėti, kad galėčiau labai kažką tokio prasmingo padaryti... Mes tiesiog atkartojame tai, kas yra, parodome žmonėms, kad visi matytų tą sugrūmolotą, tą sukramtytą informaciją. Pateikti tiesiog... Ir dar vaizdiškai, tai čia irgi sunku yra.

Pakalbėkim apie moteris – kaip manote, kokie moterims taikomi standartai informacinėse laidose?

Šiaip tai aš kažkada apie tai galvojau, nes aš pati vat tiek televizijoje, tiek radijuje... Nu su ta žiniasklaida aš apskritai dirbu turbūt, nežinau, labai daug metų per įvairias tas priemones. Įvairūs projektai. Ir aš niekada nesu to pajutusi, kad, pavyzdžiui, kažkoks ar požiūris būtų, ar reikalavimai įsidarbinant vadovo kitoks negu mano kolegos vyro. Iš tos pusės tikrai. Ir, pavyzdžiui, pati aš domiuosi tikrai tuo feminizmu ir tikrai gilinuosi į tuos dalykus, bet vat, kai kalbu aplinkoj su savo pažįstamais ar draugais – sakau, aš niekada nesu patyrusi to... Ar kad mano atlyginimas būtų mažesnis, ar kad kažkoks požiūris kitoks būtų išskirtinis ar žeminantis. Tai kažkaip bent jau va šitoj mūsų televizijoj apskritai nėra. Tai yra tiesiog žurnalistas. Ir tiesiog yra balansas.

O tam, kad patektumėte į vedėjos kėdę, ką reikėjo pereiti? Ką padaryti, kokia būti, kad patektumėte?

Visų pirma, tai aš kažkada tikrai neslėpsiu, kad pasvajodavau apie tokią poziciją ir man atrodydavo, kad yra labai sunku, nes mažai tų vedėjų yra tų moterų ir va tikrai turbūt reikia išlaukti ir konkursų, atrodo, kad ir nematydavai, kad vyktų kaip anksčiau, senais laikais, sakydavo, kad, na, vyksta kažkokie diktorių konkursai ir tu gali eiti ir dalyvauti. Bet tiesiog mano gyvenime susiklostė taip, kad turbūt tuo laikotarpiu atsidūriau tokioje pozicijoje. Tai tiesiog aš dirbau žurnalistė ir laikinai dirbau, pavadavau išėjusią kitą žurnalistę, tada ji grįžo, o aš likau kaip ir be nieko. Tada man pasiūlė toliau dirbti žurnalistė ir kaip tik gavosi taip, kad išėjo vedėja ir tada sako, nu gal tu nori, tiesiog pabandyk, atsisėsk, kaip tu ten jausiesi, kaip tau pavyks vis tiek skaityti ar kažką. Ir viskas, ir va taip likau. Tai man atrodo, kad nu visiškai čia tokio atsiktinumo dėka. Aš jau ten buvau, buvau jauna kaip darbuotoja ir jeigu ne aš būčiau buvus, būtų buvus kita, nes reikėjo vedėjos moters. Tai vat tiesiog. O kad kažką reikėjo dar daryti, tai pirmiausiai reikėjo įveikti savo tą vidinę baimę ir būti drąšiam, kad balsas nedrebėtų, reikėjo raiškiai ir aiškiai perskaityti – tai čia svarbiausia. Nes kas liečia, pavyzdžiui, jeigu klaustumėt, išvaizdą, tai aš anksčiau taip galvodavau, kai aš pasvajodavau

būti ta vedėja, kad aš nelabai turbūt tikčiau. Aš kažkaip save va taip nuvertinau ir galvojau, va kažkaip – ne, galvojau, čia gal dantys turėtų būti lygesni ar baltesni, jau ten kad aš jau ten prieš kamerą taip galėčiau, tai čia gal dar tas turėtų būti. Nu kažkaip va labai taip nuvertinau, nes, kai tu žiūri per ekraną, tai visos tos vedėjos tokios jau ten baisiai gražios ir baisiai idealios. Bet kažkaip aš atsimenu – atėjau, buvo grimerė, ji ten uždėjo tos pudros ten specialios jau televizijai, dar kažką ten, plaukus sušukavo ir paskui, kai aš žiūriu galutinį rezultatą, galvoju – nu, o, viskas tvarkingai, viskas gerai, kažkaip tikrai save nuvertinau turbūt. Ir dabar net sakau, turbūt nėra net žmogaus, kurio nepakeistų tas televizinis grimas. Tai čia apie išvaizdą tai net turbūt nėra ką kalbėti.

Kodėl reikia grimo? Kodėl grimas turi pakeisti žmogų?

Galbūt net nepakeisti, grimas yra... Yra tikrai skirtingi, kaip čia... Braižas aš ne, net grimerių, tai mes irgi televizijoje turime kelias grimeres. Viena gal tiesiog, galima sakyti, paryškina tuos bruožus, kita – gal tiesiog ji pati iš savęs gal kažkaip įdomiau, gal kažko išieškoti nori, jai patinka jos darbas ir panašiai. Bet šiaip svarbiausias turbūt dalykas yra tas atrodymas tvarkingai, tai aš turiu minty, kad nebūtų kažkaip, kas nukreipia dėmesį, nes žinios tai ką? Žmogus, žiūrintis žinias turi koncentruotis į tas naujienas. Tai, kad tikrai nebūtų ta išvaizda per daug iššaukianti, tai, kad tu atrodytum padoriai ir sakyčiau, gal nežinau, ne tai, kad kukliai, bet, na, tvarkingai, kad nebūtų, na, pavyzdžiui, jeigu taip tiesiai šviesiai kalbant – kažkokia gili iškirptė, kad žmogus žiūrėtų į tą iškirptę, o ne klausytų žinių. Tai kad neiššaukiančiai tiesiog, neišsidraikę per daug plaukai – dėl to supurškia labai daug laku, kad irgi sakytų ir stebėtų kažką pašalinio žmogus, o ne klausytų tos naujienos. O kitas dalykas tai nuo tų lempų šviesos labai blizga veidas, tai va tikrai reikia ten tos pudros geros ir ten, kad tiesiog tą vaizdą padarytų.

Kaip tuomet yra su apranga?

Su apranga tai bent jau mūsų žiniose tai yra tas standartas, tai yra tiesiog tvarkinga apranga, nežinau, kaip čia pavadinti – ofiso, ne ofiso... Tai yra tiesiog švarkelis, kažkokia palaidinė ir irgi tiesiog tas toksai reikalavimas, kad nebūtų per daug iššaukianti ta kažkokia išvaizda. Ir ryškios spalvos turi dominuoti. Irgi, nežinau, čia... Tiesiog yra toks standartas, aš per daug nesigilinau net kodėl, bet nu tiesiog. Kad būtų ryšku ir tvarkinga.

Ar sėdėdama toje vedėjos kėdėje papildomai ką nors darote, kad pateisintumėte tuos standartus? Siekiate juos atitikti?

Aš galbūt... Dėl to tobulėjimo, man atrodo, kad jau aš ten patekau ir kad ten sėdžiu, tai tikrai neužtenka. Ir iš pat pradžių buvo ten tokių pastabų, kad režisieriai ir vadovai sako, tu turėtum ten taip, tą taip... Tai aišku, kai tau yra ten patys pirmieji metai, tu labai susikaustęs – tavo svarbiausia užduotis atrodo, kad tu tik ten atsėdėtum ir per daug nesuklystum ir tik atskaitytum, o apie nieką kitą negalvoji. Dabar aš tikrai... Būna, atsisuku žinias, analizuoju, kad vieną ten galbūt žodį ar ten kitą neaiškiai, per daug ten tos raiškos galbūt ten trūksta, kad kažką ne taip padariau, kažkaip ten ne taip pasisukau, kažką kažkaip... Aš mėgstu rankom gestikuliuoti ir taip kartais... Ir galvoju, va čia gal per daug, gal per plačiai, na, žodžiu, vis tiek kažkaip analizuoji ir stengiesi taip pat tobulėti. Vis tiek nėra ten, kad atsisėdi ir ten jau sėdėsi... Norisi padaryti visą laiką kažkaip geriausiai. Arba ten savo kažkokių žodžių pridėti. Ir ten irgi kartais va surizikuoji ten kažką pridėti ir tada galvoji – čia nusišnekėjau ten toj vietoj, gal čia nereikėjo, gal čia ką... Bet mokaisi, kiekvieną kartą analizuoji. Iš tikrųjų, aš labai analizuoju savo ir kiekvieną kartą kažkaip stengiesi taisytis.

O išvaizda?

Aš dabar tikrai... Ko nedarau galiu pasakyti. Vat anksčiau mėgdavau va ten tikrai labai... Bet gal čia ir su amžium, galvoju... Vat ten tas vien jau, pavyzdžiui, pasikeisti plaukus dažniau, ten tarkim...

Vieną vasarą sruogelių kokių, kitą vasarą – dar ten kažką. Tai dabar aš taip jau kažkaip nusėdau ir turiu savo tą tokį įvaizdį, tą plaukų spalvą. Aš nežinau, ar taip jau labai lemtų eteryje net. Aišku, jeigu vieną dieną ten būčiau blondinė, kitą – vėl tamsi, gal būtų keista, bet kažkokių reikalavimų ir negirdžiu. Aš žinau, kad būna kitose žiniasklaidos priemonėse ar kitur būtent dėl plaukų ilgio. Žinau, kad būna klausimų. Jeigu dar šnekėsit su kitom pašnekovėm, žinau, kad yra kai kur reikalavimai, kad būtų plaukai vedėjų trumpi būtinai, kad dar kažkas, aš nežinau net kodėl taip yra – dėl to tvarkingumo, įvaizdžio ar kažkaip. Bet irgi mes kiek kalbėjom su savo stilistais, tai sakau, tie plaukai, kad netrukdytų ir nerėžtų akies. Tai sakau, tų ilgų plaukų gali susukti į kokį kuodelį ir neturės ten kažkokios reikšmės ir atrodis tvarkingai. Bet žinau, kad kai kur kitur moterims tas reikalavimas va toks būna.

Pati esate tokio reikalavimo plaukus nusikirpti sulaukusi? Ar visiškai ne?

Gal gal pačioj pradžioj, nes, atsimenu, kai atvažiavau, buvo labai ilgi plaukai, bet labai tiesiog sutapo, kad aš ir pati jau ėjau pasikirpti, tai ten buvo vos vos toks pasitruumpinimas. Bet ten jau visiškai kardinaliai jeigu būtų reikėję keisti – tai visiškai ne. Aš pati galvojau, gal čia jau labai iššaukiančiai, nes gal ir nagai per ilgi galvojau mano, gal nebegalėsiu lakuoti, nes man tikrai atrodė anksčiau, kad tas vedėjos įspūdis ir tas įvaizdis turi būti toks tvarkingas ir pan. Bet kažkaip žiūriu, kad nei ten dėl tų nagų kas nors ten kažką sakė, nei ką. Ir tiesiog per daug tikrai savęs, praktiškai net per daug savęs kaip žmogaus, kaip moters, aš manau, kad, atsidūrus tame darbe, pasikeičiau ar pakeičiau, ar turėjau pakeisti.

Kaip manote, ar televizijoje, informacinėse laidose, galima jausti hierarchiją tarp moterų?

Man tai atrodo, kad galbūt pagal asmeninius poreikius ir tą didelį išreikštą norą, nes pas mus tikrai labai, aš tai džiaugiuosi, nereikia atsinešti savo trijų diplomų aukštojo mokslo ir sakyti – aš čia esu vat baigus tą ir tą, patikėkit, esu gera ir pan. Aš žinau, kad tikrai labai daug žmonių įsidarbina ten pas mus, turėdami labai labai didelį norą dirbti televizijoje. Tiesiog neskaiciuojant darbo valandų ir tiesiog – tu nori. Ir pagal pomėgius – taip, pas mus yra vedėjai, kurie dievina sportą, be jo negali gyventi ir aktyvi veikla – ir darbe, ir už darbo ribų, tai tas atsispindi turbūt eteryje. Kitų informacinių laidų, aš taip galvoju, taip turbūt yra ir eteryje, jeigu vyksta kažkokios ten savaitės apžvalgos arba politinių kažkokių realijų, aktualijų, tai tas žmogus irgi turi labai tame gaudytis ir gyventi, nes, kai tu... Pavyzdžiui, aš, kalbant apie save, kai tu apimi labai didelį spektrą tų naujienų, aš tiek dirbdama su reportažais ir vesdama žinias, tu apskritai turi nuo A iki Ž viską, viską ten apimti – nuo kriminalų iki gyvūnėlių ir ten atrodo, būti viskame ta specialistė. Bet aišku, kad tu viskame nebūsi jau ta gera specialistė, tai aš galvoju, kad tas kažkokių politinių aktualijų laidas turbūt turėtų vesti tas žmogus, kuris geriausiai jam... Vat jo arkliukas yra politika, politiniai kažkokie ten klausimai. Tai kažkaip turbūt ten pasiskirsto, automatiškai gaunasi, nes kolektyve atsiskleidžia tie žmonės. Vis tiek tu būni, bendrauji, vadovai mato, per šitiek metų išnyra stipriosios pusės tų žmonių. Jeigu kalbam apie moteris, tai tų moterų ir tada suteikiamos galimybės, tikrai.

Kaip manote, koks yra darbingas amžius televizijoje moterims?

Man atrodo, pavyzdžiui, kai aš atėjau, pati pradėjau vesti žinias, aš dabar neatsimenu, kiek man buvo metų... Tai man atrodo, kad 20-ties metų būdama aš nelabai galėčiau žinių vesti. Gal ir galėčiau, gal čia tik man taip atrodo. Bet bent jau kiek aš esu kalbėjusi su žmonėm, su žiūrovais, vis tiek, jauna moteris, sėdinti prieš televizijos kameras ir būtent vedanti žinias, galbūt jinai va tokį, kiek girdėjau, sukuria nepatikimumo įvaizdį. Ką čia, žodžiu, jinai tokia jauna, piemenka, gali dabar mums paaiškinti, kas čia vyko toje Lietuvoje ir pasaulyje. Nesąmonė kažkokia. Tai man atrodo, kad būtent žinių laidose būtent informacinių – amžius prideda vertės. Va taip man atrodo iš tikrųjų. Ir tos ribos aš net neįsivaizduoju, kokia ji gali būti. Man atrodo, kad sunkiai ji aprėpiama, nes kaip ir

sakiau – net ne tas svarbu, ta išvaizda, bet tas patikimumas. Tai man atrodo, amžius, jeigu žiūrint kuo tolyn į amžių, kad tai nėra kažkokia problema.

Bet ar yra toks amžius, kuris būtų netinkamas žinioms vesti?

Tai aš manau, kad... Aš kalbu tik apie tą jauną labai amžių, kad va toks turbūt amžius. Nežinau, bet čia irgi mano tik įsivaizdavimas ir kiek aš iš žmonių girdėjau. O kalbant apie tą jau vyresnį amžių, tai nesu su tuo susidūrus, tikrai nežinau. Iš aplinkinių pavyzdžių va, pavyzdžiui, matai ten užsienio kažkokiose naujienų laidose, tai toks vaizdas, kad to amžiaus ribos nėra, bet gal tos moterys ten labai gerai atrodo, aš nežinau. Aš neįsivaizduoju tikrai šitoj vietoj.

Prakalbome apie tuos jaunus veidus. Lietuvoje nemažai jaunų veidų veda informacines laidas televizijoje, kaip tai vertinate?

Bent jau iš to, ką aš... Aišku, turbūt tas jaunas žmogus nelygus jaunam žmogui – visi mes labai skirtingi. Kaip kas susidoroja su užduotim, aš galvoju. Sakau, gal prisimenant save kokių 18-19 metų, man atrodo, aš tikrai taip nebūčiau gerai galėjus perteikti tų žinių ir šiaip apskritai dar nedaug tų žinių turi, nes tu nesi baigęs ten mokslų ir pan. Tik mokyklą. Tai kažkaip sunku tą vertinti, bet kiek aš bent jau dabar aplinkui Lietuvoj matau tų jaunų žmonių, vedančių kažkokias laidas, aš kažkokių minusų nepastebėjau, man atrodo, kad puikiai susitvarko. Ir sakau, kad kiekviena laida yra vis skirtinga – rytinė, popietinė, gali būti vis kitokių tų naujienų, bet visiškai rimta tokia. Tai kažkaip nepastebėčiau, kad tai būtų kažkoks toks... Aš pati vertinu kol kas gerai iš to, ką aš matau.

Kokių asociacijų kyla, mąstant apie jaunas vedančias moteris? Kokių – apie vyresnesnes?

Niekas nekyla. Man žinių vedėja apskritai, vat kokią aš įsivaizduoju, kokį vaizdinį matau – matau švarkelį, moterį trumpais plaukais net sakýčiau turbūt taip. Tiesiog. Aš kažkaip net neįsigilinu, ten veidas... Tvarkingais, trumpais plaukais, šukuosena kažkokia ir švarkelis, ir viskas, ir jina kalba. Ir perduoda žinias. Aš kažkaip... Ir nesvarbu, nes kartais sunku ten tą amžių nustatyti ir kartais net žmonės net man, kai sutinka kažkur gatvėje, arba kai išsiaiškina, kad aš žinių vedėja, tai „aaaaai, tai tu ta...“, sako – „nu, atrodai ten tai tikrai ir stambesnė, ir daug vyresnė“. Tai ir man tą sako. Ir aš sakau, galbūt tas grimas gal vyresnes jis pajaunina, o jaunesnes pasendina?

Jūs pati save tapatinate su savo amžiumi? Mąstote apie jį?

Kaip žinių vedėja? Nes kaip žmogus tai jau čia kitas reikalas. Man kaip moteriai tai aišku, kad gaila, kad tie metai eina. Ir va, kai buvo ten dvidešimt kažkiek, dar jauti tą tokį pasitenkinimą, kad aš esu labai jauna. Dabar jau suėjo virš, tai toks liūdesys, jaučiu, kad apima, bet darbe tai tas nekliudo. Tikrai nekliudo. Aš dar vis iš tų kolegų esu tikrai jauna dar kol kas, tai visai gerai.

Jaučiatės lygi savo amžiui? Metų skaičius atitinka tai, kaip jaučiatės, kas esate?

Patirtim turbūt atitinka, manau, tikrai. O išvaizda... Man atrodo, kad kiekvienas žmogus vertina save truputėlį geriau, tai kas liečia metus, aš jaučiuosi jaunesnė, jo...

Stengiatės išlikti jauna? Jaunatviška? Jums tai tapatūs dalykai ar skirtingi?

Gal, aš galvoju, truputėlį kai jaunesnė buvau, tai tas akcentas į išvaizdą ir ten kažko darymas, nedarymas, jis didesnis buvo. Aš dabar pati jaučiu, kad kaip moteris vat su amžiumi man truputėlį į antrą planą kažkaip nueina. Nežinau, pradedi... Anksčiau ten būdavo, atrodo, kompleksus kažkokių jausdavai, jeigu ten mažiau pasidažius ar ten kokia. O dabar kažkaip visiškai, visiškai blanksta. Tai aš dėl to džiaugiuosi.

O kas tai pakeitė?

Kažkokia branda... Ir tikrai supratimas, kad nu ne čia gyvenime yra tas fokusas ir kad tu nieko nepakeisi, ir tie metai eina vis tiek. Nu svarbiausia šiaip – koks tu žmogus, kaip tu bendrauji su aplinkiniais, kaip žmonės nori su tavim būti. Nes nori būti tikrai ne dėl išvaizdos, nori dėl to, kad su tavim gera yra. Tik kažkaip visai ne apie tai...

Esate galvojusi apie televizinę pertrauką? Ar būtų lengva tai padaryti, turint mintyje, kad esate matomas veidas?

Tai aš iš tikrųjų dabar tai... Anksčiau galiu pasakyti, kaip man atrodė, kai aš tik pradėjau turbūt dirbti televizijoje, tai man taip atrodė... Aišku, tada neturėjau ir dabar neturiu konkrečių planų pastoti, tik pasvarstymai, kas būtų, jeigu būtų. Tai atrodė – nu jo, metai televizijoje dar yra per mažai, kad galėčiau išeiti dviem ar trim. Nu vis tiek žmonės turi priprasti, greitai mane turbūt pamirš ir vėl reikės to įdirbio naujo, kad, žodžiu, sugrįžus vėl kaip į naują kažkokią visiškai erdvę ir vėl kurti, kad žmonės vėl priprastų. Dabar man atrodo, kad jau aš galėčiau, manau, kad galėčiau ir su tuo būtų viskas tvarkoj. Dėl ko aš taip sakau, nes aš žinau, kad tikrai darbovietėse moterys susiduria su tokiu iššūkiu ir kai kurios yra kurios net nepaaugina tų vaikų taip, kaip norėtusi, tada greitai sugrįžta į darbus ir, nežinau, dėl kokių priežasčių. Arba bijo tikrai būti užmirštos ten, ar ne... Ar kažkaip nesutaria su vadovais. Tai čia yra gal kažkokios šiaip, sakau, arba vidinės baimės moterims, arba kažkokie kitokie susitarimai, arba tas nenoras, kad pamirštų. Bet aš galvoju, kad tau su ta branda, kai tau yra 20 metų, tu vienaip galvoji, o kai tau yra 30... Jeigu aš... Aš net neleisčiau sau taip pagalvoti, kad aš šiuo metu negalėčiau turėti vaikų, nes man reikia dar pora metų atidirbti, kad tikrai užsitvirtinčiau. Vis tiek prioritetai, man atrodo, kitur jau. Kai tu laukiesi, tai tu jau fokusuojiesi tikrai į vaiką, o nebe į darbą. Ir jau tada nesvarbu, sorry, kas ką galvoja, tegul galvoja. Gerai, užmirš mane, tai užmirš, bet aš jau auginsiu vaiką tiek, kiek man norisi auginti. Tai čia jau tada principai gal sužaidžia.

Kaip manote, kokie trūkumai atsiranda, tampant vyresne?

Nežinau... Vienintelis dalykas, ką pastebėjau, kai man suėjo gal trisdešimt metų, tai, kad atėjo noras viską keisti. Na, išskyrus gal darbą ar kažką ten, bet toks kažkoks tai lūžis – pajutau, kad arba dabar, arba niekada. Nes atrodo, kad, kol tu esi ten dvidešimt kažkiek, tai tau viskas prieš akis, o dabar jau norisi kažkokių lūžių ir dabar jau eiti tikslingai. Ten kas liečia tą patį šeimos kūrimą, tuos dalykus apsidėlioti, nes atrodo, kad tikrai to laiko nėra labai daug. Ir kuriat šeimą arba šiaip kažkokius galvojant dalykus, tai vat tik per tą lūžis buvo. Taip, kas liečia išvaizdą, tai aišku, kad tu neini jaunyn ir pastebi pokyčius kažkokius tai veide. Ir visur kur, bet vis tiek galvoju, kad vis tiek... Atrodė iš pradžių grėsminga, kad jau tiek tų metų, tas skaičius tok, bet susigyveni ir, atrodo, nieko čia tokio. O tie pokyčiai, tai, žinoma, raukšlelių daugiau pamatau, jau ten atsiranda ir pan., kur anksčiau, atrodo, nepastebėdavau. Taip, daugiau žilų plaukų ir čia... Nu va tokie dalykai.

Tik Jūs pastebite ar ir Jūsų darbinė aplinka?

Niekas tikrai niekada man tokios replikos nedavė. Tai aš. Bet aš dar nebijau to ir įgarsinti. Aš ir pati pasijuokiu iš savęs, aš ir pasakau, kaip yra ir ką aš matau. Bet kiti tik juokiasi, kai aš pasakau, ir kažkaip niekas nesureikšmina.

O pati? Kaip pati tai vertinate?

Aš galvoju, kad jeigu aš dar apie tai kalbu ir apie tai juokiuosi, tai, vadinasi, kad dar tikrai man dėl to taip širdies neskauda, nes, manau, kam skauda dėl to, šičia – vis tiek vyresnio amžiaus moterims.

Nes vyresnio amžiaus moterys vis tiek nu linkusios apie tą savo išvaizdą pagalvoti ir jau kai tau yra, nežinau, nu 50 metų, tu pastebi, kad moterys vis tiek iš paskutiniųjų bando atrodyti kiek jauniau ir neleidžia sau senti, kaip jau eitų pagal tą normalią mūsų fiziologinę sistemą. Tai kol kas nepergyvenu.

Pamąstote, ką darysite, kai Jums bus tie 50?

Man atrodo, kad aš tikrai... Aš nesivaikau tų kažkokių madų ir ten tie lūpų putlinimai ar tai dar ten bebūtų kas, injekcijos ar dar kažką – aš kažkaip atsipalaidavus ties tuo klausimu. Nu man to kažkaip nereikia. Aš sakau, jau priėmiau save, kokia aš esu ir aš absoliučiai apie tai negalvoju. Gal kažkada ateity, gal ten po 10-20 metų, jei ten nebus pavojinga sveikatai kažkokios tos ar injekcijos, ar dar kažkas. Aš nesu taip, kad kategoriškai prieš. Ir nesmerkiu tų moterų, kurios taip daro, nes tu nežinai, gal yra labai dideli kompleksai ir tam žmogui tikrai palengvės gyvenimo kokybė ne ties tuo, bet ir kitom sritim, kai jis pasitikės savim. Tai kažkaip palaikau, bet man pačiai to tikrai nereikia.

Labai prakalbome apie kūną. Jau klausiau dėl amžiaus... O kiek kūnas atspindi, Jūsų manymu, tai, kuo esate?

Su kūnu tai čia jau yra kita kalba. Dėl to aš truputėlį mąstau ir galvoju, ir biškį darau. Nu nes tikrai su amžium pastebėjau, kad tikrai, jeigu tu visiškai atsipalaiduoji ir leidi sau, pavyzdžiui, valgyti ar ne, su maistu, viską ką tu nori, tai aš tikrai nesu... Jeigu aš atsipalaidavus būčiau visą laiką, tai aš dabar taip neatrodyčiau, kaip atrodau. Tai aš turiu truputėlį įdėti ten pastangų – nedaug, tikrai nedaug. Tai vat aš šiuo metu dar ir nesportuoju, bet tą noriu daryti dėl sveikatos ir tą anksčiau darydavau dėl sveikatos ir net dėl geresnės nuotaikos – taip sakyčiau. Bet dėl tų dalykų aš pagalvoju – taip. Niekas man irgi niekada, kas liečia mano darbą ir eterį, nėra pasakęs, nes aš, kai atėjau vesti žinių, tai svėriau kokius aštuonis kilogramus daugiau negu dabar. Bet ir matydavosi. Tikrai matydavosi, kad... Švarkeliai – likę tie patys ir jie man dabar platesni, tikrai žymiai platesni. Tai iš to, aš galiu pasimatuoti, nes nu visokių tų figūrų yra tikrai. Tai aš galvoju, kad ar atspindi? Aš dabar tiesiog gerai jaučiuosi savame kūne, bet aš galvoju, kad man apie tai reikia tiesiog pagalvoti, apie tai pamąstyti, karts nuo karto prisiminti ir padirbėti dar ties tuo.

Kada nors jautėtės nejaukiai dėl savo amžiaus?

Ne. Aš kaip tik visą laiką pakankamai gerai jausdavausi. Aš atsimenu, kai aš dirbau radijuje, dirbau ten kažkokiuose projektuose, tai aš buvau pati jauniausia visą laiką, tai dėl to aš didžiudavausi turbūt, kad va aš... Man dar ne tiek ir tiek metų, bet aš jauniausia iš jūsų visų ten... Vedėja! Ir paskui tikrai pagavau tą momentą, kai vat ir darbe, ir taip truputėlį pradėjau liūdėti, kai ateidavo vis jaunesnių. Ir dabar vat ateina. Nu kažkaip įpratęs esi, kad vat aš čia jaunutė, pati jauniausia kolektyve, bet dabar jau atsiranda jaunesnių. Tai tą momentą pasamonėje esu pastebėjus.

Kodėl tas momentas atsiranda?

Čia turbūt sakau, gal tas pripratimas, kad tu esi pripratus būti visur jauniausia. Ir aš džiaugiausi, kad aš dirbu, kad derinu darbą su mokslais – aš visą laiką didžiavausi tuo, kad kaip žmogui man tai yra vertybė, aš sugebu tuos dalykus suderinti ir dirbti nuo ankstaus laiko savo gyvenime. Ir tada, kai tu pamatai, kad jaunos ateina, tai tu su nostalgija pasižiūri, kad nu va, mano tas jau etapas praėity. Nors aišku, pagalvoji, kad visiems gyvenime mums duotas tas pats laikas. Nu ir gerai, aš gyvenime jau išnaudojau, tai ir judi į priekį, ir vadinas, kad vien dėl to aš turiu daugiau patirties.

Tai tiek. Nebuvo nieko, ko nežinotumėte. Ačiū labai.

Ačiū tau, šiaip jo, tikrai nebuvo.

Informantė Nr. 9

Jūs tik šioje žiniasklaidos priemonėje dirbate?

Praktiškai taip, vien šioje.

Kokios Jūsų pareigos čia?

Tai aš esu ir redaktorė, ir informacines laidas vedu.

Tai čia ir su turiniu darbas, ir techniniai dalykai? Ar čia tik turinio darbas?

Ne, tai yra praktiškai visos temos – pokalbiams, reportažams, žmonės eterijoje. Tai aš esu atsakinga už savo ir kitų darbą.

O kuo Jūs labiau tuomet save laikote – žurnalistė ar informacinių laidų vedėja, ar dar kas?

Aš manau, kad vis dėlto žurnalistė labiausiai, nes vis tiek tas darbas yra toks labai... Aš gal sakyčiau, kad žurnalistė / vadybininkė. Nes iš tikrųjų šitam bent jau redaktoriavime yra labai daug vadybinio darbo ir tokio sužiūrėjimo, kas ką daro, kas kaip tą daro, kas ateina, kas neateina. Žodžiu, kad viskas būtų pateikta suprantamai tai komandai, kuri sėdi eterijoje. Bet šiaip tai aišku, kad žurnalistė – aš esu baigusi žurnalistiką, ir man atrodo, kad tos žurnalistės iš manęs jau neišmuši.

Kaip įvardintumėte, kokie standartai taikomi moterims informacinėse laidose?

Tam tikras standartas, aišku, kad yra. Ir man atrodo, kad galbūt, kad ir kaip mes stengiamės, ir kovojam, ir bandom parodyt, kad nebūtinai tai, kaip žmogus atrodo, o kiek žinių jis turi, kiek proto jis turi – yra svarbiausia, vis dėlto, man atrodo, kad tas šiek tiek groja. Jeigu paimtumėm visų kanalų vedėjas ir pažiūrėtumėm, kaip jos atrodo, turbūt tikrai nė vienos ten labai didesnio kažkokio, nežinau, plius dydžio moters mes tikrai labai mažai jų rastumėm. Tai man atrodo, kad tas grožio kultas ir kūno kultas truputį egzistuoja. Ir vėl turbūt čia galima vertinti dvejopai, nes, aišku, kad tas vaizdas, kurį mato žiūrovas, turi būti vis tiek tas... Kaip čia dabar pasakyti gražiai... Vis tiek žiūrovas irgi myli akimis. Tas tikrai yra. Bet taip, manau, kad būtų neprotinga ir neteisinga neigti, kad tą kūno kultą mes šiek tiek turim. Ir tokių pastabų, susijusių su išvaizda, moterys, dirbančios prieš kamerą gauna – vienokių ar kitokių.

Kokios tai būna pastabos?

Tas vertinimas nuolat... Mes šiaip kartais kalbame su merginomis, kad, pavyzdžiui, labai dažnai yra pabrėžiama, kad „oi, kaip tu sukūdai“, bet niekas dažniausiai nepasako, kad „kaip tu sustorėjai“ – šito nesako į akis. Bet tas dydžių padidėjimas ir pamažėjimas – jis yra pastebimas ir yra labai dažnai pabrėžiamas. Pabrėžiamas, pavyzdžiui, tas „kaip atrodo“, „oi, kaip baisiai atrodo“, „oi čia paakiai užjuodavę“, „oi čia koks ten makiažas negeras“, „oi, kaip baisiai atrodo“ ir tokių visiškai išorinių dalykų vertinimo jo yra pakankamai daug, man atrodo. Ir gal čia tas truputį suveikia, kai žmogus yra matomas. Jį matantys žmonės galvoja, kad jį pažįsta, nors iš tiesų nepažįsta ir tas bendravimas, pavyzdžiui, su visiškai nepažįstamais žmonėmis, su kuriais tu susitinki, yra kartais tikrai per daug familiarus ir kartais pastato į truputį nepatogią padėtį. Kartais sulaukiu tikrai familiaraus lyg mes čia būtumėm šimtą metų pažįstami, nors šiaip matomės pirmą kartą. Kitas dalykas yra socialiniai

tinklai, kadangi juos turi visi ir susisiekti gali su bet kuo, tai tikrai aš, pavyzdžiui, po žinių dabar jau nebe taip, bet anksčiau gaudavau gal po šešias žinutes su siūlymais pabendrauti, su komplimentais arba nekomplimentais, išvaizdos aptarinėjimais ir visais kitais dalykais.

Tai kokios moterys šiandien veda informacines laidas? Koks būtų Jūsų atsakymas?

Labai platu, man atrodo. Labai jos yra skirtingos.

Ar yra bendro, kas jas jungia?

Jos yra protingos. Jos turi turbūt daugiau mažiau tuos pačius gebėjimus profesinius, nes, natūralu, kad tas darbas reikalauja tam tikrų įgūdžių ir galim mes būti baigusios skirtingus dalykus, nes, na, tikrai – studijos yra labai skirtingos, bet gebėjimai tam darbui dirbti yra tie patys ir iš esmės tada jos visos turi profesionalumą, turi kažkokį, nežinau, Lietuvos i pasaulio įvykių kontekstą, be ko šito darbo tikrai nebūtų galima dirbti ir, man atrodo, kad šiaip... Aš kartais pati pagalvoju, kad yra labai sunkus darbas, nenormuotų valandų darbas ir jis toks yra – kartais ateini į darbą ryte, o baigi iš viso ten kažkada vakare... Ir šiaip jos yra labai stiprios, nes tai yra sudėtinga, tai yra kartais ir emociškai sudėtinga ir labai vargina, bet tada visos kažkaip atsikelia ir tada vėl eina į darbą, tai jos yra labai kietos ir labai stiprios.

Jūs pati stengiatės atitikti tuos standartus? Ne viena turbūt yra juos suprasti, o kita – bandyti į juos pataikyti.

Ne, tai faktas, kad viena, kas yra – tu turi kažkaip atrodyti. Tai ir atrodau. Pavyzdžiui, nežinau, ataugusios šaknys ar ten dar kažkas – tai yra nepriimtina, tai natūralu, nežinau, elementarus tvarkos dalykas. Ar darau kažką papildomai, nežinau. Badauju iki mirties, kad atitikčiau standartus – tai tikrai ne. Tiesą sakant, tai ir pastabų tokių nesu sulaukus. Tai ne, negalėčiau pasakyti, kad kažką darau labai labai specialiai. Aišku, nevalgau trijų kruasanų iš eilės, užgerdama saldinta kava. Aš vis tiek kažkaip, gal čia tas su amžium ateina, gal kokių dvidešimties man buvo labai svarbu, ką apie mane galvoja žmonės, bet dabar man yra svarbu, ką aš pati apie save galvoju ir stengiuosi su savim labai sutart. Iš to ir ateina tam tikri dalykai – prisižiūrėjimas, sau laiko skyrimas, tam tikrų procedūrų sau pasiskyrimas, kad aš būčiau laiminga, o ne kad kažkas vertindamas sakytų, kad atrodau gerai arba blogai. Tai čia toks yra labiau dėl savęs ir tada sunku sakyti, kaip būtų, jeigu mano požiūris būtų kitoks. Aš labai neskirstau, kažkokio savo asmeninio gyvenimo neatskiriu visiškai nuo darbo – man tai yra bendra, tiesiog esu aš visame kame.

Galėtumėte darbo vardan ryžtis drastiškiems pokyčiams?

Pavyzdžiui?

Sunku pasakyti, kai pati redaktoriaujate. Tarkime, tas, kas vadovauja Jums kaip vedančiai laidą, sakytų, kad dabar atėjo mada trumpinti plaukus kitaip – skusti plikai. Jūs sutiktumėte?

Ne. Manau, kad tikrai ne, nes vis dėlto man dar gyvenimą reikia gyvent ir už darbo. Ne, bet iš tikrųjų, man atrodo, kad labai tie drastiški. Aš taip, esu iš tikrųjų ir pati, kuri gali tam tikrus reikalavimus kelt, bet ne tokius. Bet kažkaip nėra tie reikalavimai... Pas mus apskritai dėmesio sutelkiama į turinį, o ne į formas. Nes tu gali labai gerai atrodyt, nežinau, nusiskust galvą plikai, nežinau, apsirengti tik bikini ar bet ką, bet jeigu neturi, ką pasakyt, tai nieko ir nebus. Nes kažkaip labai didelį akcentą dedam į turinio kokybę ir tikrai daug mažiau dėmesio skiriam tam, kad visos turi būti vienodai gražios ir vienodai ištekintos. Bet aišku, tas įvaizdis yra svarbus ir jis yra, bet, ne, aš pati tikrai nedaryčiau ir to nereikalaučiau iš kitų. Ta prasme, suprantu klausimą, bet aš tikrai nesidaryčiau galų dėl to, kad... Dėl kažkokių standartų atitikimo. Nu nebent man tikrai kažkas

išdėstytų penkis argumentus, kodėl aš turiu tai padaryti ir kodėl tai bus gerai. Tada aš apsvarstyčiau. Bet daryti vien tam, kad daryčiau, vien dėl to, kad taip kažkas sugalvojo, bet nepaaiškino, kodėl – tikrai ne.

O apranga, makiažas? Jums tai – reikalingos priemonės informacinėse laidose moterims?

Taip, taip jau yra – vyrams tas makiažas yra labai minimalus, nežinau, nuo labai senų laikų susiformavę ir labai sunku būtų atsakyti, kodėl. Yra užsifiksavęs suvokimas, kad tu turi eiti į eterį, tai tu eini su grimu. Tikrai jokia moteris nesugalvotų eiti be jo. Jeigu nueitų koks vyras be grimo, būtų kaip ir viskas dar okay, niekas nepastebėtų. Tai kodėl taip yra – tai aišku, tai yra dėl įvaizdžio ir gero atrodymo, bet sakau, truputį yra tas momentas – kad ir kaip mes galim lėkti nuo to įvaizdžio ir sakyti, nežinau, kad būkim visi mes natūralūs ir gyvenkim visi kaip norim, nesipuoškim, nesiruoškim, būkim savim, bet sakau, žiūrovas myli akimis ir jis turi matyti tą vaizdą. Ir tie patys eteriniai rūbai, jie turi būti kažkokie tinkami, pritaikyti tam žmogui, nes viskas sueina į bendrą vaizdą. Taip, aišku, mes irgi kartais papykstam, kad turim ateiti į grimą valandą prieš, nes tai tikrai užtrunka ilgiau negu užtrunka vyrams, bet...

Kaip manote, ar apranga ir grimas šiuo atveju tampa įrankiu ką nors pabrėžti, paslėpti?

Be abejo.

Pavyzdžiui?

Makiažas... Pabrėžia tai, kas gražiausia, o slepia tai, ko nesinori, kad matytųsi. Ar gali paslėpti viską – turbūt ne, bet taip. Raukšlės, nelygumai, nežinau, dalykai, kurie... Aš nežinau, čia turbūt irgi yra dalykai pasitikėjimo savim ir turbūt ir pačios jaučiamės geriau, kai tam tikri dalykai, kurie nėra patys gražiausi, patys mylimiausi, yra paslėpiami, o išryškinami kiti. Tai čia toks psichologinis dalykas, bet nu čia, man atrodo, yra tas momentas, kad niekas niekada nesiaiškino, kodėl taip yra. Tiesiog tu ateini dirbti ir tau jau... Tu tiesiog eini į eterį ir tu žinai, kad tu eini į grimą, viskas. Čia ta prasme, niekas net nekvestionuoja šito. Aš kažkaip nežinau, atsikėlus, tiesiai į eterį išeiti nenorėčiau. Tai jau tikrai. Ir nemanau, kad kažkam tai pasirodytų labai gražu.

Koks yra darbingas amžius eteriui? Yra toks?

Eteriui? Ah... Noriu tikėti, kad ne. Man atrodo, tam tikros ribos turi būti. Aš visada sakau, kad turbūt darbą tiek eteryje, tiek ne eteryje reikia baigti tada, kai tu esi dar geidžiamas ir visi klausia, kodėl, kodėl tu išeini, taigi galėjai čia dar dirbti ir dirbti. Negu tada, kai visi kažkaip už nugaros kalbasi, kad jis tai jau galėtų išeiti, bet neišeina. Tai čia turbūt yra vis tiek... Amžius duoda tam tikrą... Kai tu jau esi labai garbingo amžiaus, turbūt ir tas tempas jau yra ne toks, galbūt jų požiūris, draugystė su technologijom yra ne tokia. Bet šitam darbe ta amžiaus įvairovė irgi yra tokia pakankamai didelė – mes turim visai jaunų vedėjų ir turim tikrai tokių vyresnių, dirbančių labai daug metų, turinčių begalinę patirtį ir nuostabiai darančių šį darbą. Man atrodo, kad tas amžius yra toks pakankamai ilgas ir, sakau, turbūt po to priklauso labai nuo to, kiek tu ir gali, ir kiek vis dėlto dar norisi to. Irėjimo į eterį. Tai darbingas amžius, mano manymu, apskritai yra. Labai džiaugiuosi, kad pas mus tikrai nėra jaunystės kulto, kad visos vedėjos turi būti tik jaunos. Kaip tik, man atrodo, mes dažnai pakalbam, kad kaip tik mūsų kertinėm informacinėm laidom kaip tik tie brandesni ir didesnę patirtį turintys vedėjai yra geriau dėl to, kad tu jais tiesiog labiau tiki. Tiki jų patirtim, jų žiniomis, jų gebėjimais ir tiesiog jie jau yra neatsiejami nuo vienos ar kitos laidos ir, manau, kad tikrai labai ilgai bus.

Neatsiejami?

Žiūrovui. Aš turiu omeny, žiūrovui. Čia kažkaip vis tiek mes patys tai truputį kitaip žiūrim. Kai dirbi, viduje kitaip žiūri į visus dalykus, esi praręs prie greitų pokyčių, nes žmonės keičiasi, apskritai visas darbo procesas keičiasi, esi labai pripratęs prie tų pokyčių. Žmonės pripratę, nežinau, rodod serialą, užverčia laiškais – kodėl jūs neberodot to serialo? Tai čia tikrai labai žiūri į žiūrovų pusę, žiūrovams jie yra neatsiejami ir jie tikrai mato. Čia vat jų požiūris yra.

Su kuo Jums asocijuojasi vyresni ir jaunesni veidai?

Asociacijos gal mano vis tiek yra susijusios su patirtim ir su jos trūkumu. Nes natūralu, aš esu visą laiką už tai, kad, pavyzdžiui, niekur kitur dirbti eteryje tu neišmoksti kaip tik dirbant eteryje. Nes tu gali prieš veidrodį repetuoti kaip nori – tai yra ne tas pats. Ir esu tikrai už tai, kad būtų žmonės įvedami ir kad jie bandytųsi, kad jie dirbtų, kad jie tobulėtų. Bet aišku, kad to tokio tikrinimo, pagalbos tiems žmonėms reikia labai daug, kol jie išmoksta. Aišku, kad tie žmonės, kurie dirba dvidešimt plus metų. Jie labai gerai žino, ką jie turi padaryt, jie yra prarę tai daryt. Kitas dalykas yra gal su tais pokyčiais truputėlį sunkiau – kai kažkas pasikeičia, yra sunkiau juos įtikinti, kad tie pokyčiai yra reikalingi, kad jie yra geri. Bet, aišku, kad tos patirties jie turi, tame pačiame kadre jie stovi labai patikimai, jie gali daryti viską, ką reikia ir ten to pasimetimo nėra. Ir galbūt tikrinimo ir tokios priežiūros reikia mažiau. Kai ateina jauni veidai, aišku, yra labai smagu žiūrėti, kaip jie tobulėja. Tai natūralu, kad ta patirtis ateina su laiku ir labai smagu matyti, kad ji po kažkiek laiko... Pažiūrėt, koks tas patobulėjimas yra didelis. Bet aišku, kol jie įgyja pasitikėjimo, kad tu nebetikrini kiekvieno žodžio, tikrai praeina labai daug laiko ir čia, man atrodo, visiškai normalu.

Jūs pati galvojate apie savo amžių?

Galvoju. Ir turbūt labiausiai tas galvojimas ateina, kai... Aš labai ilgai buvau jauniausia, aš atėjau ir buvau jauniausia. Ir buvau tokia pienė kabinete ir visa čia jauna, ir... Ir kažkaip tikrai labai buvau jauniausia ir kažkaip visai fainai, nes kažkaip visi „o, čia mūsų jaunėlė, jaunėlė...“. Ir tada tarsi kažkokią... Aš šiaip gyvenime esu labai atsakinga ir labai atsakingai žiūriu į dalykus. Bet kai tu esi jaunas ir pradedi dirbti, tu kažkaip galvoji, kad tarsi ta atsakomybė gal ir ne visai tavo, nes dar virš tavęs žmonės, kurie gali patikrinti ir sustabdyti, jeigu padarai kažką ne taip. Ir kuo tų metų daugėja, kuo atsiranda jaunesnių žmonių, už kuriuos jau pati esu atsakinga, tarkim, buvau iniciatorė, kad jie būtų priimti, tai natūraliai ta tokia atsakomybė. Tam tikrą svorį, kurį tu per tuos metus užsidirbai, pasitikėjimą, tavęs iš esmės nelabai kas tikrina ir tas paskutinis jau tikrintojas esi tu pati. Ir natūralu, kad jau toks užgriūna truputį, kad tu negali padaryti nesąmonės, tu jau seniai esi nebe jauniausias, seniai esi, seniai dirbi, turi patirties. Ir tarkim, jauną žmogų... Tu sakai – nu čia neturi patirties, nieko čia tokio, čia padarė kažkokią nesąmonę, išmoks ir t.t., tai mano klaidos jau yra vertinamos ne taip. Jos yra vertinamos kaip toks rimtesnis, kaip tam tikro, nežinau, gal ne tai, kad neišmanymas, nežinau, neapgalvojimas, bet jau ne nurašoma jaunystei. Jau nebėra – ai išmoks šito. Jau yra toks – nu kaip, nu kaip? Va taip. Tai natūralu, kad su amžium ateina didesnis svoris. Ar aš labai blogai dėl to jaučiuosi? Tai ne, aš dėl to jaučiuos gerai. Bet aišku, man atrodo, kad kiekvienas amžius yra gražus ir šitas irgi yra labai gražus. Bet kad atsiranda daugiau svorio ir žmonės tikisi iš tavęs, kad esi vyresnis ir turi daugiau patirties, tai tikrai. IR tas kartais slegia, bet šiaip man patinka tai, bet, aišku, ta atsakomybė kartais labai sudėtinga ir vargina.

Kada įvyko tas lūžis? Turiu galvoje, kaip supratote, kad jau nebenurašysite visų klaidų jaunystei?

Man atrodo, kad turbūt tada, kai pradėjau redaktoriauti. Nes sakau, tada staiga užgriuvo toks baaaam – visų žmonių darbas. Kas nors padaro, nežinau, kokią nors menką klaidą ir tu vis tiek iš esmės esi atsakingas už tai. Tai man atrodo ir atėjo toks suvokimas, kad viskas, tu gauni tikrai atsakingesnes pareigas. Natūralu, kad supranti – kaip ir viskas, nebenurašinėsi jaunystei, o nurašinėsi nežinojimui, neįsigilinimui, kažkokiam žinių trūkumui tam tikrose srityse. Tai manau, kad su pareigų pasikeitimu.

Klausiau apie amžių, tuomet dar turiu klausimą apie kūną. Kaip manote, ar yra darbingas kūnas?

Sunku pasakyti. Konkrečiai šitam darbe to nepajutau, bet istorijų taip, esu girdėjusi įvairių. Aš ne taip jau trumpai dirbu, bet gal jau per trumpai, kad žinočiau ir galbūt vyresni mano kolegos, kurie čia dirba ilgiau negu aš gyvenu, galbūt nuomonę turėtų visai kitokią. Aš tai to tikrai kol kas bent jau šitam darbe nepajutau, bet istorijų, pavyzdžiui, iš kolegų, kurie yra kitose medijose, tikrai esu girdėjusi – kad žmogus yra nurašomas netgi labai anksti ir nurašomas visiškai dėl atrodymo, nežinau, svorio per daug, raukšlių per daug, ta kompetencija nėra vertinama. Bet sakau, šitame darbe aš kažkaip nepajutau. Visiškai išvaizdos prasme. Ir tie žmonės... Sakau, buvo istorija, kuri man atrodė labai keista ir atrodė, kad labai nepelnytai išvadinta per didele ir vietoj jos atsirado mažesnė.

Ar lengva televizijoje padaryti pertrauką? Esate ją turėjusi?

Ne. Aš visą laiką dirbau. Aišku, visoms kažkada, matyt, ateina, nu negaliu sakyti, kad visoms, bet daugeliui, matyt, ateina ta vaikų auginimo pertrauka.

Bendrai žvelgiant, tai lengva moteriai, kuri dirba informacinėse laidose, šiandien padaryti?

Tai yra tikrai nelengva ir tai yra nelengva dėl daugelio, bent jau kaip aš įsivaizduoju, žiūrint grynai iš tokios profesinės žinių pusės. Tai tu vis tiek natūraliai kad būtum gera žinių vedėja, tu turi visą laiką būti kontekste. Matyt, kad auginant vaiką tai yra šiek tiek sudėtinga padaryti, nes tavo mintys yra kitur, tavo veiklos yra visiškai kitokios, žmonės, su kuriais tu bendrauji, yra kiti negu įprastai. Ir natūralu, kad, praleidus pusantrų metų, staigiai išokti į kontekstą, sugrįžti yra sunku, be jokios abejonės. Kitas dalykas – aišku, kad moterys turi problemą. Mano draugė, pavyzdžiui, po pirmo vaiko dabar nori grįžti į darbo rinką, ir kiek ji buvo pokalbių – aišku, ji išgirsta klausimą: „bet taigi jūs antrą planuosit?“ Ir tada jai nebepaskambina, bet nebepaskambina dėl to, kad ji yra potenciali vaikų gimdytoja. Tai šitas irgi yra labai sudėtinga. Ir man atrodo, kad, kol tu neturi vaikų, tol tu neatrodai labai pavojingai. Bet kai tu pasigimdai vieną vaiką ir tada nori grįžti, natūraliai darbdaviui tu nesi įdomi, nes gal tu grįžti metams, gal tu grįžti pusmečiui, gal dvejiems, bet jis tavyje nemato pastovaus darbuotojo ir tas tikrai yra labai sudėtinga. Tai man atrodo, kad tikrai nėra labai lengva daryti pertrauką ir nėra labai lengva sugrįžti. Kitas dalykas – nu tikrai visi žmonės, kurie dirba bent jau su naujienomis, jie yra tikrai darboholikai. Čia nėra nei vieno... Nes jeigu tu nesi darboholikas, tu tiesiog nepadirbtum – nes ir savaitgaliais tu dirbi, nežinau, nutinka įvykiai, tu dirbi, va, vyksta Laisvės kelias, dirbi. Ir niekas nesiils, todėl tu turi būti truputį darboholikas. Ir apskritai ta pertrauka turbūt ir tokia psichologine prasme ją padaryti yra sunku. Aš, gink Dieve, nesakau, kad moterys, kurios augina vaikus, neturi ką veikti – jos turi per akis ką veikti. Bet kai tu esi įpratęs bėgti bėgti bėgti bėgti ir neskaičiuoti valandų – tas jau psichologiškai yra sunku ir po to sunku turėtų būti sugrįžti, nes jau įtampos visiškai kitos pasidaro ir vėl turi kažkaip per dvi vietas pasidalinti.

Dar sugrįžkime prie amžiaus. Jūs jaučiatės senėjanti? Pastebite kokių nors senėjimo ypatybių? Yra kas nors, kas verstu Jus galvoti apie senatvę?

Apie senatvę gal dar ne, bet, aišku, kad pasijaučia tas amžius. Daugelyje dalykų. Ir ta prasme, aš čia dabar nenoriu pasirodyti kažkokia labai susenus, bet, pavyzdžiui, tai, ką aš galėjau daryti, kai aš pradėjau dirbti, tarkim, tikrai būdavo – aš galėjau atidirbti žinias, tada dar nuvažiuoji iš vietos reportažą, tada dar susitinki su draugais, tada pamiegu tris valandas ir vėl ateinu į darbą visa kaip agurkas – aš dabar nebegaliu to daryti. Ta prasme, pirmas dalykas – aš šiaip miegu, bet kitas dalykas – tu ir nebeatrodai. Neišsimiegi – paakiai ten paburkę, vat, atrodo, tokios smulkmenos... Ir čia tokie labai... Nežinau, atrodo tokios visiškai smulkmenos, bet jos yra ir kad tu keitiesi su amžiumi, tai

taip. Aišku, dar poreikiai pasidaro kitokie. Jeigu ten, nežinau, anksčiau kažkokie vakarėliai, susitikimai buvo labai įdomūs, tai dabar kažkaip nebėra. Dabar yra truputį kiti prioritetai. Su tais pačiais draugais, nežinau, visų mūsų prioritetai gal pasikeitė, nes visi sukūrė šeimas, visi kažkaip turi visokių reikalų. Ir natūraliai pasikeičia. Bet taip, kad tas amžius priverčia sustot ir pagalvot – palauk, tau gi nebe aštuoniolika, nu, imk ir išsimiegok vieną dieną, nes jau visai nusipelnei po viso šito. Tai tas tikrai yra. Ir kartais būna gaila visai, ir kartais, ypač kai ateina kokie praktikantai, tokie dvidešimtiniai ir kreipiasi į tave, ir žiūri į tave kaip į dinozaurą, kad tu čia tiek metų dirbi, tai tu pagalvoji – nu tai aš čia irgi dar jauna. Bet nu pasijaučia, aišku, kad pasijaučia. Ir apie senatvę tai tikrai ne, bet kartais, kai pagalvoji, kad mano, pavyzdžiui, vienai draugei kitąmet bus ten tiek metų ir mes esam draugės ir pagalvoji – rimtai? Šitaip galėjo atsitikti greitai per kažkokį ilgą laiką? Tai sakau, senatvė nesenatvė, bet kad amžius padaro savo ir kad turi truputį kažkaip ramiau elgtis daugeliu atvejų, tiesiog save labiau pataupyt ir gal labiau save mylėti, tai šitas yra.

Keičiasi prioritetai, tai kas šiame amžiaus tarpsnyje būtų tas prioritetas?

Prioritetas yra kažkoks kokybiškas laikas sau. Man, pavyzdžiui. Nežinau, kokybiškas laikas su šeima, kokybiškas, nežinau, kažkoks poilsis. Labai atsirado, čia toks tikrai labiau iš asmeninės patirties, nu, pavyzdžiui, darbe būna – tu privalai bendrauti su žmonėmis, kurie šiaip tau nei įdomūs, nei labai patinka, bet tu esi priverstas su jais bendrauti. Tai asmeniniam gyvenime aš to nenoriu. Ir aš tada galvoju, tai gerai, gal man užtenka tų keturių draugų, bet jeigu man jie yra... Aš su jais puikiai sutariu ir mes gerai leidžiam laiką, ir aš su jais jaučiuosi gerai, tai kodėl aš čia turiu vaidinti, kad dar ten tos šešios draugystės yra svarbios? Bet čia, man atrodo, irgi... Čia ateini su tokia meile sau – nešvaistyt savo laiko kažkam, kas tau nei labai įdomu, nei labai patinka, bet tu kažkodėl trisdešimt metų tą darei, o dabar gi gali nebedaryti. Tai tos kokybės pradeda norėtis – neišsišvaistyt ir neišsitaškyt, o daryt tai, kas tikrai patinka, nuo ko gera.

O kiek Jums svarbu išlikti jaunai?

Vizualiai ar kaip?

Nežinau, visaip.

Nu pagalvoju, kad nenorėčiau... Čia toks ganėtinai, nežinau, labai nemėgstu to termino subobėt, bet išlikt aš norėčiau, norėčiau išlikt jaunatviška, nes man tai yra faina, nes tai yra kažkaip apie mane. Aš niekada... Aš tikrai kažkaip galvoju, kad tie metai, tai metai, bet aš gal nesijaučiu, kad man tiek. Aš gal ko labai nenoriu, tai nenoriu patapti tokia, kur nieko nenori, niekas neįdomu, tokia zanūda su bambėjimu, tai vat... Vat šito aš nenorėčiau. Aš nežinau, ar tai yra susiję su jaunyste arba nejaunyste. Man atrodo, kad čia kiti žmonės tiesiog gimsta seni. Tai va, čia turbūt. Ar man tai yra svarbu? Aš norėčiau. Ar tai yra svarbiausias dalykas, kurio aš siekičiau, tai turbūt ne. Bet nu norėčiau, norėčiau.

Ką darote, kad tokia išliktumėte?

Nu charakteriu tai dirbu su savim. Stengiuos kažkaip, nežinau, kažką veikti, daryti tai, kas man patinka. Tada nelieka to vidinio bambėjimo, kad aš kažkam čia neturiu laiko, nes čia vėl valgyt gaminau ir knygos nepaskaičiau. Išoriškai tai nelabai.

Kada nors jautėtės per jauna arba per sena savo darbui?

Per jauna tai tikrai. Ir pastabų būdavo. Aš, pavyzdžiui, nuoširdžiai negaliu pakęst ir buvo laikas, aš labai daug dirbau Seime ir labai dažnai susitikdavau su tuo tokiu seimūnų „ai, nu, vaikelį“. Ir aš už šitą, garbės žodis, norėčiau suimti ir papurtyti, nes vaikelį ne vaikelį, ta prasme, viskas gerai, aš

suprantu, tai buvo laikas, kai aš buvau labai jauna, bet praeina kažkoks laikas, tu turi patirtį ir, man atrodo, čia toks neišsilavinimo dalykas yra čia dabar vaikelinti. Bandyti įrodyti savo pranašumą. Tai per jauna tikrai, labai daug kartų. Ir iš aplinkos yra toks spaudimas, kad maždaug – ką tu čia dabar šneki. Nu tai šneku tą, ką pasiruošiau ir ką žinau. Ir kažkaip kartais tas amžius yra prilyginamas tavo nekompetencijai. O yra vyresnių žmonių, kurie yra žiauriai nekompetentingi ir absoliučiai nesusigauodo savo srity. Tai šitas tikrai. Per sena – ne. Dar ne.

Ačiū labai.

Informantė Nr. 10

Papasakokit apie save, ką dabar veikiate?

Dirbu televizijoje. Ir vedu informacinės laidas. Visą darbą, su žiniomis ir panašiai dirbu jau daug metų. Aš visą laiką dirbau žiniose, praktiškai nuo universiteto. Tai iki tol dirbau kitoje televizijoje, labai trumpai ir žinių vedėja. Išėjo kolegė, tai siūlė man. Dirbau ir žinių žurnalistė. Ir iki tol dar kitose priemonėse esu dirbusi.

Oho. Tai kas sau pati esate – žurnalistė ar laidų vedėja?

Žurnalistė. Nu, ta prasme, nuo to tu nepabėgsi. Savo prigimtim tai yra tiesiog – aš labai daug metų esu žurnalistė ir vedėja yra vienas iš šio darbo epizodų, galimybių tą darbą dirbti, nes tas darbas yra labai platus ir tu, ta prasme, pradėdamas dirbti vedėju, tu automatiškai nenustoji būti vedėju. Tai yra tik dar viena perspektyva į tavo darbą.

Jūsų darbas yra ir prieš kamerą...

Visada tik prieš kamerą.

Na, bet kol ruošiatės, tai turiu mintyje, iki kameros dar yra darbo.

Na, taip.

Mano klausimas būtų – kaip Jums pačiai atrodo, ar televiziniame darbe egzistuoja koks nors moters etalonas? Standartai, kuriuos turi atitikti moterys, vedančios informacinės laidas?

Kad net nežinau. Čia apie Lietuvą kalbam?

Aha.

Kad net nežinau. Jeigu mes kalbam apie išvaizdą, kad reikia atitikti standartinę telikui... Ar mes kalbame, na, apie tą proto aštrumą ir gebėjimą perteikti žinių ir pakalbinti pašnekovą? Nes didelė darbo dalis yra tas, kaip aš sakau... Kadrinių pristatymas, kaip aš sakau, yra viena – tą gali gerai išsiteniravęs padaryti bet kas. Bet didžioji darbo dalis yra kalbinti pašnekovus eteryje ir tai yra ta sunkioji dalis. Ir tam reikia, aišku. Išvaizda čia nepadės, kaip aš sakau. Bet mano, pavyzdžiui, etalonas yra dvi vedėjos. Čia kalbant apie specifiką, metodiką ir t.t. O, pavyzdžiui, kalbant apie išvaizdą – ta tokia etaloninė irgi yra viena vedėja. Vat ji yra tobula laidų vedėja visai kaip. Tai va. O ar Lietuvoje egzistuoja etalonas? Kaip kur. Komercinėse televizijose, žiūriu, pradėjo labiau į jaunimą orientuotis, ne tai, kad į jaunimą, bet į jaunų moterų išvaizdą. Bet jeigu mes kalbam tik apie paskaitymą kadrinių. O visur kitur, na, be abejo.

Kaip manote, kodėl jaunumas ir išvaizda tampa tokiais svarbiais faktoriais?

Nu kažkodėl aš manau, kad labai ji... Žinių vedėja turėtų būti, na, ne tai, kad jokia, bet ji turėtų neblaškyti. Neblaškyti niekaip – nei būdama kažkokia per graži, nei būdama tokia, kur tu žiūrėtum, kodėl ji taip atrodo, bet negirdėtum, ką ji pasakė. Nes iš esmės žinių vedėjo darbas yra pasakyti žinią, pakalbinti pašnekovus, ištraukti iš jo atitinkamą informaciją. Negali to visko trikdyt savo išvaizda. Už tai tas, nu, jeigu tu ten būsi kažkokia tai kažkuo išsiskirianti, tai, be abejo, kad tu užgoši viską. O dėl to jaunumo, ta prasme, mes tiesiog neturim daug labai žmonių, kurie norėtų dirbti ilgai šitą darbą?

Oho. Kodėl?

Nuobodus tai yra darbas iš tikrųjų. Jeigu mes kalbam tik apie, na, žinių skaitymą, tai yra tas darbas tikrai nuobodus. Nuobodus, ta prasme, jeigu aš turiu keturias valandas sėdėti prieš kamerą ir, jeigu tu visa laiką esi pasiruošęs iki netikėtumų, tai antroje valandoje tau darosi... Bet, pavyzdžiui, kiek aš žinau tokių vedėjų, kurios galėjo dirbti... Tai jos išėjo, nes susirado, ką veikti gyvenime ką įdomiau. Ta pati Gražina Sviderskytė – ji turi pilną reikalų, rašo knygas, apsigynė disertaciją ir t.t. Vilma Čereškienė – tiesiog vat, turi, ką veikt gyvenime, ji tiesiog kitur save mato. Mes tiesiog, suprantat, neužsiauginom tų tokių anos kartos žurnalistų, kurios iš vedėjų taptų tokiais grandais kaip BBC, CNN. Tiesiog jos susiranda, ką veikti. Už tai ieškoma yra jaunesnių, kurios dar turi noro kažką nuveikti ir neturi kažkokių, na, dar savyje, kaip pasakyti... Dar nori šitą darbą dirbti, dar neatradusios kažkokių kitokių iššūkių gyvenime. Tai va. Tai tų tokių mohikanių jų yra, ta prasme, aš nematau tos tendencijos, kad, sakykim, jų atsisakom, aš matau tendenciją, kad jos pačios išeina.

O kai sakot, kad neturim Lietuvoje tokių grandžių kaip užsienyje, tarkim, kaip turi BBC. Ką Jums reiškia grandė?

Ta prasme, kai tu dirbi daug metų. Mes turim, aš nesakau, kad neturim, bet mes turim vienetus. Bet tiesiog jos visos pastaruoju metu susitelkusios į vieną televiziją. Tiesiog visur ieškoma naujų žmonių vien tam, kad žmogus kuo ilgiau nusėstų žmogaus prisiminimuose. Kad tai ilgai galėtų... Aš kiek dirbsiu nežinau, negaliu kol kas prognozuot, nes nežinau, kiek dar ilgai tas darbas man bus įdomus. Bet tiesiog... Aš kalbu apie tai, kad vien žinių skaitymas, tai yra nuobodus darbas. Norisi iššūkių, norisi kažką kitą veikti, tai, natūralu, kad tiesiog pakenti darbą ir nebedirbi to darbo.

Sakote, jog turite savo ikonų. Ką pati papildomai darote, kad pati tokia būtumėt?

Tai be abejo, žiūri, kaip jos dirba. Nu tiesiog visą laiką stebi kitų kolegų darbą. Ne tai, kad kritiškai vertindama stebi, bet tai, kad žiūri, kaip jie dirba ir galvoji – o, va gera mintis, gal čia verta šita patirtim pasinaudoti, vat aš daryčiau kitaip. Tai būna taip, kad aš, pavyzdžiui, žiūriu, kaip jos kalbina pašnekovus. Na, mano darbas iš esmės be to antraščių paskaitymo yra ir pakalbinti pašnekovus, aš į tai koncentruojuosi, nes laikau, kad tai yra svarbesnė mano darbo dalis, negu kad perskaityti ten teisingai, pristatyti reportažą. Užtat aš žiūriu, jeigu jos pašnekina pašnekovus, kaip jos prieina prie pašnekovo, kaip jos ištraukia informaciją, galų gale – tam tikrai temai kokius jos pašnekovus ieško. Ir tu tiesiog žiūri, stebi, na, kartais pasinaudoji ta praktika, o kartais galvoji – gal aš šį kartą geriau padariau, man taip atrodo. Tiesiog tu žiūri, analizuoji tą darbą ir taip tą patirtį renkiesi.

Yra kita medalio pusė – tos gražios ir jaunos. Ką nors darote, kad atitiktumėte ir šią pusę?

Nieko labai ypatingo nedarau. Kažkaip aš... Be abejo, ten reikia plaukus dažytis, kažką. Darbas apmoka tokius dalykus ir tu darai tai dėl to. Kol aš nepradėjau dirbti eteryje, tol aš, pavyzdžiui, net

plaukų nedažiau, tiesą pasakius. Taip, mano plaukai buvo panašios spalvos kaip ir dabar, tik tiek, kad žilt buvo labai pradėję. Kadangi eteriui netinka natūralios spalvos plaukai, nes jie, man grimerės taip pasakė, meta žalią atspalvį, ta prasme, tu negali eiti natūraliais plaukais į eterį. Reikia dažyti. Nežinau, jeigu darbas nemokėtų, ar aš dažyčiau, nežinau. Man kažkaip gražu yra natūrali plaukų spalva.

Bet darbas sako privaloma – arba nusidažai, arba ne, jeigu ne – tai nedirbi. Kas tada?

Nu tai taip ir buvo. Kadangi moka, tai valio, naudojuos. O jeigu nemokėtų, būtų toks iš esmės – palauk, žinai. Ta prasme, šnekam tada kitaip. Jeigu jūs reikalaujat iš manęs kažkokio dalyko... Bet toks klausimas neiškilo, tai labai gerai.

Klausiu, nes man įdomu, kas būtų jeigu Jūs norėtumėt kažko, o darbas sako ne arba atvirksčiai. Nežinau, tatuiruotę norėtumėt pasidaryt ar dar ką nors.

Tatuiruotę aš labai norėčiau pasidaryt ant šitos vietos, bet negaliu, nes ji matosi. Bet yra tų tokių dalykų, kur aš su darbu gal nelabai, bet buvo tų tokių, nu... Aš šiaip esu maištaujantis žmogus, pagal tai, kaip atrodau, nepasakytum, kad dirbu eteryje. Man į tuos kostiumėlius lįsti – man yra reikalų. Dabar aš pripratau, bet pradžioj buvo tas toks biškį – kodėl čia kostiumėlis? Kodėl aš negaliu jokių turėt papuošalų, jokių žiedų, jokių kažko panašaus, auskarų, nu ta prasme – aš nenoriu... Aš noriu ko nors įdomiau. Tada pradėjau maištauti, pradėjau rankoves raitoti, sulaukiau atgarsio iš vadovybės, maždaug „gal nereikia?“, žinai. Nu gerai. Sugrieži dantimis. Aukštakulniai tie patys. Supranti, aš aukštakulnių šiaip nenešioju, bet eteryje reikia, nes tavo visas iškarto stotas pasikeičia. Ta prasme, aš į tą savo eterinę išvaizdą įlendu kaip į uniformą, ta prasme, nuo iki – nuo batų iki vat visko. Šiaip aš gyvenime taip niekada turbūt ir nedaryčiau, bet nu reikia tai reikia. Aš nelaikau to kažkokiu įstatymu į rėmus, tai yra darbinė uniforma. Ta prasme, negali išeiti į eterį atrodydama bet kaip, nes tu blaškysi žiūrovą.

Ką tas kostiumėlis reiškia? Ką tai keičia?

Atrodai moteriškiau. Nes žinias turi pristatyti žmogus, kuris atrodo solidžiai ir nu turi biškį kažkokį patikimumo svertą. Nes jeigu čia išeis va tokia biškį susivėlus, biškį čia su kedukais merga, tai cmon – studentų televizija. Esi rimta televizija, tai turi atitinkamai ir išvaizda būti, ta prasme, tai yra televizijos standartai, tu negali to daryti, nes to reikalauja standartas. Kitaip negali atrodyt, nes tai bus, žinai, nu... Sakau, studentų televizijoje gali taip atrodyti, betkaip, bet ir tai – ar tau apie tam tikrus svarbius gyvenimo įvykius pasakoja kažkoks išsidraikęs asmuo, kur ten ėjo pro šalį ir belekaip atrodantis ar žmogus, kur atrodo patikimai ir solidžiai, ta prasme, žmogus, kur įkiša tave į tą standartą.

Bet tuomet labai įdomu, o kas Jums visgi yra svarbiau – išlikti savimi ar atitikti standartus?

Aš labai stengiuosi laviruoti. Sakykim, taip. Aš nesakau, kad man yra baisi kančia įlįsti į tuos... Smagu, kartais smagu. Ir šiaip, kartais smagu – apsirengi, išlendi iš tų kedų, žinai, tokių drabužių į kostiumėlį, tai iškart – nugara išsitiesina, iškart visai kitaip atrodai. Tai yra smagu, bet aš sakau, kad tai yra darbo dalis ir aš tam neteikiu kažkokios didelės reikšmės, kad čia ojezusmarija vėl aukštakulniai. Tai aš nusiimu juos, kai jų nesimato, nes nepatogu su jais pedalą spaudyti. Čia tiesiog. Bet taip, kad man kiekvieną kartą būtų baisi depresija, kur reikia įlįsti į kostiumėlį ar pasidaryti grimą – ne. Aš grime parelaksuoju, man gerai. Stengiesi laviruoti. Tai nėra taip, kad ten priešintūsi visa esybė, bet vis tiek stengiesi palikti, aš bent jau, nors mažytę dalelę savęs – ar būna kažkoks tai vat netyčia laikrodį pasilieka, ar netyčia auskarus, pavyzdžiui, savo. Gal nelabai matosi, bet aš žinau, kad nelabai tiktų standartui, o paskui gauni nuo stilistės – kas tau leido?

Maištaujat.

Biškį jo, tokio maišto palieki.

Nebaisi rizika, kad išmes?

Dar to betrukty, kad už tai mėtytų. Išėjo į eterį vedėja ir pasimatė jos tatuiruotė, nu laba diena, žinai. Mes ne XIX a. gyvename, kad linčiuotų už tai, kad tatuiruotę turi. Tu supranti, kad tai nėra standartas, bet aš leidžiu sau pamaištauti. Ar ten pavyzdžiui, kažkokių tai drabužių nestandartinį derini. Kad ir kostiumėlis, bet po juo, pavyzdžiui, kokia nors palaidinė su žvyneliais. Pas mus yra stilistė, kuri sako – aš tau ją paslėpsiu ir išmesiu, kaip tu gali, o aš žinau, kad jos matosi tik tiek vat, bet aš žinau, kad vat man patinka. Tiesiog. Biškį maišto įnešu, savęs truputėlį.

Pakalbėkim dar apie tą vyresnių ir jaunesnių moterų sandūrą – kiek gali atsisakyti vyresnių televizijoje, kad paimtų į eterį jaunesnes? Galite papasakoti šiek tiek apie tai?

Gali. Yra buvę tokių situacijų, kai priėmė jaunesnę vietoj vyresnės. Jie tiesiog vieną pakeitė kita. Aš neatsimenu, kuo viena situacija baigėsi, bet buvo tiesiog... Ji iš viso išėjo. Toks buvo biškį negražiai susižiūrėjo, bet nežinau, kokie ten buvo susitarimai, aš į tai nesivėliau, bet toks buvo, nu, įdomesnis toks sprendimas. Yra buvę tokių dalykų. Kitos išeina pačios, tai... Kai keičiasi įvaizdžiai, tai be abejo, yra ieškoma jaunesnių, nes jaunas tai, aišku... Nebūtinai, gali būti ten graži ir visokia, nežinau, seksbomba ir t.t., bet kaip tu gali statyti ją į žinių vedėjas, jeigu ji neturi ką pasakyti arba, pavyzdžiui, turi kalbos defektą? Arba pavyzdžiui, skaityti nemoka, yra ir tokių variantų. Ta prasme, tu žmogui niekaip negali per daug metų išaiškinti, kad gal tu nebedainuok. Yra skaitymas su dainavimo elementais, ta prasme, žmogus dirba eteryje daugybę metų ir niekaip neišmoksta nedainuodamas skaityti. Sakau, išvaizda tikrai ne visada lemia, kartais lemia, bet ne visada. Jeigu tu būsi graži, bet nesugebėsi normaliai pašnekovo klausimo paklausti arba normaliai kadrinio perskaityt neužsikirsdoma, ilgai karjera netruks.

Su kuo Jums televizijoje, informacinėse laidose, asocijuojasi tie jauni veidai? Kokios asociacijos būtent Jums kyla?

Nežinau. Gal tiesiog energija, gal kažkoks truputėlį kitoks tas pasaulio suvokimas. Aišku, tas jaunatviškas maksimalizmas jis ne visada pasiteisina. Patirtis eteryje – be abejo, yra labai svarbi ir reagavimo greitis. Turiu minty, kad jeigu nestandartinė situacija. Nu tiesiog yra tokia situacija – labai daug gabių jaunų žurnalistų išleidžiama, kurie tikrai gali vesti, nu tikrai gali. Tai man labai patinka. Anksčiau būdavo specialūs diktorių mokymai, būdavo diktorius ir tai ojei... Ta prasme, realiai tavo darbas būdavo paskaityti tai, kas parašyta, tai tu nebūtinai galėdavai kažkaip protingai su žurnalistu... O dabar kas man patinka yra tai, kad žurnalistai tampa laidų vedėjais, žinių vedėjais. Ta prasme, žmonės suprantantys, ką daro ir kodėl daro. Jie gali su tais pačiais žurnalistais ir reportažų autoriais pasiginčyti ir kadrinius pasitaisyti. Ne paskaityti taip, kaip yra parašyta. Pavyzdžiui, aš labai dažnai pasitaisau juos, nes nu aš matau, kad kažkaip gal man nelabai atrodo, kad jis atskleidžia mintį. Tai aš paimu, žinai, kažką kitaip parašau. Nu va, žinai. Ta prasme, tas yra gerai, kad tų žmonių ateina. Tas man patinka, kad tų žmonių, kurie geba dirbti eteryje, jų vis daugiau yra. Ir tai yra valio, ir aš labai tą sveikinu. Nes sakau, kol kas aš, išskyrus tuos vienetinius visiškai atvejus, kai yra dėl amžiaus atleidžiama moterys iš tokios pozicijos. Aš nežinau, gal jos kokį spaudimą patiria, bet jos nekalba apie tai.

O Jūs pati esate patyrusi kada spaudimą?

Ne, nesu tokių. Nežinau, tai nebent grimerės kažką pasakydavo. Bet jos taip moka švelniai ir subtiliai pasakyti ir kažkaip yra tokių dalykų, kur tu supranti, kad ar taip, ar taip yra tokių dalykų,

kur su amžium reikia pasitvarkyti, žinai. Ta prasme, ne dėl to, kad eteris yra. Tą dalyką tu tiesiog supranti, kad reikia pasidaryti. Nu taip aš kada nors gal būčiau nusidažius tuos plaukus, jeigu mane būtų užknisę, kad žilų daugėja. Nu pasidarė tai gal keliais metais greičiau. Žinai, aš nesidarau iš to tragedijos kažkokios – aišku, kad aš suprantu, kad mes nejaunėjame. Bet taip, kaip dabar žmonės atrodo būdami 40-ties metų, palyginus su tuo, kaip jie atrodė būdami tiek metų anksčiau – tai yra visiškai skirtingi dalykai. Ta prasme, tų galimybių yra belekiek, ar tu dirbi etery, ar ne – vis tiek tuos dalykus gali. Yra tų dalykų, žinai. Gerai pasakysiu – jeigu tu neturi krūtinės, su krūtine kaip yra... Visi drabužiai, tie standartiniai švarkai, jie yra siuvami lieknom moterim su didele krūtine. Nu nėra kitokių. Nieks man neliepia gultis po peiliu. Tai yra visokių ten pataisančių liemenėlių tam, kad tas švarkas gerai ant tavęs stovėtų. Tai nėra kažkoks... Aš nelaikau to kažkokiu... Kaip čia pasakyti... Spaudimu ir t.t. Tiesiog yra drabužiai taip konstruojami tam, kad jis gražiai atrodytų ir jis turi atrodyti, nu, kaip jam reikia atrodyti. Jeigu, aišku, tas drabužis būtų siūtas konkrečiai ant manęs, tai jis būtų siūtas vienaip. Bet kadangi tie drabužiai yra perkami, jie yra siuvami bendrai... Tai aš tą patį galėčiau pasakyti nuėjus į drabužių parduotuvę – kodėl aš vienoj parduotuvėj įlendu į S dydžio, o kitoj neįlendu net į M dydį? Tai irgi spaudimas, žinai, šioks toks. Supranti, kad tai yra skirtingų gamintojų dalykas. Tiesiog prie to prisitaikai, nu, tokia yra situacija pas mus. Sakau, spaudimu aš to nelaikau, bet, nu, tu išsprendi situaciją, sakykim taip.

O Jūs tapatinat save su savo amžiumi? Mąstote apie jį?

Aš kartais pagalvoju ir kartais mane apima suvokimas, kad už poros metų man bus tiek, bet, kai, pavyzdžiui, nueini į parduotuvę, perki šampano ir tavęs prašo dokumento, tu supranti, kad nėra taip blogai.

Jūs gaunate kokių pastabų dėl savo amžiaus? Kad atrodyt, pavyzdžiui, jaunesnė?

Tai taip, šitą man visada sako. Darbe irgi. Tarp kitko – kaip bebūtų keista, man labai dažnai kolegos, su kuriais aš pradirbau tiek daug metų, jie manęs, pavyzdžiui nugrimutos, sušukuotos ir aprenktos kostiumėliu – jie manęs nepažįsta. Ta prasme pasisveikini ir būna toks „ai čia tu?“. Ta prasme, visiškai pasikeičia išvaizda ir tas mane labai žavi, kad tu esi – ateini į darbą ir tu gauni savo tą darbinį pavidalą. Ir valio, jeigu aš atrodau jaunesnė. Ir gerai, žinai, kad tu gali atrodyti jaunesnė, o protas bus brandžios moters. Nu aš nesu ten kokia Jagelavičiūtė, kur kiekvieną kartą išėjus į gatvę Diskordas užpilamas apkalbom, cmon, aš žmogus esu, aš turiu teisę į neplautą galvą. Pas mane vandenį vakar atjungė, aš neišsiploviau šiandien galvos, tai ką? Ta prasme, aš galiu sau... Man žinai, man svarbu, kad man patogiu. Taip, į eterį aš taip neišeisiu. Jeigu dirbčiau šią savaitę, tai nueičiau ir išsiplaučiau tą galvą. Ta prasme, tai nėra taip, kad aš ten labai stradaliničiau dėl savo išvaizdos. Išmokau to nebedaryti. Niekada nesijaučiau, kad aš turėjau kokią ten išskirtinę išvaizdą ir mano gyvenimo siekis yra ten būti televizijoje vedėja. Nebuvo, tikrai nuoširdžiai pasakysiu. Aš net galvojau, kad aš tikrai net negalvojau. Man tas pasiūlymas toks atėjo – klausyk, sako, o gal tu pabandyk? Davai, per galvą neduos. Davai pasibandom. Ir paaiškėjo, kad telegeniška, visiems šokas.

O gali būti taip, kad, viena vertus, tai yra labai brandžios moters smegenys ir asmenybė, bet Jūs atrodote jaunai. Ar nėra taip, kad čia išties idealus eterio tipas?

Gali būti, kad taip. Gali būti – čia vienas iš variantų, jo, kad tu turi ilgų metų patirtį žurnalistikoje, o atrodai kaip ką tik būtum pabaigusi univerą. Ir aš manau, kad tai yra labai gera sintezė. Biškį vieną kitą dalyką pasitvarkai, ta prasme, sakau, vien dėl to, kad ar eitum į eterį, ar neitum – tu vis tiek tai pasidarai. Nu nes tiesiog, nes tu žinai, kad tu tai nori pasidaryti. Ir aš sakau, net jeigu aš nedirbčiau etery, gal aš tuos plaukus ir būčiau nusidažius. Aš nesidažydavau dėl to, kad man graži mano plaukų spalva ir visi sakydavo, kad aaaaa, net kirpėjai klausdavo – kokia čia plaukų spalva, kad ji taip gražiai atrodo. Mano natūrali plaukų spalva, man ji patinka. Bet jeigu aš matau, kad, nu gerai,

galiu prisipažinti, nežinau, kiek čia svarbu, bet, pavyzdžiui, aš neseniai pasidariau akių operaciją, voku plastiką. Bet aš ją pasidariau ne tiek dėl eterio, o dėl to, kad aš tam pribrendau, aš to seniai norėjau ir vieną dieną galvoju – o kodėl ne? Nu pasidariau, nes vokai užkritę, mane nervavo didesnę pusę mano gyvenimo ir aš supratau – ko aš laikiu? Nu vat tiesiog – ar aš dirbčiau eteryje, ar aš nedirbčiau, aš vis tiek tai būčiau pasidariusi anksčiau ar vėliau. Nu pasitaikė dabar. Sieti, kad aš atrodysiu jaunesnė – tikrai nesieju, bet išvaizdą pajaunino, nepaneigsi.

Kaip dabar jaučiatės? Kaip tai vertinat?

Gerai. Aš sakau, vienintelis klausimas man dabar kyla – kodėl aš to nepadariau anksčiau? Aš tą pradėjau... Ta prasme, pradėjau nervuotis daug anksčiau. Dėl eterio man niekas nieko nesakė niekada gyvenime. Aš matydavau, kaip grimerės mano šitą tvarko ir bando maskuoti. O aš pagalvoju, kad galima biškį sutaupyti laiko. Ta prasme, paklausiau, ar yra verta – ką aš žinau, sako, nėra tau jau taip būtina, dar ne tragiškas variantas, bet jeigu pasidarysi, tai valio. Kažkaip ir pasidariau.

Bet pasitarti su grimerėmis reikėjo? Ar tokius dalykus pranešinėja įprastai?

Nea. Aš šiaip su grimerėm draugiškai pasišnekėjau, jų atsiklausiau nuomonės, ar tikrai verta. Tai aš įspėjau, kad bus, kad aš ateisiu po atostogų ir bus biškį reikalų, kitų. Tai gerai, valio, sako – džiaugėsi labai. Bet, sako, dauguma moterų eteryje taip pat yra šitą dalyką pasidariusios, didžioji dauguma, praktiškai beveik visos.

Kad jau kalbame apie akis. O kaip yra su akiniais. Daug juk moterų gali nešioti akinius, televizijoje tai trukdo?

Aš dėl akinių savo biškį kovoju. Aš šiaip ne visada juos nešioju, man daug kas sako – pasidaryk operaciją. Aš galėčiau pasidaryti operaciją, bet nesidarau, nes man akiniai labai patinka. Aš galėčiau pasidaryti, aš nešioju linzes. Ir linzes, ir akinius nešioju. Pagal nuotaiką visiškai. Bet buvo taip, kad aš toks tipo reikalavimas vos ne, net ne reikalavimas, o išsakymas, kad labai šviesos atsispindi. Nu tipo blogai akiniai. Ir aš žiūriu – tai pala, žiūrėk, vienas kolega su akiniais, kitas kolega su akiniais, ta prasme? Tai aš irgi noriu su akiniais. Ir man kažkaip buvo ar tai akių uždegimas ir aš tą dieną negalėjau su linzėmis... Akys labai pavargusios... Nu, kai kelias valandas žiūri į tokią šviesą, tai žinai. Ir aš paėmiau tiesiog vieną dieną ir atėjau su akiniais. Vat pabandyt, kas bus. Ir paaiškėjo, kad tie akiniai yra labai gerai. Man tai yra stiliaus detalė. Aš taip, galiu didžiąją laiko dalį būti be akinių, bet kartais aš tiesiog noriu. Ir aš operacijos nepasidarau, nes man patinka juos nešioti, patinka juos derinti. Vat aš kartais su kostiumėliu ir akiniais – visai kitas žmogus! Man ir kolegos tą patį sako – bet kaip tau tinka šitie akiniai. Bet irgi reikia pakovoti, nes toks konservatyvizmas: negalima to, negalima ano, o kai užsidedi tą ir aną, paaiškėja – gal ir nieko. Tai yra toks biškį noras, žinai, o kodėl negalima? Laikrodį nusiiminėjau. Vieną dieną pamiršau tiesiog, nes tas laikrodis... Dar buvo juodas dirželis, tai po švarkais nelabai kas matos. Bet su suknele... Paskui manęs klausia – o tai ko tu tą laikrodį nusiiminėji? Nu ką aš žinau, jeigu neleidi grandinėlių ar auskarų kažkokių, tai? Paskui – pasilik, žinai. Nes aš sakau, ko mes turime sėdėti tuose rėmuose, jeigu juose galima kažką pasidaryt, kad būtų įdomiau. Ta prasme, aš neprivalau stovėti kaip standartinė 9 deš. laidos vedėja. Pasižiūrėk, galų gale, kaip BBC panos atrodo, kaip CNN panos atrodo. Vienas, kas mane iš tikrųjų, kalbant apie tą išvaizdą – ir pykstuosi su grimerėm, ir t.t. – tai dėl plaukų ilgio. Jos reikalauja, ta prasme, kad televizinis standartas vos ne yra plaukai, kad neliestų pečių. Tada juos atseit tvarkyti lengviau yra ir jie nuo pečių linijos nelūžta. Nekenčiu to ilgio. Tai yra mano pats nemėgstamiausias ilgis, aš išvis mėgstu ilgus plaukus ir kiekvieną kartą su grimerėm būna – „nu, gal tu jau nusikirpk tuos plaukus?“ – jau ten tau žinai... Jos tiesiog bando sutaupyti laiko. Ta prasme, kalbant apie valdžią, vadovybę ir t.t., jie prie išvaizdos absoliučiai nesikabinėja, jiems yra svarbu turinys. Labiausiai prie išvaizdos pas mus kabinėjasi grimerės ir stilstės.

Kuo remiantis?

Yra vos ne televizinis standartas ir tu vos ne turi į jį pataikyti.

O iš tikrųjų?

Tam tikra prasme, kad grimerei mažiau darbo būtų. Ir ilgis, sakau, nu taip, jeigu plaukai nuo pečių augtų iki ilgų, tuos plaukus reikia tvarkyti taip, kad jie į pečius nesiremtų, nes, kai tu atsisėdi su švarku, tai būna va taip, taip krenta. Tada reikia lakstyti į studiją su laku kas pusę valandos, tuos plaukus glostyt ir glostyt. Tas nuolatinis ginčas va dėl to. Bet sakau – tik su grimerėm. Ta prasme, dėl išvaizdos man niekada jokia valdžia nieko nėra pasakius. Esu gavusi komplimentų – gerai atrodai – sako vieną kartą. Bet kas keisčiausia – iš vadovybės nesu sulaukusi gero komplimento apie turinį. Kad geras pašnekovas, ten įdomiai paklausei. Man kartais biškį... Bliamba. Ta prasme? Ne atrodyti aš ateinu į darbą. Yra tas jausmas, taip.

Yra Jums tekę nejaukiai jaustis dėl savo amžiaus?

Ne, niekada nesijaučiau. Ta prasme, manau, kad tokį dalyką kaip amžių akcentuoti išvis yra šiais laikais... Yra ne tai, kad netaktiška, bet, ta prasme, nėra esmė tas amžius. Tu gali būti 50-ties metų, bet visiškai višta, o tu gali ateiti 24-erių į darbą ir elgtis, ir atrodyti kaip normali žurnalistė. Ir kapstyti, ir daryt geriausius žurnalistinius tyrimus. Visai ne nuo amžiaus tai priklauso, o nuo gebėjimo mąstyti, nežinau net nuo ko. Ta prasme, kad aš jausčiausi, kad va tiek man metų ir aš čia per jauna ar per sena – tai ne. Bet yra buvę tokių, kad žmogus jaunesnis ir jis yra padaręs daug daugiau negu aš. Ta prasme, nesijaučiu kažkuo labai nusipelnus, aš dirbu savo darbą. Ir yra žmonių, kurie už mane daug jaunesni, jie daugiau padarę ir aš jiems labai gražiai baltai pavyzdžiu ir žaviuosi. Kad nejaukiai pasijausčiau – ne.

Ačiū Jums labai už pokalbį.

Informantė Nr. 11

Kad įsivažiutumėm, papasakokite, kokia Jūsų darbo diena?

Vau, ilga ir su daug veiksmo mano darbo diena. Vėdu laidas, viena informacinė rimčiausio turinio. Mano darbo diena prasideda nuo ankstyvo ryto, ateinant grimuotis, pasiruošti, susidėlioti paskutinius taškus, nes dažniausiai aš jau būnu iš vakaro pasiruošusi. Čia tik dėl to, kad mėgstu miegoti. Bet čia yra kiekvieno įprotis – kiti gali iš ryto pasiruošti, aš ne. Paskui eteris, laidos, kiti pasiruošimai – nuo plano susidėliojimo iki temų susiderinimo, pašnekovų susiderinimo, paskaičiavimo minučių, kiek galiu skirti vienam pokalbiui ar kitam, reportažų atrinkimo, dengimų suradimo, sudėliojimo. Tai yra visas toks komandinis darbas, kai pradedi nuo temų, žiūri, kas yra aktualu, tarkim, ten pasirenki dvi pagrindines temas, dvi tris... Susitari, ką galima kviesti, kokį pašnekovą, tada jam skambini, jei kažkas negali – keiti kitais. Vėl bandai susiskambinti, dabar pakito darbo formatas todėl, kad karantinas, viskas nuotolinių vyko. Tai dabar būna toks – ar nuotoliniu kalbėsit, ar nenuotoliniu? Jei nuotoliniu, tada kokias mes forma kalbėsime? Viską turi, visas detales, nėra ten, kad kažkas... Turi sužiūrėti, kada turi ateiti pašnekovas, tai tu realiai turi žiūrėti į planą arba žinoti, kada jis turi ateiti tam, kad spėtų į eterį pasiruošti. Tai toks visą laiką skaičiavimas, dėliojimas, kiek ten minučių, aha, pasakiau, kad vėliau ateitų, tai aš reportažą įsidėsiu, kad spėtų pasiruošti, tai toks visada...

Tai pati ir redaktoriaujate, vadinkime, bet kartu ir vedate?

Taip, visus susikviesti, susiruoši, ruošiesi temoms. Vis tiek gyveni tokiu informacijos sekimu ir skaitymu ir matymu, kas vyksta pasaulyje. Nes jeigu aš turėčiau ten valandą laiko pasiruošti temai, kurios visiškai nesuprantu, tai, aišku, visada gali padėti kolegos, kurie daugiau yra įsigilinę į vieną kitą temą. Nes aš pati atėjau į žurnalistiką iš kitokios šiek tiek žurnalistikos, dirbau kitoje srityje, bet man nėra svetima švietimas, politika, nežinau, socialinės problemos. Bet, pavyzdžiui, kokia nors užsienio politika, su kuria nesu dirbusi taip visiškai artimai, tai galiu suprasti, kad vyksta Baltarusijoje, turbūt čia yra lengviausia, na, nes dabar visi matom. Bet kažkokį sudėtingesnę kampą paėmus, aš galiu suprasti, kas vyksta, bet aš galbūt neatrasiu kažkokių kampų įdomių. Tai tam yra... Keliauji pas kolegas ir tariesi, deriniesi, pasirašau klausimus, klausiu, ar čia viskas okay, ką dar reikėtų pridurti. Tai, jeigu turi laiko, visą laiką tas bendravimas vyksta, nėra taip, kad tu čia vienas gali žinoti viską. Mes dirbam bendrai, visada tariamės, gali pasikonsultuoti ir pasidaryti taip, kad išeitų.

Tai jeigu norėčiau paklausti, kas esate – žurnalistė ar laidų vedėja – koks būtų Jūsų atsakymas?

Esu žurnalistė. Ir būdama laidų vedėjos pozicijoje irgi tą patį sakau, nes irgi... Buvo pasirinkimas iš vadovybės, sakė, gal pakeisti ir darbo sutartį, kad keičiasi pareigos. Aš sakiau ne, nes aš esu žurnalistė ir nesvarbu, ar aš būsiu eteryje, ar aš būsiu už eterio, ar aš rašysiu tekstą, ar aš galbūt kažkokiam žmogui surašysiu klausimus, kuris kitas eina ten kažkur galbūt ar reikia pagalbos, tai mano darbas vis tiek yra žurnalistės. Nes, mano galva, laidų vedėja yra ta, kuriai yra parašomas scenarijus, ji gali ten kažkiek jį pakoreguoti, bet ji gauna tą sukramtytą medžiagą ir ji tiesiog atsėdi. Yra daug tokių Lietuvoj, kurie yra puikūs laidų vedėjai ir vedėjos, kuriems yra labai daug padaryta darbo ir kurie turi atlikti kitą darbą – pabūti šmaikščia, faina, protinga, liūdna ar ten džiaugsminga, bet tik tai pabūti eteryje. Tai visą laiką... Nes vis tiek – aš ieškau naujienos ir kalbėdama su žmonėmis, ir kalbėdama eterį, ir nuo manęs priklauso, kada aš kokį klausimą užduosiu, ir man reikia pastebėti, suprasti naujieną ir išpešti, ir pamatyti, kad žmogus kažką susikirto, ir tame paieškoti naujienos. Tai aš esu žurnalistė ir sakau, nesvarbu, kur aš dirbsiu, aš esu žurnalistė.

Tuomet paklausiu dar kito klausimo – kokie standartai taikomi informacinių laidų vedėjoms? Koks yra tokio žmogaus etalonas televizijoje? Į ką Jūs pati lygiuojatės?

Aš nepasakyčiau, kad aš turiu visiškai tokį žmogų, į kurį žiūriu ir kuris man atrodo tobulas vedėjas tobulai. Nes man kaip žmogui gali nepatikti balso tembras, kalbėjimo greitis, dar kažkas. Man atrodo, mes kiekvienas žmogus turim tą... Noriu tiesiog pasakyti, kad kiekvienas asmeniškai labai žiūrim ir aš manau, kad iš vieno galiu vieno pasimokyt, iš antro – antro pasimokyt, iš trečio – trečio pasimokyt. Ir nebūtų taip, kad... Nes kaip atlikėjui scenoje dainuojant, aš irgi nerekomenduočiau nė vienam, kad aš turiu vieną ten etaloną ir aš noriu juo sekti, nes tada tu pradėsi kopijuoti, tu pradėsi jį sekti, tu pakeisti balso tembrą, nes tau taip patinka, kad nori juo būti. Tai aš niekam nelinkiu juo būti, reikia būti savimi ir tiesiog pasimokyt gerų pamokų iš to, ką tu matai aplinkui.

Jums reikėjo susikurti, kokia Jūs būsite pradžioje? Kažkokią siekiamybę bent įsivaizdavote?

Aš kad prieš kamerą būti... Aš atėjau kaip žurnalistė, bet mes ten to eterio turėdavom, kalbinti žmones, bet ten toks lengvas turinys. Tada, kai pradėjom turėti kasdienę informacinę laidą, ją vedė kitas žmogus ir jis startavo būtent. Aš pradėjau dirbti televizijoje ir taip turbūt išėjo... Mūsų yra labai daug, mūsų yra daug žurnalistų rašančių, kurie daro laidas. Visokias. Bet tiesiog jo, aktualijų laidos, kur visokie, kaip mes sakom, politikai ir kiti rimti žmonės ateina, tai mes turim tą laidą. Bet turim daugiau žmonių, jo, kurie daro kažkokį turinį.

Bet visgi – ar pasvarstote, kokia esate ir kokia norite būti?

Aš su savo geriausiu draugu susirašinėju žinutėm šiandien, tai irgi mes kažkaip kalbėjom. Ir aš sakau – stengsiuos pavaryti dar geriau. Jis man parašė, kad tu ir taip gerai varai. Vis tiek atrašiau – vis tiek bus geriau. Nes visą laiką, man atrodo, yra noras daryti geriau. Aš dar irgi savęs nelaikau profesionale, aš gal žinau, kaip suvaldyti kažkokią situaciją, būnant tiesioginiam eteri, bet aš žinau, kad man reikia dar daug išmokti. Aš žinau, kad nepasimesiu, kai ten dings pašnekovas ar dar kažkas, bet aš nežinau, kas bus rytoj – o gal aš rytoj pasimesiu. Tai yra kiekviena diena, kad tu labai daug mokaisi. Tiesioginis eteris labai daug išmoko, tu nori nenori – daug išmoksi. Nes jeigu tu padirbi tiesioginiam pusę metų ir tu nieko neišmokai, tai gal tu ne jam, sorry, esi sutvertas? Nes tu stengiesi, tu tobulėjai, tu iš savęs turi mokytis labai daug, ne tik, kad į kitus pažiūrėti, kaip jie ten atsisėda... Nes kiekvienas, pavyzdžiui... Jakovlevas turi ten tą palenkimą, dar kažkas tokį nu tiesiai – tai tu tą gali pažiūrėti, kaip tau atrodo, bet jie tavęs... Niekada žiūrėdamas į kitą neišmoksi, ką daryti stresinėje situacijoje. Nes tik joje būdamas išmoksi. Tai aš manau, kad čia galima dar daug pasiekti, pokalbių aktualumo, apskritai šiaip dirbant aktualijose politikoj, labai daug duoda tavo buvimas, ilgis, laiko tarpas. Nes jeigu tu ateini, pavyzdžiui, tu esi šviežias, per dvejus metus tu žinai, kokios reformos vyko, kas keitėsi, tai jeigu tu dirbi 5-erius metus – tu matai visai kitokį dalyką ir kitaip tau jau viskas matosi, kas buvo anksčiau. Tai jeigu tu dirbi 10 metų, tu esi ne vienerius rinkimus dirbęs, tu žinai, kas per ką perbėgo, kas kalbėjo prieš 5-erius metus labai aršiai, kas čia už ką kovojo ir dabar kitaip už kitą aršiai kovoja, tai tau visai kitaip matosi tas laukas. Ir tu to lauko neišmoksi, vadovėlio nėra tam parašyto. Ir tu tiesiog būdamas tame arba turi beprotiškai domėtis ir skaityti labai daug straipsnių prieš ateidamas į aktualijas ir tada jau žinoti, kad tu žinai. Bet dažniausiai, kai tu tame dirbi, tai tu nori nenori atsimeni. Tai man atrodo, man dar trūksta laiko, patirties tos pačios, tai čia daugybės dalykų ko dar trūksta. Ir čia yra auksinis dalykas, ką tu turi...

Žodžiu, reikia žinoti labai daug kas buvo iki tol?

Viską reikia žinoti, nes viskas labai keičiasi. Ir tu būdamas, pavyzdžiui, kai pamatai, kad, nežinau Seimo narys A perbėgo į frakciją B, tai tu gali pagalvoti – m, anokia čia naujiena. Bet kai tu žinai backgroundą, kad tas Seimo narys A buvo frakcijoje F, tada frakcijoje D, tada frakcijoje L ir tada tu žinai, kad jis yra perbėgėlis, tu tada kitokį vaizdą apie jį susidedi. Tos pačios vaiko teisės – kaip buvo ir kaip yra. Nes jeigu tu žinai tik kaip yra, tai tu nežinai, kaip buvo ir kodėl yra geriau negu buvo ar blogiau negu buvo. Gal reikia gražinti buvusią tvarką? Bet tu nežinai buvusios. Tai irgi yra kalbėt sunku. Vaiko pinigai – irgi, kaip buvo ar kaip yra. Labai daug. Tai, kad pakalbėt tik tai, kad šiandien susprogo, bet tu kalbėdamas apie tai, kaip susprogo, gali palyginti, kas vyko prieš 10 metų, pasakyti, ar mes čia tikrai turim tokią tragediją, klausykit, mes čia susitvarkysim, nes, kai sprogo tada – tada buvo blogiau, nes tada neturėjom, nežinau, telefono, interneto, kompiuterių, nežinau, ten dar kažko. Tai visa tai visada yra, kas buvo. Lygiai čia kaip žmogus, kuris yra pats protingiausias, yra tas, kuris, man atrodo, labai gerai žino savo istoriją – savo šalies istoriją, savo pasaulio istoriją, tai čia yra tas pats. Tu turi turėti žinių bagažą.

Jeigu kalbėtumėm apie išvaizdą – ką, Jūsų manymu, turi turėti moteris, vedanti informacines laidas?

Normalią išvaizdą. Normalią tuo, kad nereikia būti per daug, bet per mažai irgi negražu. Ta prasme, kad tai turi būti estetiška, neperspausta jokiais būdais, ne per daug seksualiai, tai tiesiog – turi būti patrauklus žmogui, estetiškas vaizdas žiūrėti. O patrauklus nebūtinai kad mes ten dabar paimsim ir mises pastatysim. Nebūtinai misė ten turi būti, gali būti, nežinau, 60-ties metų moteris, kuri tiesiog tvarkingai susišukavus, tvarkingai pasidažius, tvarkingai užsidėjus kostiumėlį – tai yra tas estetiškas vaizdas. Klasikinis, estetiškas vaizdas, man atrodo, yra pats geriausias eteriui.

O yra kokių dalykų, kurie būtų susiję su makiažu, ta pačia apranga plačiau?

Tai čia jau detalės, kur negali...

Kiek jos svarbios, gal taip paklausiu.

Negali raudonom lūpom dažytis, kai tu eini žinių vesti, nes tai yra vis tiek – tai yra seksualumo... Jeigu į tave žiūri vyrai, tai jie galvos apie tave kaip apie kažkokį sekso objektą ir nesvarbu, ar tau bus 23 ar tau bus 60. Jeigu tai yra informacinė laida – tai turi būti paprastas makiažas, neiššaukiantis, ne pernelyg spalvotas. Nežinau, plaukai irgi taip pat turi būti tiesiai arba surišti, nežinau, lengvos garbanos. Bet tai turi būti ne sexy, ne iššaukiantis. Nežinau, bliuskutė turi būti ne kažkokia ten gilia iškirpte, kažkokių spalvotų gėlių arba kažkokių flamingų ant švarkelio irgi neprisipieši, eidamas vesti žinių. Aš manau, turi būti tvarkingas klasikinis, estetiškas vaizdas eteryje. Čia taip pat ir vyram, ir moterim. Ir bet kokio amžiaus. Nes kai jaunos bando atrodyti labai seksualiai ir gražiai, tai labai neskaniai atrodo. Ir tu tada sukoncentruoji dėmesį į moters seksualumą, o ne į informaciją, kuri tau turėtų atrodyti svarbiausia tuo metu.

Esate apie tai kalbėjusi su savo, sakykim, darbdaviu ar darbdave? Arba stilistai, stilistės? Kolegos ir kolegės? Esate gavusi pastabų? Arba, pavyzdžiui, būta kokių situacijų, kad kažko norėtumėte, bet negalėtumėte?

Tokių, kad norėčiau kažką užsidėti, tai ne... Bet mes su kolegom... Bet mes labai betarpiškai bendraujam, tai pas mus yra toks normalus. Kažkada aš ėjau į interviu, tai pasakė man vadovybė, kad, jo, man atrodo, tavo suknelė yra biškį trumpoka. Jie šiek tiek ir juokavo, šiek tiek norėjo priminti, kad eidamas į tam tikrą vietą, turi apsirengti atitinkamai, negali sukelti kažkokių nereikalingų dviprasmybių savo aprangoje, makiaže, tie patys nagai, plaukai. Negali būti kažkokia iškirptė, su kuria tu jautiesi nepatogiai. Manau, kad čia nėra nieko blogo. Manau, kad aprangoje turi matytis tai, kad aš taip pasiraitojus marškinių nevesčiau informacinės laidos.

Kodėl?

Tai yra visiškai laidos turinio reikalas. Čia yra laidos turinio esmė.

Supratau. Kalbėjome apie įvairiausius žmonių tipažus informacinėse laidose. Kaip manote, egzistuoja koks nors darbingas amžius informacinėms laidoms? Koks jis būtų?

Man atrodo, mes esam dar truputėlį jauni ir mūsų nepriklausomybė yra dar labai jauna. Dėl to mes neturime dar vyresnių vedėjų. Pasaulyje yra labai daug vyresnių žmonių etery, mes dar turim labai daug jaunimo. Bet man atrodo, čia truputėlį kertasi su ta mūsų nepriklausomybe, mes dar truputėlį dar ieškojom, bet štai mes turim Valinską, tą patį Jakilaitį, kurie 30 metų televizijoje, jeigu ne daugiau. Mildažytė ta pati. Yra išlikusių tų žmonių, mes gal tiesiog nepastebim, kai mums užkiša televizijos visokiom gražiom pupytėm eterį. Tai mes nebepastebim tų grandų, kurie yra viduj, bet man atrodo, tai čia su laiku turėtų praeiti ir čia koks dešimtmečio klausimas, kai tie patys jauni veidai, dabar esantys eteryje, truputėlį pasens, subręs ir jie, gali būti, kad dauguma liks. Aišku, didelės dalies neliks, visą laiką pamaina kažkokia ateina. Bet man atrodo, čia šalies jaunumo reikalas, kad mes dar truputėlį dar ir neturim tų tokių senųjų, nes jie jau dirbo kitais principais kažkokiais. Tai, man atrodo, tik tas. Nes kai kūrėsi televizija, daug kas yra likę, tai, man atrodo, biškį praeis laiko, mes turėsime tų senų veidų ir čia nereikėtų galbūt per daug to labai sureikšminti. *Kaip manote, pranašumas ar trūkumas informacinėje laidoje yra pastatyti vyresnio amžiaus moterį?*

Pranašumas yra pastatyti protingesnę moterį. Tai čia visiškai...

Amžius ką čia lemia?

Nemanau, kad lemia. Nes tarkim, jeigu rinktūsi iš manęs ir 20 metų vyresnės moters, kuri yra tiesiog gražesnė ir tiesiog galbūt atrodo subtiliau, nes ji yra vyresnė, atsėdus į eterį, tai aš manau, vis tiek vadovai pasvarstytų apie tai, kuri gali greičiau reaguoti, kuri gali atlikti ten darbus – susiorganizuoti ir padaryti negu ten pasirengtų kažkokį tiesiog veidelį kažkur. Nežinau, kaip kitose televizijose, bet mūsų televizijoje, manau, kad pažiūrėtų tikrai į pačią bendrą visumą.

O darbingas kūnas – yra toks?

Ne, aš manau, kad ne. Ten kažkoks svoris tai tikrai ne. Tik žinai, kur... Egzistuoja amžius portaluose rašančio žurnalisto, nes dabar pastaruojau metu šiaip peržiūrėjus portalo ne bendrai dirbančių, bet portalinius žurnalistus – surinkus jų amžių ir padalijus vidurki, man atrodo, jis būtų labai jaunas, nes čia reikia greitos reakcijos. Reikia nubėgti, parbėgti, grįžti atgal, čia tie viršvalandžiai – tu nežinai, kada tu dirbsi, nedirbsi, savaitgalį darbas, vakarais darbas, naktimis darbas – nėra labai vyresnių žmonių portale. Senieji žurnalistai yra įpratę prie kitokio darbo tempo, jie galbūt mieliau rašo iš namų, kaip autoriai arba jie pasirenka kažkokius žurnalus dirbti. Ten, kur yra lėtesnis tempas, nes čia reikia labai greit bėgti. Tai vat čia egzistuoja, kad galbūt, jeigu rinktūsi – ar 65-erių moteris, kuri turi patirtį didelę, bet ji jau pasakys, kad aš parašysiu tau du tekstus per savaitę, jie bus geri, bet tai bus du tekstai per savaitę, ar 25-erių kokias, nežinau, ar vaikas, ar mergina, kuri pasakys, kad aš galiu parašyti du tekstus per dieną, jie galbūt nebus tokie geri, bet aš padarysiu du per dieną – tai žinoma, kad pasirinktų tą. Ir pagalvojus, tai bet čia yra tas toks kitoks darbas...

O kas būtų atitikmuo televizijai? Informacinėms laidoms.

Gal labai labai seno žmogaus dabar naujo į televiziją neimtų. Manau, kad tas žmogus turėtų visai su televizija šiek tiek ir bręsti, ir pasenti, tada jis galėtų likti televizijoje. Nes dabar tai aš neįsivaizduoju, kad paimtų 70-metį į eterį vesti žinių, nes tiesiog, man atrodo, jeigu tas žmogus niekada gyvenime to nedarė, jam tiesiog bus per sunku prisitaikyti prie viso tempo ir visos sistemos, kaip tai reikėtų padaryti. Tai gal tik dėl to. Bet turbūt per sena gali būti, kad egzistuoja, tik priklauso nuo to, kiek mes ten tą ribą uždedam, apie kurią šnekam.

Jūsų galva, lengva padaryti televizijoje pertrauką?

Ji nėra lengva, bet ją įmanoma padaryti. Bet ji tikrai nėra lengva, nes net išėjus dviem savaitėm paprastų atostogų, tu jau atitrūksti, nes aš kai išeinu atostogų, aš išsijungiu visus savo pranešimus, kad nematyčiau jokių naujienų, kad telefonas man liktų tik fotografuoti ir susiskambinti su kažkokiais žmonėm artimiausiais. Tai dvi savaites nėra lengva išėiti, nes tu grįžti truputėlį ir jau prieš grįžimą, tą paskutinį vakarą, skaitai, kas čia įvyko, ką aš čia truputėlį praleidau, kokių buvo įvykių – tai jau nėra lengva. Bet metus ar dvejus išėiti, aišku, nėra lengva, bet įmanoma grįžti ir įmanoma grįžti į tą patį tempą. Ir jeigu norėsi, tai, manau, kad nebus problemų.

Jeigu tai Jums atsitiktų dabar, planuotai arba neplanuotai, kokia būtų Jūsų savijauta tokioje situacijoje? Galvotumėte apie patį pasakymą?

Ne, apie pasakymą tai ne, tiesiog galvočiau apie grįžimą ir galbūt nebūčiau užtikrinta, kad aš grįžčiau į tas pačias pareigas. Bet kad darbą turėčiau grįžus tai būčiau užtikrinta, nes... Ne, baimės kažkokios tai nebūtų, galbūt kaip tik pastūmėtų kažką pagalvot, aptart, gal aš pati nenorėčiau grįžt po metų į tas pačias pareigas, gal aš sugalvočiau, labai pergalvočiau viską savo galvoj – gal man reikia lėtesnio tempo, gal kažko kitokio – neišku, kas gali per metus galvoje įvykti. Bet ne, pasakyt – ne, bet gali būti, kad išgirsčiau, pavyzdžiui, palaiminimą išėiti ir greičiausiai kokį nors įspėjimą,

kad, na, žinai, kai grįši, gali būti, kad tavo darbo vieta nebebus visiškai identiška ta pati, nes viskas čia labai mainosi – tai gali taip įvykti. Ta vieta nebus identiška ta pati, kokioje esu.

Ir kaip Jūs tai vertinate?

Man atrodo, čia tokios taisyklės. Žinai, tokios džiunglių taisyklės, kurios taip yra. Bet tas pats čia galioja ir vyrams – jeigu vyrai pasako, kad jie nori metų pertraukos, jie gali eiti, bet jie nebus užtikrinti, kad jie grįš į tą pačią poziciją. Nebent tu vedi laidą, kurią tu pats prodiusuoji ir darai, ir nuo nulio, tai čia jau nuo tavęs priklauso, kur tu ją paskui parduosi ir kaip tu ją rodysi – ar tos laidos kažkokiai televizijai reikės. Tai čia galbūt esi labiau užtikrintas, bet, kai tu dirbi aktualijų laidoj, kuri yra televizijos – kaip ir žinių gal... Bet žinių vedėjos irgi grįžta į savo pozicijas, kai pagalvoji... Tai gali būti, kad tu gali ir susitarti, bet, manau, kad tiesiog yra tvariau, kai tu turi savo produktą negu tu dirbi kito padarytame produkte ir jis tau gali pasiūlyti tiesiog opciją kitur dirbti – ne prarasti darbo, bet gal negrįžti į tas pareigas.

Grižkime prie moterų amžiaus aspekto. Jūs pati tapatinat save su savo amžiumi?

Ne. Kiek man metų? Gali atsakyti į klausimą?

Aš nežinau, eidama į interviu nesidomiu nieko apie pašnekovą. Nenoriu neštis išankstinio žinojimo.

Tai va, man **.

Nepasakyčiau.

Man daug kas tą sako, kad nepasakytų. Tai dėl to aš kažkaip... Aš dar esu su makiažu. Kadangi žinau, kad daug kas nepasako, tai man kažkiek... Esu pripratus prie to, kad daug kas laiko jaunesne mane. Tai gal dėl to truputėlį tas pamalonina širdį, nes tu negalvoji – ai, čia tik pase tie metai ir man čia visiškai neturėtų rūpėti. Tai jo, aš truputėlį gyvenu tuo, kad man nelabai rūpi, kiek man metų. Neturiu šeimos, neturiu vaikų, kiti sako, kad čia laikrodukai tiksi, bet galvoji, nu, jeigu aš jaučiuosi jaunesnė, kodėl ten kažkas turėtų tikėti aplinkui? Tai aš pati nesureikšminu savo amžiaus, žinau, kiek man metų, nepamirštų, žinau, kada gimimo metai yra mano, bet kažkaip pernelyg į tai nesikoncentruoju. Bet tikrai yra moterų, kurios galvoja, kad – ai, man liko čia 10 metų, nes bus raukšlės ir visa kita, tai vat nuo to galvojimo tos raukšlės ir atsiras.

Aha. Bet kai kiti sako, kad jauniaus atrodote negu Jums išties yra, ar Jūs taip pat ir jaučiatės?

Aš jaučiuosi geriausiai tada, kai aš pabendrauju su koku nors žmogumi, tada mes išsišnekam ir tada jis sako – aš nežinau, kiek tau metų. Sakau, tai tiesiog atspėk, jis pasako apytiksliai, o aš manau, kad jis ne tą pagalvojo. Jis sako – jo, kai pamačiau, galvoju daug mažiau, bet kai pradėjai kalbėt, tai ne, sako, jaučiasi, kad tiesiog truputį vyresnė esi. Tai vat tas turbūt yra pats geriausias komplimentas, kad nesvarbu, kaip čia tave sutinka, bet, kai pabendrauji, vis tiek kažkaip įsivertina. Ir šiaip čia tas yra pagal patarlę, kad, kaip sutiksi, bet vis tiek įsivertina žmogus ir tai, kaip vertina, tikiuosi, kad vertina kaip protingesnę negu kaip durnesnę. Nu visko būna visokiose situacijose – darbiniai pokalbiai yra viena, o kažkur būnant su draugais tu gali atrodyti kvailesnis ir visiškai dėl to nesijaudinti.

Tuomet turiu dar kitą klausimą – kiek Jums pačiai svarbu išlikti jaunai? Siekiate to?

Ne, nėra to kažkokio siekio išlikti jaunai – tai aš tikrai neturiu. Gal labiau norėčiau išlikti savim ir nepradėt būt kažkuo, kuo aš nenorėčiau kitiems atrodyt ir būti. Tai išlikti jaunai, kur kitos visokiom operacijom – bet kuo, bet kokia kaina tam, kad atrodytų jaunesnės ir panaikintų ten kažkokią

raukšlę – tai man čia yra didžiausia klaida, kai tu pats bijai savęs. Tai, jeigu tu pats bijai savęs, ne nuo raukšlių patempimo reikėtų pradėti turbūt, o nuo smegenų patempimo, reikėtų pradėti šitą klausimą. Jis vis tiek ateis, kaip sakyti, mes nepabėgsim nuo to, kad mes senstam. Tai ką gali sulaikyti – raukšlę?

Bet ar stengtumėtės?

Aš dabar stengiuosi rast laiko sau – išsimiegoti. Ir man atrodo, čia yra geriausias vaistas nuo visų depresijų ir visokių ligų, ir dar kažko – tai yra poilsis. Mokėjimas atsijungti, negalvoti apie kažkokį stresą, darbinius dalykus ir panašiai. Tai kaip ir šiandien – grįšiu ir pasistengsiu, kad šis vakaras būtų puikus, marinuosiu agurkus.

Su metais norisi kokybės?

Taip. Bet man buvimas namuose yra kokybiškas poilsis, nes vis tiek kažkokia pusiausvyra turi būti – jeigu vieną ten savaitgalį galėjau lakstyti per kelis Lietuvos miestus, tai šį savaitgalį aš noriu pabūti ramiai, atsijungti, nusipirkti agurkų, nuvažiuoti į turgų ir važiuoti juos marinuoti. Ir aš labai džiaugsiuos.

Kiek Jums svarbu išlikti savimi, vedant informacines laidas, o kiek – atitikti reikalavimus?

Bet man atrodo, kad čia baisiai nesikerta. Nes galima prisipirkti labai tokių bliuskelių ir būti labai vau, bet galima pažiūrėti truputėlį paprasčiau ir būti ten su kažkokiais paprastesniais marškinukais ar su kažkuo. Man atrodo, pradžioje, kai pradėjau vesti laidas, kai stilistės nupirktais drabužiais stengiausi rengtis ir atrodyti tai, tai net iš kolegų sulaukdavau, sako – o, čia nelabai tu. Nes tokia sena, ne tu ir truputį ir sendina, ir tas blogai, ir tas blogai, tai pradėjau miksuoti. Ir aš nebegirdžiu tų replikų, tai dabar viskas yra okay, nes nesimato mano kojų, tai aš būnu su sportbačiais, o dažniausiai po tuo švarkeliu būna kažkas kur aš esu.

Kiek vedant informacines laidas yra svarbus tas atsiklausimas – ar taip galima eiti į eterį?

Aš galbūt vieną gal pasakyčiau, įspėčiau, bet ne tai, kad aš klausčiau, ar galima, bet galbūt pasakyčiau, įspėčiau ir gal pasitartume, kaip čia padaryti, jeigu keisčiau labai kardinaliai plaukų spalvą. Nes tai labai daug dalykų pakeistų – ten visokios vinjetės, visokie dalykai, tai, kas labai keičiasi. Tai jeigu tai būtų neįžymus pakeitimas – visiškai dzin – nuo šviesių prie rusvesnių, nuo tamsių prie kažkokių. Bet, jeigu tai būtų kardinaliai ir aš sakyčiau, kad aš jau tikrai noriu, tai ką darom, kaip mes čia keičiam, ar mes čia persifotkinsim ar kažką? Bet tikrai nemanau, kad man pasakytų ne, tai čia tikrai ne. Bet pati suprantu, kad nesidažysiu violetine spalva plaukų, dirbdama tokį darbą, nes tiesiog tai savaime suprantama. Kaip ir neisiu su iškirpte tokia į eterį ir nesakysiu – man tai yra gražu. Nu man gal gražu po darbo, ta prasme, bet žmogus, eidamas dirbti į informacinę laidą, turi suprasti, kad kas tau gražu eteryje – nebūtinai tinka. Tai, manau, čia žmogus savaime turi suprasti tokius dalykus.

Ačiū labai. Ar yra dar kas nors, ko nepaklausiau, o norėtumėt pasakyti?

Kaip pasakei, kad apie feminizmą kalbėsime truputėlį, tai aš pagalvojau, kad tu klausai, kad, pavyzdžiui, jeigu kviestų į darbo pokalbį, jeigu būtų laisva vieta ir būčiau aš ir vaikas – ką paimtu pirmiau.

O Jūs turite atsakymą?

Ne. Dabar kaip tik, man atrodo, labai stengiasi palaikyti balansą. Jeigu tu būsi labai geras, tai tave paims nesilaikydami to balanso, bet vis tiek visą laiką pažiūri, kad būtų ir vyrų, ir moterų.

Tai va, tuo galima džiaugtis. Ačiū Jums labai.

Ačiū tau.

Informantė Nr. 12

Papasakokite apie savo darbą.

Dirbu kiekvieną dieną. Dirbu visas darbo dienas. Vedu informacinę laidą, tai realiai žinios. Daug metų vedu jau. Nuo to ir pradėjau, tai mano pirmas darbas iš karto, studijuojant žurnalistiką. Ir daugiau vėl... Jis buvo šalia kitų darbų, aš dirbau ir ne televizijoje, bet jis visą laiką buvo. Tada pasikeitė laida.

Kaip sekasi?

Sekasi. Palyginus 8 metus, sėdėti vienam darbe – išvis žmonės televizijoje mažai tiek sėdi, nes viskas yra sezoniška, tai keičiasi. Žinios yra pastoviausias dalykas, ko gero, bet vedėjai nėra pastoviai ir vedėjų kaita visą laiką yra nemaža. Tai taip, sėdėjau, galima sakyti, ten labai ilgai, čia – dar šviežiai, bet nebe taip šviežiai, nes spėjau apsiprast ir turėjau galimybę turėti visokias situacijas – krizinių, nekrizinių, gerų, blogų. Visko.

Pavyzdžiui?

Visko. Techninių nesklandumų, pavyzdžiui, daugiausia buvo įvairiausių – mikrofonas neveikia, ausis neveikia, teksto jokio neturi ir turi kalbėti, neaišku, kas vyksta, ir vaizdas stringa, ne tą įdeda reportažą, tu ne tą pasakai – tai yra normalu. Ta prasme, visokių patirčių jų buvo ir ką dar papasakoti?

Kuo tose patirtyse save laikote – Jūs labiau informacinių laidos vedėja ar žurnalistė?

Labiau laidų vedėja todėl, kad kol vedžiau vieną laidą – tai buvo labiau žurnalistinis darbas, kad ir kaip paradoksaliai skambėtų, bet medžiaga... Ir dar su ta pačia laida dirbu, bet ten informacijos ruošimas yra dauguma tavo paties, plius aš dar ir reportažus darydavau. Reportažai dažniausiai būdavo softiniai – ten augalai, nežinau, aktualijos, medikai, tokia buvo įvairiau. Tai ten buvo to reportažų ruošimo daugiau, bet dabar mūsų negali... Nepersiorientuoji ir mes patys kaip vedėjai kasdien ruošime tuos pasijungimus į reportažus, tai manau, kad po kelių savaitių tas darbas vėl bus visiškai žurnalistinis. Juo labiau, kad net, kai tu esi vedėjas – tau niekas teksto neparąšo, į rankas nepaduoda, tu informaciją apibendrinti, apšnekėti, tu turi turėti kontekstą pats, niekas tau tų žodžių neįdės į suflerį visiškai. Yra kai kas bendrais bruožais – kokie užsienio reportažai, t.t. Bet visa kita ateina iš tavęs ta informacija. Tai tam tikra prasme, kad atspindėti šios dienos informaciją, tą žurnalistinį darbą, savo namų darbus, turi pasiruošt.

Jūsų manymu, egzistuoja moterims taikomi standartai, reikalavimai, vedant informacines laidas?

Be abejo, kad yra standartai. Jeigu mes kalbam apie išvaizdos standartus – tai jie tikrai egzistuoja.

O kokie?

O kokie, nežinau, tai priklauso iš tikrųjų nuo to, koks kada požiūris vyrauja. Kartais buvo tam tikru metu ten, nežinau, tarkim, buvo prašoma nesitrumpinti plaukų. Ten nedėvėti akinių, jeigu tau nereikia mirtinai, bet čia dėl... Čia iš esmės yra techniniai kai kurie dalykai, nežinau, kai dabar perėjau į dabartinę laidą, tai, tarkim, prašymas, kad nebūtų... Anksčiau ta apranga būdavo laisvesnė šiek tiek, čia – ta apranga yra tokia griežtesnė šiek tiek. Šukuosenos griežtesnės, griežtesnis stilius, kuris tave dar šiek tiek solidesnė, nes kaip bebūtų, tai yra žinios. Ir tikriausiai su žiniomis visą laiką yra siejamas solidus vedėjos įvaizdis. Bent jau pas mus, jeigu pasižiūri į britų televiziją, amerikiečių – ten tos vedėjos vyresnės. Ir jos – paradoksas, bet jos laisvesnės, jos dažniau juokauja, jos naudoja daugiau buitinės kalbos, o pas mus už kiekvieną žodį tu ten jautiesi, kad gali sulaukti kalbininkų laiško. Anksčiau gaudavom klaidų sąrašus, dabar jau nebe. Bet yra tas įvaizdis, kad jis turi būti šiek tiek solidesnis, jeigu kalbam apie išvaizdą. Ten kažkoks atviras labai seksualumas ar, nežinau, labai ryškus makiažas, ryškus manikiūras, priaugintos blakstienos, nežinau, ten veidas perdarytas – manau, kad nesisieja. Nes vis tiek yra tam tikri standartai, kur žmonės turi tas klišes galvoje.

Ką reiškia perdarytas veidas? Plastinės operacijos?

O ar jūs matėte nors vieną žinių vedėją, kuri būtų „Olialia“ mergaitė?

Turbūt ne. O Jūs?

Greičiausiai todėl, kad tokių nesirenka.

O ką renkasi? Kokia tuomet ji turi būti?

Nežinau, pas mus laidoje gal visiškai nereikalingas yra tas naivumas atėjus, nes tai ne ta niša visiškai. Yra tokių laidų, bet žinios yra visiškai ne apie tai. Tai tu turi būti... Spinduliuoti, nežinau, pasitikėjimą, intelektą.

Ar pastebite kokią moterų hierarchiją, pagal kokius nors rodiklius?

Laidose? Pas mus, tarpusavyje?

Bendrai.

Ne. Jokios. Ar mes tarpusavyje kažkaip labai stengiamės koreliuoti, stebėti vieni kitus ir lygintis? Ne. Vienintelis dalykas, kas gal pasilygina, tai pasilygini, į kokias pozicijas, kas kokias žinias išleidžia, kas kaip save pozicionuoja – kokios žinios skirtingose žiniasklaidos priemonėse. Kas pas juos, kas – pas mus, kuris momentas geriau susižiūrėjo, bet tai yra ne apie vedėjus, tai yra apie turinį. O tarpusavyje kad lygintumėmės su vedėjomis – ne, mūsų stilistės va gal kartais pasižiūri, gal grimerės, kurios grimuoja – kas ką rengia, kokį, tarkim, stilių televizija propaguoja, kas griežtesnį klasikinį, kas šiek tiek laisvesnį, bet tai irgi priklauso nuo tavo stilisto. Pas mus visokiausių tų stilių buvo, nes keitėsi stilistės ir gal tas įvaizdis, kurį tu turėjai turėti buvo primestas ne tiek visuomenės ir apskritai nusistovėjusios tvarkos, bet tai, kas su tavim dirba. Jeigu dirba stilistai, kur dirba vienoj įmonėj, tai jie gali norėti, nežinau, įvesti mados aktualijas, kad atsispindėtų tavo aprangoj, kad ji nebūtina būtų visiškai pagal tavo kanonus, bet kad ji būtų, tarkim, nežinau, stilinga pagal tendencijas – jeigu žirniukai, tai gerai, varom – su žirniukais. Ta prasme, nežinau, manikiūras vienos spalvos. Okay, dabar į tuos dalykus kažkaip taip nebežiūri.

Ir tai yra, Jūsų galva, dėl to, kad...

Keitėsi stilistai, taip.

Kiek jų bebūtų buvę, ar yra kada nors kas nors bandę pabrėžti ar paslėpti ką nors Jūsų pačios išvaizdoje?

Jei žiūrėsime per visą tą seksizmą – moteris ten kaip koks nors įrankis, tai pas mus to gal iš tikrųjų problemos tokios didelės kaip ir nėra. Problema yra daugiau žiūrint ne į informacines, o į pramogines, žiūrint, kaip tos moterys ten keičiasi ir ko iš jų nori – kad tas seksualumas svarbu reitingams ir t.t. Žinios yra šiek tiek ne apie tai. Pabrėžti bandė? Pabrėžti, nežinau, veidų simetriškumą grimerė bando, paslėpti, tarkim, veido bruožų asimetriją, bet tai yra visiškai normalu, nes tu sėdi televizijoje, tu turi atrodyti minimaliai estetiškai. Bet tai nieks neprašo iš tavęs, kad tu būtum susitvarkiusi – atvirkščiai. Ta prasme, natūralumas. Ir tai, kad mes ten sėdim visos panašia šukuosena, visos kare nusikirpom, bet tai yra visiškai sutapimas, tai nėra kažkoks primetimas, tai yra tai, kas patogiausia darbui, kas tau pačiam patogiu eiti į eterį, nes tam grožiui per dieną tu turi kokį 15 minučių grime, niekas neskiria valandos tavo makiažui, šukuosenai ir t.t. – viskas pakankamai greitai. Labai dinamiška. Primetinėti? Nežinau, gal kaip tik, kai atėjau dirbti ir buvau labai jauna, tuo metu jiems buvo svarbus solidesnis įvaizdis. Mane rengė stilistas, kuris mane rengė klasikiniiais kostiumėliais. Tada atėjo stilistė, kuri nusprendė, kad man tos klasikos visiškai nereikia – bandė kitur sukti. Dabar aš turiu tokį mišą, bet dažniausiai mano stilistė renka tai, kas tinka prieš kamerą, kas techniškai išsikerpa ir gerai atrodo. Tai, kas gal ne per daug pabrėžtų figūrą, nes žinios ne apie tai, kad tu savo kažkokius moteriškus privalumus rodai atsisėdusi.

Pati darote ką nors, kad atrodytumėte taip, kaip reikia?

Aš stengiuosi nesiiimti tų veiksmy, dėl kurių aš turėčiau problemų su veidu sėdėdama eteryje. Kažkokios invazinės veido procedūros, nes turėjau procedūrą, po kurios veidas buvo nusėtas mėlynėmis. Grimerėms buvo daug darbo, tai stengiuosi tokių dalykų nedaryti – eksperimentų su savo veidu tiesiog. Nežinau, neįdegt per daug – pas mus yra kanonas, kad tu negali būti per daug nusvilusi saulėje, nes atrodo iš tikrųjų prastai eteryje. Tai čia dėl to, kad neatrodo estetiška tenai, o ne dėl to, kad jiems būtų gaila. Tokių elementarių dalykų: kad plaukai turi būti tvarkingi, prižiūrėti, tvarkingas manikiūras.

O pati darytumėte tai šiaip – procedūros, deginimasis saulėje? Nedarote, nes negalima ar nenorite tiesiog?

Aš jeigu labai noriu, aš tą ir padarau. Grįžau po atostogų ir neturėjo mano spalvos grimo grimerės, bet, kai aš žinau, kaip tai kenkia ir kaip greitai tai dingsta, tai stengiuosi to privengti vien dėl savo sveikatos jau daug metų. Ta prasme, labai retai tai darau. Jeigu kažko labai noriu, aš tai ir padarau. Man nėra taip, kad darbas stato į visiškai griežtus rėmus, aš tik žinau, kad tas nuosaikus grožis man asmeniškai visą laiką... Aš esu už tai negu už tai, kas ant tavo veido aplinkiniams labai rėktų.

Iš kur tai ateina?

Aš manau, kad gyvenimas išmokė ir metai. Bet aš niekada ir nebuvo kažkokių tai drastiškų procedūrų, dalykų, pokyčių mėgėja. Aš mėgstu pastoviai trumpai nusikirpti plaukus, anksčiau gal darbe nelabai jiems patikdavo trumpa šukuosena, bet aš tai pradėjau daryti jau seniai ir dabar pastoviai kas metus porą kartų visiškai trumpai nusikerpu ir jiems ten viskas tinka, jeigu tik susitvarko eteryje stilistės su tuo, kad tai gerai atrodytų. Kai paskutinį kartą taip drastiškai nusikirpau, tai kaip tik gavau darbe labai daug komplimentų, kad eteryje atrodo daug geriau negu prieš tai. Tai jeigu darau kažkokius drastiškus pokyčius – aš stengiuosi keisti spalvą ar ten labai keisti ilgį – aš darbe tikrai pasitariu su stiliste, su vadovybe, ką jie galvoja, ar čia viskas okay.

Bet pasitarti, jaučiasi, kad reikia?

Pasitarti, jaučiasi, kad reikia, nes tu esi eterio veidas. Tai kaip bebūtų, tu žinai, kad dirbi informacinėje laidoje ir puikiai supranti, kad yra tam tikri standartai, kad neateisi vieną dieną su anties lūpomis ir su, nežinau, ten 20D blakstienomis iki antakių, nes tai neestetiška.

Egzistuoja darbingas amžius televizijoje, informacinėse laidose?

Egzistuoja.

Koks?

Aš nežinau, ką pasakys mano kolegės, bet aš manau, kad nuo 20 iki 50 metų komercinėse televizijose yra darbingas amžius, o pasižiūrėjus į nacionalinį transliuotoją, darbingas amžius šiek tiek slenkasi į viršų. Jame yra tų eterio veidų, kurie n metų dirba ir kurie mums nuo vaikystės labai gerai pažįstami. Tokiose komercinėse televizijose vis dėlto veidai dažniausiai yra jaunesni.

Kodėl taip yra?

Aš nepasakysiu, kad čia yra tas baisus jaunystės kultas, jau visiškai kraštutinumu, bet kažkiek tai tikrai yra, nes pas mus buvo vedėjų, kurias sulaukus 40 tiesiog pakeitė. Kadangi visiems to viešai neaiškino, bet tu supranti, kad greičiausiai dėl to standarto.

O koks Jūsų pačios vertinimas yra? Kas čia įvyko šioje situacijoje? Kodėl pakeičia?

Tarkim, nusprendžia, kad jaunesnė gal atrodys geriau eteryje. Aš manau, kad visiškai dėl vizualinių dalykų. Nes jeigu kalbam apie patirtį, tai kuo tu esi vyresnis žurnalistikoje, tuo tu esi labiau vertingas.

Kaip pagal amžių įvyksta tuomet tas pasiskirstymas? Yra toks?

Yra, todėl, kad pagal tai, kokią tu auditoriją nori orientuotis. Jeigu tu eini jaunimo keliu ir žiūri į auditoriją nuo 16 iki 25, pas mus buvo ta influencerių banga, kai influenceriai atsirado televizijoje, Instagramo veidai... Aš pati atranką į pramoginę laidą buvau praėjus, bet man žinios pasakė, kad arba aš čia, arba ten. Viskas. Ir aš pasirinkau vis dėlto likti žiniose. Jie tada orientavosi į jaunus veidus, pasiėmė dvi jaunas merginas, du jaunus gražius vaikus, o dabar viskas absoliučiai, kadangi pamatė per tuos kelerius metus, kad vis dėlto jų auditorija yra vyresnio amžiaus žmonės, dabar tas laidas ves vyresni žmonės. Ir labai akivaizdu, kad vedėjus renkasi pagal tai, į kokią auditoriją orientuojasi laidas. Jeigu tai yra pramogos, tai tuomet jauni, gražūs, seksualūs veidai. Jeigu tai yra informacinės laidos, tai tu turi būti šiek tiek ir solidesnis.

Ar lengva televizijoje padaryti pertrauką?

Taip. Aš tuo metu vaiką auginau, buvau išėjus motinystės atostogų.

Kaip jautėtės tuo metu? Ar nebuvo...

Nerimo?

Pavyzdžiui.

Ne, nebuvo. Todėl, kad mes buvome sutarę, kad aš po metų grįžtu. Aš, kai išeidinėjau į dekretą, mes buvom sutarę, jie man pasakė, kad mane pakeis kažkuo kitu, bet sake, kad tas žmogus bus iki

tol, kol tavęs nebus. Mano vyras tada sakė, kad duodu 90 proc., kad į televiziją tu nebegrįši, nes jei tikrai pasiliksi tą žmogų, jeigu su juo viskas bus okay, tai jie jį ir pasiliksi, bet mes kaip buvom sutarę, taip ir nutiko. Aš grįžau po metų, laukiant termino jie man paskambino, pasakė, kad tebelaukia ir aš grįžau tiesiog. Tai yra normalu.

Tai Jūs labai gera? Ar dėl ko?

Aš nežinau, ar dėl to, kad labai gera. Gal dėl to, kad gal tu su tais žmonėmis susidirbti per tiek metų. Ir pertrauka, ir sezoniškumas kelia nerimą, tik tiek, tikriausiai, kad žiniose tie sezonai yra kitokie.

Kokie?

Kaip oficialiai yra tokie patys, bet jie nėra tokie nerimastingi, nes mes nesam ta laida, kurią būtų galima iškart pakeisti nusipirkti produktu ir kitos eterio laidos, nežinau, bet kas. Kitoje laidoje, bet kokio žanro, realiai tu kuri gatavą produktą ir televizija jį perka. Tai kaip ir tos laidos keičiasi gerokai dinamiškiau, nes kiekvieną laidą, kiekvieną šou galima pakeisti kitu šou ir t.t. Tikrai nežinai. O žinios bus visada. Žinios nėra labai geras žanras, nepatogus darbui rašyti, nes čia nėra tokio aštraus konflikto. Dėl atsvario būna pasako, kad tu antra Oprah, bet per stora eteriui, pavyzdžiui.

O Jums yra tokių klausimų buvę?

Man nėra buvę klausimo, kad aš per stora, bet aš esu turėjus klausimą, kad aš per plona buvau eteriui. Jeigu būdavo kokie svorio pokyčiai ten po gimdymo buvau labai sukūsdus – visi sakė „tau kaulai braška“. Pas mus nėra to, kaip sakant. Nu okay, bet negali būti kraštutinumai, turi būti tas vidurys. Tu tą vidurį daugmaž įsivaizduoji. Negali būt didelė ir stora, nes vieną dieną pasakė – kas čia ta sena, stora ir liūdna moteris? Ir ją keitė kita. Ta sena tai 40 metų jai buvo tuo metu. Tai tas standartas yra toks, bet mes visos kažkaip standartiškos ir esame. Ir tai nutiko natūraliai, bet gal dėl to ir rinkosi? Nes aš irgi praėjau atranką, kažkokią tai.

Pamenate tuos laikus, kaiėjote atranką?

Pamenu, bet aš į kitą laidą tadaėjau, bet aš nepamenu, kas su manim tada kartuėjo, nes tų kandidačių buvo daugokai, tik jos visos buvo ne žurnalistės, o aš buvau žurnalistė. Bet aš atėjau po praktikos, nu ir po to pakvietė ateiti į konkursą, pasibandyti. O į ten, kur dabar esu, aš kelis kartus bandžiau, ir aš mačiau, kad dar be manęs – jos visos buvo pakankamai išvaizdžios moterys. Vadinasi, standartas, išvaizdai reikalavimas vis tiek yra, tik tiek, kad dar turi būti ir visa kita šalia: dar turi pakalbėti, kaip sako, apie vieną pasakė kandidatę, kuri buvo dabar... Sako, su ja viskas gerai, bet ji, matosi, kad nėra vienos knygos nėra perskaičiusi per savo gyvenimą, iš jos kalbėsenos. Tai vis dėlto žinios yra ir tavo intelekto klausimas dar šiek tiek žiniose. Kad tie reikalavimai yra ne tik tavo išvaizda, bet ir protas, ir liežuvis – tai sąveikauja kartu. Tu turi suprasti kontekstą ir labai greitai jį perprasti. Okay, aš atėjau ten labai nežinodama, tarkim, kokia yra mūsų šalies ekonominė politika šiuo metu, kokios gairės, kur mes einam, nežinau, ES kompensacijų už hektarą ūkininkui ir t.t., bet viso to išmoksi, jeigu tu nori mokytis. Bet tu išmoksi, jeigu tu supranti, apie ką kalba. Nes pas mus buvo ir kitų vedėjų, kurios gražios, okay, yra buvę, ta prasme, gražių moterų, bet, pas mus dirba, sako, bet ji skaito ir, matos, kad ji nesupranta, ką skaito ir kad jai visiškai neįdomu, ką ji skaito. Tie du dalykai yra šalia.

Tai yra standartas ar nėra, kad informacinių laidų standartais jaunesnis geresnis negu vyresnis?

Aš sakau, čia vėlgi – į kokią televiziją pažiūrėsi. Jeigu žiūrėsi į nacionalinį transliuotoją, ten, nežinau, vis tie patys veidai n metų, jie visiškai nesikeičia. Jeigu pažiūrėsi į komercines televizijas...

Tai neseniai buvo diskusija, kad 66 metų žmogaus negalima vadinti reportaže senoliu. Bet čia jau buvo, kad ant tų žurnalistų jau supyko kažkas iš kolegų – „chebra jūs juokaujat“, sako.

Tai senėjimas. Jis Jums pačiai asmeniškai turi kokių privalumų ar trūkumų?

Aš manau, kad turi labiau trūkumų, jeigu taip galima sakyti, vis dėl to.

Kokių, pavyzdžiui?

Trūkumų, kad tu esi vis labiau pakeičiamas, kad tu esi vyresnis. Bet vėlgi – yra tokių žmonių fenomenų, kurie turi tokį stiprų savo kontekstą, savo amplua ir charizmą, kad jie yra nepakeičiami. Truputėlį vyresnio amžiaus. Ir jie kuo puikiausiai dirba.

Pati mąstote apie savo amžių, būdama informacinės laidos vedėja?

Be abejo, bet aš manau, kad aš galvočiau ir nebūdama televizijoje, tik gal galvočiau šiek tiek mažiau. Kol kas nematau tame problemos, nes man yra tiek metų, kad aš galvoju, jog tai yra patys geriausi metai. Ir ta patirtis televizijoje, ir apskritai gyvenime pareina atsakymai, ko aš noriu, kaip aš noriu, kaip viskas turėtų būti ir dėl to. Daugumą klausimų tu visiškai kitaip permąstai, kai tau, pavyzdžiui, 20 ir kai tau 30.

Galvojate apie tą amžių, kai Jums bus 50, 60, 70?

Galvoju. Galvoju, ką tada reikės daryti. Be abejo, kad galvoju apie ateitį. Dėl ko galvoju, kas bus po 20 metų? Nes aš gyvenime esu pragmatiška, visą laiką dar žiūriu ir iš finansinės pusės, bet lygiai taip pat aš visą laiką buvau pragmatiška ir iki televizijos, nes daug metų kitoje veikloje dar dalyvavau. Bet aš žinojau, kad ten karjera yra iki 45 metų, dar aukščiau ir esi pensininkas, kas tada? Ir dėl to rinkausi kitą profesiją. Žurnalistika irgi gal nėra visai tas...

O televizijai per jaunas gali būti?

Gali būti. Kai pradėjau dirbti, sakau, kad mano stilistė stengdavosi aprengti solidžiau, buvo prašymas dažyti šiek tiek konservatyviau, kad atrodyčiau šiek tiek vyresnė.

Dabar pati pastebite kokių nors senėjimo ypatybių savo kūne ar asmenybėje bendrai?

Darbe tikrai dar nėra senėjimo bruožų, nes dar ne tas amžius visiškai. O apskritai tiesiog, man atrodo, kad yra tas amžius, kur jau toks slenkstis, kai sueina tiek, kad jau kaip ir turėtum surimtėti.

Kodėl?

Priiminėti sprendimus gal šiek tiek nuosaikiau. Taip atrodė. Bet kai pažiūriu, kaip gyvena mano bendraamžiai, tai aš ir taip nuosaikiai gyvenu... Vaikai... Kaip ir net per daug tam tikrais tarpsniais gyvenau ir per daug ramiai. Bet dėl televizijos ir senėjimo tai dar tikrai ne.

Galvojant apie Jūsų amžių, kada nors jautėtės, kad esate jaunesnė arba vyresnė negu iš tikrųjų esate?

Aš visą laiką jaučiuosi vyresnė.

Vyresnė?

Vyresnė.

Net tada, kai Jums sakė, kad atrodot jauniau?

Visą laiką, todėl, kad mano gyvenimas toks buvo visą laiką, kad aš gyvenau šiek tiek kaip vyresnė. Normalu, nes labai anksti savarankiška tapau. Aš labai anksti savarankiškai pradėjau nuo tėvų gyventi. Kai tu anksti tampi savarankiškas, kai anksti susilauki vaikų, anksti kuri šeimą, natūraliai, tavo gyvenimo būdas tave pasendina. Nes turi priiminėti rimtesnius sprendimus negu tavo bendraamžiai tai daro. Aš manau, kad toks pojūtis yra gyvenimo patirčių suformuotas pojūtis, bet ne darbo. Bet tikrai ne televizijos. O su televizija visiškai nesiečiau. Gal tik tai, kad aš labai daug metų dirbau pastovų darbą, bet...

Kaip pati į tai žiūrite?

Aš gyvenime visą laiką visur ieškau balanso. Aš suprantu, kad buvo gyvenime labai gerų etapų, labai ramių etapų, labai sėklių etapų ir kaip tik, paradoksas, bet ne iš savo kokių ten nors jaunų draugių mokausi vidinės laisvės, bet iš vyresnių, kurios tai labai gerai atradę ir su savim labai patogiajai jaučiasi. Tai stengiuosi su savim to balanso ieškoti. Nėra kažkokio gailėjimosi etapo, viskas yra labai gerai.

Jūs siekiate jauna išlikti?

Nežinau, vakar šia tema su vienu žmogum kalbėjausi, kad, žinai, pažiūrėk savo nuotraukas prieš dešimt metų. Aš sau gražiau dabar atrodau negu prieš dešimt metų. Jis sako – man tas pats. Nes aš visiškai nenorėčiau savęs dabartinės iškeisti į save dešimt metų atgal. Todėl, kad tada dar nežinojau daugelio atsakymų, buvau daug nerimastingesnė, mažiau pasitikinti savimi, mažiau gal su savim jaučiausi, buvo daugiau nepilnavertiškumo ir nesaugumo gyvenime, turėjau traumuojančių patirčių išvaizdos klausimais, kai kiekvienas centimetras buvo tavo gėda tarsi. Aš perėjau etapą, kur mane matuodavo kasdien centimetru ir sverdavo ant svarstyklių, ir aiškino, kad tu ten esi jau beviltiškai stora ir kad aš arba picas nešiosiu, arba būsiu striptizo šokėja, o šiaip tai kekšė būsiu, nes tu nieko daugiau gyvenime nepasieksi. Ir kai tau tai yra kalama į galvą, kai iš viso to išeini, tai televizija, kad ir su visais standartais ir klišėmis – ir tai jau yra visiška laisvė, ta prasme. Labai paprastas požiūris į save. Gal dėl to televizinės klišės manęs visiškai negąsdina. Savęs šiandieninės, su visom patirtis ir gebėjimu į tas patirtis pažiūrėti su perspektyva... Nes kai tu jaunas, kai gyveni, tau daug kas atrodo labai normalu ir labai okay – čia kaip bet kuriuose santykiuose. Tai čia viskas taip ir turi būti. Čia kai tu biškį sustoji, išeini iš to ir tau viskas kitaip ima atrodyti. Tai vis dėlto tas brandos klausimas yra – aš geriau būsiu savimi brandi negu visą laiką... Bet bet kuri moteris tai pasakys, aš nežinau, ar kas nors atsakytų, kad aš norėčiau būti jaunesnė? Aš noriu išlikti jaunatviška, bet aš nenoriu visą laiką turėti 20-metės proto. Jau geriau prisiimti tą brandą ir senėjimą negu visą laiką eiti užstrigus tenai. Ir tas užstrigimas, atrodo, ties tuo kartais iš šono labai nekaip.

Bet kitos švenčia senėjimą.

Švęsti senėjimą? Aš tai ne švęsti senėjimą, bet gerai jaustis su savimi bet kokiam amžiuje. Ta prasme senatvė nėra manifestas. Nors dabar pažiūrėjus, tarkim, atsiranda moterų ant viršelio 70-ties, 103 metų moteris – man tai labai sveiki, normalūs dalykai. Ir pažiūrėjus į bet kokią užsienio visuomenę, tu matai, kad pas mus vyresnių žmonių... Jų nėra. Jų nėra viešumoje, jų nėra žiniasklaidoje, jų nėra televizijos laidose. Aš ne apie Bėdų turgų ar TV pagalbą, bet apie normalias laidas. Jų nėra. Tai man atrodo, normalu, jau geriau tos reklamos ir tas kraštutinumai, bet tu parodai, kad tie žmonės egzistuoja, nes tu negali be to gyventi ir eliminuoti, kad tau 60 metų ir tu paskui išnyksti iš visuomenės.

Yra buvę momentų, kad jaustumėtės nejaukiai dėl savo amžiaus? Nepatogiai.

Nežinau, gal. Aš niekada nesijaučiau savo amžiumi per jauna. Nepaisant to, kad ten vadovas sakė – gerai, labai jaunai atrodei, bet tai mes tave padažysim truputį, kitaip aprensime konservatyviau, ten okay. Bet aš nesijaučiu dėl to blogai, kad ten yra mano minusas.

Ačiū Jums labai. Už atsakymus ir atvirumą.

Informantė Nr. 13

Kad pradžia mūsų pokalbio būtų sklandi, paprašysiu Jūsų – papasakokite, kuo gyvenate dabar?

Aš esu žinių vedėja, redaktorė, mano darbas apima daug daugiau negu sėdėjimas ekrane. Mes Pradedam darbą anksti ir baigiam vėlai. Tai redaktoriavimas yra didžioji dalis, o po to jau – pats finalas – geriausiai kaip turi atrodyti, tai yra po visos darbo dienos. Ir dar užkadrinio darbo turiu, tai daug organizavimo ir nematomo darbo, kas po to galiausiai išvirsta į produktą.

Kuo Jūs pati save labiau laikote – žurnaliste ar laidų vedėja?

Vedėjo darbas yra ganėtinai ribotas. Ypatingai mes neturime Lietuvoje žinių kanalų – tokių, kur tu būdamas žiniose galėtum dirbti su svarbiausiais įvykiais tuo metu, kai jie vyksta. Tai yra koncentruotos žinios, įtrauktos į valandą, ir to tikro žinių darbo gal ir pritrūksta. Ir sėdint ekrane, dažnai tu matai galutinį produktą, tu matai visą procesą ir visa kita. Ir matai, kaip tai galėtum patobulinti. Tai aš visada norėjau būti ir už kadro, kaip galėčiau tą produktą pristatyti ir, mano galva, padaryti dar geresnį negu jis išeina, tai aš pajutau, kad sukaupiau pakankamai žinių ir patirties ir pradėjau tą daryti. Tai man kol kas labai įdomi ta veikla.

Bet tai įmanoma turbūt padaryti ir būnant kadre?

Tai tas ir yra, kad dabar aš ir kadre sėdžiu, dirbu savo pagrindinį darbą, ir tuo pačiu darau, negalima sakyti, kad šalutinį, bet gretutinį darbą.

Iš Jūsų suprantu, kad tuomet visas darbas yra kadre?

Ne, jis yra ir kadre, bet viskas priklauso nuo laidos koncepto. O laidos konceptas jau turimas yra už kadro. Galiausiai laidos vedėjas dirba tik tą darbą, kuris yra numatytas pagal laidos konceptą, tai kol kas mes nelabai ką turime. Turime kai kurias laidas, kur ilgesnės kelių valandų transliacijos, bet tai nėra kaip BBC ar CNN, kur 24/7. Tikriausiai mūsų šalis yra ir per maža tokiems įvykiams, bet iš esmės galima būtų. Nors 12/7 daryti, ne 24/7. Tai, ką aš dabar darau nėra grynai su žiniomis susiję, tai yra susiję grynai su specialiais, kas yra iš žinių formatai ateinantys dalykai, laidos. Daug detalių televizijoje – kaip vizualiai viskas atrodo? Tu gali vienokią vinjetę padaryti laidos pradžioje, gali kitokią. Gali padaryti kur nykiai stovi visi prie tribūnų ir diskutuoja, gali vizualiai padaryti neformalią diskusiją, gali uždavinėti nykiai klausimus iš lapelio, o gali įvesti laidos formatą, ką ir rekomenduoja, beje, BBC visi apžvalgininkai, kad reikia kuo labiau priartinti prie žmonių. Tai va tokie paprasti niuansėliai gali laidą paversti kitokia, tai dirbam ties tuo.

Kokia moteris standartiškai skaito žinias Lietuvoje – ką atsakytumėte?

Tai standartai visur yra kažkokie. Kas nustato standartus? Tikriausiai darbe dažniausiai nustato tie, kurie vadovauja. Tai pagal tą subjektyvų... Visi standartai yra subjektyvus suvokimas, kaip turėtų būti – nėra bendrų taisyklių kažkur, kad išsitrauksi ir matysi, kad yra standartas. Mes keliamo aukštus standartus politikams, žurnalistams, vedėjams ir dažniausiai viskas baigiasi patinka arba nepatinka.

O nuo ko priklauso patinka arba nepatinka?

Nuo subjektyvių priežasčių.

Gerai. Bet pati stengiatės į kažkokį standartą taikyti tuomet, jei taip viskas subjektyvu?

Aš nuo pat pradžių... Kadangi aš tokia partizanė, atėjusi į televiziją, nes atėjau būdama savimi ir man kažkaip tas žinių formatas visada buvo artima, kai aš dar studijavau žurnalistiką. Visada tai buvo artima ir aš visada stebėdavau tas žinias ir galvodavau – o kodėl Lietuvoje nėra taip, kaip kitose šalyse? Vakaruose, ką mes žiūrime, vedėjai daug laisvesni, aprangos nėra išpraustos į kažkokius rėmus, labai standartinius dalykus – standartinis švarkelis ir marškinėliai ar ten sėdėti, rankas susidėjus ant stalo. Tai aš visada eksperimentavau ir dar dabar eksperimentuoju, ir dabar tai dar lengviau eksperimentuoti, nes jau yra socialiniai tinklai ir tu gali matyti tas tendencijas. Nes žinios neturi būti kažkoks naujienų pranešinėjimas iš aukšto bokšto per didžiulį atstumą, tu turi būti vienas iš tų. Bet natūralu, kad kaip mes einame į kažkokią konferenciją ar į operos ir baleto teatrą, dar kažką – dalykinė išvaizda, apranga ir t.t. – tai yra keliami tam tikri standartai. Tu negali ateiti juodom panagėm skaityti žinių, bet čia yra elementarus higienos klausimas, ta prasme, savęs prisižiūrėjimas. Tai čia kiekvienam yra suprantama.

Kodėl, Jūsų galva, televizijoje nematome kitokių žmonių – nėra juodų panagių, nėra tatuiruočių, nėra žilų plaukų. Iš kur tai ateina?

Jo. Tatuiruotės čia yra diskutuotinas klausimas, tikriausiai neatitinka protokoliniam stiliui. Įvesta tokia taisyklė, mes ir politikų nematom su didelėm tatuiruotėm, tiesa, vienas buvo, per apkaltą nušalintas, ir tai – slėpdavo Seimo salėje. O žili plaukai, aš manau, kad Lietuva šiaip šiek tiek atsilieka. Vakarų Europoje tas jaunystės kultas išgyventas yra, o mes kadangi 20 metų atsiliekam, tai mes vis dar išgyvenam tą jaunystės kultą, bet jau jau jau po truputį gal slenkam nuo to. Ir tada, jei jaunystės kultas yra, tai kokie dar žili plaukai?

Ką turite galvoje, kai kalbate apie jaunystės kultą?

Čia yra... Ta prasme, kad ekrane... Visur mes matom – laidų vedėjas, žinių vedėjas, viskas yra jauna. Bet čia yra... Tas dalykas yra keliamas tik moterims, tai nėra keliami vyrams. Vyrai gali būti žili. Jeigu jūs sakot – kodėl nematom žilų plaukų? Mes turim Lietuvoje vyrų, kurie yra žili – Gintaras Deksnys, Marijus Žiedas. Ir jau plinka. Moterų mes matome kelias vyriausias, bet žilų plaukų nematom. Moterims yra keliami kiti reikalavimai, čia feminizmas televizijoje tikrai yra paminamas. Kaip ir daug Lietuvoje sferų pamatysi.

Kur dar informacinėse laidose matote feminizmo keliamų klausimų? Į kokius dar rėmus turi tilpti moteris, norėdama vesti informacines laidas?

Informacinės šiaip, matyt, laidas bendrai – tai yra keliami tie dažniausiai: tu negali būti tik profesionali, tu turi dar būti ir kažkieno grožio standartus atitinkanti. Dabar galima diskutuoti – šalininkai visada sakys, kad televizija yra ne radijas, bet kartais tikriausiai nueinama per daug ir paminamos tos esminės savybės, kad žmogus dar turi būti ir profesionalus, tada jau iškeliamas grožis į priekį. Ilgus metus tai, matyt, dominavo, o dabar vėl jau persisveria į kitą pusę. Ir dažnai

tada žiūrovui... Tu matai iš jų reakcijų, kad ai, nauja graži pupytė – iš jos nesitikima to kažkokio patikimumo, ne tai, kad tvirtos nuomonės, bet nuomonės su autoritetu.

Kokia buvo Jūsų pradžia? Panaši į tai, ką sakote dabar?

Taip, aš iš kolegų esu sulaukusi to, kad atėjo... Aš žinau, kad tuo metu buvo sakoma – dabar televiziją užkariauja jaunos, nepatyrusios mergaitės, dėl grožio. Tai tas buvo pasakyta. Ar mane tai žeidė? Ne, nes aš nesijaučiu nepatyrusi. Bet aš savo galimybes vertinau iš tikrųjų labai racionaliai ir aš pradžioje atėjau ir supratau, kad būti aktualijų apžvalgininku – tu turi turėti gyvenimo patirtį. Jeigu mano gyvenimo patirtis yra susijusi su vienu įvykiu, tai Lietuvos bendra istorija ir politiniai įvykiai siekia daug seniau, ir tu negali daryti išvadų ir kalbėti su politikais, kurie tau į senelius taikosi, rimtom temom, kai tavo patirtis tiesiog skiriasi. Tu negali visko sugrūsti tiek į galvą. Dabar aš jau esu toje pozicijoje, kur jau galiu, nes su pašnekovais mūsų amžius siejasi, tai tiesiog yra gyvenimiška patirtis ir žiniose dirbant tu tą gyvenimišką patirtį turi turėti, nes tai yra kontekstai, kontekstai visada yra svarbūs, kitaip tai bus paviršutiniška.

Hm, patirtis ateina su amžiumi, tuomet pateikimas į informacinės laidos vedėjos poziciją turėtų būti sudėtingas? Kiek tai susiję su amžiumi tuomet? Kodėl su vyresnėmis tuomet taip lengvai atsisveikinama?

Čia reikėtų ne man klausimą užduoti, nes ne aš sprendžiu, bet...

Kokia Jūsų nuomonė?

Tai yra paprasčiausia. Kadangi yra jaunystės kultas, komercinės televizijos, pavyzdžiui dar vaikosi reitingų, natūraliai suvedama į tai, kad žmonėms reikia jauno, dailaus, gražaus veido, todėl mes keičiame jį. Todėl, kad žmonės vartotojiški, jiems reikia vartoti – žiūrėti į gražų paveikslėlį ir tada jau tas pats bendras žinių kontekstas kažkiek dingsta, nesvarbu, kas tai reprezentuoja.

Taip išeity, kad nacionalinis transliuotojas gali sau leisti pasistatyti vyresnes, nes nereikia vaikytis reitingų? Aš teisingai suprantu?

Čia yra... Jeigu aš kalbėčiau iš vadovo pozicijos, tai tu gali nuimti, paimti, pastatyti jauną ir sakyti – žiūrėkit, vartokit, seksi veidas veda žinias. Tu gali eiti ilgu keliu, daryti tam žmogui įvaizdį, sukurti jo - autoriteto tu nesukursi, bet sukurti įvaizdį – ir tada tikriausiai... Kaip Čekuolis vesdavo ir sakydavo visas jaunimas – Čekuolis vau. Ir ten jau legendos buvo pradėtos kurti apie jį, ar ne? Tai tu gali eiti lengvu keliu – nuimti ir pakeisti jaunu, arba dirbti kartu su žmogum, kuris jau vyresnis su patirtimi, bet tiesiog sukurti jo įvaizdį tokį, kuris būtų patrauklus. Televizijos dabar eina tikriausiai tuo trumpesniu keliu. Visuomeninis mūsų transliuotojas, taip, žinoma, turi žmonių su patirtimi ir t.t., bet lygiai taip pat čia vedėjų yra daug maišoma, ateina vis jaunesni žmonės dirbti, radijuje perversmai – visi vyresni žmonės nuėjo į kažkokią gretutines laidas arba visiškai jų buvo atsisakyta, atėjo jauni, todėl, kad bandoma pritraukti jauną auditoriją, darant prielaidą, kad jaunam žmogui, klausytis vyresnio žmogaus – neįdomu. Arba jis ne toks cool.

O Jūs pati mąstote apie savo amžių?

Tai mes visada turim susitaikyti, kad mes esame laikini, bet, kita vertus, tai priverčia stengtis. Aš labai tikiuosi, kad mes išgyvensime tą jaunystės kultą galiausiai ir kiekvieną kartą, tu galvoji, nestovi vietoj ir jeigu tu jautiesi, kad esi tik kažkokių tekstų svetimų parašytų pranešėja, tai galbūt tas laikinumas tikrai gali greitai ateiti ir tu gali būti pakeistas. Jeigu tu jauti kurianti pridėtinę vertę, nuolat tobulėjanti ir auganti... Bet, natūralu, dirbant televizijoje, tau yra aukštesni standartai keliami ir visa kita, tu atsisėdęs į grimo kėdę ir pažiūrėjęs į dar vieną savo raukšlę atsiradusią pagalvoji, kad

išvaizda yra svarbi. Čia neatsiejamas... Čia tavo darbo priemonė. Tik už ją pats susimoki. Grožis yra darbas, tik už jį pats susimoki.

Jūs mane ir liūđinate, ir stebinate. Stebinate, nes aš girdėjau replikų, kad čia nėra problemos.

Ne, tai čia yra, aš nežinau, taip yra uždrausta... Ne tai, kad uždrausta kalbėti, bet žinių tarnybų vadovai, reiktų pasižiūrėti. LRT ilgą laiką buvo vyras, dabar moteris yra, o komercinių – vyrai. Bet aš tik vieną pasakysiu – moteris moterims yra dar daugiau negailestingos negu vyrai.

Kuria prasme?

Grožio standartais. Tai moterys iš moterų reikalauja didesnių grožio standartų. Čia tai yra tikrai. Tai jeigu susilauksi eteryje dėl nepatinkančios šukuosenos, replikos dėl svorio ar dėl, nežinau, dėl drabužio, tai bus iš moters.

Dar kitą klausimą turiu... Man vis tiek svarbiau informacinės laidos, o ne pramoginės, nes...

Paprasčiau, todėl, kad žinios visada susietos su kanalu ir todėl, kad pokyčių nėra. Visos pramoginės laidos yra prodiuserinės, ten yra nebe kanalo gamyba. Visa kita – tu gali po pusmečio nuimti tą laidą ir viso gero, tas vedėjas niekada nėra televizijos darbuotojas, jis yra kažkokios prodiuserinės komandos, kuri pateikia galutinį produktą.

Todėl žinios svarbiau?

Tai šiaip pagal licencijas net žymi, be žinių licencijos kanalas negali net transliuotis. Jie turi transliuoti žinias.

Grižtu prie klausimo visgi – tai kiek tada lieka laisvės, moters tapatybei, identitetui reikštis?

Tiek, kiek pats to išsikovoji. Tiek, kiek moki už save pastovėti, čia viskas priklauso nuo to. Aš vėlgi galiu pasakyti – būna... Yra tabu juodi drabužiai, ar ne? Ir aš sau leidžiu kartais juodus drabužius. Ir atbėgusi mano kolegė iš kitos laidos sako – o Dieve, tu šiandien su juodu, taigi pas mus negalima! Tai čia yra tiesiog žmonių patys standartai ir nusistatymai, kas kažkada galbūt išgirdai, kad juodas kažkam nepatiko, bet tai nereiškia, kad tu turi įsivesti sau tą taisyklę. „Ar tu klausei, kad plaukus nusikirpt galėtum?“ – ne, neklausiau, nuėjau į kirpyklą ir galvojau, kad mano galiukai yra nušiuurę ir aš juos nusitrupinsiu tiek, kiek man atrodo. Bet čia yra kaip pats už save pastovėsi ir kaip bandysi paisyti taisyklių. Taisyklių – dirbtinai sukurtų, tau primetamų taisyklių. Ar tu vis tiek išsikelsi į priekį save, kad tu esi svarbus ir tu žinai, tu žinai, kad nusikirpęs plaukus labiau, tu nepakeisi žinių, nežinau, savo autoriteto ir įtikinamumo žiūrovų ar dar kažko.

Bet Jūs tai pradėjote daryti kada?

Aš tai dariau nuo pat pradžių. Esu gavusi ir iš kitų kanalų – kaip tai žinios trumpom rankovėm? Anksčiau tai buvo visiškai tabu į eterį išeiti trumpom rankovėm žiniose. Bet tu stilistą įtikini, kad žiūrime, kas yra kitose šalyse, jis tau perka rūbus ir kartu žingsniuoji.

Supratau. Jau kalbėjome apie senėjimą. Kada moterys, Jūsų manymu, televizijoje ima senti?

Dabar kaip ten yra sakoma... 50-ties is the new 30-ties, yeah? Aš kaip ir sakiau, grožis yra darbas, už kurį susimoki. Tai pagal tai, kaip tu vis tiek... Televizija, grimas, stresas, nuolatinis buvimas, būnant uždaroje patalpoje ir tu nematai dienos šviesos – tai visa tai kenkia odai. Tai čia jau nuo kiekvieno priklauso individualiai. Ar tu rūkai ir geri, ar tu sportuoji ir sveikai maitiniesi, tai... Tas

senėjimo standartas, aš nežinau, amžiaus, kada pradeda senėti. Nėra. Aš manau, kad iš viso neturėtų būti grožio vertinimo, kad raukšlė atsirado ar dar kažkas. Jeigu žmogus dirba profesionaliai ir jis atitinka šių dienų keliamus darbo standartus, tai tada. Senėti pradeda žmogus, kai jis sakinio nebesurezga, kai nebegali reaguoti į tam tikras aktualijas, kai matai, kad jis užstrigęs kažkurioj vietoj. Matai, kad jis nepasikeitė savo žiniomis, bagažu, išmanymu, tai vat pagal tą reikėtų senėjimą taikyti.

O kiek tuomet Jums pačiai svarbu išlikti jaunai? Arba jaunatviška. Nežinau, kuris Jums žodis labiau.

Jaunatviška tai aš noriu išlikti iki pat grabo lentos, o kaip su išvaizda pavyks – nėra čia mano kažkokia obsesija, nežinau. Aš tai suvokiu kaip sveiką mitybą, kaip vitaminų gėrimą iš ryto, kaip ėjimą pas gydytoją, kaip ėjimą pas dantų higienistą, kaip nuėjimą pas kosmetologą. Ir jeigu tu tokią darbą dirbi, kad kamerai, studijos apšvietimui pašvietus, tau nuo kokio nors paakio išburkusio mesis šešėlis ir tu tą gali labai paprastai sutvarkyti, tai kodėl nesutvarkyti? Jeigu tau atrodo, kad tu eteryje atrodai labai gerai, tai to gali nedaryti. Jeigu gauni iš kažko repliką, kad reikėtų kažką susitvarkyti ir tai yra normalus konstruktyvus pasakymas, turi apsvarstyti, ar tą reikėtų padaryti. Aš tai sakau, vertinu kaip sveikatos vieną iš priežiūros aspektų išvaizdą televizijoje.

O apranga, makiažas – yra bandoma ką nors padaryti su žmogaus amžiumi? Pabrėžti, paslėpti?

Ne, aš manau, kad, jeigu susidaro tokia nuomonė, tai yra natūraliai, kad žmogus, atsisėdęs žinių studijoje su protokoline apranga ir kadruojamas tam tikru kampu – jis atrodo vyresnis. Man visada yra pasakoma, kad gyvenime aš atrodau gerokai jaunesnė, o jau eteryje tai tokia uch moteriškė. Tai čia tiesiog yra televizijos dalykai, niuansai, kurie tikrai nėra...

O Jūs pati jaučiatės kaip? Jaučiatės jaunesnė kaip atrodote kažkam?

Aš darau viską, kad jausčiausi gerai. Ir jaučiuosi, nepasakyčiau dabar, kad man tiek metų, bet tiek ir jaučiuosi. Kol kas kažkaip visiškai nesureikšminu amžiaus skaičiaus. Tikrai nesureikšminu, nes, matyt, kad pradėtum reikšminti, kai ateina kolegos nauji, ką tik baigę mokslus ir tu bendrauji su januoliais ir jeigu tada neberastum bendros kalbos arba bendro bajerio, galbūt pagalvotum, kad kažkas ne taip. Natūralu, buvo baimė, aš, pavyzdžiui, tapau mama ir tai, kad tu visą laiką ir energiją skirdavai darbui, tu ateidavai į darbą žinodama daugiau negu tikriausiai žinių tarnybos vadovas žino žinių studijoje, tai va tokie niuansai išaiškėja, kad tu pradedi jausti nepasitikėjimą dėl to, kad tu turi skirti dėmesį dar ir šeimai, vaikams ir t.t., ir nebeskirti darbui. Tai tą frustraciją reikia praeiti, nors tai yra tikriausiai laikinas laikotarpis, o tada vėl sugrįši į normalų tempą. Tada pervargimas ir išsekimas seka, nes tu bandai padaryti tą patį per dvigubai trumpesnę laiką. Tai vat su tuo – ne su amžium, o su tuo, kad aš kažko nebespėju.

Jūs darėte pertrauką ekrane. Sunku ar lengva, ar kaip? Koks bendras vaizdas?

Grįžti atgal į darbą, kai tau dar yra bemiegės naktys – taip, fiziškai tai buvo sunkiau. Jis buvo sukus, nes tiesiog – grįžti ir nežinai, nuo ko pradėti, bet įsivažiuoji ir vėl viskas gerai. O išėjimas tai – jeigu nėštumas yra lengvas ir viskas yra gerai, buvau labai daug kilogramų priaugusi ir man niekas nesakė, kad aš esu stora eteryje ar kažkaip tai. Man buvo keliais dydžiais perkamos didesnės suknelės, bet tai jos buvo aptemptos ir niekas nebuvo slepiama absoliučiai.

O Jūs pati kaip jautėtės?

Mano nėštumas buvo tikrai pakankamai lengvas, aš spėjau daug dalykų padaryti ir viskas buvo gerai. Eteryje atrodžiau didesnė, bet tai buvo visur deklaruota, kad aš laukiuosi, tai kažkaip man pačiai tai atrodo natūrali būseną ir dėl to aš nefrustravau, kad +25 kilogramai ir karjera...

Pats deklaravimas – čia jautrus dalykas?

Aš tai būčiau norėjusi kuo ilgiau apie tai nepranešti ir t.t., bet yra telikas, yra aparatas, savireklama ir jiems tai yra labai svarbu, ir jie tą daro. Žinoma, tai abiejų šalių susiderinimas yra – kada ir kaip, bet tiesiog ar taip, ar taip tai būtų išlindę, nes aš stalo iki čia nepasistatysiu, tai tiesiog nemačiau prasmės slėpti. Tai yra, sakau, natūralus dalykas, tai ir žiūri į tai kaip į natūralų nesumistifikuotą dalyką.

Bet Jums nekyla klausimas, kodėl reikia pranešti moteriai, o kai vyro šeimoje pagausėjimas, tai nereikia?

Taip, kadangi vedėja yra ir keičiasi jos formos, beje, kai gimsta vaikas, tai pranešama apie vedėjus – nėra taip, kad vedėjų moterų vaikai yra, kad apie jų gimimą pranešama – yra pranešama ir apie vyrų. Nemanau, kad būna pranešimai, jog šio vedėjo žmona laukiasi – matyt, ne, nes jau ne vedėjas laukiasi, o vedėjo žmona. Čia yra tos pikantiškos naujienos, visame pasaulyje tai yra paplitę. Čia yra toks... Naujiena, nekeičianti nieko gyvenime, bet ji yra tiesiog ta, kuri sugeneruoja daug klikų. Tu gali, žinoma, susitarti ir apie tai visiškai nieko nesakyti. Ir gali slėpti, sakyti, kad tu nenėščia.

Dar grįžkim prie amžiaus. Kada nors bandėte slėpti savo amžių?

Ne, ne, ne... To nebuvo. Aš galbūt dažnai pasakydama savo amžių, ypatingai, jeigu kalbėdavau su žurnalistais kokiais telefonu, tai jie tik nustebdavo, kad – oho, ten tiek ir tiek. Bet tai reiškia, kad ekrane ir kalbant su manim telefonu, ar kažkur, nesijaučia, kad man yra tiek metų, tai tiesiog skaičiai. Aš sakau – čia priklauso nuo žmogaus gyvenimiškos patirties. Ir visur taip tikriausiai yra.

Kaip manote, ko dar nepaklausiau?

Nežinau, gal apkalbėjom. Tiesiog, aš nežinau, ar čia plačiąja prasme, bet moteriai kažkodėl yra lygu grožis, apranga, stilius, t.t., nes vyras jis turi būti šmaikštus, fainas, profesionalus. Moteris – graži, maloni, besišypsanti, nedraskanti akių. Jeigu vyras vedėjas pertrauks pašnekovą – viskas bus gerai. Jeigu moteris vedėja... Jeigu E. Jakilaitis pertraukia pašnekovą – viskas okay, Indrė Makaraitytė pertraukia pašnekovą – viskas blogai. Ji, nežinau, negerbia pašnekovo, čia rékauja, trukdo, neleidžia. Tiesiog, bet čia ne tik Lietuvos, čia yra seni, giluminiai, nežinau...

Tuomet turiu dar vieną – jeigu šiandien ateitų moteris į televiziją darbintis, kuriais yra 50 metų, tobula praktika, nežinau, patirtį turi, visai graži, bet matosi, kad jau vyresnė – ar ji praeitų?

Įdomus klausimas. Priklauso nuo to, kas būtų kiti kandidatai ir koks būtų laidos konceptas.

Skaityti žinių.

Tai nėra tik skaityti žinių. Vat čia... Nėra tokių Lietuvoj žmonių tik skaitymui, gal yra, kurie ateina paskaityti, buvo anksčiau. Pas mus jau tokie dalykai išnykę yra, niekas nebeskaito tik žinių – visi rengia ir daro jas. Net nežinau dabar, į tokį klausimą... Priklauso, koks būtų konceptas. Tų pačių žinių. Ar tai būtų vakarinių vėlyvųjų žinių, ar tai būtų rytinių žinių, į kurių kanalą dar reikėtų atsižvelgti ir kas būtų konkurentai.

Tuomet dar vieną... Kodėl taip retai pamatysime eteryje vyrą ir vyrą arba moterį ir moterį?

Pas mus kanale tai yra subjektyvus suvokimas. Vyras ir vyras dar gali. Moteris ir moteris – ne, nesiziūri. Taip. Ir nepaaiškinama, kodėl. Nesiziūri kažkam, negerai. Todėl, kad viena atrodo tada gražesnė, kita – nelabai. Skiriasi ten apimtys, dydžiai, t.t., kai prie vyro – nesimato, o kai prie kitos moters – matosi. Nes aš sakau, vyram nekeliami – nematomas jų drabužis, nematomas ir t.t. Buvo atvejis, kai atėjom abi iš grimerinės pasidažiusios ir apsirengusios, ir buvo viena kolegė išsiūsta persirengti. Tai vien tas dalykas, kad žmogus iš karto nusimena ir priima kaip asmeninį įžeidimą – nu kodėl aš atrodau... Tada gaunasi tas burbulas, kad eini pas grimerę ir stilistę, ir sakai, kodėl išrinkai man šitą suknelę arba kas su manim ne taip. Tai čia tų tokių nusivylimų, t.y. myliu nemyliu – nuolatinis gyvenimo dalykas. Nes nėra žmogaus, kuris nepakomentuotų praeinant tavo drabužio, tavo išvaizdos, tavo šukuosenos naujos, tavo plaukų spalvos, tavo... Tai tiesiog arba užsiaugini odą ir tu to negirdi, arba ką nors pasakai atgal gražiai, arba imi į galvą. Ir dažnai ypatingai atėjusiems jauniems vedėjams, kurie bet kokia kaina bando įsikabinti ir parodyti, kaip jie gali, tai yra toks skaudus smūgis, pasakymas, kad kažkaip vienaip ar kitaip atrodai. Tada prasideda tas autoritetų siekimas, kažkieno kopijavimas, ne galvoji, kad taip, reikia kažką kopijuoti, nes vat šitas pastatomas yra kaip ir geras. Žmogui tiesiog neleidžiama būti pačiam savimi ir tai, aš manau, užkerta dažnai kelią tobulėjimui ir talentų paieškai mūsų šalyje, gal šiaip bendrai. Žmogus bando kažkam įtikti, kažką atitikti, iš nuogirdų susidėlioti, ko iš jo norima, ir jis praranda save. Tai televizijoje prarasti save labai paprasta. Išvada visai nieko, pati savim stebiuosi.

Ačiū Jums labai.

Informantė Nr. 14

Kuo gyvenate dabar darbuose?

Aš vedu vieną laidą, kurią jūs matote. Viskas visą laiką buvo apie tai, kad aš niekada nenorėjau iš savęs daryti pramogos, aš norėjau mąstyti savo darbuose. Ir va, dirbau kitų darbų, bet dabar esu čia.

Kuo Jūs save laikote dabar dirbdama tokį darbą – Jūs žurnalistė, laidų vedėja ar kas labiau?

Tikrai ne žurnalistė. Nes aš tik dalinai tą informaciją keičiu, aš ją pildau, nes, tarkim, kas yra žinios – pirmiausia tas informacinis sluoksnis, o tada tik tas pramoginis kažkoks sluoksnis. Tai, tarkim, aš labai mažai pildau tą informacinį sluoksnį, o tada daug dirbu su pačiu pateikimu. Ir va. Ir tikrai savęs nelaikau žurnaliste, nes bent jau šitame žanre aš su informacija nedirbu. Čia labai sunkus klausimas man toks. Galvoju, kaip aš tuomet įvardinčiau save. Bet ji vis tiek – ir vedėja, ir interviuotoja, nežinau.

Vis tiek informacinės laidos juk yra tam tikras žanras. Ko jose reikia?

Reikia tikrai žinoti... Bent jau mano, tarkim, dirbamoje laidoje, aš kartais jaučiuosi žinanti, kadangi domiuosi kiekvieną dieną tuo, tai žinanti daugiau negu tarsi reikėtų mano toj vietoj atliekamam vaidmeniui – kas yra deliverintoja, pranešėja. Šitoki, na, pranešėjos darbą gali daryti žmogus, kuris gali gerai dirbti su kamera ir gerai atrodo kadre. Bet man atrodo, reikalaujamas minimumas. Kai esi vedėjas – reikalingos žinios, bet aš matau, kad įmanoma ir be to, įmanoma tiesiog atsipirkti savo grožiu, taip sakant. Bet man atrodo, kad žinios reikalingos, reikalingas supratimas, ką tu kalbi. Tarkim, kai aš keičiuosi tekstą, kurį gaunu parašytą, tai yra to žmogaus matymo kampas, o aš apsiverčiu savo matymu, nes aš matau kitaip negu jie ir gal moters patirtis yra kitokia negu vyrų ir aš perskaitau. Man atrodo, kad reikia atsakomybės, kad tiesiog galėtum pasirašyti po kiekvienu žodžiu ir kiekvienu veiksniu, kurį tu atlieki tame kadre – kas yra bet kuri šypsenėlė ir t.t. Nes aš

turiu santykį su naujiena ir aš galiu parodyti, kad tai yra absurdas arba tai yra faina ir atsiranda savaime santykis su ta naujiena. Tada vesti paimami tie žmonės, kurie geba tai transliuoti. Mūsų darbo priemonė viena iš yra ir mūsų emocijos.

Jūsų akimis žvelgiant, kokie standartai egzistuoja informacinėse laidose moterims? Kokia turite būti ten?

Būtent informacinėse laidose, ar ne?

Aha.

Labai įdomus klausimas. Reikia prisiminti tas ryškiausias moteris.

Bet ir Jūs pati esate.

Aš dabar apie ryškesnes mąstau. Labai sunku atsakyti. Vis dėlto atsispiria viskas kažkaip nuo asmenybių, jos yra tokios specifinės, kad pačios kuria moteriškumo standartą. Aš jausdavau kartais iš tam tikrų pastabų ir reikalavimų, kad yra reikalinga, kad – „nepyk, šypsokis daugiau“ ir net tik. Klausiau, kad ar aš galiu turtinti ir pildyti faktus, nes aš matau, kad yra kažkas nedarašyta ir šičia yra svarbu, ar aš turiu tik deliverint ir man pasakė, kad man svarbiausia, kad tu gražiai atrodytum. Taip, buvo toks dalykas. Ir aš atsimenu, kad aš nepasijutau labai gerai po to, bet tai klausimas, o kam jūs ėmėt ne tiesiog jauną aktorytę, kuri džiaugtųsi būdama eteryje, bet paėmėt žmogų, kuris rašo, kuria turinį ir dar ir mąsto apie tai. Tai čia sunku pasakyti, ar tai yra trendas bendras televizijų, nes jos rodo tokią padėtį apie reikalavimus moteriai...

Kaip suprantu, tie reikalavimai yra grožis? Kas dar?

Aš manau, kad jie atsižvelgia. Ta prasme, jie nepriėmė manęs dėl turtingo vidinio mano pasaulio į ekraną. Tai galvoji, kad... Hm...

Pavyzdžiui, ar yra kažkas, ko Jums neleistų daryti?

Jau neleidžia. Bet čia... Irgi kažkaip nesusiję su išvaizda. Neleidžia juodų bajorių skaldyti. Nes tai tamsesnis žanras, tai nesusiję su manim, o su turiniu, tai susiję su auditorija.

Norėtumėt, pavyzdžiui, pasidaryti tatuiruotę – tai būtų įmanoma?

Aš neturiu sutartyje jokių reikalavimų išlaikyti savo dabartinę išvaizdą tokią, kokia ji yra. Nes jei esi kokiuose kastinguose, tai žmonės gi paprastai to reikalauja. Taip, kaip nusiheadshotinai, taip ir turi atrodyti. Šito nėra, tai, vadinasi, jeigu aš nusprendžiau pasirašyti kažką virš antakio – tai nebūtų problema.

Bet kartais gali būti pageidavimas.

Nebuvo šitokio pasakymo, nieko nieko apie išvaizdą keliamo.

O jeigu kalbėtume apie aprangą, makiažą, kaip manote, kokių tikslų jais siekiama?

Atsimenu, kai rinkausi drabužius, aš tokių nesirinkčiau niekada. Tokių, su daug švarkų ir kitų grožių, bet tai buvo vadovybės paskutinis žodis, kuriam aš neprieštaravau. Ne dėl to, kad vadovybė, bet dėl to, kad it's okay, pabandykim, man įdomu. Tai man nu kaip – ne neleido, bet patarė nedėvėt paprastesnių dalykų, tai norėjosi labiau puošnumo, labiau spalvotumo. Gal dėl to, kad kolegos irgi

spalvoti gana, tai nesusiję su manim. Tai daugiau spalvų, mažiau juodumo. Šiaip tai paradoksas tame, kad, kai aš užsidėjau juodą dalyką, jis labai gerai toje studijoje žiūrėjosi, tai va.

Bet tai buvo Jūsų nuomonė?

Tai buvo mano ir kolegų nuomonė, o visi kiti taip – hm, gerai tęsiam. Apie išvaizdą... Kas tai dar galėtų būti... Galima bandyti susieti viską, kas gražu atrodo. Pavyzdžiui, makiažas – tai standartinis televizinis grimas, kuris net nesukuria kažkokio kito turinio ant veido. To nėra, ten toks televizinis nematomas grimas.

Pati Jūs ką nors be to įprasto grimo dar stengiatės papildomai daryti, kad pateisintumėte savo darbą?

Aš dirbu su savim daug, taip. Bet labiau gal su pasekmėm. Pirmas dalykas, lengvesnis atsakymas gal – aš stengiuosi savo oda rūpintis, nes tiesiog pajutau poreikį drėkinti ją daugiau ten. Kamera su žmogum daro daug. Net jeigu esi pripratusi ar pripratęs būti žmonių akiratyje, vis tiek kamera laužo. Atsakau į klausimą, kodėl aš pradėjau rūpintis oda – nes man pradėjo norėtis, tarkim... Gerai, aš čia savo inside'ą pasakysiu, ką supratau, kai pradėjau dirbti – kamera tiesiog labai užboostina visus visus visus įmanomus žmogaus kompleksus, pradedant nuo „gal mano odoje negerai sukrenta grimas ir tas matosi“, kas buvo, iki to, kad „ar aš esu clever enough?“ – ar aš tikrai žinau, kodėl aš taip pavadinau Lukašenką arba Verygą. Tai visus visus įmanomus klausukus apie save kamera užboostina tiesiog tūkstančiu procentų. Ir tai buvo kelias šiaip taip – nuo pirmų laidų iki dabar – kur man norėjosi dirbti, net nesinorėjo, o buvo tiesiog toks gąsdinantis poreikis dirbti su savimi dėl to, kad pirmosios laidos jau iškėlė tuos odos klausimus, nes aš tiesiog... O su oda susijęs maistas, tada pasikeis mityba, kad atrodytum gerai – vėlgi ne dėl to, kad graži iš šalies, o tiesiog, nes tai yra estetika, į kurią norisi daugiau žiūrėti. Nes jeigu žmogus spuoguotas kadre – nu ne. Galima viską padaryti su makiažu, bet ir pati jautiesi abejojanti savim, o kai abejoji kažkokia smulkmena, negali koncentruotis į visą turinį, kurį tu turi pasakyti, kurį nori pasakyti, nes kompleksuoji, ar čia aš gerai atrodau. Tai kaip ir norėjosi va tokius visokius dalykus, kiek galima, nuimti, kiek nuo manęs priklauso: ten oda visiškai nuo manęs priklauso, mano racionas visiškai nuo manęs priklauso ir kuo labiau apsitvarkyti ką aš galiu apsitvarkyti, kad tiesiog geriau galėčiau daryti savo darbą. Ir emocinė sveikata buvo šiaip labai svarbi. Bet vėlgi – ji susijusi ir su kamera, ir su apskritai atėjimu į naują vietą, kai esi pirmuosiuose testuose, seniai nebuvai prieš kamerą ir susirenka dešimt žmonių, tarp kurių ten visokie direktoriai, ir tiesiog arba mirsi, arba kažką padarysi. Ir tas kainuoja labai daug emocinių jėgų – ir baimės, ir streso, ir jaudulio, ir kompleksų... Tai su tuo reikėjo dirbti. Nes mes nufilmuojam laidas ir aš grįžtu namo, ir aš tiek pervargusi, ir emociškai išsekusi iš baimės, kad aš tiesiog labai daug miegodavau – ir su šituo reikia dirbti – kas čia mane taip gąsdina, kur tie mano kompleksai, kas čia su manimi vyksta... Tai va, o dabar jau to mažiau.

Bet tai kažkada pasibaigia? Jūs jau galvojate – viskas dabar jau užaugau?

Kai kurie dalykai sumažėja, pavyzdžiui, dabar aš jau nebepanikuoju, dabar aš jau tą pačią dieną galiu padaryti dar kokį nors mažą darbelį, o ne tiesiog išsekus iš streso... Tai kaip ir šitie dalykai mažėja, su šitais dalykais susigyveni. Kaip ir gerėja oda, sveikata, fiziniai ir dvasiniai... Jie sumažėja, jo, kas nėra, kad visiškai.

Kas Jums yra svarbiau visgi šitame darbe – išlaikyti savo tapatumą ar neišsišokti, klausyti, prisitaikyti, suprantant, kad tai yra darbas, gal net karjera?

Apie karjerą aš nelabai moku galvoti, čia asmeninis bruožas, aš nemoku mąstyti karjeristiškai, esu atvira patirtims ir žiūriu, kas su tuo išeis. Kai atsiranda pasirinkimas – ar prisitaikyt, ar išlikt savim, tai man vienas išlikimas yra tam tikras kaitos etapas, o kitas dalykas, nu, aš labai stengiausi išlikti

savim ir tai net kainavo daug laiko ir daug emocijų ten, nes jie by default tikėjosi, kad aš šypsosiuosi ir gražiai atrodysiu. Aš jau sakiau – o aš pradėjau mąstyti, kvestionuoti, klausti ir daryti kai kuriuos laiką gaištančius dalykus. Va. Tai kaip ir prisitaikau aš toje vietoje, kai matau, kad tą ilgainiui bus galima padaryti geriau. Galbūt ne dabar, gal žmonės dar nepripatę, nesitikėjo, nes irgi yra toks psichologinis dalykas, kai ateina naujas žmogus, naujas vedėjas, tai žmonėms kartais būna net psichologinis momentas, kad jiems reikia priprasti prie jo stiliaus, ne dėl to, kad tas žmogus kažką daro blogai, bet atmetimas kartais kyla, kad jis tiesiog nėra tas ankstesnis. Tai aš tai suprasdama taikiausi prie jų tempo ir įvedinėjau savo taisykles.

Kai kalbame apie darbą informacinėse laidose, suprantu, kad darbingas kūnas tam tikra prasme yra gražus kūnas. O ar yra dar sąlygų, nusakančių tą darbingumą? Ar yra darbingas amžius?

Aš baisiai norėčiau, kad jo nebūtų. Bet taip, tarkim, jau vien pas mus pasižiūrėjus, tarkim, pas mus yra išskirtinai jaunas kolektyvas. Jo, ir technikai, ir mes visi.

Kaip manote, kodėl?

Man atrodo, tai susiję apskritai su požiūriu į seną žmogų, kad jis jau savo atgyveno, kad jis nebegražus. Man atrodo, kad čia kažkoks jaunystės kulto jovalas, kad senas žmogus tiesiog yra nematomas, jis nevertinamas, jis nėra patirties šaltinis, kažkas, kas trukdo ir ne taip greitai darys savo darbą arba pataikys į rezultatą. Čia labai geras klausimas ir aš galvoju, kodėl jų nepriima? Gal net neaplikuoja vyresni žmonės į tas pozicijas... Tik aišku atsiranda internetinės televizijos, o jose yra labai daug jaunų žmonių, jauni žmonės labai įtakoja...

Pagal žiūrovą renkamasi ir tai, kas patenka į eterį?

Aš manau, kad tai susiję su žiūrimumu. Ir man gaila, kad vyresnių žmonių nesamdydami jie tiesiog netenka daug kompetencijų iš to antstato, nes tu esi jaunas, tu turi pagrindą, o paskui per gyvenimą statai visą savo išminties antstatą. Ir jeigu tu tiesiog to netenki... Ir čia šiaip tai keistas dalykas. Aš dabar atsiminiau kitas televizijas, kai kuriuos intervius žiūriu ir žinau, kad ten dirba vyresni ir išmintingesni interviuotojai, o čia yra graži moteris, kuri užduoda silpnus klausimus. Čia gal net ne man klausimas, o tiems, kurie sprendimus priima. Bet aš manau, kad tai susiję su žiūrimumu, su tuo, kad turi būti gražus veidas, susiję su auditorija, pavyzdžiui, kodėl influenceriai pradeda dabar vesti laidas – nu nes tai yra didelės auditorijas turintys žmonės ir dėl to prodiuseriai aukoja kokybę, aukoja gylį.

Kokia Jūsų nuomonė apie pertrauką informacinėse laidose? Ar lengva tai daryti?

Aš tai padariau, bet ne dėl vaiko, o dėl emocijų. Aš turėjau išeiti į tokį užsidarymą. Ar tai sunku? Manau, kad taip, bet čia tikriausiai irgi priklauso nuo pačios moters. Nes jeigu dabar man reikėtų eiti į tokias atostogas, į kurias aš neisiu, man tai būtų didelė kančia, nes aš pati iš savęs nesu labai... Man tai būtų kančia. Ar lengva grįžti į darbo rinką – manau, kad sudėtinga. Vienas dalykas, kai tu grįžti, tai tu negrįžti į pilną etatą, tai tu grįžti po truputėlį, kas reiškia, kad tu neturi pinigų iš esmės arba turi mažiau. Yra toks psichologinis dalykas, kai tu supranti, kiek tu praleidai, kaip pasaulis per pusantrų metų ar per metus pasikeitė ir kiek jis nušoliavo į priekį, tai tau reikia tą pasivyti – irgi kainuoja jėgų. Dar kas, man atrodo, pas mus yra, tai, kad tik moterys prižiūri vaiką. Kad ko tu čia dabar eini, tu sėdėk, aš tave aprūpinsiu ir tas pas mus vis dar yra norma, o ne žeminantis vyro pasiūlymas moteriai, kas, man atrodo, tai yra baisiai žeminantis dalykas. Man atrodo, tai yra sudėtinga labai labai. Bet jeigu tai yra supportive family ir tau nereikia aiškinti jam, kodėl tau yra svarbu grįžti ir kodėl nėra kaifiukas kiemelyje vaikščioti su kitom mamytėm – jeigu yra žmogus, kuris supranta, yra šeima, kuri supranta, tai tuo atveju įmanoma. Instituciniu požiūriu tai būtų – sėdėk namie ir džiaukis.

O nėra taip, kad sėdėk ir džiaukis, nes mes turime kuo tave pakeisti?

Klausimo formuluotė yra ne ta... Nes moteris pirmiau pasirenka turėti vaiką, o tada susidėlioja visus dalykus, kuriuos reikia prisitaikyti. Tarkim, jeigu moteris ateina ir sako – sveiki, chebryte, man džiaugsmelis, reikia mąstyti toliau, tai televizija mąsto, ką daryti ir, žinoma, kad jie turės papildymą ar pakeitimą. Tai man atrodo, čia tas „mes turim kitą“ yra labiau pasekmė jos pasirinkimų negu kad toks kažkoks užmetimas, kad man tavęs nereikia, nes yra šešiolika mergyčių. Bet aš nežinau, nebuvau tų moterų kaily, tai...

Aha... Bet kaip Jums atrodo, egzistuoja ta kita galimybė, kai iš tikrųjų ateina ir sako – mes tave keičiame kita?

Aš dar su tuo nebuvau susidūrusi, gal dar būsiu ateityje, bet taip, aš manau, kad tai egzistuoja. Dabar galvoju... Nes aš esu skaičiusi istorijų, kur darbo pokalbiuose klausia, ar planuoja šeimą, bet aš nesu girdėjusi, kad... Bent jau iki manęs nenuėjo...

Gerai, tuomet grįžkim dar prie moterų ir amžiaus, tai kada moteris televizijoje pasidaro neberekalinga?

Nu, tarkim, aš atsimenu, kad skaičiau komentarus – o, Dieve, ji jau sensta, paslėpkit jos kaklą. Nežinau, ar jūs skaitėt? Baisiai juokinga buvo. Jinai negražiai atrodė – kas yra tiesa, gerai, žmonės sensta ir matosi, kad sensta, nes žmonės turi odą, kuri raukšlėjasi, kai žmogus sensta per se. Bet, tarkim, tas žmogus vis dar yra dėl to, kad be jos senėjimo fakto daug svarbesnis faktas yra jos gyvenimiška kompetencija ir tiesiog blizgantis profesionalumas. Tai... Aš nežinau, kiek jai metų, aš nežinau, kada ji pradės senti tiek, kad ją... Bet vėlgi čia priklauso nuo televizijos – jeigu televizijai labai svarbu gražus veidas, kur jis tikriausiai apleips, kai jau pradės pagurklis augti, nes lauksiesi, nežinau, sakau, vėlgi – aš neišnagrinėjus tiek giliai.

O pati galvojate apie senatvę?

Aš stebiu senas moteris, kurios man patinka, kokias aš irgi norėčiau būti. Tai jeigu tai yra galvojimas apie senatvę, tai, taip. Aš stebiu senatvę, kokias ji yra pas mus – tai čia matosi tokių senatvinių pavyzdžių, kur ateina liūdna močiutė, kuri prisikrauna savo maišelį pigiausių pomidorų ir ji išeina – aš stebiu ir šitą. Ir tai yra siaubingai skausminga matyti. O, dabar mane užnešė mintis apie mažas pensijas ir kad yra tam tikros lubos, kurias senos močiutės pasiekia ir negali daugiau siekti. Jo, tai aš galvoju apie senatvę labiau kaip, nežinau, kaip ją galima pagerinti iš savo dabarties perspektyvos.

Pati ką realiai darote, kad arba pagerintumėte ateitį arba sustabdytumėte laiką?

Ne. Sustabdyti laiką aš nenoriu. Ko aš noriu – aš noriu gerai jaustis. Vadinasi, būti sveika, kuo mažiau turėti senatvinių ligų. Kadangi tai įmanoma, tai aš ką stengiuosi daryti – tai rūpintis savo sveikata. O sustabdyti laiką – ne. Ten būti lieknesnei ne, nes mano raumenynas jau kitoks negu aštuoniolikmetės, tai aš tikrai nebūsiu tokia labiau kaip jos. Tai aš tikrai nedarau tokių dalykų.

Bet Jums svarbu išlikti jaunai? Ar jaunatviškai?

Nežinau. Man taip natūraliai gaunasi. Man tai atsiranda iš vidinės laisvės, nėra kažkoks sąmoningas pasirinkimas, kad dabar aš dėvėsiu suplyšusius džinsus, nes tipo labai madinga. Aš žinau savo amžių, aš žinau, ką aš žinau, aš žinau savo patirtis ir aš jų nenubrauksiu. Pastangų išlikti jaunatviškai – man jų nereikia, nes man natūraliai gaunasi ir man neduoda niekas tiek, kiek man

yra. Tai vadinasi, aš turiu kažkokio infantilumo. Nežinau, man patinka, kai žmogus yra natūralus – toks, koks yra. Tiesiog – būk, kuo esi.

O taip ir jaučiatės? Lygi savo amžiui, jaunesnė, kaip Jums sako ar kokia?

Ne... Aš priimu amžių savo, koks jis yra, bet čia irgi klausimas – kaip turi jaustis, turėdamas tiek. Aš jaučiuosi jaunesnė negu esu, tai, vadinasi, yra kažkoks standartas, kaip turima jaustis, kai tau tiek. Koks tai standartas? Nes man atrodo, čia irgi yra kompleksas, nes jis by default priima nuostatą, kad yra tam tikras amžius ir tam tikra jausena, ir tam tikras atrodymas tame amžiuje. Tai aš kadangi nemanau, kad taip yra, prisimenant tas pačias moteris, kurios man imponuoja, jos tiesiog yra žmonės, jos nebuvo suvargusios, nebuvo rimtos, jos buvo tokios, kokios yra. Nu, jo, dabar galvoju gal ir yra – veikiausiai tai moteriai su vaiku (*pro šalį praėjo moteris – aut. pastaba*) yra mažiau metų negu man, bet ji yra rimtesnė jau, nes taip reikia. Bet aš nemanau, kad taip reikia. Va kas yra. Net tą klausimą... Man jį norisi sprogdinti, kad aš jaučiuosi jaunesnė negu esu – tai nėra kažkokio standarto, kaip tu turi jaustis, kai tau tiek ir tiek metų. Nu nėra. Arba tu jį priimi, arba tu nepriimi, nes jis yra sugalvotas, tai yra konstruktas, nesąmonė. Tai išmąstytas dalykas, kuris net nepasiteisina. Čia aš labai išsiplėčiau, aišku, bet man norisi dekonstruoti tuos reikalus. Yra tiesiog kaip tu jautiesi – tu taip pat pasijausi kai tu 30-ties ar kai tu 60-ties. Viskas – just take it.

Bet standartai juk tose amžiaus kategorijose irgi nuolatos keičiasi? Jeigu tu tuose metuose anksčiau galvojai apie vieną ir jauteisi vienaip, tai dabar gali būti visai kas kita. Kokia Jūsų nuomonė?

Aš manau, kad dabar laikai keičiasi. Tikrai keičiasi, čia labai geras pastebėjimas. Nežinau, mano mamos amžiuje, būdama tokia, kokia dabar esu, būčiau nerimta senmergė, kuri niekaip negali susitupėti, o dabar aš galiu sakyti, kad kuo noriu – tuo būnu. Aišku jis galėtų būti dar laisvesnis, kad nebūtų tiek tų liūdnuų veidų, bet šiaip tas klausimas geras, tikrai keičiasi tos normos. Atsiminiu, ką norėjau pasakyti – kaip aš patiriu savo amžių... Buvo televizijoje viena situacija, kadangi šiaip ten yra toks įdomus dalykas, kad vyriausi žmonės yra labai jauni ir yra paskui visi kiti darbuotojai, kurie yra labai jauni. Ir yra tarp jų toks keliolikos metų gapas, į kurį aš įkritau, o kai matai buvimą tarp – tai, ko žmonės vieni iš kitų nori, tai, kuo jie skiriasi – ir tada galvoji, kas tu – prie vyresnių ar prie jaunesnių? Ir bendraudama su jaunesniais, aš supratau, kad man reikia šiek tiek pasimokyti dalykų, pradėdant slengu ir baigiant tuo, ką aš jiems galiu pasakoti, kaip su jais kalbėt. Ir tada aš patyriau savo amžių, nes buvo tokių santykių, kur jau ant flirto ribos ir aš suprantu, ko tas žmogus savo amžiuje gali norėti, kaip jis to siekia ir labai aišku man senai raganai. Ir tada hm – aš turiu priimti tai kaip žaidimą ir jame žaisti ar vis dėlto aš esu vyresnė moteris, kuri tuos žaidimus žino mintinai ir aš turiu išstoti. Tai tada aš patyriau savo amžių, kai susidūriau su jaunesniais žmonėmis. Tai supranti, kad been there, done that ir ne visai tai jau labai tau ir įdomu taip. Tai toks asmeniškąs amžiaus patyrimas.

Dar kalbant apie tą darbą informacinėse laidose – ar pastebite iš kolegų kokį sąmoningą arba nesąmoningą dėmesio atkreipimą į Jūsų amžių?

Niekada, niekada. Kas susiję su amžiumi. Bet čia darbe. O toje neformalioje aplinkoje – tai tie inside bajoriai – jeigu galima atsikirsti tuo pačiu... Jeigu tave pavadina sene, galima atvadinti pienburniu. Tai... Plius priklauso nuo to, kiek žmogus sau leidžia. Taip, taip. Tai yra... Sakau, čia nereikia vienprasmiškai į tai žiūrėti, čia jau kiek talentingai gebėsi atsikirsti. Ir šitas net man patinka, nes galima dirbti su savo bajoriu. Bet priklauso nuo žmonių – kai kurie vertina ir mokosi. Bet tai irgi man duoda pasirinkimą, su kuo bendrauti arba nebendrauti. Bet tas, sakau, tie bajoriai, kurie... Man iš šito klausimo ir atsakymo išplaukė toks dalykas, kad dabar mes ne tiek mokom viens kitą apsiginti ir būti stipriais, kiek kažkaip varžom tą kalbą. Negalim pravardžiuoti storu, okay negalima, bet galbūt drausdamas tai, tu nesuteiki galimybės žmogui, vienas dalykas – atsikirsti, o kitas dalykas – pagalvoti, ar man irgi gerai su tuo savo svoriu. Tai va. Ir man šitas yra net kalbos ir

žodžio laisvės varžymas, kad žmogus neduokdie neįsiskaudintų, man atrodo, patys sau biškį kenkiam. Nes žmogų, aš manau, kas turim mokyti apsiginti ir išvengti pavojų.

Tai taikytumėte ir informacinėse laidose?

Absoliučiai taip. Man atrodo, kodėl man patinka informacinės laidos, nes žinojimas yra ginklas, supratimas yra ginklas ir jeigu tu supranti, kas vyksta, tavim sunkiau manipuliuoti. Ir jeigu tu supranti, kodėl tas politikas žada tą ir tą, tai tavimi jis neužmanipuliuos. Jis nepasiūlys tau ten 200 euriukų ir tu nesidžiaugsi, nes suprasi, kad tai yra ilgalaikėje perspektyvoje biudžetą skaldanti ir žlugdanti tiesiog politika. Tai man atrodo, kodėl faina dirbti informacinėse laidose ir ką aš stengiuosi daryti ir savo tuo, ką aš per žinias sakau, ir savo santykiu su žiniomis – aš stengiuosi žmones padaryti stipresnius, o ne... Bet aš atsimenu, kad jeigu yra kažkas tokio... Aš kai skaitau, stengiuosi net, kad tai nebūtų išskirtinai moteriškas priėjimas, tą, ką mes suprantam, tas kasdienybės moteriškumas – tas šypsentytė, flirtukas. Aš nežinau, kiek tai persiskaito, reikia žiūrovų feedback'o. Bet čia yra mano sąmoningas pasirinkimas.

Ačiū Jums už pokalbį.

Informantė Nr. 15

Papasakokite apie savo darbą, ką šiuo metu veikiate.

Tai aš esu žinių redaktorė, na ir tose žiniose dar darau tai, kad jas vedu. Ta prasme, kaip... Tu sugalvoji temą, tada ruošiesi klausimus, tada susirandi pašnekovą, viską darai. Tai tas ir yra, ta prasme, tas eteris.

Kuo labiau save laikote – žurnaliste ar laidos vedėja tuomet?

Tai aišku, žurnaliste. Laidos vedėja čia jau gali prie viso to. Nes, pirmiausia... Man atrodo, kad žurnalistė yra visa galva aukščiau negu laidos vedėja. Kaip sakydavo Jogaila Morkūnas nuo senų laikų – pranešėjas. Nu tai pranešėjas taip kažkaip vat...

O žurnalistas?

O žurnalistas yra tas žmogus, kuris iš tiesų išmano tą situaciją, jaučią pulsą, kas yra naujausia, ką tu ten gali kalbėti, ta prasme, kas šiuo metu iš tiesų yra svarbu. Ir ne tik kad ten Lietuvoj, pasauly ir pan.

Ar egzistuoja koks moters etalonas informacinėse laidose?

Ką aš žinau, kas tas yra etalonas. Mes galime sakyti, kad sąlyginai neturime... Ne tiek daug metų turim tą savo televiziją. Pasižiūrėkim, na, tarkim, kokie britai – kokios jų tradicijos. Ir tada galbūt jau formuojasi, o pas mus, ką aš žinau. Jeigu žiūrint bendrai į televiziją, tai yra tos jaunesnės merginos, ten kur labus vakarus, labus rytus veda ir t.t. Daugiau aš nežinau. Nors iš kitos pusės, kur veda žinias tai irgi yra tos jaunesnės kartos. Tai va. Yra ir tos jaunesnės, ir yra vyresnės, kuriom labai žaviuosi, kai kalbina. Būtent neretai pas mus tos jaunos, na, vedėjos ar kaip čia pasakyti – labai dažnai plaukia paviršium. Ir turbūt galėtų ten klaust klausimų... Klausia pašnekovo kažko, už ko galėtų užsikabinti ir nert gilyn pakapstyti, galbūt jos tų žinių neturi, galbūt jos tos informacijos, nu, ir viskas taip nuplaukia. Dabar vyresnė kokia kalbina – nu, žiūri ir mėgaujiesi. Nu, bet kažkaip vis tiek labiau prie širdies.

Jūs pati save prie kurių priskirate?

Oi, nežinau. Iš tiesų neskiriu. Ta prasme, gyveni ir tiek žmogus. Ko čia jau labai skirsi.

Bet standartai kažkokie yra ar nėra visgi – kaip Jums atrodo?

Na, jeigu kalbant apie informacines laidas, tai gal vis tiek yra kažko... Net, ne... Dabar vat sunku pasakyti, kas yra standartas. Matyt, kad, kaip ten bebūtų, bet vis tiek išvaizda yra svarbi. Tai čia bet kur televizijoje. Jeigu kalbant apie tuos tokius, sakykim, mechaninius – kad kalba būtų normali. Jeigu ten švepluos, nu tai viskas – kas iš to, kad žmogus gerai mąsto, bet jis tau negražiai skambės ir tada tokius, jau žinau, kad ir kai kuriose televizijose tokie žmonės jie iš tiesų rašo. Dar kažko – jau tekstus įgarsina kiti. Tai net vat toks variantas. Tai, tarkim, išvaizda, kalba tavo yra labai svarbu. Ir aišku, galva – nu, ką tu galvoji, ką tu žinai. Aišku, vat vėl priklauso nuo laidos. Jeigu tokios kažkokios galbūt tos labai pusiau pramoginės, informacinės-pramoginės, tai galbūt ten, nu, daugiau vat ir leidžia nebūtinai ten kažkokių gilių įžvalgų. Bet tai, kad sakytum, kad vienas kažkoks tai standartas – yra tam tikri reikalavimai ir, matyt, kad, jeigu atitinka, nes ir tos laidos tos pačios pagal pobūdį atitinkamai skiriasi. Tai kiekvienai, matyt, atskirai. Atskiram skyreliui – atskiri reikalavimai.

O Jums kokius reikalavimus yra tekę atitikti?

Tai kadangi nelabai jau daug kažkaip kur aš čia kaitaliojau per visą savo gyvenimą. Ta prasme, kad jau ilgus metus dirbu žiniose, tai labai skirtingų reikalavimų nėra, tai yra tas pats. Aš manau, kad kiekvienur yra savų niuansų, bet principas darbo – visur tas pats.

Galėtumėt paminėti įsimintiniausius principus?

Kad tai net nepavadinsi, nes, tarkim, buvo techninė bazė, naudoji sistemą, tai tokie grynai techniniai dalykai.

Jūs pati ką nors darote, kad standartus televizinius atitiktumėte?

Bet kad aš nežinau, jų nėra tų standartų, tai tu jų ir nesisengi atitikti.

O sau keliate ką nors pati?

Ne, tikrai ne. Nu ta prasme, kasdieninis mano darbas yra ką – sėdi prie įvykių srauto ir tu skaitai visą tą informaciją, kuri ateina. Tai aš manau, čia yra vienas iš pagrindinių, ką aš turiu iš tiesų atitikti, kad žinau. Nes tu kalbindamas žmogų, tu niekada nežinai, kas iš kokios pusės ateis informacija ir galbūt tai, ką tu paskaitai, aš nežinau, galbūt prieš mėnesį ar dar kažką – tau padės. Nes juo labiau būna tokių situacijų, kad tarkim, pašnekovą pasikviečiu, dabar neatsimenu, kokia tema, ir tada rašo likus nedaug laiko jo atstovas spaudai, sako – jis neateis. Sakau – tu juokauji. Ką aš per 45 minutes galiu susirast? Nes dar tam žmogui reikia atvažiuoti, jau nekalbant apie tai, kad aš pasiruoščiau, dar kažką. „Ai nežinau, bet jis neateis“ – ir ką daryt? Ir aš matau, kad iš mūsų portalo mano kolega ten kažką kalbinęs, du vyrukai eina. Ką – aš nežinau, bet man laikas caksi, aš turiu pusę valandos iki savo žinių ir aš turiu penkias minutes skylę, ką aš turiu pakalbinti. Ir aš iškart ateinu – o tai kaip smagu, tai pakalbėjot su jais, pakalbėsit ir su manim. Aš nežinau, kas jie, nei apie ką jie kalbėjo – absoliučiai. Bet vat kol ten kažką mes dar pasišnekam, aš paklausiu jo, kokia jo tema, bet, aš matau, kol mano kolegos akys plečiasi, nes jis žino, kad aš nieko nežinau. Ir man pasakė – aha, tas, tas, tas ir tas. Nu vis tiek – tu kažką skaitai, tu domiesi, dar kažką – mes atsisėdom ir mes prakalbėjom. Bet kita buvo nauja kolegė, tai man sakė – kaip taip? Tai va tas ir yra

tavo įdirbis, kur tu kas dieną informacija domiesi. Ir staiga va tau tokia situacija – jeigu tu sakysi „palaukit, aš pasiruošiu“, nu, tu nieko neturėsi, nes tau žinios ateis, viskas. Tu atsistoji ir eini.

Jūs čia paminėjote tokius galbūt, sakykime, būdo, charakterio reikalavimus, tuomet kokie yra išvaizdos reikalavimai tokioms laidoms?

Nu aš matyt, kadangi į tą standartą nesistengiu tilpti, tai aš ir netelpu. Ta prasme, proto ribose, tu nesidažai plaukų mėlynai ar žaliai, juolab ir nesinorėtų, bet, tarkim, esi toks, koks esi.

Kokia buvo Jūsų pradžia – tuomet kas nors gal buvo?

Tai kad ne. Tai kad aš atėjau, tarkim, studijuodama žurnalistiką po kelinto kurso, mes atlikome praktiką ir pasiūlė – sakė, gal tu nori pradėti dirbti? Tai ir pradėjau dirbi. Iš pradžių reporterė vienur, po to reporterė kitur nu ir vat taip viskas savaime ėjosi. Tai čia nebuvo, kad staiga paėmė ir va tu dabar tą darai. Visi mane žinojo visą tą laiką, nebuvo kažkokių netikėtumų, kad tu staiga turi kažkokia čia tapt. Tu tokia esi, valio, viskas labai gerai.

O dabar, kai Jus rengia ir grimuoja – kiek tie žmonės taiko į asmenybę, o kiek yra tiesiog mechaninio veiksmo?

Aš manau, kad į kiekvieną kažkiek taiko. Nu, ta prasme, kiekvieną žmogų gi grimuoja, tai vieną dažo vienaip, kitą – kitaip. O ten rūbai tai ką aš žinau, vis tiek tam tikras spalvas... Ar ten švarkai, ar kažkokios palaidinės... Ten aš ir pati susidėliuju, kaip noriu. Nes jeigu aš manau, kad ten tos spalvos – nelabai, tai aš paimsiu ir sukeisiu jas. Ir ten, tarkim, mūsų ten jau... Ji niekada man nieko nesako, nes, tarkim, nuperka švarką ir man ta spalva visai nepatinka – sakau, „sorry, ne, tu neškis tą spalvą aš visai nesivilksiu“. Tai va tiek.

Bet pasakyti „sorry ne“ yra įmanoma?

Taip. Taip.

O kaip į tai reaguojama? Ar Jūs čia išsikovojot šitą?

Ne... Ką aš žinau, ta prasme, kadangi aš visada rengiuosi pati, kaip aš sau noriu, tai aš nemanau, kad jinai nelabai man drįstų ir prieštarauti. Aš visada esu ryški, tai jeigu mane padarytų blankią, aš būčiau ne aš. Gal ir nuo studijos priklauso, kokiam fone, bendrai politika ten tos redakcijos. Tai čia vat kaip pasižiūrėsi. Jeigu ten kažkoks nuosaikumas, bet vėlgi – tu su ta spalva turi atitaikyti, tu turi atitaikyti apšvietimą savo veido ir plaukų spalvai, nes, tarkim, mano plaukai dabar yra nudažyti, jie yra tokio ryškumo, jie paskui nusiplaus, visai kitokios spalvos bus. Tai, tarkim, aš dabar galiu rengtis vienokio ryškumo drabužiais, bet šiek tiek pasiplaus ir aš negalėsiu su jais, nes tiesiog visai kitoks derinys gaunasi.

Kaip tuomet yra daroma?

Nu tai paimi kitą švarką ir viskas.

Turit skirtingų kombinacijų tuomet?

Ne, tai yra keletas švarkų, ką aš žinau, gal kokie penki švarkai, yra ten kažkiek tų palaidinių, tai ir dėliojiesi vis tiek.

Kada nors esate pajautusi, kad apranga ar makiažu stengėsi Jumyse ką nors pabrėžti, paslėpti?

Kadangi pas mus yra stabiliai, tarkim, tuo metu – tie tavo švarkai, tos tavo palaidinės, kas kažkiek laiko keičiama, tai to nėra, kad kažką pabrėši ar nepabrėši. Tiesiog, ką randa tavo dydžio, kas tau labiau tinka, tą tu ir turi. Dėl tokių pabrėžimų, tai, manau, specialiai ten niekas neformuoja.

Kaip Jums atrodo, ar eteryje egzistuoja darbingas amžius?

Čia vėl labai labai priklauso. Nes, tarkim, aš labai žaviuosi, kai yra, tarkim, kokiose nors BBC ar kitose televizijose vyresnio amžiaus žmonių. Ir pavyzdžiui, LNK turi savo Deksnį ir man valio – labai tikrai patinka. Vėlgi nes ta branda, iš tiesų, tai yra ir patyrimas, o patyrimas yra labai geras dalykas. Vėlgi, manau, priklauso nuo žmogaus – kaip jis... Ta prasme, su amžium kiek jis išlieka jaunatviškas, kiek iš tiesų tas protas yra imlus, kiek jis gali – aš manau, nuo to priklauso.

Kiek Jums pačiai svarbus išlikimas jaunai, jaunatviškai?

Nu, jaunas tai tu neišliksi – vis tiek amžius eina. Galbūt tas toksai, aš nežinau, ten džiaugsmas, kažkoks priėmimas naujienų su tuo džiaugsmu, tai aišku, smagu. Jeigu sėdėsi nosį nukabinęs, tai ką aš žinau. Vis tiek naujų dalykų – ar ką ten darai, kažkuo domiesi ar dar kažką, tai žinoma, kad taip – nes kaip be to gyvent?

Gerai, o tada savo darbe esate jautusi, kad gaunate vieną ar kitą laidą dėl savo amžiaus?

Mano laidos nelabai keičiasi, nu tarkim, gerai, dariau visokiausias temas, bet tai vėl, manau, mano amžius man buvo savotiškas pluselis. Aišku, jeigu būčiau labai daug ten jau tų metų – tada ne... Bet iš kitos pusės, kad aš dabar ir redaktoriauju, tai čia sunku pasakyti, ar čia dėl amžiaus, ar dėl tos tavo patirties, nes jeigu tu sugebi, tavo vadovas mano, kad tu sugebi suvaldyti situaciją ir padaryti tai, kas iš tiesų labai sunku padaryti. Nu, labai anksti pagaminti žinias, kad viskas eitų sklandžiai, dar kažką – tai vadinasi, tai yra teigiamas plusas, ko galbūt, jeigu būtum, nežinau, ten 18-20 metų ko galbūt tu nepadarytum, tai va – kaip dabar vertint tą? Čia tas amžius gerai ar blogai?

Kaip Jums atrodo?

Aš manau, aišku, kad gerai. Tikrai nebijau savo amžiaus, man viskas yra tvarkoj.

Jūs nebijote būti pakeista jaunesnės?

Na, kol kas niekas manęs dar nekeičia. Nors kartais, kai pagalvoji, dabar tą užkulisinį darbą, tai tikrai yra reikalų ir to streso va tiek ir tiek. Ir jeigu kas nors norėtų ateiti... O dabar darai savo darbą, džiaugiesi tuo ir valio.

Kada nors jautėtės nejaukiai dėl savo amžiaus?

Nu kad ne.

O kad amžius neatspindėtų to, kuo Jūs esate?

Aš kažkaip, visų pirma, tai aš gal niekada nesureikšminu to amžiaus. Nes, tarkim, yra krūvis – tiek mano draugai yra... Nežinau, turiu ir 18 metų draugų, turiu ir 60-ties. Tai va, tai galbūt, kad tu nejauti kažkaip to. Nes turiu ir jaunų, daug gerokai už mane jaunesnių draugų, kurie, aš manau, daug yra savo vidum senesni už mane, ir daug vyresnių draugų, kurie už mane yra tikrai jaunatviški. Tai čia daug priklauso, manau, nuo to, ką tu darai, kaip tu elgiesi, ar tu užsistovi, tarkim, ar tu kažką judi ir darai. Tai po truputėlį, po truputėlį taip...

Kokias asociacijas informacinėse laidose Jums kelia vyresnės moterys, kokias – jaunesnės?

Čia dabar kalbam apie rodomus žmones, kalbinamus žmones, apie ką?

Rodomus. Turiu galvoje laidų šeimininkus.

Kas yra laidų šeimininkai?

Jūs, kolegės, žurnalistės, laidų vedėjos.

Kažkaip man net nekyla tokių minčių. Aš manau, kiekviena kažkaip dirbam savo darbą. Su kuo asocijuojasi... Čia jau žiūrovai gali pasakyti, su kuo ten mes kiekviena asocijuojamės. Nes tarkim, manau, kad kiekviena dirbam savo darbą ir tu ateini į darbą, ir susikoncentruoji – čia mano darbas. Ir darai tai. Tarkim, ten su jom bendrauji, na, aišku, bendrauji ir kaip su žmonėm, bet darbe bendrauji tai, kas jums yra reikalinga darbe. Tarkim, tu ką šiandien darai? Aha, gal man reikia to, gal ne. Nes jos yra mano kolegės, jog yra kitose žiniose ir tiek. Tai sakau, aš nesuprantu to klausimo asocijuoti. Nes, pavyzdžiui, viena yra brandi gera žurnalistė, kurios tu šiaip neapgausi, kuri galbūt ir sėdės ramiai, palinksės ir vis tiek paims tai, ko reikia, nes ji žino tai, ką daro ir žino, kodėl tai klausia. Ir gal po jos kelių klausimų bus tas atsakymas, ką ji iš tiesų dabar uždavė, kodėl taip klausė. Jaunesnės kolegės galbūt ten... Na, tikrai nesu didelė televizijų žiūrovė, bet yra kurios, matyt, ir gerai klausinėja, ir viskas tvarkoj, bet yra, kurios kažkaip daugiau pramoginiu stilium kalbina. Nu lengvu tuo, kaip pasakyti, paviršium. Bet gal jos taip ir nori, viskas priklauso nuo laidos tik. Galbūt net ir laida nenori, kad kabintų giliai. Tai čia ne tik amžius, ne tik patirtis, bet ir pats tas – ko tu nori gauti.

Bet ir laidos tada taip išėitų atitenka... Pagal laidą paskiriamas žmogus?

Aš manau, taip. Tai aišku, aišku, nes, ta prasme, jeigu tu nori analizės, tai tu, žinoma, imi tą žmogų, kuris turi patirtį, kuris turi žinių, kuris gali tau tai padaryti. Nes tu neimsi mergaitės gražios, kaip būna ten, ilgaplaukės blondinės ilgakojės, kurios tik atneša kažką ir išeina, nes tu imsi žmogų, kuris iš tiesų tai gali padaryti. Bet jeigu reikia kažkokiai laidai, kur reikia tik lengvą pokalbį vesti ir tu matai, kad tas žmogus tikrai gali, tai ten ar labai puikiai, galbūt tas, kur tau daro bardus, tas sunkiausias laidas, galbūt nepadarys tau tokio vat tralialiūškos, ko tau reikia šitoj laidoj. Tai vat, manau, atsirenka, ko tau reikia.

Bet jeigu imtume brandžią moterį, kuri labai jaunai atrodo, tai ji rimto eterio negautų?

Na, galbūt laidos vedėja iš karto netaps, bet tai nereiškia, kad ji negali daryti kažkokių ar tai reportažų, ar tai analizių. Čia nebūtinai... Ta prasme, ne vien vedėjai yra iš tiesų. Tai tu būdamas tiesiog žurnalistu gali labai daug padaryti ir tave žmonės gali žinoti kuo puikiausiai ir galbūt net geriau už vedėją. Nes jeigu tu gerai darysi ir tu puikiai darysi...

Esate dariusi eterio pertrauką?

Taip.

Ar sunku tą padaryti?

Tu dirbi tiesiog kitokį darbą ir tiek. Tiesiog tai, kad tu dirbi tiesioginiam eteri, tai čia nėra kažkoks stebuklas iš tiesų, bent jau man. Nu tai yra tavo kažkoks darbas ir viskas. Tie eterio gabalėliai – čia

katino juokai iš tiesų. Čia atsistoji, tave nuspalvoja, makt makt makt, susakei – viskas. Nes juodasis didysis darbas visas yra ne būti ekrane, bet padaryti tą laidą.

Bet pertrauka, bendrai mąstant, ar tai yra geras dalykas? Ar tai reikalinga? Sudėtinga?

Aš vėlgi – dabar tik pamąstysiu. Aš labai manau, kad tai nuo žmonių priklauso. Ir tiek daryt tą pertrauką, ar lengva, ar ne, ir vest. Nes, tarkim, aš atsimenu, kai vienas žmogus vesdavo – ir tas stresas, ir eteris būdavo labai baisus momentas. Kitas sako – baik tu, čia viskas labai paprasta, nu, atsisėdi, paskaitai ir tiek. Labai nuo žmogaus priklauso – tam, kuriam tai yra stresas tas tiesioginis eteris, tada tam tikrai sunku ir tas tiesioginis eteris. Vis tiek tu paskui pripranti prie streso ir paskui tau ir vėl reikia.

Kaip Jums atrodo, kada moteris informacinėse laidose pradeda senti?

Kai jau jinai kalba nerišliai ir tada jau negali pasakyti nieko, sultelkt dėmesio ir kažkaip, aš nežinau, normaliai, profesionaliai pasakyti, ta prasme, dirbti tą darbą.

O normaliai tai čia...

Aš matot nežinau, aš metais nežinau, nes kiekvienam vėlgi... Mes ne taip seniai matēm pas mus iš tų senųjų... Atrodo puikiausiai, o pagal amžių jau jai taip normaliai. Tai ji, netraukdama 60-ties ar dar daugiau, ji kuo puikiausiai savo darbą daro. Tai tu čia negali atrast to...

O kodėl ji puikiai daro darbą?

Tai matyt, visų pirma, nuo žmogaus priklauso. Tai aš manau, tai yra žmogaus individualios savybės. Ta prasme, aš manau, kiekvienas mes turim individualų vidinį pasaulį, kuris, kaip aš sakau, išlieka jaunatviškas ar neišlieka, kažkur juda ar nejudą, tai mes, tarkim, vat irgi... Keitėsi vadovybės, tai aš žinau, kad informacines laidas vedė tokia moteris, kuri jau pensinio amžiaus, bet ją pasiliko tenai. Nu gerai, ji vyresnė, viską, gal ne tos apsukos, bet ji kuo puikiausiai naudoja tuos naujus metodus, ji klauso, kas reikalinga ir ji tai daro. Tai va, jeigu žmogus... Ne amžius čia esmė, tai bus daug jaunesnių, turėsi atsisveikint su jais, nes jie nepadaro taip kokybiškai, jie nesugeba dirbt, ta prasme, ir suvokti, ir padaryti, prisitaikyti prie naujų reikalavimų. Nes viskas labai kinta, tos technologijose ir tas greitis, pagalvokim. Kaip anksčiau būdavo – informaciją sužinoti... Kiek dabar informacijos, dabar turi viską susigaudyt. Jeigu tavo smegenys, tau protas išlieka puikiai veikiantis, jeigu sugebi gerai mąstyti ir greitai, prisitaikyti prie naujovių, esi lankstus, tai yra labai daug.

Kodėl keičia tais jaunesniais? Dėl to, nes, kaip Jūs sakot, jie greičiau gaudosi negu vyresni ar kas čia yra?

Nebūtinai. Labai daug jaunų žmonių, kurie labai nori greito rezultato, kurie laiko save visažiniaus, visagaliaus, o realiai nieko nepadaro.

Kas yra pagrindinis vertintojas?

Aš manau, ta prasme, tai sprendžia tos televizijos ar atskiro skyriaus vadovas, kuris pasirenka žmones.

O kiek čia svarbus yra žiūrovas?

Kiek žiūrovas... Žiūrovas, matyt, nu, ta prasme, kiek? Jeigu kai kurie... Vėlgi negaliu dabar absoliutint. Kai kurios televizijos darosi netgi tyrimus, kuris, tarkim, vienas ar kitas vedėjas yra žiūrovui patrauklesnis. Tai va tiek žiūrovas gali, matyt, turėti tos įtakos. Kartais būdavo, kad iš tiesų, tarkim, vienas veda ar kitas ir tada matosi kažkokie, netgi, tarkim, žinių reitinguose ar kitos kažkokios laidos reitinguose, kad iš tiesų žiūrovai... Ir tai nėra vienas ar du kartai, bet tai yra tendencija. O jeigu tendencija, tu gali daryti prielaidą, kad renkasi ne tik tą vieną laidą, bet renkasi vedėją. Tai aš žinau, kad taip būna. Aš nežinau, kaip dažnai tai daro. Va taip.

Kodėl tai yra daroma?

Tam, kad televizija žinotų. Žinoma, pavyzdžiui, komercinėms televizijoms yra svarbūs reitingai, nes nuo to priklauso reklama, kurią užsakys arba neužsakys. Tai vadinasi, televizija nori padaryti viską kaip geriausia. Dėl to, tarkim, dar savo laidų reitingus turi, nagrinėja, tarkim, kad ir žinios – kuriuo metu šis reportažas žmonėms patiko, nepatiko? Aha, kodėl netiko? Gal tos temos žmonėms neįdomios? Tai gal daryti kitaip, o gal iš viso to nedaryti? Tai tiesiog nagrinėji tuos reportažus, tas temas. Lygiai taip pat kartais pasidaro tokių vedėjų: kuris vedėjas labiau žmonėms prieinamas.

O jaunas žmogus nepadaro tokio darbo?

Negali, vėl jokių būdu negali absoliutint, nes yra jaunų žmonių ir labai puikių, ir labai imlių, ir labai išsilavinusių, ir viskas ten yra tvarkoj su jais. Bet neretai dabar... Na, yra tokių, kurie vos ne kas metus keičia darbą, kurie ten laiko save visažiniais: aš čia padarysiu, o ateini pasižiūrėti to rezultato ir jo nelabai yra. Tai visokių yra.

Čia tendencija darbo keitimo?

Na, taip būna. Tarkim, būna, kad ir kas metus keičia. Televizijoje. Tai vieną pabaido, tai kitą pabando, tai nueina į PR agentūrą, tai dar kažką. Tai gali ir pastatyti tokį žmogų vesti tą laidą, bet paskui pamatys rezultatą - ar tai buvo verta, ar ne. Bet tai vėl... Ta prasme, tai yra jaunas žmogus irgi negali galvoti, kad jis iš tiesų ten pabėgs ar dar kažką. Galbūt tas žmogus čia tas protingas, gilus, turintis puikią išvalgą ir galbūt jis visai ten ir tiks. Galbūt, na, gerai, jis pamatė, kad čia, matyt, ne jam, gražiai atsisveikino ir valio. Ta prasme, tai nereiškia, kad visiškai: jeigu tu jaunas, tave atmes, o jeigu, tarkim, per senas – irgi tave išmes. Tai aš manau, kad kiekvienu atveju... Bent jau aš taip norėčiau tikėt, nors kartais sako – o, tu čia per daug optimistiškai žiūri... Bet aš noriu tikėti, kad taip yra.

Kiek metų dirbate jau televizijoje?

Tai aš manau, kad jau dabar apie 20.

Vau, daug.

Nu, jau šmotelis yra.

Ar pastebite kokius nors pokyčius informacinėse laidose?

Dabar ko konkrečiai norite? Nes ten gali būti labai daug visokiausių niuansų.

Kas jums šauna į galvą.

Pirmiausia, aišku, tie technologiniai dalykai – labai labai. Nes, kai atėjau dirbti, tai iš viso buvo kasetės ir, tarkim, grįždamas iš kokio Seimo, jeigu kokie kamščiai, tai sėdėdavau ten ir

užsirašinėdavau ant lapelio - ten rašydavai tekstą. Ir ten... Tokie dalykai buvo. Ten kompiuterių dar iš pradžių ne visiems būdavo, teko dalintis. Tai va. Jeigu iš pat pradžių, visa televizija buvo... Tai, tarkim, padarom reportažą, rašo į televizijos bokštą, kad persiųst tą reportažą. Tai vat tokie dalykai buvo, dabar viskas yra labai greit. Vos ne – telefonu nufilmavai, persiuntei, viskas smagu.

O informacinių laidų vedime kokių pokyčių pastebėtumėte?

Nemanau, didelių ten skirtumų nėra. Nežinau, keičiasi studijos, studijos modernesnės. Apranga panašiai. Galbūt tais ankstesniais laikais ne tiek daug būdavo kažkokių ten spalvų, tai irgi kai dariau vieną laidą, tai turėjau vieną raudoną švarkelį, vieną rudą, vieną tokį Statkevičiaus siūtą pilką, kuris ten išsišviesdavo labai gražiai, ten mėlynu tapdavo. Kadangi tų spalvų nebuvo tiek daug, tai vat. Bet čia seni laikai dar. Dabar yra daugiau spalvų, daugiau pasirinkimų. Tai vat ir tiek, o šiaip tai viskas yra panašu.

Ar yra daugiau laisvės?

Kam?

Vedėjoms.

O ką ta vedėja, kurioj vietoj ta laisvė turėtų būt?

Kad ir toje pačioje aprangoje.

Tai aprangą vis tiek... Nuperka ir padeda – tai čia vat laisvė. Tai aš sakau, aš pasirenku, kaip aš labiau noriu, bet tai aš ir tada galėjau pasirinkti ir nieks ten man per daug nederigavo. Nes vis tiek tau nuperka tai, kas tau tinka ir koks skirtumas – ar tu čia vieną, ar kitą apsirengsi.

O tuomet kiek yra laisvės pačiame darbe? Koks yra tas principas – ar ką pasakė, tą ir sakysi, ar...

Tai nėra, kad ką pasakė, nes dažniausiai vis tiek tekstą skaito redaktorius. Visą tekstą ir tą kadrinį tekstą, ką skaitys vedėjas. Tai tas vedėjas, kad ten kažką labai keistų – tai jau ten pasikeičia minimaliai. Nes iš tiesų pirmas dalykas – ką žurnalistas parašė, tada perskaitė ir suredagavo tau redaktorius ir ten jau tavo laisvės praktiškai nelabai yra. Nes vis tiek redaktorius žino daugiau, nes domisi daug daugiau, kas vyksta, ir tokius dalykus, na, tarkim, kad ir mažas niuansas, bet jis tikrai pataisys. Nes būna, kad ir tas vedėjas pasitaiso, bet taip pasitaiso, kad paskui – Dieve, padėk. Nes jis nežino kitų niuansų ir staiga pasidarė kažką. Tai va... Tas vedėjas... Juos prižiūri, kad jie ten nenusidainuotų, nes stengiasi pasigražinti tą tekstą, o paima švyst ir iškreipia tą esmę. Tai vat tie dalykai.

Kur yra ta riba, kiek vedėjas gali sau leisti turėti savo identitetą tuomet? Susidaro įspūdis, kad retas galėtų vat taip imti ir nusidažyti sau plaukus dabar pat raudonai.

Nu tai jeigu aš dabar pat nusidažyčiau sau plaukus raudonai, tai gal irgi čia būtų šokas. Bet yra kas vat visą gyvenimą taip. Tai man atrodo, yra taip tiesiog yra, taip ir viskas. O kitam gal net ir nesinori. Pradėkime nuo to, kad turbūt ne kiekvienam ir tiktų. Jeigu tai yra nereikšmingas dalykas, koks nors žodis tekste, tai galima rasti kokį kitą žodį, jeigu nepatinka, nenori sakyti, bet jeigu dabar staiga vedėjas pradės rodyt ožius, kad aš čia to nenoriu, nu tai soriukas – nenori, tai nedirbk. Nes čia ne tai, kad dabar man patinka ar nepatinka. Tarkim, jeigu informacija būtų – tu praneši informaciją. Čia dabar ne mano pageidavimų koncertas, ko aš norėsiu, ko ne. Tai yra informacija. Tarkim, jeigu dar pramoginėje kažkokiaje laidoje, yra skandalai, tu gali kažką, ten gal kažkokių atsiranda daugiau

niuansų... Bet čia yra informacinė laida ir čia dabar – man kažkas nepatinka... Nu tai... Bet tai kaip gali būti iš viso? Man atrodo, niekam net į galvą nešautų, kad aš dabar to nenorėsiu skaityti.

Atraitytos rankovės žiniose. Kaip Jūs tai vertinate?

Tai jeigu koks vakaro šou, raitykis tu ten kiek nori. Tai bet jeigu tai yra žinių laida, tu suvoki, kad nu vis tiek... Jeigu tai yra rimta žinių laida, tai, aišku, tu nesėdėsi su atraitytom rankovėm. Nu, ta prasme, tai yra elementarus protokolas. Tu eini į priėmimą ten kažkur, tai tu neisi ten suplyšusiais džinsais, jeigu tu gerbi save ar tą žmogų, kuris tave kvietė. Lygiai taip pat tu nevesi žinių su atraitytom rankovėm.

Iš kur pas jus ateina? Vat būtent toks suvokimas?

Bet tai taip ir yra. Ta prasme, čia net nėra klausimo. O iš kur tada suvokimas, tarkim, kaip eiti į priėmimus, pavyzdžiui, pas Prezidentą? Nu tai va, tas ir yra kad tu negerbi to žmogaus. Jeigu tu negerbi, tai tu geriau neik.

Galvoju, dar ko. Turbūt užtvirtinimui - amžiaus klausimas Jums yra labiau nemalonus klausimas ar priešingai – malonus?

Ne, man tiesiog tai yra normalus klausimas. Tik tiek, kad aš sakau, aš neturiu jokių kažkokių tai gradacijų, kad jau dabar 50 metų ir viskas.

O Jūs pati pastebite savo kūne, savo gyvenime kokių nors senėjimo ypatybių?

Taigi, aišku: plaukai žilsta, dėl to reikia dažniau dažytis, ten raukšlės atsiradusios. Žinoma.

Kaip dėl to jaučiatės?

Normaliai, nu, nusidažai plaukus ir vėl viskas tvarkoj. O kiekviena raukšlė yra mano gyvenimo, tai ką aš dabar – sėdėsiu ir verksiu? Dar gražiau.

O kaip manote, ar jūsų kūnas atspindi tai, kuo iš tikrųjų esate?

Nu, aš manau, kad taip. O kaip kitaip? Nu tai tavo gyvenimas, tavo kūnas. O jau ar tu juo rūpiniesi, ar ne – tai tokį ir turi.

O rūpinatės daug?

Nu, galėtų būti ir daugiau iš tiesų. Nes, pavyzdžiui, irgi dabar prasidėjo tos koronos, jau nevaikštau į sporto klubą. Ir tai, aišku, labai jaučiasi. Bet neini ir tada stengiesi bėgioti čia ir ne visai patinka, tai dabar galvoju alternatyvas, ką daryti.

Ačiū Jums, kad sutikote pasidalinti.

Informantė Nr. 16

Tuomet galime pradėti kalbėtis...

Žinai, aš galvoju, mums jau studijose sakydavo apie aktorius, laidų vedėjus, kad tavo darbo įrankis yra tavo kūnas, tavo balsas, tavo išvaizda, nes tu su juo dirbi. Ir tu sakai žmogui informaciją per ką?

Per save. Į tavo žiūri, tavo mato, vadinasi, kas yra tavo darbo įrankis? Esi tu. Tai labai svarbu, kaip tu atro dai, bet tas, atro dai, nieko neturi bendro su tavo amžiumi. Tiesiog turi paruošti savo kūną tinkamai, kad tu jame gerai jaustum esi. Netgi ne apie svorį. Jeigu tu sveri 110 ir tu gerai jautiesi, tu spinduliuoji energiją, tu turi ką pasakyti, tu žinai, tai yra labai gerai. Jeigu tu sveri 45, irgi lygiai taip pat. Nu tai žodžiu, manau, kad tas kūnas svarbus, visgi kas traukia žmogų? Tai turbūt, kodėl mes žiūrime taip? Nu, tai vat čia yra didžiulis klausimas – ar tai yra charizma, ar tai, kas tai yra? Va kodėl man yra įdomu jį žiūrėti, įdomu jo klausyti, matyti? Kaip, pavyzdžiui, scenoje – žmogus gali gyvenime būti visiškai neįdomus, nepastebimas, bet jis atsiskleidžia scenoje, visi žiūrovai sako: vau, o kodėl? kažkas traukia. Tai kas tai yra vat ta? Charizma?

Jūs sau turite atsakymą, kas tai yra?

Tai aš manau, kad tai ir yra ta energija, gyvybinė energija, kurią turi kiekvienas žmogus, charizma turbūt. Kita vertus, kalbant apie grožį dar, irgi svarbu yra iš tikrųjų, pritariu, kad labai gražus žmogus, pavyzdžiui, aktorius, tai nereiškia, kad jis bus sėkmingas. Labai dažnai grožis trukdo. Nes apie grožį gali sakyti, kad kažkaip pavydas atsiranda, kažkoks pyktis.

Bet Jūs dirbate televizijoje, dirbate informacinėje laidoje, Jus irgi visi mato, ar Jums atrodo, kad grožio ten reikia?

Grožis netrukdo. Ta prasme, ne aktoriaus atvejis, bet panašus labai. Vėlgi laidų vedėja neturi būti itin graži, seksuali, nes tada ne ta informacija iš jos sklis. Man atrodo, svarbiausias yra tas, kad tai būtų patikimumo, įtaigos kažkoks efektas, kad aš pasitikiu. Nes visą laiką, jeigu naujas veidas taip į jį skeptiškai žiūri, net į reitingus nežiūri vadovai, kol ten praeina pirmas mėnuo, kol žiūrovas pripranta. Nes išvis kalbant apie TV vedėjus, yra visai kitaip, man regis, ir labai svarbu yra ir balsas, tembras, visa kūno kalba, manieros, veido – viskas absoliučiai. Tai turi būti žmogus: nei gražus, nei negražus, nei kažkoks labai išskirtinis. Nu tai toks turi būti jaukus žmogus, va toks, kurį tu įsileidi į savo namus ir į kurį tau yra malonu žiūrėti. Neatstumiantis.

O kai žmogų atsirinkinėja, kokie yra tie kriterijai? Kas yra tas standartas?

Aš visgi galvoju, kad tai yra labai daug... Visa išvaizda, taip, nėra svarbi, nes telike tu perduodi informaciją rodydamas. Vaizdas svarbus. Tai yra svarbu ir mes to nepaneigsime, kad tam tikrai bruožai, tam tikras sudėjimas, tam tikras, nežinau, struktūra veido ir pan., stilistika bendra – tai yra svarbu. Taigi dirba ir stilistai, make up'eriai, kurie viską susižiūri, kaip atrodo bendras vaizdas. Tai tai yra labai svarbu, to nepaneigsi, bet dar svarbiau yra kas pas žmogų galvoj. Aš visai neseniai stebėjau vienos informacinės laidos atranką. Dar čia seniai, dar karantino nebuvo, tais laikais. Vyko atranka, ir jie niekaip, jie nerado merginos. Nepatikėsi, kokių gražuolių atėjo. Aš žiūriu, galvoju, vau, ir jos charizmatiškos ir viena tokia išvis nesėdi, ir aš galvoju – čia turbūt ją tikrai paims. Tikrai paims, nes jinai tokia iš savęs – tiesiog negali nuo jos atplėšt akių – tokia energinga, charizmatiška. O tuščia, tuščia galva. Ir ateina vadovas ir sako – kaip jinai mokyklą baigė? Tada tu supranti, kad, taip, va tai yra visi, nežinau, penki puokštės elementai, kad tai turi būti, visų pirma, ne tuščia galva, ne vien tik žinai, grožio. Čia ne grožio konkursas yra. Ne kažkokie, žinai, vėl parametrai. Plius, jeigu tai dviese laidą veda, tai tu žiūri, kaip jie dera kartu. Būna, kad žmonės, o, žiūri, kad dera, o, žiūri – kad, ne, visiškai kažkaip... Gražūs abu, bet ne, ne taip. Tai turi būti tvarkingi, juk neateisi ten koku tatuiruotu veidu. Bet vėlgi, kodėl? Todėl, kad atro dys nepatikima tam mūsų žiūrovui, pagrindiniam, kuris...

Mes kalbėjom apie atranką... Kad ten kažkokia turi būti...

Nu, jo. Žinai, tiesiog tu ateini, atsisėdi, nu tai ir mato. O kamera mato viską – ji mato, ką tu valgei, mato, ką tu galvoji, kaip tu miegojai. Tai vat tas ir yra darbas, kada tau nepakanka ateit pasiruošus

straipsnį parašyti ir jį priduoti, ar ne? Bet va čia tave mato visą. Tai turi būti tavo pasitikėjimas, bendras jausmas, kaip tu jautiesi prieš kamerą – tai yra pagrindinis irgi vienas iš aspektų. Nes tu gali susikaustyti, tave gali sukaustyti tos lempos šviesos, kamera, nors ten tik vienas žmogus už kameros. Nematai, kad ten dešimt telikų žiūri dešimt žmonių kitam kambarėly, kurie stebi tai, kas vyksta.

O dabar ar ką nors papildomai darote pati, kad išliktumėt paklausi, norima galbūt?

Aš gerai dirbu. Va čia mes ir atsiduriame turbūt į tą dalyką, kad nepakanka būti gražia. Jeigu aš galvočiau, kad pakanka būti gražia, aš turbūt labiau rūpinčiausi savo išvaizda: vaikščiočiau į grožio saloną, daryčiausi botoksus, hialuronus ir pan., ko aš nedarau, nes aš manau, kad žiūrovas iš tavo akių turbūt mato, kad ar tau... Ar tu labai labai graži ar labai labai protinga, ar toks vidurys. Tai man atrodo, kad reikalingas gal tas vidurys. Ir ką aš darau, tai aš gerai dirbu ir man patinka mano darbas. Matai, tai ne tik tas, kad aš atsisėdu ir vedu, nes atsisėsti ir vesti – tai nėra tik tai, tai yra gal tik viena trečioji viso darbo. Nes mes gi siužetus ir patys rengiame, ir skaitom, ir domimės ir pasakojam. Tiesioginio eterio metu mes ne tik pristatome kolegų padarytus epizodus, bet mes prirenkam daug info, kur kažkaip savo galvoje perdarom ir persakom, kalbam, diskutuojam. Tiesiog stengiuosi dirbti maksimaliai gerai, nes jeigu ir tavęs neberekės, tai aš bent žinosiu, kad aš išėjau va – aš puiki esu darbuotoja. Bet čia irgi yra savybės, supranti? Dėl ko aš sakau, pabrėžiu tą mergaitę, kuri atėjo – žavi, faina, ten tiesiog atrodo – o, dabar reitingai bus geri, nes visi tik į ją žiūrės. Bet kas iš to? Jie pažiūrės dvi tris dienas, bet jeigu ji neturės to kabliuko, tai bus šakės. Dar kas yra svarbu? Žinai, žiūri žiūrovas, tarkim, skirtingo amžiaus, skirtingo intelekto, skirtingos lyties, skirtingos patirties, materialines padėties ir pan. O tu esi vienas ir tu turi tą vieną žinią. Užduotis – kaip ją pasakyti va šitiems penkiems skirtingiems vienodai, kad jie suprastų: ir tas, kuris čia tave pirmąkart girdi, ir tas, kur jau šeštą kartą girdi ir tada tavęs neišjungtų, nes sakytų – ai, jau girdėjau, perjungiu. Tas ir vyksta – kabinimas žiūrovo. Ir ne tik grožiu, nes kas iš to tavo grožio, jeigu tu nemokėsi kažkaip pateikti to.

O kur čia atsiranda ar patelpa amžius?

Tai yra svarbu tiesioginiam eteryje bent jau – minties greitis. Tai yra, kad tu žinai, kad tu orientuojiesi, perklausi, jeigu tai vyksta interviu. Čia ir dabar esi ir turi mąstyti, savo tas žinias... Bijot jau kada – nebėra. Kalbant apie amžių... Aš išvis pradėjau telike dirbt ir mane staigiai įmetė į žinių vedėjas. O tuo metu tas žinias vedė moterys, kurioms yra 40-45. Žinai, jos tokios su patirtim, su statusu, o aš jauna. Ir man vadovai tuo metu sakė – nu labai blogai, kad tu tokia jauna, bet jie neturėjo pasirinkimo ir aš tiesiog atėjau ir jie priėmė tokį sprendimą. Nes prieš dešimt metų kažkur šiaip telike žinių vedėjai buvo vyresni, daug vyresnio amžiaus, nu man taip atrodė. Ir aš buvau jauna ir sako man: žinai, vat nepasitiki žmonės, o mus žiūri vyresni, tai mane rengdavo švarkais, man darydavo tokius makiažus ir aš tokia vyresnė, nu, sendindavo. Kad aš tokia, žinai, balsas visas, pasitikėjimas ir aš tiek daug repetuodavau. Labai daug dirbdavau, bet irgi dirbdavau su kuo – kad, kaip tu jautiesi? Žinai, kaip tas gali ateiti labai jaunas žmogus, bet jis pasitikės savim, žinos, kad yra taip ir taip. Tada žiūrovas patikės juo ir jis žiūrės. Tai gal tas mano jaunas amžius sutapo su mano nepatirtimi. Nes dabar ką aš stebiu, pavyzdžiui, stebėdama žinias... Ten tos visos mergaitės labai jaunos. Tai tas amžius toks, sakau, aš nežinau, ar tai yra kriterijus žinių laidai. Kitai laidai ten, tarkim, jeigu pramoginė laida, aš manau, kad ten yra svarbus tas visas seksualumas, bet ten proto gal nelabai reikia, aš nežinau. Gal ten reikia tikrai to tokio – žiūrėk, koks aš gražus ir kad žiūrovui susitapatinti, kad jis norėtų toks būti, siekiamybė ir kaip į tortą žiūrėtų, laižytų, bet neparagautų. O iš mūsų nu tai yra informacinė žinių laida, kur tas amžius toks nu yra kaip elementas, bet ne pats svarbiausias. Čia yra patirtis, pasitikėjimas savimi, žinojimas ir išpūdzio, tokio pasitikėjimo...

Pasakojote apie aprangą. Kaip dabar yra? Vis dar stengiamasi ką nors pabrėžti? Jus sendinti?

Dabar dirba stilistai. Mes dirbom su kolege, tai irgi negali būti, kur viena dvidešimt kelerių metų, o kitai keturiasdešimt kažkiek. Stilius teliko kiekvieno yra skirtingas ir jie nusprendžia kartu su stilistais, ką jie nori. Čia irgi labai yra įdomi tema. Pavyzdžiui, anksčiau būdavo vedėjai tik su švarkais – sėdi televizijoje kalba tokie labai iš šono, iš aukšto, taip ir pasižiūri. Dabar viskas artėja arti žmogaus – čia ir dabar. Esu artimas, esu tavo draugas. Telike tampa visas stilius daug paprastesnis. Tiesiog tv vedėjų nieks tiek nebepuošia, kad čia telikas, garbanos ir visa kita. Švarkai ir kažkur... Tai jau tampa minimalistinis, tvarkingas toks stilius, kur pakanka kažkokios tvarkingos palaidinės. Aš žinau, kad mane rengia stilistai, jie palaiko kažkokį vieną bendrą, vientisą stilių, spalvinę gama, kad derėtų prie vinječių.

Kiek pati kišatės į aprangą arba makiažą? Pavyzdžiui, ar galėtumėt sakyti kažkur ne?

Jo, galiu. Aš esu žiauriai jautriaodė ir jeigu mane erzins rūbas, aš negalėsiu padaryti savo darbo. Tai aš tikrai labai, nors mes gerai sutarėme, bet aš jaučiausi nemylima savo stiliščių. Turi sutarti su stilistu, nes kitaip bus šakės. Bet yra, pavyzdžiui, nuotrauka, kur aš esu labai nepatenkinta savimi ir savo plaukais, ir tavo apranga. Tai yra, bet o ką tu gali pasakyti, kai tau pasako – vat, žinai, yra čia šitas, šitas ir šitas. Rengiesi tą arba tą. Tai rengiesi. Negali paprieštarauti.

Anksčiau irgi neprieštaravot, taip?

Nu ką tu gali prieštarauti, jeigu ji profesionalė, aš ja pasitikiu. Kaip ir manim pasitiki, kad aš gerai pravesiu laidą. Anksčiau mane, kai rengdavo... Noriu pasakyti, kad tu gali rūbais žmogų pasendinti, pajauinti. Tikrai, makiažas lygiai taip pat. Tai aš tiesiog tą norėjau pasakyti, kad tokia vyresne mane norėdavo paversti, kad būtų daugiau amžiaus, daugiau svorio. Nes aš buvau atėjusi, staiga, žinios, o mano visai tipažas buvo kitas. Gal man todėl sako – okay, o dabar čia biškį švarko, biškį tokio sunkesnio makiažo, nu, kad truputį ten sutvarkom visą tą, žinai.

Aha...

Nes aš apie kostiumo kūrimą ir charakterio kūrimą puikiai išmanau. , Tai aš galvodavau tiesiog – dabar suvaidink gerą žinių vedėją ir aš ją vaidindavau. Tai būdavo mano kostiumas, taigi tai ne aš.

O dabar ar tu esi aš, ar tu vaidini ten?

Žinoma, visi vaidinam. Oi, kaip pabrango pienas, juk visi perkam tą piena, ir tas žiūrovas irgi galvoja – tikrai, kaip pabrango. Nu mes bandom sukurti tokį tą jaukumą. Taip, tai kartais bandai būt natūralus, ką ten pasislėpsi, bet vis tiek esi darbe su kauke.

Yra dar tokia įdomi profesinė įvairovė tose laidose. Vienos baigusios žurnalistiką, o kitos grynai kažką kūrybinio, teatrinio – režisūrą, komunikaciją, kūrybines industrijas...

Čia yra labai blogai. Čia toks plusas yra tas dalykas, nes žiniasklaidos virtuvės tu išmoksi dirbdamas. Aš manau, kad tu visas tas temas domėkis, tu stebėk, kaip dirba kolegos ir tu tikrai išmoksi. Tu tik imk ir tikrai išmoksi. O vat kaip tu jau sukursi siužetą, surežisuosi, kaip tu prieš kamerą pasakyti, koks tavo tas – tai čia yra aktorystė.

Gerai, o kuo Jūs dabar pati save labiau laikote – Jūs vedėja ar žurnalistė?

Nu tai yra neatsiejami dalykai. Tu negali būti tik vedėja. Aš dar kartą kartoju – tai yra žinios. Tai nėra gyvenimo būdo laida, kur aš ateinu, man duoda scenarijų, aš perskaitau, pravedžiau laidą ir išvažiavau namo, kaip ir tokių vedėjų yra, tv veidų. O aš dirbu žiniose ir aš pati darau siužetus, aš

pati dirbu žiniasklaidoje. Tai aš darau tą visą darbą, pavyzdžiui, vakar aš pati dariau siužetus, o kitą savaitę vesiu laidą, bet gal kažkas nutiks ir man pačiai reikės paimti interviu, tai aš esu žurnalistė.

Esate profesinėje veikloje dariusi pertrauką. Koks tai jausmas? Sunku? Lengva?

Visiškai ne, o kas gi čia sunkaus?

Nežinau, gal dėl abejonės, kad nebepakvies?

Nu bet vat... Aš skaičiau šiandien apie tą ageing. Labas rytas, 69 metų močiutė paduoda teliką į teismą, nes ją išmetė, tai ką jinai pati nesuprato, kad jai laikas išeiti? Aš esu tokios nuomonės - čia gal tos senos ir vyresnės moterys, nežinau, senas žmogus niekada nėra senas, jo gal tik išorė sena, o vidus jaunas – aš galvoju, yra mokytojos, kurioms yra 80 metų, nukvakę ir jos nebesiorientuoja naujose visose technologijų dalykuose, nu tikrai yra tam tikrų specialybių, kur sakoma, gal išeik. Nu sportininkės pasitraukia, kareiviai, policininkai. Tai tu jau išnaudojai savo maksimumą, tai tu jau pats pasitrauki. Ir čia staiga televizija – ne, nes... Bet tai tu supranti, kad yra vaizdas, kad tai yra labai svarbu ir gal net ne vaizdas, bet pats tavo minties greitis jau yra ne toks – nu, įsijungia sufleris ir tu dar nelabai supranti, ar jis įsijungė, ar ne. Nu tai tu kenki komandai.

O kas dar yra tie faktoriai, kur viskas jau signalas, kad ate?

Aš manau, kada tu pastebi, kad tu jau komandoje trukdai, nes komanda yra telike svarbiausia. Nes tu esi komandos dalis. Pas mus prie laidos gal dešimt žmonių dirba mažiausiai. Ir tik mes išeinam į eterį, bet už mūsų nugarų pastoviai zuja žmonės. Tai ir, bet ir labai jauti tą komandos pulsavimą. Taigi tu laidą ne vienas padarai. Tu išeini, tave mato, bet prieš laidą turėsi prodiuserį, režisierių, su visais visais dirbi. Tai va, tai kai tu jau matai, kad tos komandos viskas. Tu jau daraisi tas, kuris, nu, gal jau žinai per tave gal mes kažko nepadarėme, tai gal tu eik lauk. TV man yra toks komandinis sportas, kai turi išnaudoti savo stiprybes, žinot silpnybes, jas paversti stiprybėm, kitam padėt arba prašyti pagalbos, nes jinai tau duoda rezultata, daugiau naudos, geri reitingai. Gal tada, kai tu matai, kad žmogus jau nebenori tave žiūrėti, tai pasitrauk, eik į kitą komandos dalį, nu tai ten kažką padarysi. Ta pati, močiute, pradirbusi, nežinau, 70 metų, ji gali tiek daug žinių duoti tam jaunam žmogui ir tiek daug patarimų.

Kai klausiau apie pertrauką ir apie tą geidžiamą...

Jo, aha, aš matai, neturiu tokios... Aš kažkaip, aš nebijau. Aš suprantu, kad konkurencija labai didelė... Gal tuo metu aš pasitikėjau labai savimi, nežinau. Nes aš labai numanau, kad gerai dirbau, išpildžiau vadovų pastabas ir reikalavimus. Jis man sako, reikia tokių siužetų ir aš dirbdavau. Aš atsiduodu darbui šimtu procentų, tai tiesiog gal dėl to, kad nu kai tu nesi tinginys, kai tau patinka tavo darbas, kai tu jį myli, tai ir tave myli, tave priima ir laukia toje komandoje. Kažkaip išėjau ir grįžau, ir man nebuvo, kad kažkas...

O tai kaip tuomet vertinate visgi pokyčius, kai viena moteris kita keičiama?

Bet, supraskit, natūraliai tai taip ir nutiks, bet nieko nėra amžino. Ta prasme, kaip tu gali galvoti, aš atėjau... Gal rytoj manęs čia nebebus? Dėl to tu ateini, tu darai max, tu stengiesi, dirbi ir tu puikiai suvoki, kad nu, pažiūrėkit, medžių lapai buvo dar liepą, dabar, spalį, jau nebėra. Kai kurių nebebus, bus kiti ir tai natūrali kaita. Ir tu, nors mes dabar ir tapatinamės su tuo darbu – aš esu tas, ką aš dirbu – nu nes mes labai daug darbo laiko tam skyriame ir panašiai. Man dėl to svarbu dirbti tą, kam aš jaučiu aistrą. Ką aš myliu, negalėčiau dirbti turbūt to, kas man nepatiktų. Beje, bandžiau dirbti kažkada laikraštį, bandžiau ten paskui dar viešuosiuose ryšiuose dirbti – nu ne, aš nejaučiu to

draivo, to adrenalino, žinai? Nu, tai turbūt nežinau, kai nebedirbsiu telike, gal šokinėsiu su parašiotu, gal dar kažkur save atrasiu. Bet aš manau, kad tai yra natūralu.

Gerai. Jums svarbu išlikti jaunai? Kiek yra svarbu stabdyti tą senėjimo procesą?

Ne! Man visiškai atrodo taip, kad man dabar yra tiek metų ir aš noriu atrodyti, kad man yra tiek. Gal noriu atrodyti geriau negu mano draugė, kuriai yra tiek pat, bet aš nenoriu atrodyti kaip ta, kuriai dabar dešimt metų mažiau, nes, žinai, man labai negražu, kai moteriai yra 50, bliamba, nenoriu minėt vardo pavardės, o jinai vat kaip 20. Man tai taip kvaila atrodo, ką tu nematai, ta prasme, kad visiškai atrodai kvailai? Arba ten kažkaip sendintis kažkaip nelinkę mes, nenorime būti patys, kaip ten atrodo, žinai... Nežinau, aš puikiai suvokiu, kad tai yra laikina, kad šitas laikas – esu čia ir dabar, ir aš juo mėgaujuosi, ir kai jisai baigsis, aš sakysiu, nu, bet kai buvo fainai – o dabar ką veikiam? Nu taip turbūt, žinai, žiūrėsiu, kad – aha, pabuvau čia, o dabar ką dar galime padaryti? O gal knygą parašyti? O gal filmą sukurt? O gal, žiūrėk, dar kažką spėsiu? Nu vat man patinka gyventi. Tiesiog tai daryti, ką aš noriu.

Aha, o Jums, pavyzdžiui, išlikti jaunai ir išlikti jaunatviškai tas pats? Ar čia du skirtingi dalykai?

Mano atrodo, mano močiutė mirė, kai jai buvo 77 metai ir ji buvo tokia jauna ir tokia jaunatviška, ir man taip buvo gaila, nes tokia beprasmė mirtis. Tai man atrodo, kad tas jauna, jaunatviškumas yra, nu, viduje. Ir dar man labai yra gražios tos moterys, man ta branda yra tokia graži... Aš kai žiūriu ten, kokia 70 metų jogė – ta ramybė, bet ta branda – aš net laukiu, kartais sakau draugei – kada jau mes būsime toje pensijoje, taip sėdėsime ir vaikščiosime parke ir žiūrėsime į tuos lapus. Aš laukiau tos brandos, man atrodo, kad ta branda yra tokia... Nu, jau tokia gili, tokia faina, daug tokių įdomybių gali atrasti ten, minčių visokių, suvokimo ir tokie... Man išvis patinka seni žmonės, beje, prie jų taip norisi būti, tos ramybės...

O televizijoje toks mąstymas suveiktų?

Nu ką, bobutės tipo sėdėti ten – o, vaikučiai... Nu tai kažkaip nu, nežinau, pavyzdžiui, Čekuolis, pažiūrėkit, aš žiūrėdavau, nes man būdavo labai įdomu tai, ką jis kalba, kaip jis kalba. Pažiūrėkit, Kelmickaitė žūri. Sakau, čia nuo žanro priklauso. O kodėl ne? Duokim garo! Pažiūrėkit, ten šėlsta seneliai.

Aha... Kada nors Jums yra buvę taip, kad turėtumėt jaustis nejaukiai dėl savo amžiaus?

Dabar galvoju... Ne... Nu vat, bet čia vėl... Ta pati pradžia, nes tai vat aš puikiai suprantu, žinai, ką tu nori klausti manęs, bet aš ne tas žmogus. Aš gi tada, kai aš pradėjau dirbti, aš atėjau ir ten buvo labai stipri komanda. Visos ten tokios, žinai, miesto žurnalistės, gauja tokia ir konkurentės. Mes čia visos – eteris ir telikas, nes aš – žvaigždė. Pas mane to nėra, nes turbūt, kad aš myliu tą darbą ir žiūriu kaip į darbą, o ne į save. Ką aš žinau, rodo – tai okay, nes tai yra mano darbas. Taigi chirurgas neina ten, o žiūrėkit, aš esu chirurgas. Man tai tuščia atrodo. Vat kai aš atvažiavau ir pradėjau ten dirbti, tai aš tikrai jutau, kad čia jinai, žinai, „nu nu nu, tai kokią temą sugalvojai šiandien?“ arba „nu jo, jo, šimtą kartų apie tai rodėm, o ką dar?“ – ir visos sėdėdavo prie kompo, o aš neturėjau kompo, sugalvodavau temą – „tai neskaitei, jau rašė dienraštis apie tai“. Okay, tai ką dar, ką dar? Bet aš esu karys: man tu tik pasakyk, reiškia, ai, tai tu manai, kad aš negaliu? Žiūrėk! Ir taip aš tapau žinių vedėja. Nu, tai buvo ir tapau, beje, ir pakeičiau tą, kuri ten gal labiausiai tą ir sakė, žinai. Bet čia mano savybė, kitas gal ten visas susigūžęs... Nu tai va, tas. Ta konkurencija, jo, yra. Bet dėl to tu turi orientuotis tik į save, tik į savo darbo rezultata. Kai tu žinosi, kad aš padariau max – nu, ir viskas, ir padariau.

Keik amžius sužaidžia kaip lemiamas niuansas toje Jūsų apipasakojamoje konkurencijoje?

Nu tai aš sakau, nu, nepakeičiamų nėra, visi kažkada būsime pakeisti kažkuo. Aš savim turbūt pasitikiu ir žinau, kur aš esu, kur aš esu gera, kur aš esu negera, kur net neinu, nes žinau, kad aš ten ne... Ta prasme, yra dalykai, kuriuos aš žinau, kad aš gerai darau ir padarysiu, aš nepasimestu tiesioginiame eteryje, aš padarysiu siužetą, aš parašysiu, gal geriau padarysiu, pasidomėsiu. Ir vat aš nebijau konkurencijos. Aš pati, matyt, jos nebijodama, aš jos ir nejaučiau. Jeigu aš bijočiau, tai parodytų, kad aš nepasitikiu savimi, kad aš kažko neišmokusi, kad man reikia patobulėti, o, kad tu tobulėji, kad nuolatos žiūri, analizuoji – tai nuolatinis procesas yra. Tai yra lipimas į kalną visada. Ir jeigu tu tik imi dairytis, žinai, kas čia, kas čia – tai tu, viskas, tu prarandi savo pusiausvyrą, tu riedi žemyn. You lose balance, you lose power“ – kaip sakoma. Prarandi tą – prarandi viską. Turi visada lipti, kopti, eiti savo aukštumą. O kas jau ten yra – už tavęs, šalia tavęs – tu nesidairyk niekada, nes tik ir stengsis suvilioti, žinai, kad nutempt tave. Tu vakar buvai be makiažo – sako man. Nu, buvau blakstienas pasidažiusi. Sako – aš taip gyvenime neičiau. Sakau, aš einu, sakau, pažiūrėk, pažiūrėk, kaip aš atrodo, šitai stilistei – nu tai normaliai čia, sako, o kas čia tau yra? Nu aš tai taip neičiau, aš tai būčiau tokia ir tokia, vat sako mano kolegė. Vat pas ją labai yra išreikštas tas moteriškumas ir tas grožis. Bet ji per tai labai ir kenčia, nes atėjus į informacinę laidą, nu pas ją yra gražuolės vaidmuo ir jai labai sunku nusimesti yra tą tokį seksualumo mergaitės įvaizdį, nes jis yra sukurtas.

O Jūs turit kokį nors įvaizdį?

Nežinau, čia reikia klausti, žinai, kitų žmonių, ką jie mano, kalbant apie įvaizdį. Tai bendras turbūt žinių vedėjos įvaizdis, kuris yra šitame kanale formuojamas. Kitam kanale yra galbūt kitoks, žinai, nes skiriasi šiaip stilistika labai. Vienas vienaip rengia, kitas kitaip.

Ar teisingai suprantu, kad ta galia iš tiesų yra Jūsų kartoje? Ar Jums kitaip atrodo?

Aš nežinau, nes net darė pas mus tyrimus, jie buvo linkę labai keisti vedėjas. Praeina sezonas ir jau kažkas naujo, va dėl to, žiūrėkit, ir viena buvo, ir kita buvo. Ir padarė tyrimą, ir paaiškėjo, kas žiūrovui nepatinka kaita. Žiūrovas pripranta, ir jisai nori, kad pusę dešimt vakare pas jį į namus ateitų toks kaip Žiedas ar Deksnys, atsėstų prie stalo ir pasakotų, kas šiandien nutiko, nes tada jie žino, atpažįsta, kad čia tas žmogus, tas kanalas, žinios – viskas. O jeigu pradeda keistis vedėjai, naujas veidas, tada duoda reitingą, bet tik pačioje pradžioje, kada žiūri, kaip suklys, kaip čia atrodo, kaip čia kas. Dėl to tas amžius tai jau yra pliusas ir minusas, nes nu tai laikas eina ir amžius eina. Bet tas žiūrovas pripranta, ir jis nori tave matyt tame žinių ekrane.

Tada lengviau atleidžia klaidas?

Oi, klaidas, man atrodo, žiūrovai labai myli. Nėra to blogo, kas neišeitų į eterį. Ir tos klaidos - tai mes, tik prisimenu, pamiršau kolegos vardą ir aš žiūriu į jį, man reikia pristatyti, o aš galvoju – koks jo vardas? Pažįstu taigi virš metų, pamiršau etery va taip blackout'as, juoda. Kitas kolega sako – taigi čia toks ir anoks, etery, ir viskas tada reitingai buvo aukšti, nes žiūrovams labai patinka klaidos. Nebent kokios tos klaidos... Jeigu čia apie reputaciją kalbam, tai jau tada nežinau.

Kaip manote, ar yra dar kas nors, ko aš Jūsų nepaklausiau? Ką labai norėtumėt pasakyti? Iš to, ką skaitėte...

Žinai, aš neskaičiau, tik perverčiau ir galvoju, nu ko jos pyksta? Nu tai ar jos nesuvokia, kad... Gal man lengva kalbėti, kai man dar tik tiek metų ir dabar aš esu etery, o kai jau nebebūsiu, sakysiu, nu bet tai aš dar galėjau... Vadinasi, negalėjau. Tai ar aš per prievartą būsiu mylima? Nu ta prasme, jeigu mano vadovai sako, kad viskas, jau atidirbai, ačiū, viso gero – nu tai prašom, aš tada eisiu kitur dirbti. Gal tada kam manęs reikia. Niekada negalėčiau dirbti vadovui per prievartą, kad aš ten

juo nepasitikiu, jis neturi autoriteto mano ir aš jam dirbu – nu negaliu, aš pasitikiu savo vadovais ir labai juos myliu.

Dar norėjau paklausti Jūsų apie autoritetus. Turite šiaip kokį nors televizijoje kažkokį autoritetą? Kas Jums yra pavyzdys, į kurį lygiuojatės?

Jeigu kalbant apie žinias, kaip jas perskaityt, aš labai mokausi iš vieno žmogaus, vyresnio vyro, bet aš kalbu apie darbo specifiką. Jeigu jau kalbame apie žinias ir turiu klausimų, tai einu pas jį. Vieną kartą užkimau prieš pat laidą ir mane taip graužė sąžinė, ir, beje, užkimęs mano balsas buvo pasiekti reitingai, pralenkti kiti kanalai, o aš vos prašnekėjau. Aš vos pasakydavau ir eidavo siužetas. Jo. Ir aš užkimau ir atsimenu, aš taip pergyvenau – o Dieve, kaip čia taip? Ar jums kada nors taip buvo – klausiu jo. Jis žiūri į mane ir sako – nu tai aišku, kad buvo, ta prasme? Arba ten klaidos... Žinai, kada jos buvo svarbios? Pirmą pusmetį. O paskui jau aš pripratau, man pasidarė taip dzin – ne taip pasakiau, pasitaisiau, nu ta prasme, mes visi klystame. Mes dabar kalbėdamos klystam, pasitaisom, ne taip žodį pasakom. Natūralu. Tai vat tas natūralumas telike yra artimo ryšio su žiūrovais priimtinas. Tai va visa tai – kaip paskaityt žinias, kaip kuo įtaigiau, nu kad tas žiūrovas manimi pasitikėtų – tai iš to žmogaus, jo pamokos ir pastabos man buvo pačios svarbiausios. O moterį ar kažkokią turiu, kurią... Kad sakyčiau, kad kaip norėčiau būti kaip ji – ne, neturiu. Neturiu, tikrai neturiu. Aš stebiu, kaip dirba kolegės. Visą laiką stebiu, kaip visos dirba ir kituose kanaluose, tai aš kartais galvoju – o, gerai. O kartais galvoju – o, negerai. Nu ta prasme, aš taip visaip žiūriu.

Ačiū labai.

Informantė Nr. 17

Papasakokit plačiau apie savo darbą. Jūs dabar tą vieną laidą turite, kurią žinau, ar kažką daugiau veikiate?

Turiu dabar tą vieną laidą ir dar vieną laidą, tokį projektą. Realiai vis tiek yra informacinio pobūdžio pokalbiai bet koku atveju. Gal čia į jūsų darbo specifiką pataikau. Na, sakykime, su dabartinais savo projektais.

O kiek laiko jūs jau, na, žurnalistikoje apskritai?

Bus 20 metų, kai aš esu žurnalistikoje. Aš gi visada dirbau žurnaliste.

Čia daug per mažai?

Atvirai kalbant, aš net nepastebėjau, kaip tie dvidešimt metų praėjo, nes čia vat kažkaip... Kada čia susimąščiau realiai, kiek aš čia metų dirbu. Tai visiškai nesena. Tiesiog reikėjo atrasti savo darbo sutartį, pasirašytą nueinant dirbti į televiziją, ir aš žiūriu, kad parašyta 2002-ieji metai, kada aš atėjau, dar tuo metu regioninėje televizijoje dirbti. Aš, aišku, pradžioje ten dirbau šiek tiek ne su žiniasklaida susijusiose pareigose, bet po maždaug kelių mėnesių jau perėjau dirbti į žinių tarnybą ir pradėjau dirbti žurnaliste. Tai vis tiek aš skaičiuoju, kad realiai 20 metų kaip esu žurnaliste.

O jūs vedate laidas, bet kartu ir sakote, kad esate žurnalistė. Tai, kuo save labiau laikote – žurnaliste ar laidų vedėja?

Vienareikšmiškai žurnalistė. Laidų vedėja, čia, matyt, yra profilis žurnalistikos. Aš vis tiek save laikau žurnaliste. Jeigu galima sakyti, esu žurnaliste.

O kodėl?

Laikau – neteisingai sakau. Gramatiškai neteisingai, man atrodo. Kalbininkai paskui pyks labai už tokį pasakymą. Aš manau, kad visgi bet kas, kas dirbtų žiniasklaidoje, pirmiausia yra žurnalistas. Po to ten visos kitos pareigos papildomos. Vis tiek tas darbas yra susijęs su tom žurnalisto funkcijom. Tai yra informacijos rinkimas, pateikimas visuomenei, tai yra įvairiausių temų nagrinėjimas, visuomenės informavimas. Ne vis tiek tai... Visa tai susiveda į žurnalistiką. O jau ten ar laidos vedėjas, ar koks nors ten dar kitoks profilis dirba, tai čia, manau, jokio skirtumo.

Kitas dalykas, ko noriu paklausti, ar egzistuoja kokie nors moterims keliami standartai televizijoje ir būtent informacinėms laidoms?

Moterims, turbūt, apskritai kalbant apie bet kurią sritį – ar tai būtų žiniasklaida, ar bet kuri kita sritis, kurioje moterys bando save realizuoti, siekti karjeros ir kažkaip išreikšti save, tai visada yra, man labai gaila, kad yra, bet vis dar pasitaiko tokių, na, keliamų papildomų reikalavimų negu kad, tarkim, vyrams tokioje pačioje pozicijoje. Ir televizija, turbūt, arba žiniasklaida – čia ne išimtis. Vienareikšmiškai. Iš savo patirties sakau, kad irgi yra tekę susidurti su tam tikrom situacijom, kad, jeigu, sakykime, toje kėdėje būčiau sėdėjusi ne aš, o koks nors vedėjas vyras, tai turbūt ir reakcija dėl, sakykime, dėl galbūt dėl laidos vedimo pobūdžio ar dėl, dėl apskritai dėl, dėl mano pačios kaip vedėjos įvaizdžio – ji būtų visai kitokia. Čia vienareikšmiškai. Vien dėl to, kad aš moteris, dėl to aš galbūt daliai visuomenės atrodau kaip, nu, net nežinau, kaip čia išsireiškus. Nu, ne kaip priešė, bet, nu, kaip galbūt neatitinkanti tam tikrų standartų. Vat kaip jūs ir sakėt, tas žodis standartas. Vat neatitinkanti tam tikrų standartų, kurių ir nereikia atitikti vyrui šiuo atveju. Tai iš tikrųjų būna šitie dalykai, jaučiasi. Jeigu iš tokių visai, nežinau, tokių techninių dalykų, tai, pavyzdžiui, anksčiau galbūt būdavo keliami tokie reikalavimai netgi dėl įvaizdžio, kaip tu turi atrodyti ekrane. Dabar jau kažkaip viskas laisviau. Anksčiau, tarkim, man netgi aš netgi pati esu sulaukusi pasiūlymo, kad aš turiu nusikirpti plaukus, nes pagal žurnalistikos tuos klasikinius standartus, tai laidos vedėja turėtų būti tokios griežtos šukuosenos, griežtai įrėmintas, griežtas aprangos stilius ir visa tokia labai tokia, nežinau, kaip iš kokio paveikslėlio. Tokia vat. Jokio laisvumo ir ten jokių auskarų, papuošalų ar dar kažko. Tai va tas anksčiau labai buvo jaučiama. Dabar galbūt jau nebe taip, nes, jeigu žiūrėtumėm į pasaulinės žiniasklaidos priemones, sakykime, tos pačios Amerikos žiniasklaidoje, aš kažkaip pasižiūriu arba netgi CNN, BBC – lygiai taip pat. Tai tarkim, ten moterys apskritai su didžiausiais auskarais sėdi ir su garbanotais plaukais, bet kaip ten išsidraikiusiais ir su iškirptėm, ir viskas tvarkoje. Tai vat dabar pas mus irgi, manyčiau, kad va tas stilius, įvaizdis televizijos vedėjos yra pakitęs į tą laisvumo tokią pusę. Anksčiau buvo gal labiau, sakau, toks labiau įrėmintas. Bet šiaip, sakau, moteriai turbūt visada yra šiek tiek sunkiau. Labai gaila, kad taip yra, norėtuši, kad būtų tokios lygios galimybės visur ir kad nebebūtų tokio skirstymo pagal lytis. Bet tas dar kartais pasijaučia net tų pačių turbūt algų prasme. Ta prasme, finansine prasme vyrai... Ir tai taip pat ir televizijoje iš tikrųjų...

Tai vis dar yra?

Tai žinoma, kad yra. Nu, aišku, čia galbūt dar reiktų pasižiūrėti į konkretų asmenį, jo pasiekimus, į jo kompetenciją ir taip toliau. Bet aš manau, kad, kap pasakyti, nėra vienodų žmonių, negali būti vienodo tipo, vienodos kompetencijos, vienodos patirties ir t. t. Bet vis tiek, jeigu tai yra vyras, į jį žiūrima šiek tiek kitaip negu kad į moterį, tarkim, yra aš, manau, kad ir finansine prasme. Ne absoliučiai, aš nekalbu, kad čia visur taip yra. Bet bet kokiu atveju dar pasitaiko.

O Jūs pati, pavyzdžiui, ką nors papildomai darote, kad tuos standartus atitiktumėte?

Matot, pas mus Lietuva kuo yra dėkinga šiuo atveju žmonėms, kurie dirba tokį viešą darbą, sakykime, tie, kurie yra matomi visuomenėje, kad mes iš tikrųjų esame maža šalis ir pas mus ta konkurencija kaip ir didelė, bet konkuruojančių nėra tiek daug. Pavyzdžiui, tų pačių moterų vedėjų, kažkokių tokių ryškesnių kurios ypatingai vat, jeigu mes kalbėtumėme apie aktualijų laidas, tokios, kaip sakot

informacinės, vadinčiau aktualijas, aktualių pokalbių laidas, tai realiai, nežinau, gal ir ant vienos rankos pirštų galima suskaičiuoti, kiek yra tokio plataus profilio. Aš tokius žmones, kurie dirba aktualijų laidose, vadinu plataus profilio žurnalistais, kurie gali dirbti tokiose laidose, kuriose vieną dieną kalbi apie, nežinau, apie biudžetą, kitą dieną kalbi apie kokias nors socialines problemas. Tiesiog neįsigilinant stipriai į vieną temą turi išmanyti praktiškai apie viską po truputiuką. Tokių vedėjų nėra labai daug. Jinai, ta konkurencija, aš nepasakyčiau, kad mes čia labai viena kitai trinam užpakalius, kaip sakant, kad šitas labai jaustūsi. Jų kadangi, kaip sakau, nėra daug, tai jos vis tiek yra pasiskirsčiusios vienos kažkur ten, portaluose, televizijose ar dar kažkur, tai tas kažkaip labai nesijaučia. O jeigu kalbėti apie vyrus ir moteris šiuo atveju, tai irgi ta pati situacija. Sakyčiau, Lietuva tuo dėkinga. Jeigu būtų kokia nors Amerika, būtų kur kas sudėtingiau konkuruoti, išreikšti save. Ir vat jeigu kalbėti apie kaip, sakykime, kokiais būdais bandyti įgyvendinti savo tikslus ir žinant, kad dar kažkas ant kulnų lipa, tai, jeigu tik būtų didesnė šalis, tai būtų kur kas sudėtingiau negu dabar yra Lietuvoje.

O kaip Jums tuomet atrodo, ar yra toks dalykas kaip darbingas amžius informacinėse laidose?

O informacinėse tai netgi labai, aš manau, yra, taip. Čia dar irgi, žiūrint, kokio pobūdžio laida. Jeigu tai yra aktualijų arba žinių laida, tai realiai, kaip sako, geriausi žinių žurnalistai yra nuo dvidešimties metų iki kokių turbūt, nežinau, iki keturiasdešimties. Bet čia yra labai prastai paaiškinami dalykai, todėl, kad tai yra labai intensyvus darbas, darbas realiai be darbo valandų ir netgi be savaitgalių kartais. Kai tu dirbi aktualijų laidoje, turi nusiteikti, kad tau gali tekti į darbą atvykti ir sekmadienį, ir naktį, ir anksti iš ryto, ir visaip. Aš pati, pavyzdžiui, esu dirbusi pačiose įvairiausiose pozicijose ir žinių laidoje taip pat, esu buvusi žurnalistė. Tai tikrai galiu pasakyti – tas bėgimas, jisai... Nu, nuo jo pavargsti realiai, todėl, kad tu kiekvieną dieną turi pateikti produktą, kiekvieną dieną realiai neturi laiko ir galimybių, pavyzdžiui, dabar turiu vieną laidą per savaitę, tai aš turiu laiko pagalvoti, su kuo man kalbėti, apie ką man kalbėti, pasiieškoti informacijos, pasidėlioti ten temas ir t. t.. Pasiruošti ir pasiskaitinėti. O kai tu esi žiniose, tai tu turi tą pačią dieną. Gauni temą, kurios dar galbūt nelabai žinai ir turi, kiek įmanoma, greičiau išnagrinėti, apie ką čia ta tema, tada susigalvoti, su kuo tu šnekėsi, ir tą visą dalyką apipavidalinti, apdirbti ir pateikti produktą jau kokiais vakarinei žinių laidai. Tai čia taip kasdieną dirbant, iš tikrųjų tai pavargsti labai netgi po kiek laiko. Vat užtat ir sako, kad jaunas žmogus – jam nesvarbu, išsimiegojęs jis ar ne, o ypatingai dar kai nėra šeimos, čia irgi momentas. Jeigu, sakykime, yra maži vaikai, nu vat vėl prasideda kiti dalykai, kaip visokios nemigos naktys, susirgimai ir t. t.. Tai vat šiaip, sakau, tai yra jauno žmogaus darbas, žinių žurnalistų. Bet, pavyzdžiui, jeigu kalbėtumėme apie laidas aktualijų, tai, aš manau, jauni žmonės nu jie dar neturi sukaupe... Jie gali būti labai išmintingi, labai protingi, labai išsilavinę, labai turėti gerą iškalbą, bet nėra tos patirties, to багаžo, kurį realiai kad sukaupti, žiūri, kad reikia metų. Tu turi praeiti ne vieną etapą, turi išbandyti save įvairiose srityse, nes, jeigu ten aktualijų laidos, tai ten irgi kalba gi pačiomis įvairiausiomis temomis. Turi truputėlį pasikaustęs būti ir politikoje, ir ekonomikoje, socialiniuose reikaluose, ir visur kitur. Ir čia jau, aš manau, kad vis tiek turi būti tas toksai ir amžiaus багаžas, kuris duoda ir patirties багаžą.

O kaip yra tada su išvaizda?

Aš tai apskritai nesureikšminu išvaizdos. Aš manau, kad bet kas gali dirbti ekrane, absoliutiškai. Labai daug dalykų yra išmokstama, išstobulinama procese. Pavyzdžiui, viena mano kolegė... Nu čia gal ne apie išvaizdą, apie balsą, bet šiaip ji kalba tokiu pakankamai spiegiančiu balsu, įsivaizduoja, aukštas tonas, ir, kai kalba, atrodo, kad truputėlį su tokiu spiegiu. Kai ji atsisėda garsinti reportažų, atrodo, kad kitas žmogus absoliučiai, nežinau. Visi decibelai sumažėja, bet tai yra jos tiesiog praktikos reikalas, ji praktikavo, praktikavo ir sugebėjo pastatyti tą savo balsą taip, kad jis nuostabiai skamba ekrane. Tai va, tai aš taip manau, kad ir išvaizdos prasme, bet kas gali dirbti ekrane ir pas mus galbūt yra to jauno žmogaus kaip vedėjo kultas dar kažkoks. Nors aš kai žiūriu užsienio televizijos ir užsienio kanalų, ten tuos pačius informacijos laidos kanalus, tai ten, ten jau

žilagalviai sėdi laidų vedėjai ir man tikrai labai gražu. Gražu žiūrėti į tokius solidžius vedėjus, kurie, sakau, kad į savo darbą kartu su amžiumi savo patirtį labai didžiulę atsineša iš tikrųjų. Bet šiaip, aš manau, kad čia tai nėra jokių kažkokių taisyklių. Ir nebūtinai ten kažkokios labai gražios moterys gali būti laidų vedėjos, kad dar labai dažnai būna.

O kai sakote, kad labai dažnai taip būna, tai ką turite mintyje?

Nu, būna... Aišku, jeigu apie tas informacines laidas kalbant, tai galbūt tai nėra tokia labai paplitusi praktika. Čia gal daugiau apie tas šou visokias tas laidas, nors, kita vertus, gal tam šou ir gerai toks vat būtent standartas, kad tai turi būti kokia nors labai labai graži, nežinau, kokia nors ten dainuojanti, šokanti ar dar kokia nors moteris.

Kaip Jūs nupieštumėte tuomet, kokia yra įprasta informacinės laidos vedėjos išvaizda? Kas jums prieš akis atsiduria?

Prieš akis man atsiduria turbūt koks nors raudonas arba mėlynas švarkelis. Vat... Kas dar, nežinau. Toks kuklus makiažas, neiššaukiantis, neryškus, subtilus, dieninis. Turbūt toks kasdieninis ir tiek žinių. Tvarkinga šukuosena. Ir viskas.

Kaip su trumpais plaukais? Jie čia patelpa?

Ne, ne, ne, nebūtinai. Man, pavyzdžiui, labai gražu... Aš sakau, kažkaip vat kiek žiūrėdavau, specialiai galvodavau, kad reikia pažiūrėti, koks tas įvaizdis yra užsienio šalių žiniasklaidos priemonėse. Tai moterys, sakau, tokiais pasitaršiusiais pakankamai plaukais, banguotais, krentančiais ant pečių. Man beprotiškai gražu. Dar ten, kai, pavyzdžiui, sugeba reaguoti į tai, ką joms sako ekrane, ne tik skaito tekstą, tai savo kokią sruogą nubraukia ar dar kažką. Toks gyvas eteris. Man tai yra labai gražu iš tikrųjų, tai tikra tada.

Yra buvę kokių situacijų, kad Jūsų išvaizdoje būtų bandoma ką nors pabrėžti, kažką slėpti?

Nu, kad kaip ir neatsimenu, tiesą pasakius. Su plaukais tai kaip buvo... Mano vat yra garbanoti plaukai, stipriai. Ir man sutvarkyti plaukus – tai yra ką veikti. Tai aš esu dabar atradus būdą, aš juos nuolatos tiesinu tiesiog. Man pačiai taip yra patogiau ir ekrane irgi viskas tvarkingiau atrodo, nes su garbanotu plauku tai nežinau, ką aš veikčiau, bet tuo metu, kai aš sulaukiu pasiūlymo nusikirpti plaukus, tada dar jų aš netiesinau, tai man sakė – tu gal nusikirpk, nes maždaug čia su šituo kaltūnu ant galvos nei kaip čia, nei ką. Bet aš pasakau, kad nu ne, aš geriau tada nevesiu laidos. Tai va ir tiek žinių. Nu žinokit, nepamenu, kad būtų buvę kažkas tai tokio, dėl ko, sakykime, kaip nors ten reiktų ką nors paslėpti, apsirengti. Nu tikrai ne.

Jūs esate eteryje turėjusi pertrauką... Ar lengva tai buvo padaryti?

Jo, čia yra irgi tas momentas, kur turbūt ne tik apie žiniasklaidą, jeigu kalbėtumėme, apie visas profesijas, kai moteriai reikia stabdyti savo įsivažiavusią karjerą dėl to, kad laukiasi ir atsiranda vaikas. Tai tikrai nėra lengvi sprendimai. Vyrauja nemažai baimės. Aišku, po to, kai viskas šiek tiek apsidėlioja, apsigalvoji, tai supranti, kad ta baimė visiškai bereikalinga ir nepagrįsta netgi sakyčiau. Žinoma, būna atvejų, kai sunku sugrįžti į darbo rinką, ten ypatingai po buvimo kelis metus motinystės atostogose. Čia vėlgi reiktų gal labiau apie sritis tam tikras kalbėti, kas, beje, žiniasklaida galbūt irgi yra viena iš tų sričių, kur, jeigu prarandi pozicijas, tai jas gali greit užimti kažkas kitas. Tai iš tikrųjų pasiekti tam tikrų pozicijų nėra lengva. Bent jau man, pavyzdžiui, aš apie save čia kalbu. Man nebuvo, sakykime, ta situacija, kad turėjau kokį nors gerą pažįstamą ir dėl to gavau darbą televizijoje. Čia tokį gal šiek tiek šaržuuju, bet aš realiai turėjau praeiti nuo mažiausio

laiptelio ir po truputėlį, po truputėlį... Tai vat man užtruko kažkur 20 metų, kol aš atėjau iki to taško, kur aš dabar esu. Ir viskas vyko taip labai palaipsniui, etapais, pradėdant vis kažką naujo, vis kažkur kitur, vis kitokioje pozicijoje, vis įdomesnėje, vis labiau viešesnėje, ta prasme, kad vis labiau matomoje. Nu tai va, tai tikrai... Kai, sakykime, kai supranti, kad reikės kažkiek pristabdyt, tai būna tų tokių... Abejonių, aišku, nebūna, nes vaiko laukimas yra vėlgi visai kita patirtis. Bet būna tokių baimių, kaip čia bus, tos tokios nežinomybės. Bet aš manau, kad žiniasklaida galbūt yra iš tų sričių, kur visgi įmanoma išlaikyti darbo vietą ir tuo pačiu dirbti tas mamos pareigas.

O kai laukėtės, pavyzdžiui, ir keitėsi Jūsų išvaizda, tai darė įtakos darbui?

Man tai, žinokit, padėjo šitie visi dalykai, išskyrus tai, kad mūsų šitas stilistas jau buvo už galvos susigriebę, nes nebetilpdavau į švarkus ir marškinius, kur man atnešdavo, tai reikėdavo kiekvieną sykį, žodžiu, ten vis koku ten vienu dydžiu didesnių pastoviai. Galbūt buvo tiesiog šiek tiek nepatogumas, kai jau tas pilvas nemažas buvo, tai, sakykime, ten atsisėsti patogiau. Jeigu, tarkim, man taip teko dirbti per rinkimus, turėjau naktinę tokią rinkiminę rinkimų rezultatų laidą, tai kai reikia ten kokias keturias valandas ant tokios baro kėdės išsėdėti taip su pilvu, tai truputėlį yra ką veikti ir taip, ir anaip, nugara paskausta, bet čia tokios gal smulkmenos. Bet šiaip man padėjo tai, ta prasme, kad, tikrai nuoširdžiai sakau, į besilaukiančią moterį visai kitaip pradeda žiūrėti ir, pavyzdžiui, mano pašnekovai, jie sužinoję, kad aš laukiuosi, tai jie man niekada neatsakydavo, niekada. Man buvo beprotiškai lengva žmones pasikviesti į laidas. O jeigu ten kažkas sakydavo, kad gal ten kažkas nelabai pavyks, tai aš turėjau tokią argumentą, kad, čia yra tokia lietuviška patarlė, kad, sako, negali atsakyti nėščiajai, nes užpuls visokie padarai. Žodžiu, aš visą laiką taip ir pasakydavau. Taip, ten, aišku, juokdavosi, prinešdavo man ten visokiausių saldainių. Žodžiu, tikrai labai geras planas buvo, iš tikrųjų labai rūpindavosi. Labai ten – gal jūs prisėskit, gal jūs atsikvėpkit, gal dar kažką. Net sakyčiau, švelniau kalbėdavo turbūt su manim.

Kaip Jums atrodo, kodėl taip yra?

Todėl, kad turbūt ta besilaukianti moteris yra kažkoks toks, nežinau, sunkiai paaiškinamas dalykas, bet kažkuo stebuklingas. Čia tikrai nėra jokių kažkokių moterų teisių pažeidimas šiuo atveju, aš manau, kad atvirkščiai. Nu yra kažkas sakrališko, tai tas pasijaučia jo.

Bet taip buvo su pašnekovais, ar taip buvo ir su kolegom?

Buvo ir su kolegom. Vieną operatorių tai išvis jau raminau. Aš nespėju dar, žodžiu, reikia kažkur ten važiuoti dar filmuoti, aš dar nespėjau nieko susidėti, jis jau su paltu stovi, jau mane rengia, dureles atidaro – „ar tau patogiu, ar viskas gerai?“ – žodžiu. Nu tikrai tas jautėsi labai, kad tokia pagalba iš kolegų labai jautėsi, kad nu gal tu čia dabar nedaryk to, gal čia vat mes padarysime, dar kažkoks... Tai buvo tų momentų tokių fainų.

O jeigu laidoje, pavyzdžiui, pykina ir galvoji, kad tuoj vems?

Matote, manęs stipriai nepykino, kas kažkaip, ačiū Dievui, išvengiau šitų bjaurių dalykų. Buvo ten šiek tiek, bet aš visą laiką turėdavau kokio vandens ar kažko, tai man tas padėdavo. Man tikrai galbūt vienintelis nepatogumas buvo... Tai pradžioje beprotiškas noras miegoti. Buvo tokių atvejų, kad aš eidavau, mano mašina stovėdavo darbe, aš eidavau į mašiną pamiegoti pusvalandį, nes tiesiog negalėdavau. Nes aš žinau, kad man eteris ir man viskas, šakės, aš noriu miego. Bet čia truko trumpai, paskui praėjo. Tai va.

Aišku, o tada pakalbėkime dar apie patį darbą. Galimybė visada pagalvoti, kad gali ateiti kita, o Jūs būsite pakeista. Ar Jūs tai jaučiate? Ar Jūs galvojate apie tai?

Nu čia turbūt aš meluosiu sakydama, kad negalvoju, nes aš taip manau, kad turbūt kiekviena moteris pagalvoja, ir čia turbūt nė nereikia kalbėti vien apie moteris, gali ir vyras, pavyzdžiui, jaunesnis pakeisti. Tai apskritai apie to vyresnio ir jaunesnio santykį. Tai taip, aišku, kad pagalvoji. Bet tą dalyką čia... Matote, viskas yra požiūrio klausimas. Realiai nuo mūsų priklauso, kokią stiklinę mes matom – pusiau tuščią ar pusiau pilną, ar ne? Nuo mūsų požiūrio priklauso. Gali galvoti, kad ateis jaunesni, pakeis tave, ir tave išmes, ir dėl to nervuotis kiekvieną dieną ir trunkyti galvą į sieną, bet gali tą dalyką išnaudoti savęs tobulėjimui. Tarkim, aš žinau, kad, nežinau, dabar jaunoji karta, tarkim, aš kaip pavyzdį sakau, ne konkrečiai, kad aš čia taip galvoju, bet tik taip, kaip pavyzdį, tarkim, žinau, kad ten kalbas geriau išmano arba, sakykime, kokias nors problemas geriau žino, dar kažką, kurios ten darbui vienaip ar kitaip padeda. Tai skatina mane irgi domėtis, o mokytis juk galiu visą gyvenimą ir ta prasme, jau amžius čia yra ne kliūtis mokslams. Tai va tiesiog skatina nuolatos tobulėti, pagalvoti apie tai, ką aš dar galiu padaryti geriau. Tai aš sakau, čia tiesiog priklauso nuo to, kaip pasižiūrėsi – gali pergyventi, bet gali kaip pamoką sau visą tą dalyką priimti ir stengtis kažkaip taip tobulėti kiekvieną dieną.

O kas yra tie faktoriai, kur jau praneštų, jog šita moteris yra per sena televizijai ir būtent informacinėms laidoms?

Nu apie moteris aš net nežinau. Mes turime tikrai labai gražių, protingų, išmintingų laidų vedėjų, kurios jau yra ir ten 50 perkopusios ir arti 60. Kaip ten kokia Edita Mildažytė, tai kas gi ją pakeistų? Turbūt niekas. Ir čia gal kaip pavyzdį ne moterį pasakyčiau, bet vat Algimantas Čekuolis, jis unikalus tuo, kad tikrai labai ilgaamžis televizijos žmogus, ir tos popietės su Čekuoliu, tai čia apskritai turbūt jau klasika virtusios. Bet aš manau, kad galbūt ir jo viena iš tų pasitraukimo priežasčių buvo visgi jau ir amžius, ir čia kaip ir negali prieš laiką pakovoti šiuo atveju, kaip ir pats turi susivokti, kada ateina tas laikas, kad, na, tarkime, kartais būna žmonėms, kad jiems dėl amžiaus gali pablogėti kokia nors ten kad ir kalba, tarkime, pavyzdžiui, pradeda užstriginėti arba nebegali suprasti, ką žmogus sako. Nu ta prasme, nu, yra tam tikri momentai. Aš manau, kad kiekvienas žmogus jau pats supranta, kiek jisai dar gali ir kiek jau... Kada užtenka. Tai nu, aš tai nežinau tokių atvejų, kad būtų, sakykime, bent jau kaip nors ten garsiai nuskambėjusi, kad ką nors būtų būtent dėl amžiaus patraukę iš televizijos ar atleidus. Tikrai nežinau. Ten kažkokia moteris, jeigu jinai vyresnio amžiaus... Vis tiek pas mus netgi tos, kurios buvo diktorės dar tais senaisiais laikais, vis tiek jos ten kokius pageidavimų koncertus veda ar dar kažką. Jeigu žmogus turi talentą, tai čia, aš manau, kokio amžiaus jau neturi būti svarbu.

O Jūs pati galvojate apie savo amžių? Kažkaip apmąstote jį? Galų gale tapatinatės su tuo, kiek Jums metų?

Turbūt kad čia kiekviena moteris pamąsto, į veidrodį žiūrėdama kiekvieną dieną. Man galbūt... Aš taip niekada turbūt nesusimąstydavau, bet man po vaiko gimimo pasijuto vat iš tikrųjų. Kadangi organizmas patiria tam tikrą krūvį nėštumo metu, gimdymo laikotarpiu, apskritai, vaiko auginimo laikotarpiu, tai aš įsivaizduoju, kad jeigu man būtų šiek tiek mažiau metų, tai būtų pakibę anksčiau, tai aš tikrai turbūt lengviau atsistatychiau. Man buvo pakankamai sunku atsistatyti į tą pradinę būseną po to organizmo išsiderinimo. Tam reikėjo daugiau laiko ir, matyt, kad tai yra vis tiek amžiaus pasekmė. Galbūt ta prasme aš susimąstau. Bet šiaip tikrai nestoviu ir neieškau ten kokių nors raukšlių ar kokių žilų plaukų. Natūraliai senėjam visi, to nė vienas neišvengs. O tai, kaip ir sakiau, požiūrio klausimas – vėlgi gali sėdėti ir nervuotis dėl kiekvieno kokio spuogelio ar raukšlelės, o gali tiesiog pasižiūrėti, kaip gražiai sensti.

Tuomet įdomu, o kiek Jums pačiai svarbu išlikti jaunai? Ar, nežinau, reiktų sakyti – jaunatviškai? Ar apskritai tai rūpi?

Gal ne... Vat jūs teisingai pasakėt – jaunatviškai. Jaunai tai tas, suprantate, jaunai, nu, tai čia tikrai neisiu į koki nors ten... Botokso leistis ar dar kažko ten, kad pas mane išsilygintų raukšlės ar dar kažką. Tai bet čia turbūt nuo žmogaus natūros priklauso. Aš esu tokia aktyvi, smalsi, va turbūt dėl to tą ir profesiją tokią pasirinkau. Tas neleidžia man, kaip sakau, turbūt užkerpėti, užkemsėti, ir dar turbūt dėl to tokio savotiško jaunatviškumo suteikia. Tai aš kaip ir specialiai nieko nedarau tam, kad išlikčiau tokia, aš tiesiog gyvenu visada tokį gyvenimą, kad man įdomu, daug dalykų man yra įdomu. Man svarbu yra bendravimas. Tas irgi, manau, žmonėms suteikia tam tikro jaunatviškumo, neužsidarymas toks namuose ir sėdėjimas vien su pačiu savimi. Tai vat kažkaip, aš sakau, specialiai kaip ir nieko nedarau. Viskas gaunasi taip, kadangi aš sakau, visą laiką visą gyvenimą tokia, tai man kažkaip nereikia didelių pastangų įdėti.

O yra buvę kokių nors situacijų, kai nežinau, nejaukiai pasijaustumėme dėl savo amžiaus? Per jauna arba per sena, pavyzdžiui?

Kažkaip man darbe tai, būdavo, visą laiką mažiau metų duodavo. Čia tokia ne tai, kad nejauki, bet tokia juokinga situacija buvo – kalbėjomės apie kovo 11, man atrodo, arba sausio 13-ąją... Kažkuri iš šitų mums svarbių datų. Su... Nepamenu tiksliai kuo, bet su signataru kažkuriuo vienu iš. Ir jis man taip pokalbio metu sako: nu, bet jūs tai neatsimenat, jūs gi dar ir gimus nebuvot. Sakau, tai kad buvau! Tai jau jetau... Taigi... Bet čia jau eterio metu. Taigi taip, o tai kiek gi jau čia jum tų metų. Sakau, nu metų nesakysiu, bet, sakau, man jau tiek ir tiek metų tuo metu panašiai buvo. Tai jau jis paskui ten baisiai stebėjosi: oi oi oi, kaip čia kas, nu, jis susigalvoja ir įsivaizduoja, kad jis pas kažkokią mergiotę ateina visada. Sakau, nu ne. Tai va toks gal labiau juokingas buvo atsitikimas. Bet šiaip tai, kad ten kokių nors būtų, nežinau, įžeidžiančio pobūdžio kokių nors... Man galbūt taip būdavo tokių, kad nu va, senmerge pavadindavo, bet man kažkaip dėl to visiškai nesukau aš galvos, man dėl to neskaudėjo, tiesą pasakius. Nu tai aš senmergė, nu tai ką? Truputėlį vėliau tuoksiuosi, o va dabar pabūsiu senmergė, man gerai, kažkaip va taip va.

O iš kokios aplinkos tai dažniausiai ateidavo?

Ne nu būdavo koks nors ten komentaras, aišku žmonės pas mus mėgsta. Žinot, gi ypatingai, kada toks esi va toks matomas žmogus, kažkodėl kai kurie žmonės mano, kad jie turi teisę nuo tujinimo iki ten pamokymo kokio nors, kurį ten paima ir parašo man ten, sakykime, į Messenger Facebooke žinute. Tai va tokių vat yra buvę, kad tu ten senmerge, tu ten maždaug eik ten vaikų gimdyti, nebesėdėk televizijos ekrane jau. Tai čia, aš nežinau, ar čia reikia kreipti į tokius dalykus dėmesį? Nemanau.

Ir tada dar paskutinį klausimą turiu... Kiek tokioje sistemoje televizijos Jums yra svarbu išlikti savimi? Jeigu Jums reikėtų daryti kažką, kas nelogiška būtų kažkaip... Ar darytumėte?

Tai vat esu ir nedarius keletą kartų. Tarkim, buvo vienas iš tokių atvejų, kai susiję su mirtimi žmogaus, kurį aš pažinojau tą žmogų. Man apskritai tokie dalykai, kada, tarkim, televizija kartais iš didelių nelaimių iš tikrųjų padaro didelę naujieną tam, kad... Žiūrovus, aišku, tai masina, traukia, kaip žinia, mūsų publikai reikia įdomiausios naujienos apie kraują, pinigus, vat tokius visokius dalykus. Tai man yra buvę, kad aš atsisakiau viešinti to žmogaus vardą ir pavardę. Ir sakiau, pas mane laidoje to tikrai nebus, nes aš gerbiu ir jo atminimą ir jo šeimą ir visa kita. Tai aš šiaip stengiuosi būti savimi. Aišku, televizija galbūt... Čia aš net nepavadinčiau kokiais standartais. Yra galbūt tam tikros taisyklės, kurių vis tiek turi laikytis kaip ir kiekvienam darbe. Tai jums ir paminėjau ta pati žurnalisto etika, tarkim, arba sąžiningumas tas pats yra labai svarbu, kažkoks toks suvokimas apie tą misiją, kurią turi žiniasklaida – tai vat visi tie dalykai, mano manymu, yra labai svarbus. Bet visgi aš nesu ta klasikinė žurnalistė. Klasikinė tai, turiu omeny, tokia kaip iš vadovėlio, kaip parašyta, kad tu turi būti, tiktai vat užduoti klausimą ir tas klausimas turi būti tik klausimas, o ne, sakykime, koks nors pamąstymas. Nes lygtai žurnalistas negali tos savo nuomonės turėti, tai aš

visgi, kai kalbu, tai aš stengiuosi kalbėti... Tuoj pat sugalvosiu, kokį čia teisingą žodį pavartoti... Nu man labai patinka, sakau, aš pasakoju taip, kaip pasakočiau savo draugui arba ten kokiam nors giminaičiui savo, kažkaip kaip su juo bendraučiau. Tarkim. Ir tada tas pašnekesys yra gyvesnis, jis yra toks žmogiškesnis ir, aišku, tada kaip ir neišlaikai tų tokių, atrodo, klasikinių televizinių taisyklių, kad, sakau, net negali kažką samprotauti atsisėdus, kaip sako, piršti savo nuomonės. Ypatingai vat kai yra aktualijų laidos, dažniausiai tie aktualijų pokalbių laidų pobūdis, tai jis būna toks hardtalk. Bent jau man toks patinka stilius. Tarkime, ypatingai, jeigu tai yra kažkokios kontraversiškos temos, tai žurnalistas realiai yra... Atstovauja tą kitą barikadų pusę ir nematau aš nieko blogo, jeigu ten, sakykime, būna tie klausimai kažkokie griežtesni, kažkokie kietesni, ir tas pokalbis toks aštresnis. Man tai apskritai patinka aštriai kalbėtis, aš dėl to gaunu per galvą dažnai, ta prasme, kad čia maždaug tardytoja reiktų man eiti dirbti ar ten apskritai, žodžiu, kad aš čia taip, žurnalistas gal čia taip negali ir taip toliau. Bet aš manau, kad jeigu neperžengi tam tikrų raudonų linijų, jeigu nepradedi ten kažkaip įžeidinėti ar ten skleisti kažkokį melą, tai viskas yra tvarkoj ir tokie pokalbiai jie yra dar įdomesni. Todėl aš taip kažkaip sakau, kad stengiuosi būti savimi, kiek įmanoma, išlaikydama pagrindines žurnalistines, žurnalistų profesijos, taisykles.

Bet, pavyzdžiui, kai sakote hardtalkas... Tai kažkaip taip labai, nežinau, stereotipizuotai skamba. Jus kada nors vadino, pavyzdžiui, labai vyriška?

Tai yra yra... Taip, taip... Yra, yra... Mane vadinę vyru su sijonu, visaip mane vadinę, nu visaip, visaip yra. Bet tai yra tų moterų su visokiomis natūromis. Aš ir esu tokia. Iš tikrųjų, aš ir gyvenime tokia esu, mano vyras galėtų patvirtinti – aš iš tikrųjų tokia esu ir aš kažkaip tai galvoju, kad aš negaliu vaidinti atsisėdus toje kėdėje kažkokios kitokios, aš nemokėčiau, tiesą pasakius. Yra gal kurie moka užsidėti kaukes ir pavirst kažkokiais kitokiais žmonėmis, bet aš kažkaip manau, kad tas natūralumas visame kame jis ir yra žavesys.

Jus bandė daryti moteriškesne?

Ne. Man, žinokit, man netgi pačiai buvo kažkada toks užėjęs noras, galvojau, gal man čia gana iš tikrųjų tokio to kieto kumščio. Ir aš pati bandžiau daryti visiškai kitokias laidas. Ir galvojau, maža ką... Gal pas mane kažkaip kitaip viskas susižiūrės. Nea. Visiškai. Man... Aš ten vos ne vos tą sezoną pratempiau su tom laidom, buvau iš proto išėjus. Aš nemoku kalbėti apie kalbėti apie, nežinau, apie kotletus ar dar kažką. Nu, čia yra visiškai ne man. Man reikia politikos, man reikia tokio svorio, man reikia aštrių pokalbių, man reikia kažkokios diskusijos. Ir aš supratau, kad aš negalėčiau tiesiog būti kokios nors... Laidos vedėja. Tikrai ne. Be šansų.

Supratau. Tai va. Toks tas ir interviu. Ačiū Jums labai.

Džiaugiuosi, jei padėjau.

Summary

This master's thesis is titled "The Idealization of One's Own Media: The Analysis of the Reflections of Women Presenters in Television News Programs". The thesis explores what kind of relationship and how women establish with their media while working as news anchors at television channels and through talking on the world that surrounds them. The study relies on the premise that the culture in the newsrooms has been taken for granted, therefore without any critical review, for some time now. The lack of critical look is also perceived through the theoretical assumptions that the process of identification and the power of representations are important in the internal newsrooms culture. It is believed that the aforementioned aspects usually are established through the regulation of such mechanisms as appearance, personality and emotions, which are not given enough attention in Lithuania. Thus, the relationship with one's own media becomes the main object.

First, the study starts with constructing a theoretical framework that would explain the inherent power of representations in television newsrooms and the consequences that arise from this phenomenon. The two theoretical axes chosen are Erving Goffman's dramaturgical power model that suggests looking at everyday situations as if they were a series of performances, thus the situated identities are crucial as they can be identified with the role a person is playing, and Kimberly Meltzer's three elements' model where she discusses that appearance, personality and emotion became the key dimensions of the television journalist's job.

Second, with the help of the academic literature, the thesis proceeds with formulating the methodological steps for the analysis of research material. The scheme of analytical procedures of Eva Magnusson and Jeanne Marecek, suitable for the analysis of interviews, is chosen. In order to achieve a significant depth of analysis, the scheme incorporates the first two steps of Norman Fairclough's critical discourse analysis – the deconstruction of vocabulary and grammar. The framework for design of the research is formed. The research is based on semi-structured in-depth interviews with 17 women of main Lithuanian newsroom channels. The responses were analysed through the aforementioned theoretical lenses and the results are presented into three dimensions of the relationship where media is seen as institution, as shaping and as having connection with individuality.

The results are significant as several conclusions can be made. The discourse can be seen as mainly dominated by the approach to the media as a bureaucratic institution. This relationship can be noticed through the meanings attributed to the media, as it is perceived as serious. The media as an institution can also be understood by looking at it as the unit that often strives to mirror various global trends. Also, this perception is obvious when we are able to spot women becoming the conjunction between television and its audiences, where the pursuit of a good impression is at the center.

The media is also seen as shaping as the power of representations emerges focusing on images and age. Overall, an idealized project of a woman emerges, the components of which can be considered simply a "young face" and an "old mind".

When it comes to the relationship between the media and individuality, emotions become an important aspect – they are either not shown at all or are necessary and should arise from the personal relationship with the message being brought. Alongside the emotions bring into existence the aspect of charisma, which is based on two main ideas - the strong demand for oneself and the refusal to masquerade in front of the audience. Finally, a clear moral boundary is perceived as the asset of individuality, and when in disagreement with existing rules, a wide range of rebellion reactions are applied.